

สุชาติ ห้วยแก้ว

ชายหนุ่มแห่งโลกมืด ผู้ปฏิเสธความพิการ

“ในสังคมของผม ผมไม่พิการ”

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย (สสพ.)

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

สุชาติ ห้วยแก้ว

ชายหนุ่มแห่งโลกมืด ผู้ปฏิเสธความพิการ

“ในสังคมของผม ผมไม่พิการ”

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย (สสพ.)

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

สุชาติ ห้วยแก้ว

ชายหนุ่มแห่งโลกมืด ผู้ปฏิเสธความพิการ

เรื่อง	สุชาติ ห้วยแก้ว
เรียบเรียง	สิริลักษณ์ ยิ้มประสาทพร
ที่ปรึกษา	ทรงพล เจตนาวณิชชัย นวลทิพย์ ชูศรีโฉม
จัดทำโดย	สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๒-๘๘๒๓ โทรสาร ๐-๒๕๑๓-๘๘๒๔
สนับสนุนโดย	แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย (สสพ.) ชั้น ๒ ตึกพัฒนาวิชาการ ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๙๕๑-๐๘๓๐, ๐-๒๙๕๑-๐๗๓๕

สารบัญ

หน้า

สุชาติ ห้วยแก้ว

ชายหนุ่มแห่งโลกมืด ผู้ปฏิเสธความพิการ..... ๘

๑. เมื่อชีวิตต้องมาเป็นคนตาบอด

ภูมิหลัง

จุดหักเหของชีวิต ครั้งที่ ๑

จุดหักเหของชีวิต ครั้งที่ ๒

จุดเปลี่ยนของชีวิต

ใช้ชีวิตแบบคนตาบอด

แม่ไม่เคยปฏิบัติกับผมแบบคนตาบอด

ฝ่าทางตัน

เราจะต้องมีอาชีพของตัวเอง

เข้าโครงการฝึกอาชีพ

ได้อะไรหลายอย่างจากโครงการ

ทำร้านของตัวเอง

ลูกค้ารายแรก

คิดเพื่ออนาคต

สู่สังคมอย่างสง่าผ่าเผย

หนุ่มเสื้อเชิ้ต กางเกงสแลค รองเท้าหนัง

ต้นแบบของคนตาบอด

พูดถึง คำว่า “คนตาบอด”

ประสบการณ์อ่านเขียนอักษรเบรลล์

นักพิทักษ์สิทธิ์

ในสังคมของผม ผมไม่พิการ

สวมหมวก...สวมสิทธิ์

เรียกร้องเพื่ออาชีพ

สุดท้าย... ดวงตาของผม

ความใน...จากใน “ดวงตา”

ฉันจะดูแลเขา

ดูแลเพื่อนของสามี

แทนคุณพี่นี่ & พี่น้อย

แม่ผู้อยู่เบื้องหลัง

๒. เมื่อต้องไปค้นหาคนตาบอด

หันไปมองเพื่อนคนตาบอด

จุดเริ่มต้นของการช่วยเพื่อน

คิดและเขียนโครงการ

ทำไมต้องค้นหาตาบอด

ค้นหาอย่างไร...เราไปหาเขา VS ให้เขามาหาเรา

เราจะไปหาเขา ใครคือเขา แล้วอยู่ที่ไหน?

เราคือใคร คุณจะมาหาเราได้อย่างไร?

เทคนิคการเข้าหาคนตาบอด

ค้นหาแล้วทำอย่างไร

หลักคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด

เมื่อต้องรับบทเป็น “พ่อครู”

สอนวิชา...การใช้ชีวิต

ฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ

ละลายพฤติกรรม

ศักยภาพคนไม่เท่ากัน

ดูแลไปถึงครอบครัว

เรียนจบแล้วเป็นอย่างไร

อาชีพเสริมกับคนตาบอด

เขาต้องมีสวัสดิการ

หันไปมองผู้ด้อยโอกาสอื่น

ข้อสังเกตหรือสิ่งที่พบจากการทำงาน

ข้อจำกัดในการทำงาน

ปัญหาอุปสรรคที่พบ

สังคมยอมรับเรามากขึ้น

เรื่องเล่าท้ายเล่ม...

เมื่อต้องมากอดบทเรียนชีวิตคนตาบอด..... ๕๔

๑. เบื้องหลังการถ่ายทำ

เตรียมใจ เตรียมหัว เตรียมมือ

ทำไมต้องกอดบทเรียนชีวิตคนตาบอด

คนตาบอดที่ว่าเป็นใคร และทำไมต้องเป็นเขา

ข้อจำกัดที่เกิดขึ้น

กรอบโครงร่างเนื้อหาและแนวประเด็นคำถามที่วางไว้เบื้องต้น

รูปแบบการนำเสนองานเขียน

๒. ปฏิบัติการในพื้นที่

ออกเดินทาง...มุ่งสู่นองชะอม

ถึงแล้ว “หัตถเวช เหนทรทิพย์”

คุณคือใคร...Who are you?

จะเข้ามาคุยกับคนตาบอดอย่างไรดี

๓. ติดตามผู้แทนสภาคนพิการจังหวัดปราจีนบุรีไปร่วมประชุม กรรมการอำนวยการออกเสียงประชามติจังหวัดปราจีนบุรี

ไปศาลากลางจังหวัด

หน้าที่ผู้ติดตาม

เขาประชุมกันอย่างไร

เมื่อผู้แทนคนพิการพูด

คนพิการกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๔. คอยกับหมอนวด...คุดไปนวดไป

ทำไมคนตาบอดชอบนวด?
ได้เวลาขึ้นเตียง...นวด
คุดไป...นวดไป
เมื่อ“พ่อครู”พูดถึงลูกศิษย์

๕. ร่วมงานไหว้ครูของคนตาบอด

หมอนวด...อาชีพนี่ครู
เมื่อเหล่าลูกศิษย์ต่างมาชุมนุม
ได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์
บรรพบุรุษของคนตาบอด
เมื่อ “พ่อครู” พูดถึง “พ่อครู”
ร่วมวงกินข้าวกับคนตาบอด
พรสวรรค์ของคนตาบอด
เมื่อพี่สุชาติร้องเพลง
ถึงเวลาลูกศิษย์จะโซโล่...
เด็กเดินไม้ค้
แม่ครู...แม่งาน
พวกเราช่วยสร้างภาพ...

๖. เดินสายไปเยือนร้านนวดและแผงขายล็อตเตอรี่

เมื่อชีวิตต้องเดินทาง
สามร้านหนึ่งการบริหาร
แผงขายล็อตเตอรี่
หัตถเวช เนตรทิพย์ ๒
หัตถเวช เนตรทิพย์ ๓

“ความพิการ” ในสังคมไทยถูกทำให้คนรับรู้และเข้าใจ จากชุดความรู้ที่จำกัดในสังคม ทำให้การให้คุณค่าและความหมายกับ “คนพิการ” มีความผิดเพี้ยนบิดเบือนไปจากที่ควรจะเป็น และในกระแสดังกล่าวความเข้าใจหลักมักมองว่า “ความพิการ” เป็นภาวะไร้ความสามารถ และ “คนพิการ” ก็นำมาซึ่ง “ความเป็นภาระ” ต่อคนอื่นและสังคม ทุนจากความเป็นมนุษย์คนหนึ่งของสังคมที่ละเลยมองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย สังคมไม่คิดที่จะทำอะไรเพื่อเผยแพร่งานคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนพิการ และการละเลยหรือขับคนพิการออกนอกระบบสังคมนี้ ยังเป็นการกีดกันข่มเหงมนุษย์ด้วยกันเอง ที่สร้างคามทุกข์ยากลำบากให้คนพิการอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์อีกด้วย

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย (สสพ.)

สุชาติ ห้วยแก้ว

ชายหนุ่มแห่งโลกมืด ผู้ปฏิเสธความพิการ

๑. เมื่อชีวิตต้องมาเป็นคนตาบอด

ภูมิลำเนา

สุชาติ ห้วยแก้ว เป็นชาวจังหวัดปราจีนบุรี พื้นเพครอบครัวเป็นชาวนาผลไม้ เขาเล่าว่า “ผมเป็นลูกชายคนโต ถ้าถามว่าตัวเองเป็นคนยังไง คงจะตอบไม่ค่อยถูก แต่ถ้าถามแม่ แม่จะมักบอกว่า เป็นคนขยัน นิสัยดี ไม่เกเร ไม่เอาเปรียบใคร...”

ผมสายตาสั้นมาตั้งแต่เด็ก ทั้งสั้นทั้งเอียง ตั้งแต่เรียนชั้นประถมศึกษาแล้ว มาใส่แว่นตอน ป.๕ ป.๖ ตอนที่เรียนจบ ม.๓ เคยไปสมัครสอบช่างฝีมือทหาร แต่เขาไม่ให้สอบเพราะผมใส่แว่น ผมสายตาสั้น... ความจริงแล้ว ผมก็มีอาการทางสายตามาตั้งแต่เด็ก ๆ แล้ว เคืองตา ชอบขยี้ตา แต่ความเป็นเด็กทำให้เราไม่ได้สนใจอะไร...”

สุชาติมีครอบครัวครั้งแรกตั้งแต่อย่างเข้าวัยหนุ่ม สมัยนั้นเดียวกับแม่ไม่เห็นด้วย เพราะอยากให้ลูกเรียนจบก่อน แล้วเขาก็เป็นลูกหัวปี่ด้วย แม่บอกกับเขาว่า “มีครอบครัวก็เรียนได้ ลูก แม่จะส่งเอง” แต่เขาก็ไม่เรียน ด้วยความรับผิดชอบต่อครอบครัว เขาก็ออกมาทำงานหาเลี้ยงครอบครัวตั้งแต่ตอนนั้น แม้ว่าเขาจะเป็นคนขยัน ไม่เกีย่งงาน แต่ด้วยเหตุปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ทำให้ครอบครัวที่เพิ่งสร้างก็อยู่ไม่ได้นาน เมื่อมีครอบครัวใหม่อีกครั้ง ก็เป็นช่วงที่เริ่มมีปัญหาทางสายตาก็ จนเมื่อตามองไม่เห็น ครอบครัวที่สองก็จบลงไปด้วย...

จุดหักเหของชีวิต ครั้งที่ ๑

แม่มักพูดถึงสุชาติว่า “เขาเป็นคนซื่อ เป็นคนไม่เอาเปรียบคน” และความที่เขาเป็นคนอ่อนต่อโลก ตรงนี้เองกลายมาเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญคือ ทำให้เขาไม่สามารถเรียนจบได้...

เขาเล่าว่า “เพราะผมออกไปมีครอบครัวก่อน ตอนนั้นความที่เราต้องกลายมาเป็นหัวหน้าครอบครัวตั้งแต่เด็ก ผมต้องทำงาน ต้องหาเลี้ยงครอบครัว หวังจะให้ครอบครัวเราอยู่ดีมีความสุข ทำงานจนไม่ค่อยได้สังเกตสุขภาพตัวเอง โดยเฉพาะเรื่องสายตา...”

ในช่วงที่มีครอบครัว ก็เริ่มมีอาการทางสายตาอีก ผมก็ไปหาหมอทั่วไป แต่ว่าหมอก็ไม่ได้บอกว่าเป็นอะไร ยังไม่ได้บอกว่าเป็นต้อหิน^๑ ก็ให้ยาแก้อักเสบมาหยอด พยายามดมผมก็ไปซื้อตามร้านขายยา แต่ผมก็ไม่รู้มาก่อนว่าการใช้ยาตัวนี้ทำให้ความดันลูกตาสูงขึ้นๆ จนทำให้ต้อหินแตก ผมใช้ยาตัวนี้มาหลายปี มันก็ค่อยๆ ริดรอนการมองเห็นของผม จนรู้สึกว่ายายาผมทำให้มันสั้นลง สั้นลงเรื่อยๆ เช่น จากสั้น ๑๕๐ ก็กระโดดมา ๔๐๐ มา ๕๐๐ ในระยะเวลาแค่ปีสองปี แต่สายตาผมกระโดดไปถึง ๖๐๐ ๘๐๐ ๑,๒๐๐ แต่ผมก็ไม่ว่า ก็คิดว่าสายตาสั้นปกติ

ช่วงนั้นก็ในช่วงที่ครอบครัวถึงจุดเปลี่ยน คือ ครอบครัวมีปัญหา เนื่องจากในระยะเวลาหลังที่ไปหาหมอ ภรรยาผมไปด้วย และหมอก็บอกกับเขาว่า ต่อไปผมจะต้องตาบอด เพราะฉะนั้นภรรยาจะรู้ว่าผมจะต้องตาบอด แต่ว่าผมไม่รู้ ผมมารู้เอาภายหลัง เมื่ออาการทางสายตาแยลงทุกทีๆ มันทำให้ผมต้องดิ้นรนไปหาหมอที่อื่น จึงทราบว่าตัวเองเป็นต้อหิน ตอนนั้นผมอายุประมาณ ๒๓ ปี ช่วงนั้นผมเริ่มทำงานกับบริษัทน้ำอัดลมแห่งหนึ่งที่กรุงเทพฯ ได้ระยะหนึ่งแล้ว จึงไม่ค่อยได้กลับบ้านด้วย ครอบครัวก็เริ่มมีปัญหาหนักขึ้น ในที่สุดเราก็ต้องแยกทางกัน ผมอยู่กับครอบครัวตรงนั้นได้ประมาณ ๖ - ๗ ปี...”

จุดหักเหของชีวิต ครั้งที่ ๒

เมื่อชีวิตครอบครัวจบลง สุชาติก็กลับมาอยู่บ้าน เขายังคงทำงานที่บริษัทเดิมอยู่ แต่ว่าขอย้ายสาขามาทำงานที่สาขาปราจีนบุรี เพื่อจะได้อยู่กับแม่ ช่วงนั้นเขาเครียดมากทั้งจากปัญหาเรื่องสายตาและเรื่องครอบครัวด้วย เขาจึงเอาเวลาส่วนใหญ่ไปทุ่มเทกับงาน เมื่อทางบริษัทไป

^๑ ต้อหิน เป็นภาวะที่เกิดจากความดันในลูกตาสูงขึ้นและมีการเสื่อมของประสาทตาและสูญเสียการมองเห็น ความดันในตาที่สูงจะกดดันเส้นประสาทตา(optic nerve)ให้เสื่อม ความดันสูงเป็นเวลานานประสาทตาก็จะเสื่อมทำให้สูญเสียการมองเห็น การสูญเสียการมองเห็นจะเริ่มที่ขอบนอกของลานสายตา ส่วนตรงกลางภาพยังเห็นชัด หากไม่ได้รับการมองเห็นจะจะได้ภาพเล็กลง การเปลี่ยนแปลงจะค่อยๆ เป็นโดยที่ผู้ป่วยไม่รู้ตัว โดยมากมักจะเป็นสองข้าง อาจจะเป็นข้างใดข้างหนึ่งก่อน. ผู้ที่มีความเสี่ยง ได้แก่ ผู้ที่มีอายุมากกว่า ๖๐ ปี ผู้ที่มีประวัติครอบครัวเป็นต้อหิน ผู้ป่วยที่เป็นเบาหวาน ผู้ที่มีสายตาสั้นมาก ผู้ป่วยโรคต่อมธัยรอยด์ ผู้ที่ใช้ยา steroid. ที่มา : <http://www.siamhealth.net>

เปิดสาขาที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เขาก็ได้รับมอบหมายให้ไปบุกเบิกตลาดตรงนั้น และตรงนี้ก็กลายเป็นจุดหักเหในชีวิตของเขาอีกครั้งในเวลาต่อมา...

“ผมไปบุกเบิกตลาดที่นั่น ผมให้เวลากับงานอย่างเต็มที่ เรียกว่าทำเกินเงินเดือนที่เขาจ้าง แต่ว่ายิ่งผมทำงานมาก ยอดขายก็มาก ผมก็ยิ่งได้เงินเดือนมากตามไปด้วย แต่เมื่อต้องไปใช้ชีวิตอยู่ที่นั่น ผมก็มีโอกาสได้ไปพบกับผู้หญิงอีกคนหนึ่ง ไม่นานเราก็แต่งงานและใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน สำหรับครอบครัวครั้งนี้ ผมจึงมุ่งมั่นและตั้งใจมาก ทำงานก็หนักขึ้น พยายามจะเป็นผู้นำครอบครัวที่ดี หวังจะให้ชีวิตครอบครัวไม่เป็นอย่างที่ผ่านมา...”

เขาอธิบายว่า “บางคนเขาเลิกงานห้าโมงเย็น แต่ผมสี่ห้าทุ่มยังพาลูกน้องไปทำยอดขายอยู่ในตลาดเลย ผมมักจะเป็นคนสุดท้ายที่ปิดบริษัทเป็นประจำ วิธีชีวิตผมเป็นอย่างไรอยู่ราว ๗ ปี การทำงานหนักทำให้ครอบครัวผมมีฐานะดีขึ้น มีบ้าน มีรถ หัวหน้างานก็เอ็นดู เรียกว่า ชีวิตช่วงนี้ประสบความสำเร็จทั้งหน้าที่การงานและครอบครัว แต่ว่าเมื่อโหมทำงานหนักมากก็ทำให้สุขภาพผมเริ่มแยลง โดยเฉพาะเรื่องสายตา...”

ตอนนั้นผมอายุ ๒๐ ปลายๆ แล้ว ผมเริ่มมีปัญหาเรื่องสายตาอีกครั้ง ผมกับภรรยาจึงมาหาหมอที่กรุงเทพฯ หมอบอกว่า ผมต้องผ่าตัด แต่เมื่อผ่าตัดแล้วคงจะไม่เหมือนเดิม เพราะสายตาจะเหลือแค่ ๕ เปอร์เซ็นต์ของการมองเห็น ตอนนั้นผมตกใจและรู้สึกเสียใจมาก แต่ก็ยังมีความพยายามในการรักษา คือ หมอที่ไหนว่าดีว่าเก่งในเรื่องการรักษาต้อหินก็พยายามจะไปหาเขา ผมต้องไปผ่าตัดตาถึง ๕ ครั้ง หลังจากผ่าตัด ผมก็ยังมองเห็นแสงอยู่ หมอบอกว่า ถ้ามาเร็วกว่านี้ก็มีโอกาสที่จะรักษาได้ หรือต่อสู้กับโรคได้ แต่ผมมาช้าเกินไป ทำให้โรคลุกลามจนเกินกว่าจะรักษา เพราะช่วงที่ผ่านมา ผมมัวทำแต่งงานไม่ได้ใส่ใจสุขภาพเลย ต้อหินที่ผมเป็น เรียกว่า ต้อหินในวัยเด็กและต้อหินแบบเฉียบพลัน”

ตอนที่ไปผ่าตัด สุชาติก็ยังทำงานที่บริษัทเดิมอยู่ เมื่อผ่าตัดเสร็จกลับมาก็มาทำงานต่อ เขายังขับรถไปทำงาน ไปหาลูกค้า เหมือนปกติ เพราะเขายังพอมองเห็นอยู่

“ผมทำงานจนเรียกว่า ตาบอดคาบบริษัทเลย คือ เข้าวันหนึ่งผมก็ขับรถไปทำงานตามปกติ แต่ในระหว่างที่รถติดไฟแดงอยู่ อยู่ๆ สายตาผมก็มืดสนิท มองไม่เห็นอะไรเลย พอไฟเขียว ในขณะที่รถคันอื่นออกตัวไป แต่รถผมยังจอดนิ่งสนิทอยู่ตรงนั้น จนตำรวจจราจรเข้ามาถามว่ารถเป็นอะไร ผมจึงว่า สงสัยยางจะรั่วครับ โดยไม่บอกเขาว่าเรามองไม่เห็น ด้วยความคุ้นเคยกับเส้นทางผมก็ขับรถเลียบข้างถนน แล้วก็โทรศัพท์ไปบ้าน ให้ภรรยามารับกลับ”

เมื่อเขาไปรักษาตาอีกครั้งก็พอที่จะมองเห็นแสงเลือนลาง เรียกว่าอยู่ในช่วงโลว์วิชัน (low vision) แต่ก็จัดว่าเป็นคนตาบอด^๒ แล้ว

^๒ ในทางการแพทย์ “คนตาบอด” หมายถึง ผู้ที่มองไม่เห็น หรือพอมองเห็นแสง เห็นเลือนลาง และมีความบกพร่องทางสายตาทั้งสองข้าง โดยมีความสามารถในการเห็นได้ไม่ถึง ๑/๑๐ ของคนสายตาปกติ หรือมีลานสายตากว้างไม่เกิน ๓๐ องศา (ระยะกว้างของการมองเห็น) ที่มา : สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย, คู่มืออาสาสมัครร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด, กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๔๖, หน้า ๘.

“แต่ผมก็ยังไปทำงานอยู่ โดยที่ยังไม่บอกที่ทำงาน เพราะในการทำงานตรงนั้น ผมอยู่แผนกขาย ยังมีภาระงานที่ต้องเคลียร์อีกหลายอย่าง เช่น งานบัญชี มียอดขายที่ตกค้าง ต้องไปตามลูกค้า ฯลฯ ทำให้ไม่สามารถที่จะออกได้เลย ผมเคลียร์บัญชีและเคลียร์งานทุกอย่างอยู่ ๖ เดือนเต็มๆ ทั้งที่ตอนนั้นตาผมมองแทบไม่เห็นแล้ว...

เวลาไปเคลียร์บัญชีกับลูกค้าก็ต้องให้ลูกน้องขับรถพาไป เวลาเขียนหนังสือต้องก้มหน้าไปชิดกับกระดาษ แล้วถ้าไฟสว่างไม่พอก็เขียนไม่ได้ ผมเคลียร์ทุกอย่างด้วยตัวเองจนหมด จากยอดบัญชีที่ลูกค้าตกค้างอยู่ห้าแสนกว่าบาท ก็เคลียร์จนหมดทุกบาททุกสตางค์ เพราะผมรู้ตัวว่าผมคงจะอยู่กับเขาไม่ได้แล้ว ผมจึงต้องรีบเคลียร์ตัวเอง

แม้ในช่วงแรกจะยังไม่ได้บอกกับทางบริษัท แต่ว่าลูกน้องที่ทำงานใกล้ชิดกับผมก็จะสังเกตเห็นว่าผมเปลี่ยนไป ผมมีปัญหาทางสายตา แต่ว่าโชคดีที่ผมมีลูกน้องที่ดี เขาก็คอยช่วยเหลือผม เช่น ขับรถให้ เขียนบิลให้ เพราะการทำงานที่ผ่านมา ผมไม่เคยใช้อำนาจบาตใหญ่กับลูกน้อง มีความเข้าใจให้กับเขา ทำงานกับเขาอย่างเพื่อน

แต่ไม่นานทางบริษัทก็เริ่มรู้แล้วว่าผมมีปัญหา ผมจึงบอกกับเขาว่า ผมมองไม่ค่อยเห็น แต่เขายังไม่รู้ว่ามีผมตาบอด เพราะว่าดวงตาของผมยังใสเหมือนคนปกติ จนเวลาล่วงเข้ามาเดือนที่หกแล้ว เขาก็เรียกผมไปคุย เพราะว่าประสิทธิภาพในการทำงานของผมลดลง ผมไม่มียอดขายเพิ่มขึ้น เขาถามผมว่า สุชาติตกลงจะทำยังไงต่อไป ผมก็บอกเขาไปว่า ผมจะลาออกครับ เขาก็ถามว่าเมื่อไร ผมจึงลาออกในเดือนนั้นเลย ที่จริงแล้ว ถ้าผมดื้อแพ่งอยู่ แล้วรอให้บริษัทจ้างออกก็ทำได้ แต่ผมก็ไม่ได้ทำ ผมเขียนใบลาออกว่า ขอไปประกอบอาชีพส่วนตัว

หลังจากลาออกจากงานแล้ว ผมก็กลับมาอยู่กับครอบครัวกับภรรยา ในช่วงนั้นเราก็ทำธุรกิจร้านเช่าวีดีโออยู่ด้วย (ร้านนี้เขาลงทุนไปล้านกว่าบาท ทั้งเงินตัวเองด้วย แล้วก็ขอยืมเงินแม่ด้วย) ผมก็กลับมาช่วยดูแลร้าน ผมช่วยเท่าที่ผมทำได้ เช่น เก็บแผ่นซีดีใส่กล่อง กรอหม้วนเทป จัดชั้นวาง จนไปถึงกวาดบ้าน ถูบ้าน ซักผ้า ฯลฯ เรียกว่าอะไรที่ผมพอจะทำได้ผมจะพยายามทำหมด แต่ว่าชีวิตก็ต้องเปลี่ยนไป จากชีวิตครอบครัวพ่อแม่ลูกที่เคยมีความสุขมากจากที่เคยไปไหนนอกบ้านด้วยกัน ไปทานข้าว ไปเที่ยว เขาก็ไม่ยอมไปกับผม แม้แต่จะพาผมออกนอกบ้านเขายังไม่กล้า เขาจะมีความรู้สึกอายนมาก...

เพราะฉะนั้น ผมก็จะถูกเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน ช่วงนั้นผมจึงรู้สึกเครียด รู้สึกกดดันมากนอนไม่เคยหลับ เพราะปฏิกิริยาของเขาเปลี่ยนไป เขาไม่รับเรา ไม่สูงส่ง ไม่พูดไม่คุย จนสุดท้ายเขาบอกว่า แม้แต่ลูกคุณยังไม่เอาคุณเลย ครอบครัวของเราที่สร้างมา ๗ ปี จึงต้องจบลงตรงนั้น...”

หลังจากนั้น สุชาติก็กลับมาอยู่บ้าน มาอยู่กับแม่ที่ปราจีนบุรี ความรู้สึกของเขาในตอนนั้นคือ “ชีวิตผมหมดสิ้นทุกอย่าง ไม่ใช่แค่เหลือศูนย์นะ แต่มันติดลบลงไปอีก เพราะครอบครัวก็ล่มสลาย (เป็นครั้งที่สอง) ธุรกิจที่ลงทุนไปก็จบลงไปด้วย แล้วตัวเองก็มาตาบอดอีก ตอนนั้นผมหาจุดยืนของตัวเองไม่ได้ ไม่รู้จะทำอะไร ที่กลับมาอยู่กับแม่ก็มาแต่ตัวจริงๆ ไม่เหลืออะไรเลย”

จุดเปลี่ยนของชีวิต

ใช้ชีวิตแบบคนตาบอด

พอกลับมาอยู่บ้าน สุชาติมีความรู้สึกที่สังคมนั้นไม่เป็นมิตรกับเขา แล้วเขาก็เข้ากับใครไม่ได้เลย เขาเล่าถึงสาเหตุและความรู้สึกในตอนนั้นว่า “คนปกติเขาจะไม่เข้าใจเรา เช่น คนปกติเวลาทานน้ำสัก ๑ แก้ว ทานเสร็จเขาจะไปวางที่ไหนก็ได้ แต่คนตาบอดจะต้องวางที่เดิม จะต้องอยู่กับที่ และความเป็นคนตาดีของคนอื่น ก็มีส่วนทำให้เราอึดอัด เพราะเราทำอย่างเขาไม่ได้ และคนรอบข้างจากที่เคยคุยกับเรา ก็ไม่ค่อยคุย ไม่ค่อยทักเรา หรือเราทักก็ทำเป็นไม่ได้ยิน หรือเพราะเขาคิดว่าเรามองไม่เห็นก็ไม่ทราบ ปฏิบัติกับเราเหมือนตัวตลก บางคนก็มาแหย่เล่น มาล้อเลียน เหมือนเราเป็นเด็ก ที่จริงผมก็ยังเป็นคนปกติ เพียงแต่ว่าผมมองไม่เห็น แต่เขาไม่เข้าใจความรู้สึกของเรา ยิ่งทำให้ผมเครียดและอึดอัดมากขึ้นอีก” ตรงนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เขายอมรับสังคมในช่วงนั้นไม่ได้ และเขาก็คิดว่าสังคมก็รับเขาไม่ได้เช่นกัน นี่เป็นความคิดของเขาในตอนนั้น...

“ผมจึงอยู่กับแม่ได้สักพักหนึ่ง จากนั้นก็เข้ามาอยู่ในบ้านสวนของป้า ไปอยู่กับพี่สาวและพี่เขย คือ พี่น้และพี่น้อย เพราะผมอยากจะอยู่เงียบๆ ไม่อยากจะไต่ยินอะไร ไม่อยากจะพบเจอใคร ผมเก็บตัวอยู่ ๑ ปีเต็ม โดยที่ไม่ออกไปไหนเลย แม้แต่แม่ผมก็ไม่ออกไปหา...”

เข้ามาก็มีคนเอาข้าวให้เขากิน กินเสร็จก็นั่งซึมอยู่คนเดียว ไม่พูดไม่จากับใคร ได้เวลานอนก็นอน เป็นอย่างนี้ทุกวัน จากวันเป็นเดือน จากเดือนเป็นปี เขาใช้ชีวิตเหมือนว่า ในโลกนี้มีเขาเพียงคนเดียวที่ตาบอด เขาว่า “เป็น ๑ ปีที่ผมจมอยู่กับเรื่องเก่าๆ จมอยู่กับความเครียดหมกมุ่นกับความคิด ผมอยู่บ้านคนเดียว ในขณะที่คนอื่นไปทำงานกันหมด”

แต่แม้ว่าจะมาอยู่บ้านสวน แต่เขาก็ยังต้องไปพบหมออยู่ ช่วงที่ไปหาหมอ หมอจะให้ยานอนหลับกลับมาด้วยทุกครั้ง เพราะเขาเครียดมาก แต่เขาก็ไม่เคยกินมันเลย เขาเทใส่แก้วไว้ตลอด สะสมไว้ๆ กะว่าเต็มแก้วเมื่อไรจะกินให้กลับไปเลย...

แม่ไม่เคยปฏิบัติกับผมแบบคนตาบอด

จากยานอนหลับที่สะสมไว้จนเต็มแก้ว สุดท้ายสุชาติก็ไม่มีโอกาสได้กินมัน เหตุที่เขาไม่ได้ทำตามที่ตั้งใจไว้ เพราะความรักของแม่มีต่อเขา เขาว่า “แม่ช่วยผมได้เยอะ พยายามพาไปวัด ไปฟังเทศน์ ฟังธรรม ไปบวชชีพราหมณ์ แม่ไม่เคยกลัวที่จะพาผมออกไปไหน เรียกว่า มีอะไรที่ไหนที่จะทำให้ผมรู้สึกดีขึ้นแม่ก็จะพาไปตลอด แล้วเราก็เหลือกันอยู่สองคนแม่ลูก เพราะเดียวกับน้องผมเสียไปแล้ว...”

เพราะฉะนั้นเวลาแม่ไปไหน ผมก็ต้องไปด้วยตลอด ซึ่งผมก็ซึมซับจากตรงนี้ ผมรักแม่ และก็สงสารแม่ด้วยที่ต้องมาเป็นกังวกับผม ทำให้ใจผมเริ่มเย็นลง ทำให้ในช่วงปีต่อมา ผมกล้าที่จะออกไปนอกบ้าน ไปพบปะพูดคุยกับคนอื่นบ้าง

พอปีที่สาม ผมก็ออกมาอยู่กับแม่อีกครั้ง เวลาแม่ไปซื้อผลไม้มาขาย ผมก็ไปด้วย ไปกรุงเทพฯ ผมก็ไปด้วย แม่ไปไหนผมก็ไปกับแม่ตลอด ไปรถชนด้วยกันก็เคยมาแล้ว ไปนอนโรงพยาบาลก็ไปด้วยกัน

ช่วงนี้เองที่ผมเริ่มฟังข่าวสารจากวิทยุบ้าง โทรทัศน์บ้าง และก็ฟังข่าวสารจากสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยด้วย บางครั้งผมไม่มีเพื่อนคุย ผมก็โทรศัพท์ไปคุยกับเพื่อนเก่าบ้าง โทรไปคุยในรายการวิทยุบ้าง เดือนหนึ่งๆ แม่ต้องจ่ายค่าโทรศัพท์ ๗ - ๘ พันบาท แต่แม่ก็ไม่เคยบ่นไม่เคยว่าสักคำ”

จากความรักของครอบครัว จากแม่และญาติๆ มีความหมาย และมีผล มีอิทธิพลกับวิธีคิด วิธีการดำรงชีวิตของสุชาติโดยไม่รู้ตัว จากจุดนี้เองที่ทำให้เขาเกิดการเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง...

ผ่าทางตัน

คนตาบอดส่วนใหญ่ยังไม่มองว่าตนเองมีเสรีภาพ ที่จะทำอะไรได้ตามใจนึกเช่นคนตาดี เพราะเขาถูกจำกัดด้วยการมองเห็น แต่ที่จริง เสรีภาพของเขายังคงมีอยู่และเสมอภาคกับเสรีภาพของคนอื่น... ฉะนั้น พวกเขาจึงไม่เคยใช้เสรีภาพของตนเอง ไปล่วงละเมิดสิทธิของคนอื่น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือ สังคมของคนตาดีกลับใช้เสรีภาพของตนเองทั้งในความคิดและการกระทำ ในลักษณะที่เป็นการลิดรอนหรือทำลายเสรีภาพของคนตาบอด...

“ในช่วงที่ผมตาบอด มันเป็นการผ่าทางตันของตัวเองมากกว่า เป็นการดิ้นรนของตัวเอง... การใช้ชีวิตอยู่ในสังคม คนตาดีก็ต้องต่อสู้ คนตาบอดก็ต้องต่อสู้เช่นกัน ทั้งต่อสู้กับสังคมข้างนอก ต่อสู้กับสังคมตัวเอง และต่อสู้กับตัวเองด้วย...

สังคมภายนอกมักมองคนตาบอดในแง่ของความด้อยกว่า ผมจึงคิดว่า *ทำอย่างไร เราจะทำความด้อยที่มี เป็นความเด่นให้ได้...*

เมื่อมีโอกาสอะไรเข้ามาผมก็จะทำ จะลองดู แม้ว่าบางที จะไม่รู้ว่าผลจะเป็นอย่างไร แต่ก็คิดในแง่ดีว่า มันน่าจะดีกว่าเก่า ถึงไม่ดีกว่า แต่ผมก็ไม่มีอะไรจะเสียแล้ว...”

เราจะต้องมีอาชีพของตัวเอง

เข้าโครงการฝึกอาชีพ

เมื่อถามว่า รู้ว่าทางสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยมีโครงการฝึกอาชีพให้กับคนตาบอดได้อย่างไร สุชาติเล่าว่า “ปกติผมชอบฟังข่าวสารจากวิทยุอยู่แล้ว พอได้ยินว่ามีโครงการฝึกอาชีพให้กับคนตาบอดในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผมก็กระตือรือร้นเอง คือ โทรไปสมัครทิ้งเอาไว้ แต่เวลาผ่านเกือบปีแล้ว ก็ยังไม่เห็นเขาติดต่อกลับมา...

จากนั้นผมก็ประสบอุบัติเหตุรถชนพร้อมกับแม่ เมื่อผมออกจากโรงพยาบาลก็ยังคงมาพักรักษาตัวที่บ้านต่อ ช่วงที่พักฟื้นอยู่เขาก็โทรมาตาม และช่วงนั้นผมก็เกิดความลังเลว่าจะเข้าไปเรียนกับทางโครงการดีหรือเปล่า เพราะเราเป็นคนตาบอด ก็ต้องคิดหนักอยู่เหมือนกัน จะเดินทางยังไง จะไปไหนก็ไม่สะดวก จะไปอยู่อย่างไร กินอย่างไร แล้วเขาเป็นใคร จะมาหลอกเราหรือเปล่านั้นก็ไม่รู้

แต่เรื่องแบบนี้เราสามารถพิสูจน์ได้ว่าจริงหรือไม่จริง เพื่อความแน่ใจผมก็เลยตรวจสอบกลับไปทางสมาคมอีกครั้ง อาศัยโทรศัพท์โทรไป ทางเจ้าหน้าที่สมาคมเขาก็บอกว่ามีโครงการจริง ตอนนั้นเนื่องจากทางสมาคมไม่มีสถานที่ จึงไปอาศัยสถานที่ของศูนย์การศึกษาออกรโรงเรียนจังหวัดฉะเชิงเทรา ผมก็เลยตัดสินใจไป

ทางสมาคมเขาก็ถามว่า ผมจะไปอย่างไร ถ้าผมไม่สะดวกที่จะไปเอง เขาก็จะอำนวยความสะดวกโดยการเอารถมารับเราไปส่ง ผมก็บอกว่า “ไม่เป็นไรครับ เดี่ยวผมเดินทางเอง” ผมจะไปเอง คือจะให้พี่เขยไปส่ง เพราะอยากจะทำแม่ไปด้วย ให้แม่ไปดูว่า เราไปอยู่ที่ไหน เป็นอย่างไร แม่จะได้ไม่ต้องเป็นห่วง จำได้ว่าช่วงที่จะไป ผมเก็บกระเป๋าไปใบใหญ่ๆ ถึง ๒ ใบ เพราะใช้เวลาอบรมนานถึง ๖ เดือน...

ตอนที่ผมตัดสินใจไปฝึกอาชีพ ผมก็ยังไม่รู้เรื่องอะไร ยังมองไม่เห็นความหวัง เพราะคนที่ไปตอนนั้นมีผมแม่ที่สุดเลย... ซึ่งความจริง เขาจัดอบรมให้เฉพาะคนตาบอดในจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่ผมเป็นคนปราจีนฯ โชคดีที่นักเรียนในโครงการเขาขาดด้วย ผมก็เลยมีโอกาสได้เข้าไปเรียน แต่ความที่ผมประสบอุบัติเหตุก่อนหน้านี้ จึงไปเข้าเรียนช้ากว่าคนอื่นประมาณเดือนหนึ่ง ในขณะที่เพื่อนๆ เรียนล่วงหน้ากันไปแล้ว ผมเป็นนักเรียนคนสุดท้ายที่เข้าไปเรียนในโครงการนั้น เป็นนักเรียนคนที่ ๒๕ พอดี” และจากโครงการฝึกอาชีพนี้เอง ที่กลายมาเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญในชีวิตของเขามาจนถึงทุกวันนี้...

ได้อะไรหลายอย่างจากโครงการ

สำหรับสุชาติ ช่วงเวลา ๖ เดือน ที่เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในโครงการก็นานมากพอที่จะหล่อหลอมความคิดและปลูกฝังอุดมการณ์บางอย่างลงไป... กว่าที่เขาจะรู้ตัว มันก็ซึมซับ เข้มข้น อยู่ในกระแสเลือดแล้ว!

ที่นี่เป็นโครงการฝึกอาชีพสำหรับคนตาบอด คนที่มาเรียนก็ต้องเป็นคนตาบอด แต่ทว่าครูที่สอนเขาก็เป็นครูตาบอดด้วย แล้วจะเรียนจะสอนกันยังไง สุชาติมีคำถามอยู่ในใจ...

แต่ต่อมาก็ที่นี่ก็ทำให้เขาต้องเปลี่ยนความคิด... “ครูผมคือ อาจารย์ณลอง สุจริตธรรม ท่านก็เป็นคนตาบอด แต่ท่านมีความรู้ ท่านสอนผมได้ ถ่ายทอดความรู้ให้กับคนอื่นได้ และท่านก็กลายมาเป็นต้นแบบให้กับผม...

ที่นี่... ทำให้ผมเปลี่ยนวิธีคิด แล้วก็ทำให้วิถีชีวิตของผมเปลี่ยนไป...

ที่นี่... ทำให้ผมใช้ชีวิตได้อย่างคนปกติ ผมช่วยเหลือตนเองได้ ผมฝึก*โอแอนด์เอ็ม*^๓ ผมใช้*ไม้เท้าขาว*^๔เป็น ผมเดินไปไหนมาไหนเองได้ ผมใช้อักษรเบรลล์เป็น ผมอ่านและเขียนได้

ที่นี่... ทำให้ผมมีวิชาชีพติดตัว ผมนวดเป็น ผมประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้

ที่นี่... ทำให้ผมได้เพื่อน และทำให้ผมรู้ว่า ไม่ได้มีเราเท่านั้นที่ตาบอด และยังมีคนตาบอดอีกมากมายที่ยังอยู่ในมุมมืด

ที่นี่... ทำให้ผมได้รู้จักกับผู้หญิงคนหนึ่ง เธอชื่อ “สุดตา” ซึ่งต่อมาเธอก็เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตของผม”

สุชาติได้อะไรหลาย ๆ อย่างจากที่นี่ ที่นี่จึงเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตใหม่อีกครั้ง แม้แต่ชีวิตครอบครัวครั้งที่สามของเขาก็มีจุดเริ่มต้นที่นี่...

^๓ โอแอนด์เอ็ม หรือ คือ วิชาว่าด้วยความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation and Mobility Instructor หรือ Peripatologist) เป็นการฝึกฝนให้คนตาบอดสามารถใช้ไม้เท้าเป็นเครื่องมือในการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ที่เขาต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอิสระอย่างแท้จริง.

ที่มา : สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย. *คู่มืออาสาสมัครร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด*. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๕๖. หน้า ๓๖.

^๔ **ไม้เท้าขาว (White Cane)** ถือเป็นสัญลักษณ์สากลของคนตาบอดทั่วโลก หมายความว่า จะเป็นที่ไหนเมื่อไรก็ตาม ถ้าพบใครถือไม้เท้าขาวเดินอยู่ เราสามารถทราบได้ทันทีว่าบุคคลผู้นั้นเป็นคนตาบอด.

(ประธานาธิบดี Lyndon B. Johnson ของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้ประกาศให้ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ของทุกปี เป็นวันไม้เท้าขาวโลก) ที่มา : สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย. *คู่มืออาสาสมัครร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด*. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๕๖. หน้า ๓๕.

ทำร้านของตัวเอง

หลังจากเรียนจบจากโครงการแล้ว สุชาติก็กลับมาบ้านอย่างภาคภูมิใจ เขากล้าที่จะใส่แว่นตาดำ ซึ่งถ้าเป็นแต่ก่อนเขาจะใส่แว่นใสๆ เพราะอาย (กลัวคนอื่นจะรู้ว่าตาบอด) และกล้าที่จะถือไม้เท้าขาว เดินไปไหนมาไหน และที่สำคัญคือ เขากล้าที่จะมีครอบครัวอีกครั้งกับผู้หญิงที่ชื่อสุดตา และทั้งสองก็คิดจะทำร้านนวดของตัวเอง...

สุชาติเล่าว่า “ตอนที่เรียนอยู่ผมก็ได้มีโอกาสไปดูงานร้านคนตาบอดที่เปิดนวดอยู่ ไปพูดไปคุย ไปถามว่าเขาทำอย่างไร ต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้างถึงจะทำได้ ไปลูบไปคลำเตียงนวดของเขาว่าเป็นอย่างไร กว้างยาวเท่าไร เอาไม้เท้าขาวที่ใช้ี่ละไปวัด ผมก็เริ่มมองเห็นแนวทางที่เราจะทำยังไง ตอนนั้นก็เริ่มเก็บข้อมูลเอาไว้... ในช่วงที่ไปฝึกงานที่ร้านนวดที่จะเชิงเทรา ผมก็รู้ว่าตอนนี้เราเป็นลูกน้องเขาแน่ ผมกับคุณสุดตาสองคน ถึงแม้เราจะทำงานเต็มที่ แต่ที่เราได้ค่าแรงครึ่งเดียว คงจะไม่ไหว ก็เลยคิดจะทำร้านของตัวเองบ้าง ซึ่งระหว่างที่ฝึกงานอยู่ผมก็ยังกลับมาเยี่ยมแม่ที่ปราจีนบุรี และก็มาหาหาทางที่จะมาปักหลักที่นี่ด้วย เนื่องจากผมก็พอทราบว่าแถวนี้ยังมีห้องว่างอยู่...

เมื่อฝึกงานเสร็จก็คุยกับแม่ว่า อยากจะมาเปิดร้านนวดที่นี่ ให้แม่ช่วยดูห้องแถวที่ว่างให้หน่อย ผมก็มาเช่าที่นี่ ตอนที่มาดูห้อง ผมก็ใช้ไม้เท้าขาวอีกเช่นกัน วัดเองคำนวณเองเลยว่าห้องนี้จะต้องกว้างยาวเท่าไร แม้ว่าห้องเขาสร้างไว้แล้ว เป็นห้องโล่งๆ แต่เราต้องมาออกแบบเองว่าจะกันเป็นห้องขนาดเท่าไร จะจัดวางข้าวของเครื่องใช้ยังไง ถึงจะได้เป็นห้องนวดแบบนี้ แล้วห้องใช้ที่พักอาศัยจะต้องอยู่ตรงไหน ถึงจะไม่ปะปนกับห้องนวด แล้วความที่ร้านเราอยู่ติดกับถนนใหญ่ ด้วยอากาศที่ร้อนจากภายนอก เวลานวด ถ้าใช้พัดลมคงจะไม่ไหว ผมก็เลยให้เขาติดแอร์ให้ ส่วนกระจกด้านหน้าหรือที่กันระหว่างห้อง ผมก็คิดเอง ออกแบบเอง แล้วก็ติดต่อให้ช่างเขามาทำให้ ตอนแรกๆ คุณสุดตาเขาก็ยังงงอยู่ว่าผมจะทำอะไร ยังไง ช่วงนั้นแม้ว่าจะตกแต่งแค่ห้องเดียว (คูหาเดียว) แต่ผมกับคุณสุดตาก็คงไม่ค่อยมีเงินนะ เราก็อาศัยเงินที่เก็บหอมรอมริบเอาไว้เล็กน้อยนั้นแหละเอามาใช้...

แต่ในช่วงนั้นศรัทธาเรื่องนวดโดยเฉพาะกับคนตาบอดไม่มีเลย เพราะที่นี้เขาไม่รู้จักคนตาบอด เขาไม่รู้ว่าคนตาบอดก็มีความสามารถ คนตาบอดจะทำอะไรได้...

แม้แต่แม่ผมเองยังไม่มี ผมจึงต้องสร้างศรัทธากับแม่ก่อน สร้างให้แม่รู้ว่าเราทำได้ ครั้งแรกที่ผมนวดแม่ แม่บอกว่า “เออจะเอามือมาที่มตาแม่บอดหรือเปล่าลูก” แม้ว่าแม่ผมจะรับรู้ที่ผมไปเรียนไปฝึกนวดมาแล้ว แต่ความเชื่อมั่นเขายังไม่เกิด ก็ต้องมาสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นกันก่อน”

จากนั้นสุชาติก็ขยายไปนวดให้ญาติให้ลุงป้าหน้าอา ขยายไปนวดฟรีให้กับแม่ค้าร้านผลไม้ฝั่งตรงข้าม โดยมีแม่ไปช่วยประชาสัมพันธ์ให้ “ไอ้หนูมันนวดดีนะ ลองไปนวดดูสิ” จากนั้นก็มีลูกค้าหน้าใหม่เข้ามา...

ลูกค้ารายแรก

ในเดือนแรกที่สุชาติเปิดร้านนวด ยังไม่มีลูกค้าหน้าใหม่เลย มีแต่ญาติมาหา จึงต้องนวดให้ญาติๆ ก่อน สุชาติเรียกช่วงนี้ว่า “ญาติอุปถัมภ์” เขาว่า “แม้ว่าเขาจะให้เงิน แต่ผมไม่เคยพอใจเลย คิดว่า ถ้าเขาไม่มา แล้วเราจะมีรายได้จากไหน” แต่พอเข้าเดือนที่สอง เดือนที่สาม ก็เริ่มมีคนอื่นเข้ามานวดบ้าง จากญาติที่แนะนำให้มาบ้าง จากนั้นก็เริ่มมีมาเรื่อยๆ

สุชาติเล่าถึงลูกค้ารายแรกให้ฟังว่า “ผมยังจำลูกค้าคนแรกของผมได้ ตอนนั้นผมยืนอยู่หน้าร้านนี้ ใส่เสื้อสีแดง ใส่แว่นตาใสๆ กำลังถือไม้เท้าอยู่ สภาพเหมือนกำลังคุมงานก่อนสร้าง เพราะผมให้ช่างมาติดกระจกและก็มาตกแต่งห้องให้

จากนั้นก็มิโตรีศัพท์เข้ามาจากนายตำรวจคนหนึ่ง เขาบอกว่า เขาเป็นรองสารวัตรอยู่ที่นครนายก ทราบข่าวผมจากรายการวิทยุ จึงอยากจะให้ผมไปดูอาการแม่ยายของเขาหน่อย เพราะท่านเป็นอัมพฤกษ์ และอยากจะรับหมอบไปดูแม่ที่บ้านหน่อย เขาบอกว่าขับรถมาใกล้จะถึงแล้ว ตอนนั้นหมอบอยู่ตรงไหน ผมก็ว่า ผมยืนอยู่หน้าร้านครับ ใส่เสื้อสีแดง พอเขามาถึง เห็นผมครั้งแรกก็ตกใจ ว่าทำไมหมอบเด็กอย่างนี้ เพราะตอนนั้นผมเพิ่งอายุ ๓๐ ต้นๆ แล้วก็ว่า หมอบสวัสดีครับ เชิญขึ้นรถเลยครับ ผมก็บอกเขาว่า สารวัตรต้องจูงผมด้วย เพราะผมมองไม่เห็น คือเขาไม่รู้ว่าจะผมตาบอด

พอไปถึงบ้านเขา แฟนสารวัตรเห็นผมก็ว่า คุณไปเอาหมอบที่ไหนมา หล่อจริง ๆ (หัวเราะ) แล้วผมก็ไปนวดให้แม่ยายเขา ผมรู้สึกกดดันนะ เพราะผมไม่หมอบรักษาโรค หรือหมอบเทวดาอะไร ตอนนั้นเรียกว่าต้องอาราธนาพ่อปู่ชีวกโกมารภัจจ์ไปช่วย ต้องบริกรรมคาถากันเลย (หัวเราะ)

วันนั้นผมนวดจนมือเขาแม่ที่ขยับไม่ได้ เริ่มขยับเองได้บ้าง ผมบอกเขาว่า ต้องอาศัยการนวดต่อเนื่อง แต่ว่าจะต้องเว้นสัก ๓ วัน ค่อยนวดอีกครั้ง ซึ่งอาจจะช่วยทำให้อาการทั้งหมดดีขึ้น ตอนนั้นผมก็ว่าไปตามสูตรที่เรียนมาเป๊ะๆ เลย จากนั้นสารวัตรก็ไปส่งและไปรับผมมานวดแม่ยายเขาอีก จนอาการของแม่ยายดีขึ้น แขนเริ่มก็ยกได้ จากที่ลั้นแข็งพูดไม่ชัดก็เริ่มอ่อนพูดได้ดีขึ้น ครั้งต่อมาผมจึงนัดให้เขามาที่ร้าน เพราะร้านเปิดแล้ว แล้วเขาก็เอาเรื่องของผมไปเล่าสู่คนอื่น”

สุชาติไม่ลืมที่จะเล่าถึงที่มาของลูกค้ารายนี้ว่า “ความที่เมื่อก่อนผมจะชอบฟังวิทยุ มีรายการหนึ่ง ซึ่งมักจะเปิดเพลงเก่าๆ ผมจะชอบโทรไปคุยไปขอเพลง ก็มีโอกาสดูรู้จักสนิทสนมกับนักจัดรายการคนหนึ่ง เรียกว่า คุยภัยถูกคอ พอเขาทราบว่าผมไปฝึกอาชีพและตอนนี้กลับมาเปิดร้านนวด เขาก็แวะมาหา ผมก็เลยนวดให้เขา เขาก็ว่า “อิม ดี ใช้ได้ เดี่ยวพี่จะช่วยไปโรมไทให้”

อานิสงค์จากลูกค้ารายแรกนั้น ทำให้เขามีลูกค้าเยอะขึ้น และบางคนก็กลายมาเป็นขาประจำจนถึงทุกวันนี้ “ตอนนั้นผมกับคุณสุตตานวดกันสองคน คนละ ๖ คอร์ส ๗ คอร์ส นวดทั้ง

วันตั้งแต่เช้าจนค่ำ บางคนร้านยังไม่ทันเปิดเลย ก็มาเคาะประตูเรียกตั้งแต่เช้า หรือแม้ว่าจะได้เวลาปิดร้านแล้ว แต่ผมก็ยังนัดอยู่ เพราะเขาจองคิวไว้แล้ว ขนาดผมนัดเขาเป็นคิวที่ ๕ ที่ ๖ เขาก็ยังรอ เขารอได้ เราก็ต้องนัดได้ ผมก็ไม่เคยปฏิเสธลูกค้า ไม่เคยให้เสียลูกค้า เพราะเราเป็นร้านใหม่ด้วย ตอนนั้นนัดคอร์สละ ๑๓๐ บาท (ประมาณ ๒ ชั่วโมงเศษ) ผมกับคุณสุดตาตื่นแต่เช้าและนอนดึกทุกวัน เพราะเราตั้งใจจะนัด ตั้งใจจะทำงานให้ดีที่สุด เรียกว่า นัดจนเป็นไข้เลยก็มี แต่ช่วงนั้นผมกับคุณสุดตาเราก็มีความสุขดี...”

คิดเผื่ออนาคต

“จากร้านนัด หัตถเวช เนตรทิพย์ ที่มีห้องเดียว ตอนนี้เราเช่าห้องที่ติดกันเพิ่มอีกสองคูหา เพื่อรองรับเวลาจัดกิจกรรมต่างๆ รองรับคนตาบอดที่มาเรียน มาฝึกอาชีพ มาพักค้าง รวมถึงเพิ่มเตียงเพื่อรองรับลูกค้าที่เพิ่มขึ้น แม้ว่าผมจะเช่าห้องที่นี่มาหลายปี แต่เจ้าของ เขาก็ไม่ยอมขายให้ ตอนนี้เขาเพิ่งมาบอกขายทั้ง ๓ คูหา ประมาณ ๑๐๐ ตรว. ราคา ๑ ล้าน ๕ แสนบาท แต่ผมก็ยังไม่ได้คิดว่าจะต้องซื้อที่นี่

อีกอย่างตอนนี้ผมก็ยังไปเช่าห้องเปิดร้านนัดอีกสองร้าน อยู่ในตลาดปราจีนบุรีร้านหนึ่ง อยู่ที่นครนายกอีกร้านหนึ่ง ก็อาจจะต้องเช่าอยู่ไปก่อน เพราะร้านอยู่ติดถนนใหญ่ คนตาบอดและลูกค้าจะเดินทางไปมาสะดวกกว่า

แต่ผมก็มีแนวคิดที่ บ้านผมที่อยู่ห่างจากที่นี่ไปอีก ๓ กิโลเมตร เป็นบ้านสวน ซึ่งมีเนื้อที่หลายไร่อยู่เหมือนกัน และด้านหน้าก็มีลำคลองเล็กๆ ไหลผ่าน บางทีเราน่าจะเอาเงินไปลงทุนปลูกสร้างอาคารในพื้นที่ของเราเอง เป็นสถานที่สำหรับฝึกอาชีพ ประกอบอาชีพ เป็นที่พักของคนตาบอด เป็นห้องประชุม เป็นศูนย์ประชุม ศูนย์อบรม และสามารถทำอะไรได้อีกหลายๆ อย่างในลักษณะที่ครบวงจร เพราะต่อไปเมื่อผมและคุณสุดตาอายุมากขึ้น อาจจะนัดไม่ไหวแล้ว ตรงนี้ก็จะเป็นกิจการที่ผมสามารถบริหารและเลี้ยงตัวเองได้...”

ผู้สังคมนอย่างสง่าผ่าเผย

หนุ่มเสื้อเชิ้ต กางเกงสแลค รองเท้าหนัง

ทุกวัน เราจะได้เห็นสุชาติดูภูมิฐานในชุดเสื้อเชิ้ต กางเกงสแลค และรองเท้าหนัง เขากำลังจะไปไหนมาไหนอย่างสง่าผ่าเผย และสุดท้ายก็เป็นผู้นำทางที่ดี เธอไม่เคยเคอะเขินที่จะไปกับเขา ทั้งสองจึงไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด...

นอกจากชุดตาแล้ว สิ่งสุชาติที่ต้องพกติดตัวเสมอไม่ว่าจะไปไหนก็ตาม คือ

- ไม้เท้าขาว (ช่วยบอกให้ทราบถึงลักษณะของพื้นผิวที่กำลังเดินอยู่ ป้องกันไม่ให้กระทบกับสิ่งกีดขวางที่อยู่ข้างหน้า หรือตกหลุมบ่อ)
- แว่นตาดำ
- โทรศัพท์มือถือ (เขาจะเหน็บไว้ที่เอวเสมอ)
- นาฬิกาพูดได้ (เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์พื้นฐานที่สามารถทดแทนสายตาของเขาได้ เพื่อช่วยในการดำรงชีวิต)
- กระเป๋าหนังสีดำ ซึ่งภายในจะมี
 - สมุดประจำตัวคนพิการ (เขารู้ว่า ต้องพกติดตัวเสมอ เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้เลย)
 - เครื่องบันทึกเสียง (ซาวด์อะเบาท์ และเทปเปล่า)
 - กล้องถ่ายรูป (ในการทำงานช่วยเหลือคนตาบอด บางครั้งการพูดเล่าให้คนอื่นฟังอย่างเดียวเขาก็ไม่เข้าใจ ไม่เห็นภาพ จึงต้องอาศัยภาพถ่ายช่วย)
 - ยาสามัญประจำบ้าน เช่น ยากแก้ปวดหัว ไล่ยุง
 - มีดโกนหนวด + ที่ตัดเล็บ (ถึงจะไม่มีเวลา แต่เขาก็ต้องหมั่นดูแลตัวเองให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน)
 - ผ้าเช็ดหน้า (บางทีก็เอาไว้เช็ดตา)
 - โบทัน (เขารู้ว่า ผมติดโบทันครับ)

^๔ วิธีเดินทางของคนตาบอด มี ๔ วิธี คือ ๑. การเดินทางกับผู้นำทาง (Sighted Guide) ๒. การเดินทางโดยใช้ไม้เท้าขาว (White Cane) ๓. การเดินทางกับสุนัขนำทาง (Dog Guide Dog) และ ๔. การเดินทางโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Aids) สำหรับการเดินทางกับผู้นำทาง หมายถึง การที่คนสายตาปกติช่วยนำทางคนตาบอดไปตามสถานที่ต่างๆ ตามความต้องการ ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีการเดินทางที่สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยมากที่สุด แต่คนตาบอดจะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างถูกขั้นตอนตามลำดับ. ที่มา : สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย. คู่มืออาสาสมัครร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๔๖. หน้า ๒๒.

สิ่งเหล่านี้อาจจะไม่จำเป็นสำหรับคนอื่น แต่จำเป็นสำหรับคนตาบอด จำเป็นสำหรับสุชาติ เพราะมันเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เขาดำรงชีวิตได้ง่ายและสะดวกขึ้น

ต้นแบบของคนตาบอด

“นี่เธอ ผู้ชายคนนั้นเขาทำอะไร ทำไมเขาแต่งตัวดี” เสียงกระซิบกระซาบของพนักงานสาวที่ธนาคารแห่งหนึ่ง พรางจับจ้องไปที่ชายหนุ่มที่ใส่เสื้อเชิ้ต กางเกงสแลค และรองเท้าหนัง ซึ่งเป็นภาพที่พบเห็นจนคุ้นตา เพราะเขามักจะแวะเวียนมาทำธุรกรรมทางการเงินที่ธนาคารแห่งนี้เป็นประจำ...

การแต่งตัวสุภาพเรียบร้อย สะอาดสะอ้านนั้นถือว่าเป็นสิ่งปกติที่ทุกคนพึงกระทำอยู่แล้ว แต่สำหรับคนตาบอดแล้วมันยังมีความสำคัญมาก เพราะคนทั่วไปมักจะติดกับภาพที่ว่า “คนตาบอดสกปรก” ทั้งจากเนื้อตัวผมเผ้าที่ไม่สะอาด เสื้อผ้าเก่า ยับย่น ไม่เรียบร้อย กินข้าวหกเลอะเทอะ ฯลฯ

สุชาติ บอกว่า “ตัวผมเองก็พยายามจะทำตัวให้เป็นต้นแบบของคนตาบอด เพื่อให้คนทั่วไปรู้จักคนตาบอดในทุกๆ ที่” เขารู้ว่า ปัญหาที่แท้จริงของคนตาบอด ไม่ใช่การอยู่ที่ตาบอด แต่อยู่ที่ความไม่รู้ไม่เข้าใจของคนทั่วไปของสังคม ที่เป็นตัวขัดขวางเขา ขัดขวางการพัฒนาคุณภาพชีวิต ขัดขวางการใช้สิทธิหน้าที่ของคนไทยที่สมบูรณ์เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปในสังคม^๖

“เมื่อก่อนผมไม่มีโอกาสจะได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ไม่มีโอกาสที่จะออกไปเดินข้างนอกแบบนี้ แต่ตอนนี้ผมไปได้ ผมสามารถออกไปเดินได้อย่างสง่างาม ผมรู้สึกที่ตัวเองเท่มาก ผมกล้าที่จะแสดงออกไปตลาด ไปธนาคาร ไปทำนั่นทำนี่ได้ ไปในทุกๆ ที่ที่คนตาดีไปได้...

เวลาผมไปธนาคารไปถอนเงินมากๆ เขาก็ถามว่าได้เงินมาจากไหน จะเอาไปทำอะไร ผมก็ตอบว่าผมทำมาหากิน มีอาชีพ มีรายได้ ผมก็ภูมิใจและตอบไปอย่างไม่ต้องอายใคร บางคนสนใจก็ถามต่อไปว่าผมทำอะไร ทีนี้เราก็ต้องเล่าว่าเราทำอะไรบ้าง ต้องแสดงตัวตนของเราให้เขาเห็น บางคนกึ่งๆ ยังดูเราแปลกๆ บางคนไม่กล้ามาคุยกับเรา ก็ไปแอบถามคนอื่นว่า คนนั้นเขาทำอะไร ทำไมเขาแต่งตัวดีดีก็มี... เวลาไปห้างสรรพสินค้า ไปซูเปอร์มาเก็ต ผมก็ทำตามปกติ เราสนใจอะไร อยากจะซื้ออะไร เราก็ทำเหมือนคนตาดี แต่ว่าเทคนิคในการใช้ชีวิตในแต่ละเรื่องของเราที่มี อาจจะเป็นวิธีการของเรา แต่เราก็ทำได้”

^๖ **Dr.Kenneth Jernigan** ปรมาจารย์ตาบอดแห่งศตวรรษที่ ๒๐ กล่าวว่า “ปัญหาที่แท้จริงของคนตาบอดมิใช่การมองไม่เห็น ปัญหาที่แท้จริงคือ ความเข้าใจที่ผิดพลาดและการขาดข้อมูลที่ถูกต้อง หากคนตาบอดได้รับการศึกษาฝึกอบรมอย่างถูกต้องและได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปแล้ว การตาบอดก็เป็นแค่เพียงความไม่สะดวก หรือความน่ารำคาญทางกายภาพเท่านั้น”. ที่มา : สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย. *คู่มืออาสาสมัครร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด*. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๔๖. หน้า ๗.

พูดถึง คำว่า “คนตาบอด”

สำหรับเรื่องดวงตา สุชาติเล่าว่า “ตอนนี้ผมมีปัญหาสุขภาพตาบ้างคือ ถูกพัดลมไม่ได้ ถ้าอยู่ในห้องแอร์จะไม่เป็นไร ตอนนี่ยังมีอาการปวดตาอยู่บ้าง ถึงเราจะมองไม่เห็น แต่ความดันลูกตาก็จะมีตลอด พอความดันลูกตาสูงจะไปกดทับประสาทตา ยิ่งเวลาเครียดความความดันลูกตาจะยิ่งสูง ทำให้ปวดตา ปวดศีรษะ ผมก็จะพยายามไม่เครียด จะพยายามไม่ยึดติดกับอะไร มาก จะพยายามให้สบายๆ เพื่อให้ตาอยู่ได้...”

แต่เมื่อพูดถึงคำว่า “คนตาบอด” สุชาติมีทัศนนะว่า “บางคนพยายามจะใช้คำเรียกที่ไม่ให้กระทบกระเทือนใจเรา เช่น ผู้พิการทางสายตา ผู้ที่มีปัญหาเรื่องการมองเห็น ฯลฯ สำหรับผม ผมชินเสียแล้ว ยอมรับได้แล้ว เพราะฉะนั้น เรียกผมว่าเป็น “คนตาบอด” ได้เลย หรือพูดคำว่า “คนตาบอด” กับผมได้เลย ไม่ต้องไปเลี่ยงใช้คำอื่น เพราะบางครั้งการพูดกับคนตาบอดอย่างตรงไปตรงมา ก็อาจจะสร้างความสบายใจให้กับเขาได้มากกว่า และไม่ต้องมาอึดอัดใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย...

ผมอยากจะให้ปฏิบัติต่อคนตาบอดเหมือนคนทั่วไป แม้ว่าผมจะมองไม่เห็น แต่ก็ก็เป็นเพียงความพิการทางสายตาเท่านั้น อารมณ์ความรู้สึกก็ยังมีเหมือนคนทั่วไป... ถ้าคุณมาหาผม มาคุยกับผม คุณไม่ต้องพูดเสียงดังเกินกว่าปกติ เพราะกลัวว่าผมจะไม่ได้ยิน คุณให้เสียงจับมือทักทายผม แล้วบอกว่าคุณเป็นใคร เวลาคุณจะไปคุณก็บอกผมด้วย ไม่ใช่ให้ผมพูดอยู่กับคนเดียว... ผมจะไม่ชอบเวลาที่มีคนมาจับตัวผม แล้วพูดว่า “ทานชีวานี่ใครเอ่ย” คนที่ตาบอดเขาจะไม่ชอบ ผมคิดว่า คุณเป็นใครคุณก็บอกมาเลย คุณเป็นใครคุณยังไม่รู้ตัวอีกหรือ แล้วผมจะรู้ไปได้ยังไง... บางทีคนก็ไม่คิดว่าคนตาบอดจะต้องเจอคำถามซ้ำๆ แบบนี้มามากแค่ไหน แล้วเขาจะรู้สึกอย่างไร... เขารู้สึกว่า เขาถูกปฏิบัติเหมือนเป็นตัวตลก!”

ประสบการณ์อ่านเขียนอักษรเบรลล์

สำหรับการอ่านเขียนอักษรเบรลล์^๗ ผมไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียน ไม่ได้เรียนตั้งแต่ประถม มาเรียนที่หลังเมื่อตอนที่ตาบอด มาเรียนเพื่อรู้ เพื่ออ่านออก เขียนได้เล็กน้อย แต่ก็สามารถถ่ายทอดได้

^๗ ผู้ประดิษฐ์ “อักษรเบรลล์” คือ หลุยส์ เบรลล์ (Louis Braille) เขาเป็นชายตาบอดชาวฝรั่งเศส เกิดในปี พ.ศ. ๒๓๕๒ อักษรเบรลล์เป็นระบบการอ่านเขียนสำหรับคนตาบอด โดยการใช้มือคลำอ่าน อาศัยแนวคิดจากตัวโดมิโนที่มี ๖ จุด จัดวางไว้เป็นกลุ่ม สร้างเป็นลักษณะจุดนูนแทนค่าพยัญชนะต่างๆ ลักษณะของจุดนูนช่วยให้คนตาบอดอ่านได้ด้วยวิธีการสัมผัส คือใช้ปลายนิ้วลูบไปบนลายนูน ตัวหนังสือของเบรลล์ช่วยให้คนตาบอดเปิดประตูสู่ความรู้และมีชีวิตในโลกนี้ด้วยความรื่นรมย์ ปัจจุบัน อักษรเบรลล์ได้กลายเป็นภาษามาตรฐานสำหรับคนตาบอดทั่วโลก. ที่มา : <http://www.tab.or.th>

สำหรับการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ของตัวเอง ยังถือว่าไม่เก่ง ไม่สามารถสัมผัสไปที่เดียวได้ ต้องค่อยๆ ไล้ไปที่ละตัว คนที่เก่งบางคนสัมผัสไปไม่กี่ตัว เขาสามารถคาดเดาคำได้ทั้งคำก็มี

การอ่านเขียนอักษรเบรลล์ใช้ทั้งการสัมผัสและการจำ คือ สัมผัสไปแล้วต้องจำให้ได้ด้วยว่ามันคือตัวอะไร คนที่ยังไม่คล่อง เวลาเขียนจะเขียนคำเต็มๆ แต่ถ้าคนที่มีความชำนาญแล้วอาจจะใช้คำย่อ ผสมตัวเองได้ ซึ่งคนเขียนเองจะเข้าใจเอง คนอื่นมาอ่านอาจจะไม่เข้าใจ เช่น ปส คือ ประสาน สามารถประยุกต์ใช้เองได้ แต่ไม่ใช่คำสากล

ตอนที่ไปเรียนเบรลล์ผมรู้สึกตื่นเต้นมาก อยากรู้ อยากเรียนว่ามันเป็นยังไง เหมือนความรู้สึกเวลาเราเข้าโรงเรียนใหม่ๆ ต้องไปเรียนอะไรใหม่ๆ และรู้สึกกดดันบ้าง เพราะเราถูกคาดหวังจากครูจากเพื่อนที่เราทำได้ เพราะฉะนั้นเราก็ต้องทำได้ ตอนเรียนผมต้องเข้านอนที่หลัง เวลาเดิน เวลาขึ้นรถเมล์ เวลาอาบน้ำยังต้องทอโคตเบรลล์ไปด้วย แต่ผมก็รู้สึกสนุกกับมันมาก แผลงตรงนี้เองที่ทำให้เราเรียนได้ดีกว่าเพื่อนในกลุ่ม เพราะเรารู้ว่า การเรียนไม่ได้อยู่เฉยๆ แต่ในห้องเรียนเท่านั้น นอกห้องเรียน เวลาไปไหน ทำอะไร เราก็เรียนรู้ไปด้วยได้ และก็รู้สึกสนุกกับมันได้

ตอนนี้การใช้เบรลล์ก็มีบ้าง แต่ในชีวิตประจำวันก็ไม่ได้ใช้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมันก้าวหน้ามากขึ้น เวลาที่จะบันทึกอะไรผมก็ใช้เครื่องอัดเสียง ซึ่งผมพกติดตัวอยู่ตลอดเวลา แล้วก็เอามาเปิดฟังเพื่อทบทวน และตอนนี้ข้อมูลความรู้ต่างๆ ถูกแปลงเป็นอักษรเสียงลงแผ่นวีซีดีเพิ่มมากขึ้น ผมก็อาศัยเปิดฟังจากแผ่นวีซีดี”

นักพิทักษ์สิทธิ์

ในสังคมของผม ผมไม่พิการ

คนเราแต่ละคนก็มีความแตกต่างหลากหลายกันออกไป ทั้งทางด้านทัศนคติ วิธีคิด พฤติกรรม สภาพร่างกาย ฯลฯ แต่เราไม่ต่างจนขนาดที่จะอยู่ร่วมกันไม่ได้ เราไม่ต่างจนถึงขนาดที่ถือตนว่าปกติ และถืออีกฝ่ายว่าผิดปกติ...

สุชาติบอกว่า “ถ้าคุณเคยหรือคลุกคลีกับคนตาบอดจะรู้ว่า ส่วนใหญ่เขายังคงทำอะไรเองได้ อะไรที่ยังทำได้ก็จะพยายามคิดพยายามทำเอง มีบางอย่างเท่านั้นที่ติดขัด เพราะฉะนั้นการช่วยเหลือจะเป็นบางกรณี แต่ถ้าหากอยู่ในสถานที่ที่คุณชินคุ้นเคย ผมถือว่าเขาไม่ใช่คนพิการนะ... ตัวอย่างเช่น ถ้าผมอยู่ในบ้านในสถานที่ที่ผมสามารถทำอะไรได้ ผมถือว่าตัวเองไม่ใช่คนพิการ เพียงแต่ว่าผมมองไม่เห็น แต่ว่า พอมีแขกเดินเข้ามาในร้าน ผมสามารถปูผ้าปูเตียงได้ สามารถให้บริการนวดได้จนจบคอร์ส เก็บสตางค์คุณได้ ผมก็ปิดการขายของผมได้ จากนั้นผมก็

สามารถเก็บผ้าปูเตียงไปซักไปตากและเก็บมาพับได้ จะเห็นว่ากระบวนการมีอยู่แค่นี้ ผมก็สามารถประกอบอาชีพของผมได้...”

สุชาติเชื่อว่า ความพิการเป็นความต่างเมื่อเราไปอยู่ในสังคมที่ต่างจากเราก็เท่านั้นเอง ถ้าเราอยู่ในสังคมของเรา ก็ไม่ถือว่าเราพิการ เราก็ไม่แปลกต่างจากคนอื่น

“คนพิการบางคนที่มีความสามารถ แต่ก่อนใช้คำว่า “disable” ตอนนั้นคนพิการเขาบอกใช้อย่างนี้ไม่ได้ “disable” คือคนที่ไม่มีความสามารถ แต่จริงๆ เขามีความสามารถ แต่ร่างกายเขาอาจจะขาดหายไปบางส่วน ไม่สมบูรณ์บางส่วน แต่จริงๆ ความสามารถเขาอาจจะมากกว่าคนทั่วไปด้วยซ้ำ อย่างเราก็ปกติ แต่ถ้าเราไปอยู่กับคนหูหนวก แล้วเขาใช้ภาษามือ เราอาจจะกลายเป็นคนพิการทันที ดังนั้น เขาจะเห็นว่า ความพิการขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทำให้พิการ”^๔

สุนีย์ สายสุพัฒน์ผล

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สวมหมวก...สวมสิทธิ์

สุชาติเล่าว่า “ในส่วนของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ผมจะเป็นผู้แทนคนตาบอดประจำจังหวัดปราจีนบุรี ปราจีนบุรีเป็นจังหวัดที่มีประชากรน้อยก็จะมีผู้แทน ๑ คน ส่วนจังหวัดอื่นก็จะขึ้นอยู่กับสัดส่วนของประชากร นอกจากนี้ยังมีการบริหารแบบภูมิภาค ในส่วนของจังหวัดปราจีนบุรีถูกจัดให้อยู่ในโซนภาคตะวันออกและกรุงเทพฯ ผมจะเป็นรองประธานภาครับผิดชอบในส่วนของงานพัฒนา

ส่วนในจังหวัดปราจีนบุรี เมื่อทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการแล้วต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับส่วนราชการต่างๆ เมื่อเขาเห็นว่าผมทำจริง จับต้องได้ เขาก็มาเชิญให้เป็น คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจังหวัดปราจีนบุรี คณะอนุกรรมการพัฒนาสังคมประจำจังหวัดปราจีนบุรี คณะอนุกรรมการของศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดปราจีนบุรี คณะอนุกรรมการสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ฯลฯ”

สุชาติไม่ได้สนใจว่า ตัวเองจะต้องมีหมวกกี่ใบ มีหลายใบก็ได้ ถ้าหากการมีหมวกนั้นทำให้เขาได้เข้าไปมีส่วนร่วม ไปแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ ไปมีสิทธิ์มีเสียงแทนคนพิการ คนตาบอดเพื่อนของเขา...

^๔ สุนีย์ สายสุพัฒน์ผล. “ข่าวตามติด...สิทธิคนพิการ” จดหมายข่าวการเมืองเรื่องคนพิการ. ฉบับที่ ๓ เดือน พฤษภาคม ๒๕๕๐, หน้า ๔๗.

เรียกร้องเพื่ออาชีพ

ไทยประกาศกับสากลประเทศว่าใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประเทศเรามีอิสระเสรี มีเสรีภาพ ใครใคร่ค้าม้าค้า ใคร่ค้าวัวค้าควายค้า... แต่ทว่า ประเทศเรากลับขาดดุลยภาพหรือความเสมอภาค... เพราะเสรีภาพของทุกคนมีไม่เท่ากัน มีคนจำนวนหนึ่งที่ถูกเลือกปฏิบัติ เพียงเพราะสังคมบอกว่าเขาเป็น“คนพิการ”...

“เมื่อก่อนนี้กระทรวงสาธารณสุขไม่ยอมออกใบประกอบโรคศิลป์ให้กับหมอนวดคนตาบอด และห้ามบุคคลผู้พิการ ทุพพลภาพได้รับใบประกอบโรคศิลป์ เรียกว่าปิดเส้นทางกันเลยทีเดียว ผ่านมาทางองค์กรของคนตาบอดก็มีการเรียกร้องตรงนี้ เคยไปประท้วงที่หน้ากระทรวงสาธารณสุขก็มี จนตอนนี้ก็คลี่คลายลง มีการยอมรับคนตาบอดมากขึ้น

ในระยะหลังมานี้กฎหมายก็เปิดช่องทางให้มากขึ้นด้วย โดยบอกว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน แต่ก็ยังมีการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุของความพิการ จึงเป็นที่มาของการเรียกร้องในมาตรา ๓๐ ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ตอนนี้อย่างไรก็ตาม เราก็มีช่องทางมากขึ้น เช่น เราไปสอบแข่งขันได้ ไปสอบวัดมาตรฐานได้ ถ้าเรามีความสามารถ เราก็สอบผ่าน ถ้าเรายังความสามารถไม่ถึง ก็ไม่ผ่าน ก็ต้องไปฝึกฝนพัฒนาขึ้นมาใหม่ เราขอแค่โอกาสให้เราได้พิสูจน์ตนเอง ไม่ใช่การมาปิดกั้นด้วยเหตุของความพิการ...

ในต่างประเทศ เช่น เกาหลีใต้ อาชีพนวดเขาจะสงวนไว้ให้คนตาบอด แต่ว่าบ้านเราเปิดอิสระเสรี ใครใคร่ทำ ทำ แต่ว่ากฎหมายหรือระเบียบของรัฐจะต้องมีความยุติธรรมเท่าเทียมกัน ปัจจุบันถ้าข้าราชการไปนวดโรงพยาบาลจะเบิกได้ แต่คนตาบอดจะเสียเปรียบเพราะไม่สามารถออกไปเสร็จให้เขาไปเบิกได้ ตอนนี้กลุ่มองค์กรคนตาบอดก็มีความพยายามเรียกร้องว่า ทำอย่างไรร้านนวดของคนตาบอดจะสามารถออกไปเสร็จได้”

สุชาติบอกว่า “สำหรับร้านนวดของผมเองก็ได้รับผลกระทบมาก เพราะที่นี้มีโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ เป็นโรงพยาบาลใหญ่และมีชื่อเสียง ซึ่งเขาสามารถออกไปเสร็จให้กับข้าราชการที่มานวดนำเขาไปเบิกได้ คนก็ไปที่นั่นเยอะ จะมาหาหมอนวดคนตาบอดก็ต่อเมื่อไปนวดแล้วได้รับผลข้างเคียงกลับมา...” แม้ว่าเขาจะต้องก็มาแก้ไขอาการให้ผู้ที่มาให้นวด แต่เขาก็ทำด้วยความเต็มใจ ตรงนี้ก็ทำให้เขาได้ใจจากลูกค้ากลับคืนมา เขาว่า “พอได้ใจกันแล้ว เราก็ต้องทำให้ดีที่สุด”

^๔ มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ บัญญัติคำว่า “คนพิการ” ว่า หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่อง ทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ ที่กำหนดในกฎกระทรวง. ที่มา : <http://www.kodmhai.com>

สุชาติพร้อมที่จะให้โอกาสแก่ผู้อื่นเสมอ แล้วสังคมเล่า ให้โอกาสแก่เขา แก่คนตาบอด บ้างหรือเปล่า... เขาขอแค่การมีเสรีภาพในการเข้าถึงประโยชน์ที่จะพึงได้ โดยเสมอกับผู้อื่น ขอแค่ได้แสดงออกซึ่งความสามารถและสติปัญญาที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม โดยเสมอกับคนอื่น... เขาขอแค่ประชาธิปไตยที่แท้จริง

สุตตา... ดวงตาของผม

“ตอนนี้ ชีวิตผมถือว่ามีความสุข ผมมีความสุขกับครอบครัวมาก เพราะครอบครัวเราไปในทิศทางเดียวกัน คือ สามีกรรยาทำงานด้วยกัน ทำอาชีพเดียวกัน ผมนวด คุณสุตตาก็นวดด้วย ไปไหนเราก็ไปด้วยกัน ผมไปขายสลาก คุณสุตตาก็ไปด้วย ไปประชุมเขาก็ไปด้วย เพราะเขาต้องเป็นตาให้ผม ผมรู้อะไร เขาก็ต้องรู้อะไร... ผมได้ “ตา” จากเขาจริงๆ ผมเป็นคนคิด แต่เขาทำแทนผม ผมรู้ว่าเขาเหนื่อย แต่เขาก็มีความสุข...”

สุชาติเล่าถึงที่มาของ“ดวงตา”คู่นี้ว่า “ย้อนไปเมื่อ ๙ ปีที่แล้ว ประมาณปี ๒๕๔๑ เมื่อสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ไปจัดโครงการฝึกอาชีพให้กับคนตาบอดในจังหวัด ฉะเชิงเทรา แล้วคุณสุตตาเขาก็เป็นคนแปดริ้ว เข้ามาเรียนในโครงการในฐานะสตรีผู้ด้อยโอกาส เราก็เลยเป็นนักเรียนรุ่นเดียวกัน

ผมก็พอจะรู้พื้นฐานประวัติความเป็นมาของเขาเบื้องต้น พอจะทราบความรู้สึกนึกคิด มุมมอง ทศนคติ จากการแลกเปลี่ยนจากในเวที และจากการฝึกเรียนนวดแผนไทย การอ่านเขียนอักษรเบรลล์ การฝึกเดินด้วยไม้เท้า ฯลฯ ช่วงเวลา ๖ เดือนก็มากพอที่จะศึกษาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน...

จากความใกล้ชิด ในช่วงเวลาที่อยู่ด้วยกันตรงนั้น คุณสุตตาเขาเป็นคนตาดีในกลุ่ม เขาดูแลให้ความช่วยเหลือคนตาบอดที่เรียนด้วยกันในกลุ่มกว่า ๒๐ คน ผมก็มองเห็นว่าเขาเป็นคนมีน้ำใจ เป็นคนจิตใจดี

นอกจากนี้ ช่วงที่ผมประสบอุบัติเหตุเมื่อผมมาเรียนที่ฉะเชิงเทราแล้ว ก็ยังต้องมาหาหมอที่ปราจีนบุรีทุกอาทิตย์ เพราะหมอนัดมาครอบฟันบ้าง ฆ่ารักษา รากฟันบ้าง ฆ่าครอบฟันบ้าง ฯลฯ ซึ่งช่วงที่ผมไปเรียน ผมแจ้งกับทางผู้ดูแลโครงการว่า ผมขออนุญาตไปพบหมอ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ตามที่หมอนัด และขออาสาสมัคร ๑ คน พาผมไปด้วย ก็มีคุณสุตตาดูแลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือ พาผมไปพบหมอทุกครั้ง

ในช่วงที่เรียนอยู่ที่ฉะเชิงเทรา จากความมีน้ำใจ ก็กลายเป็นความประทับใจ เพราะว่าเขาก็ดูแลช่วยเหลือทุกอย่าง ตักข้าวให้ทานด้วย ความจริง ผมเป็นคนเรียบง่าย แต่ว่าช้า คือเวลาทำอะไร ผมจะช้าทุกเรื่อง คือชอบละเมียดละมัย ค่อยๆ ทำ เรียกว่าช้าทุกกระบวนการ แต่เขาก็ยังอดทนกับผมได้ ผมก็สงสัยว่า “เอ ยายคนนี่ทำไมไม่รังเกียจคนตาบอดเลย”

หลังจากเรียนจบ ผมก็ยังคงฝึกงานต่ออีกเกือบเดือนที่ศูนย์นวัตกรรมของอาจารย์ที่
จะเชิงเทรา เรียกว่าลงสนามหาประสบการณ์นั่นเอง เหมือนกับคนตาบอดที่เรียนกับผมที่นี่
เหมือนกัน เมื่อเรียนจบแล้วก็ต้องเก็บเคสต่อ ในลักษณะเดียวกัน ช่วงนั้นก็เป็อีกช่วงหนึ่งที่เรา
มีโอกาสใกล้ชิดกัน...

ตอนนั้นเราต่างรู้สึกหัวใจเราตรงกัน มันรับรู้ได้โดยไม่ต้องพูดคำว่ารัก ระหว่างนั้นเราจึง
คุยกันว่า ถ้าเราจะมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน จะร่วมหัวจมท้ายกัน เราจะใช้ชีวิตกันอย่างไร ก็เลย
วางแผนกันว่าจะทำอะไรต่อเมื่อฝึกงานเสร็จ เราก็คุยกันว่าหากไปเป็นลูกจ้างเขาคงจะไม่ได้
เราน่าจะมาเริ่มด้วยกันอาจจะดีกว่า ผมเห็นว่า แม่ผมชายของที่ตลาด และตรงข้ามตลาดก็ยังมี
ห้องว่างเล็กๆ ให้เช่า และมันก็อยู่ใกล้บ้านผมด้วย เราน่าจะลองดู...

ช่วงที่ฝึกงานอยู่เหมือนฟ้าเป็นใจอย่างไรก็ไม่รู้ เมื่อทุเรียนเจ้ากรรมดันหล่นทับหลังเท้า
ของแม่ เป็นแผลต้องเข้าโรงพยาบาล จำได้ว่า ผมโทรศัพท์กลับมาหาแม่ ก็สงสัยว่าทำไมแม่ไม่
รับสาย ก็เลยโทรไปหาญาติ เขาบอกว่า “แม่เอ็งนะ บอกว่า ไม่ให้บอก กลัวเองเป็นกังวล” พอผม
ทราบก็กลับมาเยี่ยมแม่ และเป็นครั้งแรกที่ผมพาคุณสุดตามาด้วย พามาเยี่ยมที่โรงพยาบาลด้วย
บังเอิญความที่แม่ป่วยก็เลยมีบรรดาญาติมาเยี่ยมแม่กันแยะเลย ก็เลยกลายเป็นการเปิดตัวคุณ
สุดตาไปด้วย เขาถามคุณสุดตาตรงๆ ว่า “เอง คิดยังไงที่จะมาใช้ชีวิตกับคนตาบอด?” แล้วเราก็
มาเริ่มต้นด้วยกันที่นี่ ที่ห้องเล็กๆ ตรงข้ามร้านขายผลไม้ของแม่แห่งนี้...

มีเรื่องเล่าว่า ก่อนที่ผมจะไปเรียนนั้น คุณสุดตาเขาฝันว่า เขาเดินอยู่ในบริเวณที่
ฝึกอบรม เดินผ่านต้นไม้ บังเอิญมีงูเผือกตาบอดหล่นลงมา แล้วก็รัดคอเขาแน่นเลย คุณสุดตาก็
นำมาเล่าให้ฟังกันสนุกๆ ในกลุ่มผู้ที่อบรม ตอนนั้นผมยังไม่ได้ไป ผมก็เพิ่งจะมารู้ภายหลัง ตอน
นั้น เพื่อนๆ ก็แซวว่า “นี่เธอ ต้องได้แฟนคนตาบอดแน่เลย” ก็เป็นที่สนุกสนานกันในกลุ่ม
ปัจจุบันนี้เพื่อนที่เรียนด้วยกันในกลุ่ม เวลาเจอกันที่สมาคมคนตาบอดก็มักจะแซวว่า “งูเผือก
มาแล้วๆ”

ความใน...จากใน “ดวงตา”

ฉันจะดูแลเขา

ก่อนที่สุดตาจะไปเข้าโครงการฝึกอาชีพนั้น เธอเคยมีครอบครัวมาก่อน แต่ว่าเมื่อไป
ด้วยกันไม่ได้ เธอจึงต้องใช้ชีวิตอยู่กับลูกตามลำพัง ตอนนั้นลูกเธอยังเล็กมาก แล้วเธอก็ยังไม่มี
งานอะไรทำเป็นหลักเป็นแหล่ง สุดตาเล่าให้ฟังว่า “พอดีทราบว่ามีโครงการฝึกอาชีพในจังหวัด
ฉันจึงสมัครไป เวลาผ่านไปปีหนึ่ง เขาก็มีหนังสือมาที่บ้าน วันที่ไปเรียน ฉันไปถึงคนแรกเลย แต่
ว่าเขาไม่ให้เรียน เพราะว่าฉันเป็นคนตาดี ฉันก็บอกกับเขาว่า ขอโอกาสให้หนูได้เรียนด้วยนะคะ

แล้วหนูจะทำให้ดีที่สุด เขาก็ว่า ตอนนี่ไม่มีใครช่วยดูแลคนตาบอด แล้วหนูจะช่วยดูแลคนตาบอด
ที่มาเรียนได้ไหมละ ฉันรีบตอบว่า ฉันทำได้ แล้วเขาก็ให้เรียน ในฐานะที่เป็นสตรีผู้ด้อยโอกาส”

ตอนนั้นเธอก็มีโอกาสรู้จักกับสุชาติ ซึ่งเป็นนักเรียนในโครงการเหมือนกัน ภาพที่เธอจำ
เขาได้ติดตาคือ “เขาเป็นคนหน้าตาดี แต่งตัวดี สะอาดสะอ้าน... พอได้พูดคุยกันก็รู้ว่าเขาเป็น
คนมีความคิดความอ่าน มีความตั้งใจที่ดี”

ช่วงที่เรียน อาจารย์ก็จะไวใจให้เธอช่วยเหลือคนตาบอด ช่วยทำนั่นทำนี่ตลอด เพราะมี
เธอคนเดียวที่ตาดี “ฉันรู้สึกทึ่งว่า เธอก็ดูแลคนตาบอดได้ คนตาบอดตั้ง ๒๕ คนเรายังดูแลได้ แล้ว
คุณสุชาติคนเดียวทำไมเราจะดูแลไม่ได้... ตอนที่มาบ้านเขาครั้งแรก ญาติเขาถามว่า คิดยังไง
ถึงจะมาอยู่กับคนตาบอด ฉันก็บอกว่า ไม่ได้คิดอะไร คิดว่าอยากจะทำ... ตอนที่ฉันจะ
แต่งงานกับคุณสุชาติ ญาติๆ ฉันก็ไม่เห็นด้วย เขาว่า จะเอาชีวิตไปทิ้งกับคนตาบอดทำไม...

เมื่อจะใช้ชีวิตร่วมกัน ฉันมองว่า เราจะต้องมีความมั่นคงในชีวิต เราน่าจะมีร้านเล็ก
ของตัวเองที่เราพอจะดูแลได้ ก็เลยปรึกษากับเขา... เรียกว่า ทุกอย่าง เรามาเรียนรู้ด้วยกัน
เริ่มต้นด้วยกัน...”

เมื่อสามีมองไม่เห็น สุดตาจึงต้องเป็นทั้งช่างเท้าหน้าและช่างเท้าหลัง แต่เธอก็ให้สามี
เป็นควานช่าง เธอว่า “คุณสุชาติเขาจะเป็นคนคิด เป็นนักคิดนักบริหาร ส่วนฉันจะเป็นคนทำ
แม้แต่เรื่องการเงิน คุณสุชาติก็จะเป็นคนบริหาร ส่วนฉันก็จะเป็นคนใช้จ่าย แม้ว่าฉันจะเป็น
ผู้หญิง แต่ฉันไม่เรื่องมากเรื่องการใช้จ่าย”

“แต่ว่าก็มีบ้าง ด้วยความที่เราเป็นผู้หญิง บางทีไปไหนด้วยกัน เช่น ไปซื้อของ แล้วเดิน
ผ่านร้านเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า ฉันรู้สึกถูกใจ อยากจะซื้อ แต่ว่าสามีมองไม่เห็น เขาก็ไม่รู้ว่า
จะต้องทำยังไง บางครั้งฉันถึงอน เขาก็ไม่รู้ว่าฉันอน จะให้เขามารองก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้นฉัน
จะต้องเข้าใจเขา... และถึงฉันจะโกรธจะอนอย่างไร เราเป็นครอบครัวเดียวกัน หน้าที่เรายังมี
อยู่ ฉันก็ยังต้องดูแลเขาเหมือนเดิม บางครั้งโกรธเขามาก ฉันก็แกล้งเขา เอาเสื้อผ้าไปวางผิดที่
ผิดทางบ้าง หรือเอาถุงเท้าเก่ามาวางบ้าง แต่ตรงนี้ไม่ดีนะคะ” เธอว่า

หากใครเคยพบสุชาติ จะรู้ว่าเขาเป็นคนที่มีความสุภาพดี ส่วนหนึ่งก็มาจากการแต่งกาย
ที่ดีด้วย “ฉันทำทุกอย่างให้คุณสุชาติ อย่างเช่น เรื่องการแต่งตัว เลือกรับ ซัก รีด พับ จัดเป็นชุด
วันนี้จะใส่ชุดไหน สีอะไร ฉันจะจัดไว้ให้เป็นชั้นๆ เลย ชั้นบนเสื้อ ชั้นล่างกางเกง ถุงเท้า ชุด
ชั้นใน...”

ในความเป็นจริง สุชาติและเธอมีร้านนวดหลายร้าน มีคนตาบอดหลายคน ที่จะต้อง
ช่วยกันดูแล ถ้าจะต้องค้างกันคนละร้าน หรือถ้าวันไหนเธอไม่อยู่ แล้วสุชาติจะทำอย่างไร เธอ
บอกว่า “แทบไม่มีวันไหนที่ฉันไม่อยู่กับเขา ยกเว้นว่าจะมีธุระจำเป็นจริงๆ ฉันก็จะบอกเขาว่า
คุณ...เสื้อผ้าคุณจัดไว้ให้ตรงนี้นะ มีอะไรบ้างก็ว่าไป”

เธอว่า “ตั้งแต่เริ่มใช้ชีวิตด้วยกันมา ๙ ปี ๑๐ ปี เวลาฉัน ๒๔ ชั่วโมง นอกจากเรื่องงาน
แล้ว ก็ต้องให้คุณสุชาติด้วย เพราะว่าเขาเป็นคนละเอียด บางทีให้เวลากับเขามากกว่าลูกเสีย
อีก...”

ฉันมีลูกติดมาด้วย ลูกของฉันนี่ คนตาบอดจะเลี้ยงมาตั้งแต่เล็กจนโตเลยนะ เขาก็นอนใช้ชีวิตอยู่กับคนตาบอดมาตลอด เพราะว่าฉันต้องทำงานแล้วก็ไม่ค่อยมีเวลาให้เขา เขาจะอยู่กับคนตาบอดที่ร้านนวดที่หนองชะอม บางครั้งฉันก็ไม่ได้แวะที่นั่นเลย บางทีฉันก็นอนที่ร้านนวดในตลาดบ้าง ไปนอนที่นครนายกบ้าง ก็ได้บ้าง คนตาบอดนี่ล่ะที่เลี้ยงลูกให้เรื่อยมา...

ความที่เราอยู่ด้วยกัน ไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด ตอนนี่เวลาไปสมาคม คนที่สมาคมถ้าเห็นสุขภาพดีจะต้องถามว่า “สุดตามมาหรือเปล่า” (หัวเราะ)

สุดตาเปิดใจอย่างตรงไปตรงมาว่า “ความจริงคุณสุขภาพดีในตอนนี่ เขาไม่รู้อะไรเลย คนดูแล มีคนอยากดูแลเขาเยอะ แต่ฉันก็ไม่ค่อยหวังเขา แต่จะเป็นห่วงเขามากกว่า...

คนที่จะมาใกล้ชิดคุณสุขภาพดี จะใครก็ตาม ฉันจะเป็นห่วงว่า เขาจะมาดึงคุณสุขภาพดีให้ตกต่ำหรือเปล่า เพราะคนภายนอกจะมองคุณสุขภาพดีว่าเป็นคนมีดั่ง คนที่คิดแต่จะหาประโยชน์ เขาไม่สนใจหรอกว่าคุณพิการหรือเปล่า แล้วเขาจะจริงใจ จะดูแลคุณสุขภาพดีไปตลอดหรือเปล่า และอีกอย่างหนึ่ง ฉันก็ต้องมีความเห็นแก่ตัวอยู่บ้าง เพราะฉันคิดว่าตัวเองดูแลเขาทุกอย่าง ไม่เคยขาดตกบกพร่อง แล้วทำไมเขาจะต้องมีคนอื่น แต่ฉันก็ทำใจอยู่แล้วว่า ไม่มีอะไรแน่นอน ถ้าวันหนึ่งฉันแก่ตัวลง ฉันดูแลเขาไม่ไหวแล้ว เขาก็จะมีคนใหม่ ฉันก็ไม่ว่าอะไร เพราะว่าฉันรักเขา ขอให้คนนั้นดูแลเขาได้ก็พอ...”

หากใครเห็นสุขภาพดีแต่งตัวดี แต่งตัวเนียบทุกวัน คงจะต้องนึกย้อนไปถึงคนที่ดูแล ต้องนึกถึงสุดตา ว่าช่างรักช่างเอาใจใส่สามมีได้ดีไม่มีเสื่อมคลาย... สมดังความตั้งใจของเธอตั้งแต่แรกที่ว่า “ฉันจะดูแลเขา”

ดูแลเพื่อนของสามมี

เมื่องานของสุขภาพดีคือการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด เพราะฉะนั้นจึงเป็นงานของสุดตาด้วย เธอจึงลงพื้นที่ไปกับสุขภาพดี ไปหาคนตาบอดทุกตำบล ทุกหมู่บ้านที่มีคนตาบอด เธอคิดว่า “เมื่อดูแลสามมีตัวเองได้ ก็คิดว่า คนตาบอดอื่นๆ ก็ต้องคล้ายๆ กัน เพียงแต่ว่าเราต้องแยกแยะให้ได้ว่า แต่ละคนเป็นอย่างไร จะได้ดูแลเขาได้ถูก...” เธอว่า “ถ้าเราไม่ไปเห็นบ้านเขา ไม่เห็นว่าเขามีสภาพชีวิตเป็นอย่างไร เวลาเขามาอยู่กับเรา เราจะจัดการต่อไม่ถูก... คนตาบอดบางคนที่มาอยู่ใหม่ๆ เราจะต้องให้เขาไปนอนด้วยกันกับเราเลย เหมือนลูกเล็กๆ เพราะฉะนั้น ที่บ้านหรือที่ร้านเราจะไม่ค่อยมีห้องส่วนตัว ไม่มีอะไรที่เป็นส่วนตัว ไม่มีสมบัติที่เป็นส่วนตัว เราจะนอนด้วยกันหมด”

เธอเล่าถึงสามมีว่า “คุณสุขภาพดีเขาเป็นคนที่ใจดีและใจเย็นมากๆ กับคนตาบอดนี่เขาจะไม่เคยดู ไม่เคยว่าใครเลย คนในบ้านนี้คุณสุขภาพดีจะไม่เคยบ่นใครเลย แล้วคนในบ้านก็จะเกรงใจเขามาก... มีแต่ฉันเสียอีกที่บางทีก็ดูก็เฝ้าบ้าง เป็นปกติของผู้หญิงอยู่แล้ว เวลาฉันพูดบ่นอะไร คุณสุขภาพดีมักจะบอกว่า ตัวเขาตาบอด ครอบครัวยุติกันมาทีไรแล้ว เขาไม่เหลืออะไรเลย เขามาเริ่ม

จากศูนย์ มานับหนึ่งใหม่ เพราะฉะนั้นตัวเขาจะไม่ยึดติดกับอะไร เขาไม่มีบัญชีเงินฝาก แม้เราจะมีร้านนวด ๓ แห่งก็ตาม แต่เงินจากร้านนวดจะเหลือหรือไม่เหลือก็ไม่เป็นไร ให้คนตาบอดมีงานทำให้เขามีเพื่อน เพราะพวกเขาคือเพื่อนของผม...”

ความจริงสุชาติมีบ้านอีกหลังอยู่ในสวนด้วย ถ้าเขาจะย้ายไปทำร้านนวดที่นั่น ก็ทำได้ เพราะลูกค้าติดแล้ว ลูกค้าขาประจำก็มี แต่สุชาติก็ยังไม่ยอมไป เขาว่า “ร้านที่เช่าอยู่นั้นสะดวกสบายในการเดินทางของคนตาบอดและลูกค้า” แต่สุดท้าย ก็วางแผนไว้ว่า วันหนึ่งถ้ามีโอกาสจะรวมกลุ่มคนตาบอดมาอยู่ด้วยกัน อาจจะใช้พื้นที่ที่บ้านสวน เป็นที่อยู่ของคนตาบอด เธอว่า “อย่างพวกป้าๆ ที่นวดอยู่กับคุณสุชาติ เขาไม่ไปไหนแล้ว คือ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เขาฝากชีวิตไว้กับครอบครัวเรา หรือหากมีคนแก่ตาบอดที่ญาติไม่ดูแล ฉันก็ให้เขามาอยู่กับเรา อย่างน้อยเราก็มีอาชีพหลักแล้ว ก็ให้เขาทำสวนปลูกผักเล็กๆ น้อยๆ แบบพออยู่พอกิน ให้เขาช่วยกันดูแล...”

เธอเล่าความฝันต่อไปว่า “ต่อไป อาจจะจัดงาน แล้วเชิญคนตาบอดเพื่อนของคุณสุชาติทั้งหมด ที่เรารู้จัก ทั่วประเทศ มาร่วมงาน เพื่อให้เขาได้พบปะพูดคุย ได้หัวเราะ ได้ทำกิจกรรมสนุกๆ ด้วยกัน ฉันรู้ว่าคุณสุชาติเขาจะมีความสุขที่ได้เจอเพื่อนของเขา...”

แทนคุณพี่นี้ & พี่น้อย

พี่สาวพี่ชาย ที่สุชาติมักพูดถึงอยู่บ่อยๆ ก็คือ พี่กับพี่น้อย พี่นี้เป็นลูกของป้า มีศักดิ์เป็นลูกพี่ ส่วนพี่น้อยเป็นสามีของพี่นี้ แต่สุชาติก็รักและเคารพทั้งสองคนเหมือนพี่ชายพี่สาวแท้ๆ ของตัวเอง

ตอนที่สุชาติตาบอด เมื่อลาออกจากงานแล้วก็กลับมาอยู่บ้านที่ฉะเชิงเทรา เขารู้สึกว่าครอบครัวไม่รับเขา ไม่ดูแลเขาแล้ว ช่วงนั้นเขาก็ปรึกษากับพี่นี้พี่น้อยตลอด พี่นี้ว่า ถ้าอยู่ไม่ได้แล้วก็กลับมา แล้วพี่น้อยก็ไปรับเขากลับมา สุชาติเล่าว่า “เมื่อกลับมาแล้ว ผมก็ไม่สามารถจะอยู่กับใครได้ แม้แต่แม่ เพราะตอนนั้นผมทำใจไม่ได้ รับสภาพตัวเองไม่ได้ แล้วตอนนั้นแม่ก็ขายของอยู่ในตลาด ความเข้าใจซึ่งกันกับคนรอบข้างก็ยังมี ผมก็ปรับตัวเองไม่ได้ อารมณ์ก็หงุดหงิดตลอดเวลา...”

ตอนนั้นสุชาติรู้สึกว่าเขาไม่มีที่ยืนในสังคม อยู่ที่ไหนไม่ได้ แต่พี่สาวและพี่ชายก็หิบบยืนที่ยืนให้กับเขาชั่วคราว “สมัยนั้นพี่นี้ทำงานเป็นครู ส่วนพี่น้อยทำงานบริษัทที่ทำเรือที่คลองเตย ความเป็นครูของพี่นี้ เขาก็มองออกว่าผมคงจะต้องใช้เวลาในการรักษาแผลใจ” ทั้งสองจึงให้สุชาติไปพักที่หน้าจิตใจที่บ้านสวน แล้วก็ช่วยดูแลเขาในเบื้องต้น เรื่องการอยู่การกิน พยายามพูดคุยกับเขาเพื่อให้เขาสบายใจ...

“ช่วงปี ๒๕๓๙ – ๒๕๔๐ ที่ผมมาอยู่บ้านสวน พี่นี่กับพี่น้อยดูแลช่วยเหลือผมทุกอย่าง... ช่วงที่อยู่บ้านสวน ผมยังต้องพบหมอยู่ พี่น้อยก็เป็นคนขับรถพาผมไปหาหมอที่กรุงเทพฯ ตลอด... ตอนที่ผมตามอดแล้วออกจากงานได้สามเดือน ผมมาทราบภายหลังว่าผมยังมีสิทธิในประกันสังคมอยู่ คือ ได้รับสวัสดิการในส่วนของเงินเดือนส่วนหนึ่ง (๑ ใน ๔ ของเงินเดือน) พี่นี่กับพี่น้อยก็เป็นคนช่วยเหลือ เดินเรื่องอยู่หลายครั้ง จนทำให้ผมได้รับสวัสดิการนั้น และเงินตรงนี้เองที่ประทังชีวิตทำให้ผมอยู่ได้ เพราะผมไม่มีรายได้ ไม่มีเงินเลย... วิถีชีวิตที่บ้านสวนคือ เข้าพี่นี่กับพี่น้อยก็ไปทำงาน เด็กๆ ก็ไปโรงเรียน ผมก็จะอยู่บ้านคนเดียว ผมจะเครียด สับสนมาก เครียดจนกระทั่งที่ว่าเกิดอาการเบลอ จำอะไรไม่ได้ ตอนนั้นบ้านสวนแม้จะมีชั้นเดียว แต่ก็ยกพื้นด้วยเสาสูง ผมจำสภาพลักษณะบ้านไม่ได้ ผมเดินตกลงมาจากข้างบน ตกลงมาใส่กองสังกะสีที่อยู่ข้างล่าง ตัวผมขาไปหมด เกือบจะสลบอยู่แล้ว เพราะสังกะสีบาดตัวผมเหวอะเหวไปหมด พอตีพี่นี่กลับมาจากโรงเรียน เขาตกใจมาก รีบพาผมไปหาหมอ ตอนนั้นผมรู้สึกว่าคุณเองหมดสภาพเลย...”

ในช่วงปี ๒๕๔๐ ที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้พี่น้อยตกงาน เหลือพี่นี่ที่ทำงานคนเดียว ช่วงนั้นครอบครัวทั้งสองก็เริ่มมีปัญหาภายในอยู่บ้าง ในขณะที่สภาพจิตใจของสุชาติที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากแม่ พี่นี่และพี่น้อย ก็เริ่มดีขึ้น จิตใจเริ่มสงบและเย็นลง...

“เมื่อพี่น้อยตกงาน ครอบครัวเขาจึงมีรายได้ทางเดียวจากพี่นี่ ในขณะที่ลูกก็ยังต้องเรียนสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวจึงไม่มั่นคง ผมคิดว่า หากเขาจะต้องมาเลี้ยงดูผมอีกคนคงไม่ไหว เขาจะเป็นภาระเพิ่มขึ้น... เมื่อผมรับตัวเองได้ในระดับหนึ่ง ก็เลยออกมาอยู่กับแม่ แต่ว่าก็ยังไปมาหาสู่กับพี่นี่และพี่น้อยอย่างสม่ำเสมอ... แม้กระทั่งช่วงที่ผมจะไปเข้าโครงการฝึกอาชีพ พี่น้อยก็สนับสนุนผลักดันให้ผมไปเข้าเรียน เขาช่วยดูแลเรื่องการเดินทาง ไปรับไปส่ง... พี่น้อยเป็นพี่เขยที่ผมไม่เคยเจอเลยนะ ว่าจะเป็นคนดีขนาดนี้ เขาไม่เคยรังเกียจผมเลย พาไปไหนได้ เขาก็จะพาไป ทำอะไรให้ได้ เขาก็จะทำ แม้กระทั่งเรื่องการเข้าห้องน้ำ เขาทำด้วยความจริงใจ ขอให้ผมบอก เขาจะทำให้ผมทุกอย่าง...”

เมื่อสุชาติเปิดร้านนวด มีอาชีพ พอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ แม้เวลาผ่านไป แต่เขาก็ยังไม่เคยลืมบุญคุณของพี่นี่และพี่น้อยเลย เขาคิดว่าถ้าเขายืนได้แล้ว เขาจะกลับไปแทนคุณพี่นี่และพี่น้อย ถ้าเขาทำอะไรให้ทั้งสองได้ เขาก็จะทำ...

“ตอนนี้ผมรู้สึกดีใจมาก ที่ผมมีโอกาสดำเนินชีวิต พี่น้อยเป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูง มีความซื่อสัตย์ เขามีความสามารถหลายอย่าง เพราะเคยเป็นหัวหน้างานมาก่อน และที่สำคัญเขาเป็นพี่ชายของผม ผมจึงคิดว่า ทำยังไงจะได้ใช้คุณสมบัติของพี่น้อยเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ และทำยังไงผมจะเข้าไปช่วยเหลือเขาได้บ้าง...”

ผมขายล็อตเตอรี่มาได้ ๓ ปี และตอนนี้กิจการเริ่มจะอยู่ตัวแล้ว ผมจึงดึงพี่น้อยเข้ามารับผิดชอบงานตรงนี้ ตอนนี้เขาเข้ามาทำงานได้ ๖ เดือนแล้ว แต่ผมไม่เคยคิดว่าตัวผมจะกลายเป็นนายจ้าง แล้วพี่น้อยจะเป็นลูกจ้าง ผมคิดว่าเราเป็นครอบครัวเดียวกัน ช่วยกันทำงานต่างคนต่างมีรายได้...

พีน้อยยังถามผมด้วยความเป็นห่วงว่า สุชาติจะไหวหรือ เพราะผมต้องจ่ายค่าตอบแทนให้เขาเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาททุกเดือน แล้วผมก็มีโอทีให้ด้วย เขายังถามว่า แล้วทำไมไม่ไปจ้างคนอื่น เงินหมื่นกว่าบาทไปจ้างเด็กมาทำงานได้ตั้งหลายคน ผมก็ว่า เพราะผมไม่ได้คิดว่าพีน้อยเป็นลูกจ้าง ผมคิดว่าพีน้อยเป็นพี่ เป็นเพื่อน เป็นพ่อ เป็นอะไรอีกหลายๆ อย่างในชีวิตของผม ที่ทำให้ผมมีวันนี้ ซึ่งมันหาจากคนอื่นไม่ได้ และเงินก็ซื้อไม่ได้...”

“ผมรู้สึกภูมิใจมาก เพราะแต่ก่อนเขาจะเป็นคนที่ดูแลผม แต่ตอนนี้ผมได้ดูแลเขาบ้าง และผมก็เข้ามาในช่วงที่ครอบครัวเขาเริ่มมีปัญหาเรื่องรายได้ มีค่าใช้จ่ายมาก แต่มีรายได้ทางเดียว มันทำให้ผมยิ่งรู้สึกว่าตัวเองมีประโยชน์ ได้ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อเขาบ้าง” ความรู้สึกภาคภูมิใจของสุชาติคือ ตัวเขาเปรียบเหมือนลูก ที่เมื่อเขาแข็งแรง ยืนได้ด้วยตัวเองแล้ว ก็กลับมาดูแลตอบแทนพระคุณของพ่อแม่... พี่นี้และพีน้อย

แม่ผู้อยู่เบื้องหลัง

“ตอนเด็กๆ สุชาติเขาเลี้ยงยากเหมือนกันนะ”

“ยังไงหรือคะ”

“เขาคือ... เหมือนแม่” ผู้เป็นแม่พูดถึงลูกชายคนเดียวด้วยดวงตาเปี่ยมสุข

ตลอดเส้นทางชีวิตของสุชาติจะมีแม่อยู่ด้วยตลอด แม่ให้ชีวิตเขาถึงสองครั้ง ครั้งหนึ่งคือตอนที่เขาเกิด ครั้งที่สองคือตอนที่เขาตาบอด จำได้ว่า ตอนที่เขาออกจากโรงเรียนแล้วไปอยู่กับแฟน ตอนนั้นแม่เสียใจมาก แม่ว่า “คนสมัยก่อนนะ ก็อยากจะให้ลูกเรียนสำเร็จ เรียนจบปริญญา ยิ่งเป็นลูกหัวปีด้วยนะ” แม้ว่าแม่จะไม่เห็นด้วยกับการมีครอบครัวของเขา แต่แม่ก็คอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลังเขาตลอด ไม่ว่าเขาจะล้มสักกี่ครั้ง แม่ก็จะเป็นกำลังใจให้เขาเสมอ แม้กระทั่งตอนที่เขาตาบอด คนที่เขาคิดว่ารักเขามากที่สุด ก็ยังไม่ต้องการเขา แม้ว่าแม่จะต้องเสียใจอีกเป็นครั้งที่สอง “เหลือลูกชายอยู่คนเดียว ตาก็มาเสียทั้งสองข้างอีก” แต่แม่ก็ไม่เคยคิดจะทอดทิ้งเขา แม่ว่า “กลับมาอยู่บ้านเราก็ได้นะลูก”

สุชาติเล่าถึงแม่ว่า “บ้านผมจะอยู่ห่างจากร้านนวดไปประมาณ ๓ กิโลเมตร ร้านนวดจะอยู่กึ่งกลางระหว่างบ้านแม่กับบ้านเตี้ย คือ ไปทางขวามืออีก ๓ กิโลเมตรจะเป็นบ้านแม่ หากไปทางซ้ายมืออีก ๓ กิโลเมตรก็จะเป็นบ้านเตี้ย ตอนนี้อยู่กับแม่ ๒ คน แม่ก็อายุมาก ๖๐ กว่าแล้ว ส่วนเตี้ยเสียชีวิตไปประมาณ ๒๐ ปีแล้ว...”

แม่จะเข้าวัดปฏิบัติธรรมเป็นประจำตั้งแต่อายุ ๔๐ กว่าปี ช่วงที่ผมตาบอดก็ได้รับอานิสงค์จากแม่ด้วย... ตอนที่ผมจะไปเข้าโครงการฝึกอาชีพ แม่ก็เป็นห่วง คอยถามว่าเป็นอย่างไรลำบากไหม...

ช่วงที่ผมเปิดร้านนวด ผมก็นวดให้แม่เป็นคนแรก... แม่จะขายของเล็กๆ น้อยๆ ในตลาดผลไม้ฝั่งตรงข้ามกับร้านนวด ที่ร้านของแม่จะมีที่พัก ส่วนใหญ่แม่จะพักที่นั่น ถ้าผมอยู่ที่ร้านนวด บางครั้งก็จะมาพักกับผมบ้าง แม่จะเป็นขาประจำที่ร้านนวดของผม จะมานวดเดือนละครั้งสองครั้ง ถ้าผมอยู่ก็จะนวดให้แม่ บางครั้งผมไม่ค่อยมีเวลาเขาก็จะน้อยใจบ้าง เพราะโดยนิสัยคนแก่ ก็เป็นธรรมดาที่อยากจะให้ลูกหลานอยู่ใกล้ชิด คอยดูแลเอาใจใส่...

ช่วงที่ผมเริ่มทำโครงการฝึกอาชีพให้คนตาบอดนั้น แม่ก็เห็นก็รับรู้ตลอด แม่ยังถามอยู่บ่อยๆ ว่า ทำทำไม ทำแล้วจะได้อะไร แม่ไม่เข้าใจ แต่เขาก็ไม่เคยขัด ซึ่งผมเองก็ไม่ได้อธิบายอะไรมาก บอกแค่ว่า เพื่อช่วยเหลือคนตาบอดให้เป็นอยู่ดีขึ้น ตอนนั้นยังไม่มีอะไรเป็นรูปธรรม แม่ก็ยังไม่เข้าใจ ไม่เห็นภาพ ต่างจากตอนนี้ที่ไม่ต้องอธิบายอะไรมาก แต่แม่ก็เข้าใจดี...

แต่ก่อนแม่มักจะหวังว่า ถ้าไม่มีแม่ แล้วผมจะอยู่อย่างไร ถึงผมจะมองไม่เห็น แต่ผมก็รับรู้ถึงสีหน้าและแววตาที่มีแต่ความกังวลของแม่ได้ แต่ตอนนี้ผมรู้ว่าแม่มีความสุข แม่มีใบหน้าที่สดใส บิบัติ แม่บอกกับผมว่า แม่ดีใจที่ผมดูแลตัวเองได้ ช่วยเหลือตัวเองได้ และยังช่วยคนอื่นอีก แต่แม่ก็หมั่นคอยถามผมว่า วันนี้ทำอะไร เป็นอย่างไรบ้าง ยังคอยเตือนผมเรื่องนั้นเรื่องนี้อยู่ตลอด..." นี่ละบทบาทของผู้อยู่เบื้องหลังตัวจริง

วันนี้สุชาติ ห้วยแก้ว ในวัยสามสิบตอนปลาย ถือเป็นคนตาบอดที่มีความสุขกับครอบครัวและหน้าที่การงานที่ทำ เขาไม่เคยคิดว่าสิ่งที่ทำเรียกว่าประสบความสำเร็จแล้ว เขาว่าเขาทำได้แค่ระดับหนึ่ง ยังมีอีกหลายเรื่องที่ยังไม่ได้ทำ และยังมีเรื่องอื่นที่ยิ่งใหญ่กว่านี้อีกมาก

๒. เมื่อต้องไปค้นหาคนตาบอด

หันไปมองเพื่อนคนตาบอด

สุชาติมีปณิธานว่า เมื่อตัวเราออกมาแล้ว ประสบความสำเร็จ เราต้องกลับมาช่วยเหลือเพื่อนคนตาบอดด้วยกัน...

“ผมถือว่าผมมาจากความล้มเหลว ทั้งเรื่องงานและครอบครัว คือ กำลังจะไปได้...ก็ล้มทั้งสองครั้ง ถือว่าไม่มีอะไรจะสูญเสียอีกแล้ว ตอนนี้ผมจึงไม่คิดหวังอะไรเพื่อตัวเองมากนัก คิดแค่จะทำอย่างไรเพื่อน ๆ เราจะมีชีวิตที่ดีขึ้น ทำอย่างไรจะช่วยเขาได้ ให้เขามีโอกาสที่ดี เหมือนที่ผมได้รับมา...”

“ตอนที่ผมไปเข้าโครงการฝึกอาชีพ ครูของผมที่ถ่ายทอดความรู้ ปลูกฝังแนวคิดให้กับผมก็เป็นครูตาบอด เขาปลูกฝังแนวคิดเรื่องการรวมตัว รวมกลุ่ม การเป็นองค์กรให้ผม เขาบอกว่า “วันใดที่พวกเธอยืนได้ด้วยตัวเองได้ สามารถเลี้ยงชีพตัวเองได้ อย่าลืมหันไปมองเพื่อนคนตาบอดบ้างนะ” (ต่อมาภายหลัง แนวคิดอันเดียวกันนี้ เวลาสุชาติไปค้นหาคนตาบอดออกมา ให้ได้เรียนได้ฝึกอาชีพ เขาก็จะปลูกฝังไปด้วยตลอด)

จุดเริ่มต้นของการช่วยเพื่อน

แม้ว่าสุชาติจะเปิดร้านนวดมาได้เกือบปี แนวคิดที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่ไปเข้าโครงการฝึกอาชีพก็ยังมีอยู่ เพียงแต่ว่าในตอนเริ่มต้น เขายังไม่พร้อม ยังไม่สบโอกาสที่จะทำ...

ช่วงที่เปิดร้านนวดอยู่นั้น ประมาณปี ๒๕๔๓ สุชาติก็ทราบข่าวว่าจะมีการประชุมคนตาบอดและญาติที่จังหวัด และจะจัดตั้งเป็นชมรมคนตาบอดจังหวัดปราจีนบุรี “ผมกับคุณสุดตาก็ไปด้วยกัน ซีมอเตอร์ไซค์ไปที่ศาลากลางจังหวัดหลังใหม่ ซึ่งเพิ่งจะสร้างเสร็จและเปิดใช้ไม่นาน พอไปถึงก็หาไม่เจอ ปรากฏว่าเขาไปจัดที่ศาลากลางหลังเก่า ก็ตามไปที่นั่นอีก ตอนที่ไปตอนนั้นผมก็ไม่รู้เรื่องอะไรเลย แต่ก็อยากจะรู้ว่าเขามาทำอะไรกันที่จังหวัด” และจากตรงนั้นก็เปลี่ยนมาจนถึงทุกวันนี้...

ในการประชุมวันนั้น ช่วงเช้า จะมีวิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดมาให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของคนตาบอด เช่น ประชาสงเคราะห์ (สมัยนั้น) ศูนย์การศึกษาออกรโรงเรียน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย จากการฟังบรรยายของ ผอ.กศน.สมัยนั้น มีส่วนจุดประกายความคิดให้กับเขา ทำให้เขามองเห็นหนทางที่จะ

ช่วยเหลือเพื่อนคนตาบอดด้วยกันมากขึ้น เมื่อท่าน ผอ.กศน.บอกว่า “ถ้าสนใจอยากจะเรียน
อยากจะจัดตั้งกลุ่ม ทาง กศน.ยินดีจะให้การสนับสนุน” สุชาติจึงจำเบอร์โทรศัพท์ของเขา
เพราะคิดว่าต่อไปน่าจะประสานงานกับเขาได้ เพราะมีแนวคิดและตั้งใจว่าจะทำกลุ่ม จะเปิด
โครงการฝึกอาชีพอยู่แล้ว

ส่วนในช่วงบายนั้น มีการเลือกประธานชมรมคนตาบอดจังหวัดปราจีนบุรี สุชาติเล่าว่า “
มีคนสมัคร ๒ คน คนแรกเป็นคนตาบอดที่มีประสบการณ์สูง เขาเคยเป็นผู้แทนคนตาบอดของ
จังหวัดมาก่อน ส่วนอีกคนก็ผมเอง หากคิดจะช่วยเพื่อนคนตาบอด ผมรู้สึกว่ายี่สิบนี้เป็น
โอกาส มันเป็นช่องทางเดียวที่เราจะทำได้ ถ้าตัวเราไม่มีที่ไปที่ไปอะไรเลย มันคงจะยาก... ผม
จึงยกมือสมัครเป็นคนที่สอง แต่ผมไม่ได้มีอะไรเลย ผมเพิ่งเปิดร้านนวด แล้วผมก็ไม่รู้เรื่องว่า
สมาคมคนตาบอดเขาทำอะไรกับบ้าง”

เมื่อมีผู้สมัครสองคน ที่ประชุมจึงทั้งสองคนให้ออกมาปราศรัย คล้ายกับการหาเสียง สุ
ชาติจึงต้องออกไปพูดแสดงวิสัยทัศน์หน้าเวที ทั้งที่เขาเองก็ไม่ได้คิด ไม่ได้เตรียมตัวอะไร แล้ว
เขาก็พูดไม่เก่ง แต่เหมือนไฟในตัวเขามันถูกจุดขึ้นมาแล้ว เขาก็เลยพูดมันออกมาจากใจ จาก
ความรู้สึกที่มี...

“ผมชื่อสุชาติ ห้วยแก้ว ผมเคยผ่านโครงการฝึกอาชีพของสมาคมคนตาบอดแห่ง
ประเทศไทยมาแล้ว... ปัจจุบันผมเปิดร้านนวดที่จังหวัดปราจีนบุรี มีลูกค้าให้ความเชื่อถือและมา
ใช้บริการเยอะทั้งที่เราเป็นคนตาบอด... ถ้าเกิดผมได้รับคัดเลือกเป็นประธานชมรมคนตาบอด
จังหวัดปราจีนบุรี ผมมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยให้คนตาบอดในจังหวัดของเรามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
ไม่เป็นภาระของสังคม ในขณะที่เดียวกันก็สามารถช่วยกันพัฒนาสังคมได้ ผมอยากจะรวมตัวกลุ่ม
คนตาบอดในจังหวัดให้เป็นชมรม เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือพี่น้องคนตาบอดด้วยกัน...” ตอนนั้น
คำพูดต่างๆ ที่ท่วมท้นอยู่ในใจของเขาก็หลั่งไหลออกมา...

หลังจากเขาพูดจบ พิธีกรในขณะนั้น คือ อาจารย์สุทัศน์ ศูนย์กลาง อดีตนายกสมาคม
คนตาบอดแห่งประเทศไทย ก็บอกว่า “ตอนนี้เราค้นพบเพชรแล้ว และตอนนี้เพชรเม็ดนี้ที่กำลัง
จะถูกเจียรไน” ในที่สุดก็ทำให้เขาได้รับเลือกให้เป็นประธานชมรมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

จากนั้นสุชาติก็คิดที่จะทำโครงการฝึกอาชีพนวดแผนไทยให้กับคนตาบอดในจังหวัด
เริ่มแรกเขาก็โทรศัพท์ไปประสานงานกับ ผอ.กศน.ในจังหวัดในขณะนั้น แล้วก็แนะนำตัวว่า “ผม
ชื่อสุชาติ ห้วยแก้ว ผมเป็นประธานคนตาบอดจังหวัดปราจีนบุรี ผมมีแนวคิดที่จะรวมกลุ่มคนตา
บอด ให้ความรู้ จัดกลุ่มการเรียนการสอน รวมทั้งฝึกอาชีพ ให้กับคนตาบอดในจังหวัด ผมทราบ
จากวันที่ไปประชุมว่าท่านมีนโยบายที่จะสนับสนุนงานของคนพิการคนตาบอด ผมจึงอยากจะขอ
คำแนะนำจากท่านด้วยว่าจะมีแนวทางใดบ้าง...” ซึ่งท่านก็ว่า ยินดีมากและอยากจะคุยกับเขา
แต่ว่าจะให้เขาไปหาท่านคงไม่สะดวก ท่านจึงถามว่าคุณสุชาติอยู่ที่ไหน ยังไง แล้วท่านก็มาหา
เขาเอง ท่านก็แนะนำว่า “การจัดกลุ่มการเรียนควรจะมีนักเรียนตั้งแต่ ๘ – ๑๐ คน หรืออาจจะ
มากกว่านั้น และทาง กศน. จะมีค่าตอบแทนในส่วนของขวัญากรหรือผู้สอนให้ แต่ว่าคุณจะต้อง
เขียนเป็นโครงการขึ้นมา”

คิดและเขียนโครงการ

สุชาติต้องเขียนโครงการฝึกอาชีพหมวดแผนไทยเพื่อไปเสนอขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงาน แต่ว่าตอนนั้นเขายังไม่มีความรู้เรื่องงานเอกสารตรงนี้เท่าไร ไม่รู้ว่าจะเขียนโครงการอย่างไร ไม่มีความรู้ว่าจะจัดหลักสูตรยังไง ต้องมีชั่วโมงสอนเท่าไร ต้องมีค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง ฯลฯ

แต่ความที่เขาได้เรียนรู้และได้ประสบการณ์ตรงจากโครงการฝึกอาชีพที่ผ่านมา จึงกลายเป็นทุนความรู้ที่สั่งสมอยู่ในตัวเขา เขาเล่าว่า “ผมถูกฝึกถูกสอนมาก่อน ผมสังเกตและจดจำว่าเขาทำโครงการกันอย่างไร มีองค์ประกอบ มีเนื้อหา มีขั้นตอนอะไรบ้าง และช่วงที่เรียนอยู่ตรงนั้น ก็มีคนมาติดต่อประสานงานกันอยู่เป็นประจำ ผมก็ได้ยิน ได้เรียนรู้ และเก็บข้อมูลมาเรื่อยๆ ทำให้ผมรู้สึกว่ามันไม่ยาก แบบนี้เราก็น่าจะทำได้ ตอนนั้นผมจึงเขียนโครงการไปตามความเข้าใจของผม”

“จำได้ว่า ผมเขียนค่าอาหารรายหัว ต่อคน ต่อวันไปด้วย แต่พอได้รับการอนุมัติมาก็ทราบว่าได้เฉพาะค่าวิทยากร คือ ชั่วโมงละ ๒๐๐ บาท แต่เขาไม่มีค่าอาหารให้ ตอนนั้นผมค้นหาและรวมคนตาบอดมาได้ประมาณ ๑๒ คน (ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง) ผมก็เอาเงินค่าวิทยากรหรือค่าตัวของตัวเองนี่ละ เป็นใช้จ่ายทุกอย่าง เป็นค่าลงพื้นที่ ค่าอาหาร ฯลฯ

ถามว่าในความเป็นจริง เงินจำนวนนี้เพียงพอหรือไม่ คำตอบคือ ไม่พอ เพราะคนตาบอดจะต้องมากินมาอยู่กับเราถึง ๔ เดือน บางคนมาแต่ตัวจริงๆ เสื้อผ้า สนุก ยาสีฟัน หรือของใช้ส่วนตัวไม่มีเลย เราต้องดูแลเขาทั้งหมด แล้วเราจะทำอย่างไร จะบริหารอย่างไร เราถึงจะรอด...

อีกอย่างหนึ่งคือ แม้ว่าเราจะได้รับอนุมัติโครงการแล้ว แต่ตามระเบียบราชการ เขาจะจ่ายให้เป็นงวดๆ เราต้องทำงานก่อน ต้องมีผลงานก่อน เขาจึงจะโอนเงินมาให้ เขาว่า “ระหว่างที่รออนุมัติงบประมาณ ให้คุณสุชาติดำเนินการไปก่อน” แล้วผมจะใช้เงินจากตรงไหน ตอนนั้นผมกับคุณสุดตาเราก็มีความมุ่งมั่นและตั้งใจมาก เงินไม่มี เงินไม่พอ เราก็ใช้เงินตัวเอง ใช้เงินจากที่เราหวัดนี้ละ บางครั้งต้องก็ต้องเปียแซร์ไปด้วยเพราะว่าไม่มีเงิน และตอนนั้นผมก็ไม่มีเงินสนับสนุนจากที่อื่นเลย...”

ตอนนั้นหลายคนในสมาคมคนตาบอดที่รู้ข่าวว่า “สุชาติทำโครงการ” ก็ปราคาตเลย ว่า “ไม่สำเร็จหรอก” หลายคนบอกว่า “สุชาตินี่โนแถม” เพราะระดับผู้แทนจังหวัดที่ว่าเก่าๆ ยังทำไม่สำเร็จเลย หรือส่วนราชการเองยังทำไม่ได้เลย แต่สุชาติกลับมองไปที่รากของปัญหาว่า “ที่เขาทำไม่สำเร็จ เป็นเพราะว่า ขาดความเอาจริงเอาจังในการทำงานด้วย หรือพอหมดโครงการ เงินหมด ก็จบ ไม่ทำต่อ” แต่ว่าเขาไม่ใช่ เพราะว่าเขาใช้เงินใช้ทุนตัวเอง เขาจึงเดินหน้าโดยไม่สนใจเรื่องงบประมาณ ไม่เอาเงินเป็นตัวตั้ง...

“เชื่อหรือไม่ว่า เขาส่งคนมาแอบติดตามคุณเลย ว่าผมทำจริงหรือเปล่า เข้า กลางวัน เย็น ขนาดตึกๆ ยังมาดูเลย แต่ว่าผมไม่สนใจหรอก เพราะว่าผมชัดเจน ผมสอนจริง สอนครบ ตามหลักสูตร สอนตลอด ๒๔ ชั่วโมงด้วย”

สุชาติตั้งคำถามที่น่าสนใจว่า “ถ้าเป็นโครงการที่ทำกันทั่วๆ ไป เขาไม่เห็นตรวจสอบ ขนาดนี้เลย เพียงแต่ส่งผลงาน หรือรายงานไปในตอนสุดท้ายว่าผลเป็นอย่างไร แต่โครงการของ ผม เขาตรวจสอบถึงขนาดนี้... ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าเขาไม่เชื่อใจว่าคนตาบอดจะทำได้ คน ทั่วไปเองก็ยังไม่เข้าใจคนตาบอด ซึ่งผมก็ต้องพิสูจน์ให้เห็น”

แต่ต่อมา คนที่เคยปรามาศเขาก็มาพูดภายหลังว่า “สุชาติ คุณทำได้ยังไง ราชการยังทำ ไม่ได้เลย!”

ทำไมต้องค้นหาตาบอด

ในความเป็นจริง ต้องยอมรับว่า คนตาบอดไม่ได้มีโอกาสที่จะทำแบบสุชาติ หรือเป็น แบบสุชาติทุกคน ยังมีที่ต้อยกว่ามาก และยังไม่ได้รับโอกาสอะไรเลยก็มี ที่อยู่ในบ้าน ที่ยังไม่ได้ออกมาสู่สังคมอีกจำนวนมาก ที่จังหวัดปราจีนบุรีมีคนพิการที่จดทะเบียนประมาณ ๕,๐๐๐ คน มีคนตาบอดที่จดทะเบียนประมาณ ๓๐๐ - ๔๐๐ คน ซึ่งความจริงยังไม่คนที่ยังไม่ได้จดทะเบียนอีกเป็นจำนวนมาก ถามว่า คนที่ไม่ได้จดทะเบียนเขามีชีวิตอยู่อย่างไร ไปไหน ทำอะไรอยู่...

“ผมต้องการพาคนตาบอดออกจากมุมมืด ให้เขาเข้าถึงโอกาส... ผมต่อสู้โดยการสร้าง กลุ่ม ให้มีการช่วยเหลือพึ่งพากันเองในกลุ่ม คนตาบอดบางคนไม่มีโอกาสออกมาพบกับโลก ภายนอกก็ได้ออกมา บางคนไม่คิดว่าจะมีเพื่อนก็ได้เพื่อน บางคนไม่คิดว่าชีวิตนี้จะมีโอกาสมีคู่ จะได้แต่งงานมีลูก เพราะศักยภาพของตัวเองไม่มี ไม่มีรายได้ แล้วจะมีครอบครัวได้อย่างไร แต่เมื่อเขาออกมาแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็เกิดขึ้นได้...”

ในงานของผมที่เข้าไปค้นหาคนตาบอด ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของเขาให้ดีขึ้น ผมก็ทำ ได้ตามศักยภาพของผมที่มีเท่านั้น แต่ผมก็รู้สึกภูมิใจว่า แค่วิทยภาพที่มีเท่านี้ ผมยังทำได้ขนาด นี้ และคิดต่อไปว่า ถ้าทำให้คนอื่นได้มีโอกาสแบบผม เขาจะเข้ามาช่วยคนตาบอดได้อีกเท่าไร...

ผมจึงพยายามถ่ายทอดทุกสิ่งทุกอย่างที่เราได้เรียนรู้มา รวมทั้งความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์ไปสู่คนตาบอดคนอื่นที่เราไปดึงเขาขึ้นมา เพื่อเป็นแกนนำต่อไป เรียกว่า ทั้ง “ถ่ายทอดความรู้ และขยายความคิด” ไปพร้อมๆ กัน...

อย่างเช่น คนตาบอดที่ผมไปดึงเขาขึ้นมา เขาจะเรียนรู้ว่า ผมทำอย่างไร ใช้วิธีการอะไร มีขั้นตอนอย่างไร บางคนก็ง่าย บางคนก็ยาก บางคนทั้งตัวคนตาบอดเองและญาติมีความเข้าใจ และเห็นประโยชน์เขาก็อยากจะทำพัฒนาตนเอง แต่บางคนต้องใช้เวลาหลายปี กว่าเขาจะตระหนัก

ก็มีทั้งหลายเหล่านี้เขาจะมองเห็นจากตัวเขาเอง ว่าเขาลำบากมากกว่าจะก้าวขึ้นมาอยู่ตรงจุดนี้ได้ และมองเห็นว่าผมต้องใช้วิธีการต่างๆ นานา อะไรบ้าง กว่าเขาจะลุกขึ้นยืนเองได้

ในช่วงเวลาที่ฝึกอาชีพ ผมก็จะพำสอนเขา ผมจะพูดเสมอว่า พยายามรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อจะได้ช่วยเหลือกัน จะพยายามปลุกฝังเขา และยกตัวอย่างว่า แต่ก่อนครูก็อยู่คนเดียว แต่ตอนนี้ครูนำพวกเรามาฝึกอาชีพ จะมีที่ไหนที่คนตาบอดมารวมตัวกัน มานั่งคุยกันตรงนี้ เรามีโอกาสนี้ยังไง และทำยังไงเราจะเอื้ออาทรให้กับคนตาบอดด้วยกัน คนอื่นที่ยังไม่มีโอกาสอันนี้ ตอนนี้เรากำลังเรียนอยู่ เรายังไม่มีรายได้ แต่ตราบดีที่เราประกอบอาชีพได้ เรามีรายได้ เราสามารถที่จะหยิบยื่น เราสามารถจะไปช่วยคนตาบอดที่อยู่ใกล้ๆ บ้านเราได้ เพราะผมไม่ใช่คนในพื้นที่ ผมไม่รู้หรอกว่า ที่ไหนยังมีคนตาบอดหลงอยู่อีกบ้าง แต่เขาเป็นคนในพื้นที่ในชุมชน เขาจะรู้ว่า มีคนตาบอดอยู่ที่ไหนอีกบ้าง เขาจะไปช่วยดึงคนเหล่านั้นออกมาได้”

ค้นหาอย่างไร...เราไปหาเขา vs ให้เขามาหาเรา

สุชาติเล่าว่า “คนตาบอดที่ทำโครงการรุ่นแรกมี ๑๒ คน แต่กว่าจะได้ ๑๒ คนนี้มากี่ใช้เวลาหลายวันอยู่เหมือนกัน แต่ไม่ถึงเดือน เพราะไม่อย่างนั้น จะกระทบกับการบริหารโครงการกับชั่วโมงเรียน บางคนมาแล้ว อยู่ไม่ได้ไม่ยอมเรียน มีปัญหา ผมก็ส่งกลับบ้านให้ ผมจะไม่บังคับเขา”

เราจะไปหาเขา ใครคือเขา แล้วอยู่ที่ไหน?

วิธีการทำงานของสุชาติก็คือ ไปขอรายชื่อจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลคนพิการทุกประเภททั้ง ๗ อำเภอ ซึ่งมี ๕,๗๐๘ คน เขาต้องมาคัดแยกเฉพาะคนพิการตาบอด แล้วก็ได้รับรายชื่อคนตาบอดจำนวน ๓๒๓ คน

เขาเล่าว่า “ข้อมูลคนพิการจาก พมจ. ที่ว่า ซึ่งกว่าจะได้มาก็ยาก ผมต้องไปติดต่ออยู่หลายครั้ง เพราะเขาไม่รู้จักผม ว่าเราเป็นใคร มาจากไหน จะเอาข้อมูลไปทำไม ผมก็พยายามชี้แจงอย่างเป็นเหตุเป็นผล ถึงที่มาที่ไป พร้อมกับเอาตัวโครงการที่ทำให้เขาดูด้วย...

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็นำมาคัดแยก เช่น คัดรายชื่อคนที่อยู่ในช่วงของการฝึกอาชีพ (อายุ ๑๗ ปีขึ้นไป) ส่วนที่อยู่ในวัยเรียนก็จะประสานและส่งไปที่ศูนย์การศึกษาพิเศษต่อไป เมื่อได้ชื่อและที่อยู่ของคนที่ต้องการแล้วก็ลงพื้นที่รอบๆ ใกล้ๆ ก่อน เพื่อประหยัดค่าเดินทาง

ตอนลงพื้นที่บางครั้งผมก็ไปกับพี่น้อง ได้พี่น้องที่คอยช่วยเหลือ ผมก็ช่วยเติมค่าน้ำมันรถให้ และโชคดีที่พี่น้องเป็นคนรอบรู้เส้นทางด้วย และบางครั้งผมก็ไปกับคุณสุดตา เราก็ลง

พื้นที่ไปค้นหาคนตาบอดด้วยกันสองคน ไปโดยใช้รถมอเตอร์ไซค์ เขาเป็นคนขับรถ ผมก็ซ้อนท้าย ซึ่ลัดเลาะไปตามหมู่บ้าน

เพราะฉะนั้นก็จะเหลือพื้นที่ไกลๆ ในส่วนนี้จะใช้วิธีส่งแบบสอบถาม ส่งไปทุกกลุ่มความต้องการ ผมจะไม่เน้นลงพื้นที่จนกว่าจะได้รับแบบตอบรับ เมื่อได้แบบตอบรับมากี่มาคัดแยกอีกครั้ง ญาติคนตาบอดบางรายก็ส่งแบบตอบกลับมว่าคนตาบอด ได้เสียชีวิตไปแล้วก็มี ตรงนี้ก็ทำให้เรารู้ข้อมูลและไม่ต้องเสียเวลาลงไปอีก”

เราคือใคร คุณจะมาหาเราได้อย่างไร?

เทคนิคที่สุชาติใช้เข้ามาช่วยในการค้นหาคนตาบอด คือ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ “ผมจะประสานกับสถานีวิทยุของนักเรียนนายร้อย และวิทยุชุมชน ๓ แห่ง ให้ช่วยประชาสัมพันธ์ โดยจะส่งเป็นเอกสารข่าวสั้นไปให้เขาช่วยประชาสัมพันธ์ให้

ซึ่งผลจากการประชาสัมพันธ์ ได้รับผลตอบรับดีพอสมควร เนื่องจากข่าวสารที่ผ่านสื่อ ออกมาก่อนข้างที่จะสร้างความเชื่อถือให้กับคนในชุมชนได้ไม่น้อยทีเดียว ส่วนใหญ่เมื่อได้รับทราบข่าวแล้วก็มีคนที่สนใจโทรกลับมาถามเรื่องรายละเอียด อยู่ไหน เสียค่าใช้จ่ายอย่างไร ต้องทำอะไรบ้าง ฯลฯ

ที่ผ่านมาก็มีหลายคนเข้ามาฝึกอาชีพจากการฟังข่าวจากสื่อวิทยุ เพราะฉะนั้นการสื่อสารทางวิทยุนี้จะต้องทำอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของผมจะถูกส่งไปตามที่อยู่ของคนตาบอดทั้งหมด จึงมีคนตาบอดโทรศัพท์เข้ามาสอบถามต่างๆ นานา เหมือนเป็นศูนย์ฮอตไลน์”

นอกจากนี้ สุชาติยังส่งลูกศิษย์คนตาบอดที่เรียนจบแล้วไปบริการนวดในเทศบาลงานบุญต่างๆ หรือกิจกรรมที่จังหวัดจัด ให้คนตาบอดได้ประชาสัมพันธ์ตัวเองไปเรื่อยๆ ให้คนทั่วไปได้เห็นได้รับรู้รับทราบ หรือเวลามีคนมานวดก็บอกเล่าปากต่อปากให้เขาฟังว่า “ลองไปเรียนนวดสิ เป็นการฝึกอาชีพ จบแล้วมีรายได้เลี้ยงตัวเอง” และถ้ามีโอกาสตัวเองจะเข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีต่างๆ ที่จัดขึ้นในจังหวัด เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลคนตาบอดหรือการค้นหาคนตาบอด หรือเข้าไปเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เช่น อบรมกับการรับคนพิการเข้าศึกษาในศูนย์เด็กเล็ก เป็นวิทยากรฝึกอาชีพให้กับคนหูหนวก ฯลฯ

เขาเล่าว่า “ผมเข้าไปฝึกอาชีพนวดให้กับคนหูหนวกที่โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี แต่ว่าสื่อสารกันค่อนข้างลำบาก เพราะว่าต้องผ่านล่าม แต่ด้วยเวลาอันจำกัด ก็ไม่ทราบว่าใครได้อะไรแค่ไหน แต่ที่ผมได้คือ ได้เพื่อน ได้เครือข่าย เช่น รู้จักกับ ผอ.โรงเรียนโสตศึกษา เราจะช่วยเหลือกันเวลาทำงาน เช่น เวลาผมลงพื้นที่ไปพบคนหูหนวกผมก็จะประสานมาที่ ผอ. ในทำนองเดียวกัน หากเขาพบคนตาบอดก็บอกผมหรือแนะนำมาให้ผมด้วย

สุชาติย้ำว่า ในการค้นหาคนตาบอด ไม่ว่าเขาจะมาหาเรา หรือเราไปหาเขาก็ตาม สิ่งที่สำคัญคือ เราต้องทำงานเชิงรุกอยู่ตลอดเวลา

เทคนิคการเข้าหาคนตาบอด

วิธีการทำงานบางอย่าง สุชาติก็หยิบยืมประสบการณ์จากงานเดิมตอนที่ทำงานบริษัทมาใช้ เขาเล่าว่า “แต่ละคนก็จะมีเทคนิคที่แตกต่างกัน ในส่วนของผม อาศัยตัวเราจะต้องมีความชัดเจน เขาสามารถตรวจสอบได้ เราต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวเรา เริ่มตั้งแต่เรื่องการแต่งตัวเลย...

แล้วก่อนลงพื้นที่ ผมคิดว่า เวลาเราไปพบใคร ถ้าเรามีนามบัตรไปแนะนำตัวด้วย มันจะดูน่าเชื่อถือกว่า ผมบอกเขาว่า ถ้าไม่เชื่อว่าผมเป็นใคร สามารถติดต่อได้ที่นี้ ตามหมายเลขโทรศัพท์ที่ปรากฏนี่นะครับ ตอนนั้นผมก็ให้เบอร์ ประชาสัมพันธ์จังหวัด และศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนไปด้วย

นอกจากนี้ ถ้ามีบัตรประจำตัวคนพิการจากสมาคม หรือมีหนังสือจากหน่วยงานราชการ หรือจากสำนักงานภาคไปด้วย จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือได้มาก นอกจากใช้การโน้มน้าวให้เขาออกมาด้วยวิธีการพูอย่างเดียว เพราะชาวบ้านจะกลัวว่าเราจะไปหลอกเขา ยิ่งถ้ามีตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปด้วย เขาจะช่วยยืนยันให้กับเราได้ จะช่วยตอบข้อสงสัยให้กับคนตาบอดและญาติได้ ก็จะช่วยสร้างความเชื่อใจให้เขาได้มาก

แล้วถ้าคนตาบอดเป็นผู้ชายผมก็ให้คุณสุตตาเขาพูดชี้แจงซักชวน เพราะเขาจะเสียงหวานๆ น้อย แล้วผมค่อยช่วยเสริม แต่ตอนนั้นเราก็คงไม่ได้บอกเขาว่า เราเป็นอะไรกัน บอกแค่ว่าเป็นผู้ติดตาม หรือบางครั้ง เราก็คงผลัดกันเล่า ผลัดกันถามให้เขาฟังด้วย เพื่อให้เขาลายความสงสัย เช่น คุณสุตตาจะถามว่า ไปแล้วทำอะไรบ้าง ไปแล้วจะกินอยู่หลับนอนอย่างไร ใครจะดูแล ผมก็จะอธิบายให้ฟังทีละข้อๆ นี่ก็ถือว่าเป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง

สิ่งที่สุชาติพบจากการทำงานค้นหาคนตาบอดอีกอย่างหนึ่ง คือ “คนตาบอดบางคนเราไปหาเขาครั้งสองครั้ง บางคนก็เข้าใจง่าย บางคนก็ยังไม่เข้าใจเรา บางคนเราต้องไปหาเขาถึง ๑๐ ครั้ง บางคนต้องใช้ความพยายามแะเวียนไปถึง ๔-๕ ปี เขาถึงจะออกมา ต้องอาศัยเวลาความต่อเนื่อง เพื่อพิสูจน์ให้เขาเห็นความจริงใจ และความตั้งใจจริงของเรา”

สิ่งที่ทำให้งานค้นหาและพัฒนาคนตาบอดของเขาค่อนข้างประสบความสำเร็จคือ “ผมพูดแล้วผมทำจริง เขาก็เชื่อถือ” เหมือนที่เขาย้ำไว้ตั้งแต่ตอนต้นคือ “เราต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวเราก่อน” นั่นเอง

ค้นเจอแล้วทำอย่างไร

หลักการทำงานของสุชาติอย่างหนึ่งคือ จะไม่มีการบังคับคนตาบอด ถ้าชักชวนแล้วยังไม่ยอมออกมา ก็ไม่เป็นไร หรือถ้ามาแล้ว อยู่ไม่ได้ เปลี่ยนใจ ก็จะไปส่งกลับบ้านให้ (แต่ไม่ได้หมายความว่า จะไม่ไปหาเขาอีก)

สุตดาเล่าถึงตัวอย่างคนตาบอดที่ไม่ออกมาว่า “เราไปพบญาติบางคน เขาไม่ให้คนตาบอดออกมา เขาว່ว่าบ้านเขามีฐานะ เขาดูแลได้ เราก็เห็นคนตาบอดเขาแต่งตัวดี ใส่เสื้อใหม่ แต่อีก ๕ ปี ต่อมา เราก็ไปเยี่ยมเขา เชื่อไหมว่า เขายังใส่เสื้อตัวเดิมอยู่เลย คือชักแล้ว แต่มันก็เก่าลงไปมาก แล้วเขาจะรู้หรือเปล่า ตอนที่ไปประชุม ฉันเห็นกระเป๋าเสื้อผ้าของเขา มีแต่เสื้อย้วยย่น ก็สรุปได้แล้วว่า ญาติเริ่มจะไม่ดูแลเขาแล้ว...”

คนตาบอดบางคนเราไปติดต่อกัน ๕ ปี คือไปปีละครั้ง ปีแรกที่เราไป พ่อแม่ก็ไปหลอกเด็กว่า เราเป็นใครมาจากไหนก็ไม่รู้ ถ้าไปกับเรา เราจะเอาไปซังห้อง ปล่อยให้ฝนตกใส่ ข้าวก็ไม่ให้กิน พอปีที่สอง ก็ไปหลอกว่า จะเอาไปตัดแขนตัดขา แล้วเอาไปขอราน จนปีที่ ๕ ถึงให้ลูกออกมา เขาว່ว่าต้องเอาเจ้าหน้าที่มายืนยัน เราเลยเชิญ ผอ. กศน. ไปด้วย เพื่อยืนยันว่าเราจะพาลูกเขาไปฝึกอาชีพจริงๆ แต่เด็กมาตอนนั้นก็แทบจะเดินไม่ได้แล้ว ตัวใหญ่ขาลีบ เพราะว่ามันอยู่กับที่ทั้งวัน แต่ว่าก็มาอยู่ได้ไม่นาน เพราะว่าพ่อแม่มาตามกลับ ไม่ให้มา ครั้งสุดท้ายที่เจอเขา เขายืนเอามือบิดชายเสื้อ ร้องไห้ แล้วว่า ต่อไปนี้พี่ไม่ต้องมาหาหนูแล้วนะคะ หนูเข้าใจพี่ หนูรู้ว่าพี่หวังดี แต่ว่าพ่อแม่หนูไม่ให้ไป...”

ส่วนคนตาบอดที่ต้องการเรียน ต้องการฝึกอาชีพ สุชาติก็จะดูตามศักยภาพก่อน บางคนมีความพร้อมก็สามารถเรียนได้เลย บางคนอาจจะต้องฟื้นฟู หรืออาจจะต้องปูพื้นฐานให้ก่อน จึงจะเรียนได้ สำหรับคนตาบอดที่ยังไม่พร้อมที่จะเรียนด้วยเงื่อนไขต่างๆ ก็จะช่วยเหลือ หรือประสานไปยังหน่วยงานอื่นที่จะช่วยเขาได้ต่อไป ตัวอย่างเช่น

น้องพงศ์ศักดิ์ อายุ ๑๔ ปี จบจากโรงเรียนสอนคนตาบอด กลับมาบ้านแล้วไม่มีคนดูแล จึงเกิดความเครียด ทางพ่อแม่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุชุมชน จึงพาลูกมาฝาก จึงให้เรียน กศน. และฝึกอาชีพนวดไปด้วย

คุณอนันต์ชัย ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านและไม่ได้ทำบัตรประชาชน จึงประสานกับ พมจ. ช่วยให้เขาได้ไปจดทะเบียนคนพิการต่อไป

คนตาบอดชายที่ติดเชื้อเอดส์ (HIV) อายุ ๔๐ กว่าปี ได้ประสานงานกับ อบต. ว่าจะมีวิธีการช่วยเหลืออย่างไร เพราะเขาไม่เปิดตัวเอง ทำให้ขาดสิทธิในการรักษาทางสาธารณสุขบางอย่าง ตอนนี้รับเรื่องมาและจะไปหาความรู้สำหรับผู้ติดเชื้อ เพื่อที่จะช่วยเหลือเขาต่อไป (เขาอยากฝึกอาชีพ แต่ไม่ทราบว่าจะหากเข้าร่วมกลุ่มแล้วจะมีปัญหาเรื่องสังคมรังเกียจหรือไม่)

เด็กชายที่ตาบอด จำนวน ๓ คน อายุประมาณ ๓ ขวบ ญาติอยากจะให้เข้าโรงเรียนสอนคนตาบอด จึงได้ประสานกับคนที่เคยเรียนมาก่อน เพราะตอนนี้ไม่มีข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ และโรงเรียนสอนคนตาบอดแต่ละที่ก็มีเงื่อนไขไม่เหมือนกัน

หลักคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด สุชาติจะยึดหลักสำคัญคือ การช่วยเหลือตนเอง การพึ่งตนเองให้ได้ก่อน เขาว่า “เมื่อกองทัพต้องเดินด้วยท้อง เพราะฉะนั้น จึงเน้นให้ทุกคนต้องมีอาชีพก่อน”^{๑๐} ผมฝึกคนให้ยืนบนขาตัวเองให้ได้ก่อน เรื่องอื่นจะเป็นลำดับรองลงไป...

เรื่องการศึกษาก็เป็นเรื่องที่สำคัญ แต่การฝึกอาชีพก็เป็นการศึกษาเรียนรู้อย่างหนึ่ง ถ้าคนตาบอดมีอาชีพ เลี้ยงตัวเองได้แล้ว เมื่อมีรายได้ก็ค่อยไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ไปพัฒนาศักยภาพของตนเองในเรื่องการศึกษา...

ถ้าฝึกแบบนี้เขาจะอยู่ได้ แต่ถ้าคนยังไม่มีกินให้เขามานั่งเรียน เขาจะอยู่ได้ไหม เขาจะมาเรียนกับเราหรือไม่ เข้ามาเรียน แต่เย็นกลับไปไม่มีข้าวกิน...

เมื่อเขามีอาชีพ มีรายได้จุนเจือครอบครัว ครอบครัวก็มีความสุข แล้วผลที่เกิดขึ้นตามมาคืออะไร คนอื่นที่อยู่ใกล้เคียงบ้านเขาก็ต้องมองเห็น คนตาดีก็จะยอมรับนักถือเขา คนตาบอดที่รู้จักก็อยากจะมาเรียนมาฝึกอาชีพบ้าง ตรงนี้ก็เป็นการใช้ตัวอย่างรูปธรรมในการขยายผล และก็อาศัยการขยายผลแบบปากต่อปาก”

ในการพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษาของคนตาบอดนั้น สุชาติไปเชื่อมกับองค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เพื่อให้จัดการศึกษาแก่คนตาบอด อาทิ การจัดการศึกษาปฐมวัยของ อบต. ให้กับเด็กพิการเด็กตาบอด การจัดการศึกษานอกระบบของ กศน. ให้กับคนตาบอด โดยให้เรียนตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงมัธยมปลาย นอกจากนี้ยังไปเชื่อมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ ด้วย เขาเล่าว่า “ทางศูนย์จะจัดแผนการเรียนการสอนของคนตาบอดมาให้แบบเฉพาะบุคคล คือ ใครด้อยในจุดใด วิชาใด เขาก็จะสนับสนุนมาให้เป็นรายๆ ไป เช่น รายละ ๒,๐๐๐ บาท ที่ผ่านมามีจัดสอนเสริมให้กับคนตาบอดคือการเขียนอ่านอักษรเบรลล์”

สุชาติวิเคราะห์การทำงานของตัวเองว่า “ที่มาถึงทุกวันนี้ได้ ผมทำอย่างไม่ยึดติดกับรูปแบบมากนัก... ผมชอบคิด วางเป้าหมายเล็กๆ ไว้ก่อน หากอะไรสบโอกาส มีช่องทาง ผมก็ทำเลย โดยส่วนตัวแล้วผมไม่ชอบวางแผนไปเรื่องที่ไกลตัวมากๆ เพราะมันทำให้ตัวเอง

^{๑๐} จากการประเมินของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยมีการคาดการณ์กันว่า คนตาบอดที่มีงานทำ น่าจะมีไม่เกินร้อยละ ๕ ของจำนวนประชากรคนตาบอดทั่วประเทศ. ที่มา : (ร่าง) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอดแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔. หน้า ๙.

ฟุ้งซ่าน... เรื่องช่องทาง ก็อาศัยช่องทางที่มีอยู่ใกล้ๆ ตัวก่อน ที่มีในพื้นที่ ที่มีในจังหวัด แล้วค่อยๆ ทำ ค่อยๆ สั่งสม ค่อยๆ สร้างไป เพราะว่ากลุ่มผมอาศัยการพึ่งตนเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมีทุนนอกเข้ามาสนับสนุนนัก”

เขามีทัศนะในการทำงานว่า “ถ้าหากงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการยังถูกผูกติดกับภาครัฐ มันก็จะถูกพัฒนาแบบราชการ คือ อะไรก็จะติดขัดไปหมด ขั้นตอนมาก ทำไม่ได้ ไม่มีนโยบาย ไม่มีงบประมาณ ฯลฯ เพราะฉะนั้น การทำงานบางที่ทำแต่ในกรอบมันไม่ชนะ ต้องทำงานแบบนอกกรอบควบคู่กันไปด้วย บางอย่างทำนอกกรอบจะดีกว่า เพราะเราลดอะไรที่เป็นขั้นตอนได้ ผมว่าสำหรับคนพิการเราจะนำระเบียบราชการมาผูกยึดติดไว้มากคงจะไม่ได้”

เมื่อต้องรับบทเป็น “พ่อครู”

ถึงแม้คนตาบอดที่เรียนกับสุชาติและสุดตาจะเรียกพวกเขาว่า “พ่อครู” “แม่ครู” แต่สุชาติว่า เขาก็มีครู มีพ่อครูแม่ครูเหมือนกัน เพราะเขาก็เป็นเด็กในโครงการฝึกอาชีพของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยเช่นกัน เคยเรียนฝึกอาชีพมาเหมือนกัน เมื่อจบแล้วก็อาศัยการเรียนรู้อื่นเพิ่มเติม และก็นำมาถ่ายทอดให้กับคนอื่น...

เขาเล่าถึงคนตาบอดที่มาฝึกอาชีพว่า “ผมมีลูกศิษย์ลูกหาเยอะ บางคนกลับไปแล้วพึ่งตัวเองได้ ประสบความสำเร็จก็มี บางคนสามารถไปสร้างการเปลี่ยนแปลงไปสร้างศรัทธาในหมู่บ้านได้ก็มี แต่ที่กลับไปแล้วไปเจอความรักที่ไม่ถูกต้องของพ่อแม่ เช่น เก็บลูกไว้ในบ้าน หรือจะไปนวดทำไม ที่บ้านเรามีตั้ง ก็กลับไปเป็นเหมือนเดิมอีก ไม่ได้ใช้วิชาความรู้ที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์กับตัวเอง”

สอนวิชา...การใช้ชีวิต

เวลาสอนคนตาบอด สุชาติไม่ได้สอนเฉพาะวิชาชีพ แต่จะสอนเรื่องการใช้ชีวิตด้วย เขาเล่าว่า “คนตาบอดบางคนที่ผมสอน ผมต้องสอนตั้งแต่เริ่มแรกของการดำรงชีวิตเลย ตั้งแต่เรื่องเสื้อผ้า การแต่งตัว เรื่องอาหาร การอาบน้ำ เช่น ทำยังไง และวันหนึ่งๆ ควรจะอาบน้ำกี่ครั้ง แปรงฟันกี่ครั้ง เมื่อไรบ้าง (บางคนชำระล้างกายตัวเองไม่ได้ ทำไม่เป็น คุณสุดตาก็ต้องไปอาบน้ำปะแป้งให้) เรื่องสุขอนามัยของผู้หญิงก็มี (ไม่รู้จักวิธีการใช้ผ้าอนามัย) บางคนก็ยังตัดเล็บไม่เป็น โดยเฉพาะคนชนบทห่างไกล ไม่เคยพบกับโลกภายนอก คือ พ่อแม่เขาก็รักลูกเขา แต่เป็นความรักที่ผิด ผูกลูกไว้อยู่กับบ้านไม่ยอมให้ออกไปไหน... ผมจึงต้องสอนทุกอย่าง สอนให้เขาใช้ชีวิตอย่างถูกต้อง มีคุณภาพ ไม่ใช่อยู่ไปวันๆ บางคนเห็นสะอาดเรียบร้อยไรอย่างนี้ กว่าจะมาถึงจุดนี้ได้ ก็ถูกขัดสีวิวัฒนาการมาเยอะ...”

สุดตาให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “สภาพคนตาบอดเวลาอยู่บ้านคือ ญาติจะเอาข้าวใส่ในชามเดียวกัน ให้กินมือเช้ากับกลางวัน เทน้ำใส่ขันไว้ แล้วเอาฝาชีครอบไว้ ถ้าเขาหิวก็จะมากินตรงนี้ แต่พอเขามาอยู่กับเรา เราทำอย่างนั้นไม่ได้ ทุกคนต้องกินข้าวด้วยกัน กินเป็นกลุ่มเป็นวง บางคนก็กินไม่เป็น เอามือลงไปคลำในจานกับข้าว เราก็บอกเขาว่า เวลาอยู่ด้วยกันหนูจะทำแบบนี้ไม่ได้ เพราะคนอื่นเขาจะรังเกียจ ก็ต้องค่อยๆ บอกค่อยๆ สอนเขา”

สุดตาว่า “ผมจะพยายามสอดแทรกเข้าไปทั้งในช่วงที่เขาอยู่กับเรา และในเนื้อหาวิชาเรียนของเขา และอีกอย่างหนึ่ง ผมไม่ได้สอนวันหนึ่งสามถึงห้าชั่วโมงแล้วเลิก แต่ผมสอนตลอด ๒๔ ชั่วโมง...”

“ส่วนเนื้อหาวิชาที่เรียน เช่น การฝึกเดินด้วยไม้เท้าขาว หรือ โอแอนด์เอ็ม ก็ต้องสอนไปตามหลักสูตร แต่ในช่วงเวลาที่เขาใช้ชีวิตอยู่ที่นี้ผมกับคุณสุดตาก็จะต้องสอนวิธีการเดิน วิธีการใช้ชีวิตที่นี้ด้วย ภายในอาคารนี้ เช่น อะไรอยู่ที่ไหน เดินอย่างไร ซนอย่างไรจะไม่เจ็บ หรือว่าลดการเจ็บให้น้อยที่สุด”

ฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ

สุดตาดูถือหลักว่าเวลานำคนตาบอดมาฝึกอาชีพ เริ่มแรกต้องมีการปรับฐานเขาให้เหมือนหรือเป็นแบบคนทั่วไปก่อน ถึงจะสอนเรื่องนวดหรือเรื่องอื่นๆ ได้ แต่ว่าก็ไม่เชื่อว่าคนตาบอดที่มาจะสามารถปรับแก้ได้หมดทุกคน เพราะเงื่อนไขแต่ละคนไม่เหมือนกัน...

สุดตาซึ่งต้องทำหน้าที่เป็นตาให้สุดตา เล่าว่า “เราต้องรู้อาการหรือสภาพเด็กแต่ละคนด้วย ว่าสุขภาพช่องปากเป็นอย่างไร มีกลิ่นปากหรือเปลา แล้วเป็นเพราะอะไร แปรงฟันไม่เป็นหรือแปรงไม่ถูกวิธี หรือมีฟันผุ ก็ต้องดูแลเขา เพราะในการนวดลูกค้า หมอนวดจะต้องมีร่างกายที่สะอาด จะต้องไม่มีกลิ่นปาก กลิ่นตัว ต้องพูดจาสุภาพ ฯลฯ ถ้าเป็นผู้หญิง ก็ต้องมาดูเรื่องสุขภาพอนามัยเขาด้วย สภาพร่างกายเป็นอย่างไร มีโรคอะไรหรือเปลา ต้องดูแลถึงไปอีก เช่น ถ้ามีกลิ่นตัว เป็นเพราะอะไร มีเชื้ออับเชื้อราตรงไหน ทำความสะอาดร่างกายดีหรือเปลา ใช้ผ้าเช็ดตัว ทาแป้งหรือเปลา หรือซักผ้าไม่สะอาดหรือเปลา แล้วก็ต้องมาดูอีกว่า เล็บเขาเป็นอย่างไร ยาวไปหรือเปลา เพราะเวลานวดลูกค้าต้องใช้นิ้วกด ซึ่งพอเขามีสภาพร่างกายที่สะอาด สะอาด เขาก็จะรู้สึกสบาย สภาพจิตใจของเขาก็จะดีขึ้น...”

ฉันจะคอยสังเกตอาการของแต่ละคน แล้วก็เล่าให้คุณสุดตาฟังตลอด ว่าคนนั้น คนนี้เป็นอย่างไร คุณสุดตาเขาจะละเอียดกว่า เขาก็จะวิเคราะห์ว่าจะต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ บางคนเราก็ต้องไปปรึกษาคุณหมอ ว่าพฤติกรรมเขาเป็นแบบนี้ จะช่วยเขาได้ยังไงบ้าง ฉันต้องคอยสังเกตอาการเขาตลอด เช่น กินข้าวหรือยัง กินยาหรือเปลา เข้าไปทำอะไรนานๆ ในห้องน้ำ ฯลฯ คุณหมอบอกว่า ฉันเก็บข้อมูลได้ละเอียดดี ช่วยในการวินิจฉัยโรคได้มาก ซึ่งบางคนตอนที่

เขาอยู่กับเรา ฉันว่าสุขภาพจิตเขาดีขึ้นนะ เขามีกำลังใจ มีเพื่อน มีคนรักเขา แต่พอกลับไปอยู่บ้านก็แย่งอีก...”

สุชาติมีทัศนะว่า “เวลารัฐจัดโครงการอะไรให้คนพิการหรือคนตาบอด น่าจะคำนึงถึงกระบวนการเตรียมความพร้อมให้กับเขาก่อน บางครั้งการเอาโครงการลงไป แต่เขาไม่สามารถที่จะฝึกได้ในทันทีที่มี”

สุดตาพูดถึงเรื่องนี้ว่า “คนที่เราพบ มองภายนอก บางครั้งเราก็ไม่รู้หรือว่าเขาเป็นอย่างไร เราไม่รู้หรือเปล่าว่าเขาสติไม่สมประกอบ บางคนก็สุขภาพไม่ดี ดิถยา ฝึกอาชีพเลยไม่ได้ เราต้องเอาเขามาฟื้นฟูก่อน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ฟื้นฟูเพื่ออะไร เพื่อต่อไปจะได้ฝึกอาชีพได้... ถ้าไม่ฟื้นฟูแล้วไปฝึกอาชีพ แล้วได้อะไร งบประมาณก็สูญเปล่า บางคน พิจารณาซ้ำซ้อนหนักขึ้นไปอีก...”

เธอมีแนวคิดว่าจะนำคนตาบอดบางคนมีการศึกษามาฟื้นฟูคนที่จะต้องฟื้นฟูอีกที เพื่อที่จะได้พัฒนาทั้งสองกลุ่มควบคู่ไปเลย คนตาบอดภายหลังที่มีการศึกษาสูงๆ เช่น จบปริญญาตรี หรือเป็น ผอ. เธอไม่ได้คิดว่าจะต้องดึงเขาออกมาฝึกอาชีพ เธอบอกกับเขาว่า “คุณมีความรู้สูงๆ น่าจะเอาความรู้ตรงนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่คนตาบอด คุณอาจจะมาเป็นที่ปรึกษาก็ได้” ซึ่งเจตนาของเธอคือ จะดึงเขาให้ออกมา ไม่อยากให้เก็บตัว หมกมุ่นอยู่คนเดียว ให้เขาได้มาพบปะเพื่อน มีกิจกรรมอื่นๆ ทำ ซึ่งมันจะเป็นผลดีแก่ตัวเขาเอง

สำหรับเรื่องการดูแลฟื้นฟูคนตาบอด สุดตามองไปที่คนใกล้ชิดที่น่าจะทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดี คือ พ่อแม่หรือผู้ปกครอง เพราะฉะนั้นความมุ่งหวังของเธอคือ เธออยากจะจัดหลักสูตรสำหรับผู้ปกครองและญาติ ในการดูแลบุตรหลานที่พิการหรือตาบอด ให้เขารู้ว่าหน้าที่ของเขา คืออะไร ถ้าถูกเป็นแบบนี้พ่อแม่จะต้องทำอะไร เพราะจากประสบการณ์ที่ผ่านมา เธอพบว่า พ่อแม่ไม่ได้ดูแลลูกในทางที่ถูก แต่กลับทำร้ายลูกทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยไม่รู้ตัว

ละลายพฤติกรรม

คนตาบอดก็ไม่ต่างจากคนทั่วไป การที่หลายคนต้องมารวมกัน มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ไม่ได้หมายความว่า ทุกคนจะเข้ากันได้ทันที ไม่ได้หมายความว่า ทุกคนพร้อมที่จะเรียนรู้ ไม่ได้หมายความว่า จะว่านอนสอนง่ายกันทุกคน... สุชาติเล่าว่า “บางคนใจร้อน โผงผางก็มี บางคนที่ใจไม่เปิดรับก็มี บางคนก็รับตัวเองไม่ได้ รับความพิการของตัวเองไม่ได้ บางคนก็รับเพื่อนไม่ได้ บางคนก็ไม่ยอมอยู่ ไม่ยอมเรียน ร้องให้กลับบ้าน... กว่าจะละลายพฤติกรรมได้ เหมือนกับจับปูใส่กระดังเหมือนกัน ตรงนี้ผมต้องอาศัยกิจกรรมหลายๆ อย่างมาช่วย...”

การละลายพฤติกรรม ถ้ามองว่าทำอย่างไรบ้าง อย่างแรก ต้องทำตัวเราให้ชัด แล้วบอกกับเขาว่าเราเป็นใคร ทำอะไรมาบ้าง แสดงความจริงให้เขาเห็นให้เขาเชื่อใจ อย่างที่สองคือ แนะนำเพื่อนในกลุ่มว่ามีใครบ้าง ใช้กระบวนการและกิจกรรมทำให้เขารู้จักกันและมีปฏิสัมพันธ์กัน ต้อง

ให้เขารู้จักชื่อกัน เป็นชื่อที่เรียกง่ายๆ จำง่ายๆ เขาจะได้เรียกกันถูก เพราะคนตาบอดมองไม่เห็น เวลาอยู่ด้วยกัน นั่งใกล้กัน เขาไม่ทำอะไรหรอก เขาจะต้องคุยกัน จะต้องได้ยินเสียงกัน...

ผมจะใช้เวทีเล็กๆ ในกลุ่มอย่างนี้ ให้เขาได้แนะนำตัว พูดคุยกันว่าชื่ออะไร เป็นใครมาจากไหน อยู่บ้านอะไร ตาบอดเพราะอะไร ฯลฯ เริ่มให้เขาเล่าประวัติของเขาเล็กๆ พอเขาเริ่มคุยกัน เริ่มรู้จักกันในกลุ่มแล้ว ส่วนในรายละเอียด เต็มวันเต็มเวลา เพราะเขาอยู่ด้วยกัน เขาก็จะไปคุยกันเอง จากนั้นความสนิทสนมก็จะเริ่มขึ้น และเวลาที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ความเอื้ออาทรก็จะเริ่มตามมา อย่างเช่น บางคนไม่มียาสีฟัน ไม่มีแปรง เขาก็จะแบ่งปันกัน ดูแลช่วยเหลือกันอย่างเป็นพี่เป็นน้อง”

เทคนิคในการละลายพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่สุชาติบอกว่าใช้ได้ผลดีทีเดียว คือ เรื่องการร้องเพลง เพราะคนตาบอด เวลาอยู่บ้าน เขาก็จะมีวิทยุมีเสียงเพลงเป็นเพื่อน หลายคนจะรู้จักเพลงและร้องเพลงได้ เสียงเพลงนอกจากจะทำให้เขาไม่เหงา และก็ไม่มีเวลามากพอที่จะคิดถึงบ้านแล้ว ยังเป็นเครื่องมือที่ดี ที่ทำให้ทุกคนในกลุ่มได้มีส่วนร่วม ได้แสดงออก ได้ผ่อนคลาย ได้คลายเครียดไปในตัว...

ศักยภาพคนไม่เท่ากัน

“ต้องใช้เวลาเรียนกี่เดือน ถึงจะเป็นหมอนวดได้?”

“คนตาบอดมาเรียน ๔ เดือน แล้วจะเป็นหมอนวดได้เลยหรือเปล่า?”

สุชาติเล่าว่า “ตามหลักสูตรที่เขียนกำหนดว่าต้องฝึกเท่านั้นเท่านั้นเดือน หลักสูตรพวกนี้เป็นหลักสูตรที่เบิกเงินได้ แต่ว่าเป็นหลักสูตรที่คาดหวังว่าคนๆ นั้นจะเป็นได้ แต่ใช้กับคนพิการหรือคนตาบอดไม่ได้ เพราะศักยภาพแต่ละคนรับได้ไม่เท่ากัน...”

เรื่องการนวด เราจะต้องสอนให้เขารู้เรื่องกายวิภาคศาสตร์ด้วย ต้องรู้เรื่องโครงสร้างของมนุษย์ โครงสร้างของกระดูก ฯลฯ บางคน ตาบอดแต่กำเนิด ไม่ได้เรียนหนังสือ แต่ทักษะการใช้ชีวิตเล็กๆ น้อยก็ยังมีเลย เราก็ต้องไปสอนตรงนั้นก่อน แล้วค่อยมาสอนเรื่องนวด”

สุชาติเปรียบเทียบคนที่ตาบอดแต่กำเนิด กับคนที่ตาบอดภายหลังว่า “ศักยภาพในการเรียนจะแตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ถ้าสอนให้คนที่ตาบอดแต่กำเนิดเดิน ๓ ก้าว เขาก็จะเดินได้ ๓ ก้าวเท่านั้น แต่ถ้าคนตาบอดภายหลัง สอนให้เขาเดิน ๓ ก้าว แล้วเขาจะเดินก้าวที่ ๔ และที่ ๕ เขาจะเดินต่อไปเองได้ เปรียบเทียบกับการนวดก็จะเป็นลักษณะเดียวกัน หรือ ถ้าบอกว่าวันนี้ครูใส่เสื้อสีเขียวนะ คนตาบอดภายหลัง เขาจะรู้ว่าเป็นอย่างไง แต่คนที่ตาบอดแต่กำเนิด เขาจะถามว่า สีเขียวเป็นอย่างไงครับครู ผมก็บอกว่า สีเขียวแบบใบไม้ เขาก็จะถามต่อว่า แล้วใบไม้มันเขียวแบบไหนล่ะครับครู อย่างเช่นเวลาสอนเรื่องกล้ามเนื้อของมนุษย์นี้ ต้องบอก ต้องสอนที่ละเอียดๆ เพราะว่าเขาจะไม่รู้เรื่องเลย เพราะฉะนั้น เวลาสอนจึงต้องใช้เวลา ต้องไปซ้ำๆ จะเอา

มาตรฐาน เอาหลักเกณฑ์ หลักการฝึกอาชีพของคนตาดีมาเปรียบเทียบกับคนตาบอดแล้ว คงไม่ได้ เพราะคนตาบอดเองก็ยังมีศักยภาพที่แตกต่างกัน”

ดูแลไปถึงครอบครัว

สุดตาบอกว่า “บางคนเราเอาเขามาเรียนหมวด มาอยู่กับเรา เราต้องดูแลเขาทุกอย่าง ตั้งแต่อาหารการกิน เสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว ค่ารถค่าเดินทาง รับผิดชอบไปจนถึงครอบครัวของเขา เพราะบางคนเราเอาแม่เขามาเรียน แล้วพ่อไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีงานทำ เราก็ต้องช่วยเขา บางทีก็ซื้อกับข้าว ซื้อข้าวสารอาหารแห้งไปให้ บางคนเอาเอาลูกเขามาเรียน เขาก็มาเรียกร้องว่าเขาขาดรายได้ เราก็ต้องชดเชยให้ สิ่งที่ทำนี้ เราใช้เงินตัวเองทั้งสิ้น”

แต่จากบทเรียนที่ผ่านมาทำให้สุดตาต้องปรับวิธีการ โดยไม่เน้นให้ความช่วยเหลืออย่างเดียว แต่ให้ครอบครัวได้มีส่วนร่วมด้วย เธอว่า “ที่ผ่านมา เวลาลูกเขามาอยู่กับเรา บางครั้งเราก็ช่วยเขามากไป จนบางทีครอบครัว พ่อแม่เขาก็ไม่คิดจะช่วยตัวเอง หวังที่จะพึ่งเรา คิดว่าภาระที่จะต้องดูแลลูกเขาเป็นของเรา เพราะฉะนั้น คนที่พอจะช่วยตัวเองได้ (พอมีฐานะ) อย่างเช่น น้องบอม (นามสมมติ) พ่อแม่ก็พามาฝากที่ร้าน คุณสุชาติเขาก็รับไว้ แต่ก็บอกว่าตอนนี้ไม่ได้มีโครงการ ถ้าเขาวาง เขาก็จะสอนเอง หรือถ้าพี่ๆ (คนตาบอด) วางก็จะช่วยสอนบ้าง สำหรับน้องบอม ฉันก็จะบอกกับพ่อแม่เขาว่า เด็กกำลังโต ต้องกินอาหารสามมื้อ แต่ละมือน้องบอมก็กำลังฝึกอยู่ ยังไม่ได้”

เรียนจบแล้วเป็นอย่างไร

สุชาติทำโครงการฝึกอาชีพมา ๕ โครงการแล้ว แล้วก็ยังมีโครงการอย่างอื่นด้วย เพราะว่าการเสริม ต้องการพัฒนาคคนตาบอดต่อ ในทุกๆ ด้าน เพื่อที่เขาจะได้มีโอกาสเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมได้ง่ายและมากขึ้น

สุชาติบอกว่า “บางคนก็ไปได้ บางคนสอนและฝึกมา ๔ เดือน ยังไม่เป็นก็มี แม้จะจบโครงการแล้ว ผมก็สอนเขาต่อไปเรื่อยๆ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีโครงการอะไร แต่ผมก็ยังทำของผมอยู่ สอนจนเขาเป็น บางคนเป็นแล้ว แต่ยังไม่เก่งก็มี ต้องฝึกไปเรื่อยๆ เป็นปีก็มี...”

เขาเล่าต่อไปว่า “อย่างที่เขาจัดหลักสูตรอบรม ๑๐๐ ชั่วโมง มาใช้กับคนตาบอดไม่ได้เสมอไป หรือ อบรมจบแล้ว ฝีมือยังไม่ได้มาตรฐาน ก็ต้องซ้ำให้ แต่ว่า งานโครงการของภาครัฐ เวลาเราทำโครงการขอการสนับสนุนไป บางทีเขาก็ว่า โครงการอบรมนี้ ปีที่แล้วก็ทำไปแล้วนี่ ปีนี้จะทำอีกหรือ เขาก็ไม่เข้าใจ”

สุดตาอยากจะให้คนอื่นเข้าใจการทำงานของสุชาติและเธอ “เราทำงานช่วยเหลือคนตาบอดมา ๙ ปี เราไม่มีพี่เลี้ยง ลงไปคลุกเอง ดูแลเขาเอง ให้ความใกล้ชิด ช่วยเหลือไปกระทั่งครอบครัวของเขา แต่คนอื่นมาเห็นก็มักจะนึกว่า มีทุนจากหลวงมาสนับสนุน แต่ความจริงไม่มีเลย เวลาที่เราทำงาน ก็อยากจะให้มาเห็น ว่าเราทำงานกันอย่างไร สิ่งที่เรามีคือ มีคุณสุชาติเป็นสมอเป็นนักบริหาร ส่วนฉัน ความจริงไม่มีความรู้อะไรเลย งานเอกสาร งานโครงการ แต่ก็อาศัยมาเรียนเสริมกับ กศน.”

เธอเล่าตัวอย่างคนที่เรียนจบแล้วให้ฟังอย่างน่าสนใจ เช่น “น้องจีบ (นามสมมติ) ฝึกอาชีพจบแล้ว เขานวดได้ แต่พอกลับไปอยู่บ้าน พ่อแม่ก็เก็บเขาไว้ในบ้านอีก ถูกกักบริเวณเรียกว่า รักลูกในทางที่ผิด ตอนนั้นเขาเริ่มมีอาการทางจิต ไม่ว่าจะพยายามอย่างไรก็ไม่ดีขึ้น เพราะว่าสิ่งแวดล้อมที่บ้านเขาไม่ดี สังเกตจากวันที่เขามางานไหว้ครูว่า เขาเริ่มพูดเสียงต่ำ ชอบก้มหน้า ไม่สบตาคน เริ่มเงิบ เมื่อก่อนเขาร้องเพลงได้ แต่วันนั้นเขาร้องไม่ได้ หลงๆ ลืมประหม่า ไม่มั่นใจ ตัวเขาก็บอกกับฉันเหมือนกันว่า เขาไม่ได้อยู่ในกลุ่มที่ผ่อนคลาย เขาไม่ได้อยู่กับเพื่อน(คนตาบอด)ที่เข้าใจ”

สุชาติเสริมว่า “ช่วงที่อยู่บ้านเขาโทรมาหาผมบ่อย บอกว่า พ่อครูหนูเครียดมาก แล้วก็เคยหนีออกจากบ้านมาที่ร้านนวดนี้หลายครั้ง โดยที่พ่อแม่ไม่รู้ ตามหากันจ้าละหวั่น คุณสุดตาก็โทรไปบอก เขาก็มารับกลับ ผมก็บอกกับเขาว่า อย่าไปกักขังลูก ให้เขาออกไปไหนมาไหนบ้างก็บอกไปหลายครั้ง แต่ว่าไม่ได้ผล เราก็คงทำอะไรไม่ได้ เพราะเราไม่มีสิทธิ์ เราไม่ใช่พ่อแม่เขา” สุดตาบอกว่าอย่างนี้เธอมองเห็นเลยว่า ถ้าไม่มีพ่อแม่แล้ว เด็กคนนี้จะลำบาก จะไม่มีอนาคตแน่นอน...

อาชีพเสริมกับคนตาบอด

“คนตาบอดทำอาชีพนวด^{๑๑}ได้อย่างเดียวหรือ?” ความจริง คนตาบอดก็แทบจะไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป งานบางอย่างเขาก็ทำได้ งานบางอย่างเขาก็ทำไม่ได้ แต่เท่าที่ปรากฏมีคนตาบอดทำงานหลากหลายสาขา เช่น เป็นนักวิชาการ ครู อาจารย์ พนักงานบริษัท วิศวกร นักธุรกิจ นักจิตวิทยา นักวิทยาศาสตร์ นักการทูต นักดนตรี เกษตรกร ฯลฯ ซึ่งมีคนตาบอดได้พิสูจน์ฝีมือให้เห็นแล้วหลายคน...

^{๑๑} ปัจจุบัน คาดว่ามีคนตาบอดประกอบอาชีพนวดแผนโบราณอยู่ราว ๒,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ คน สำหรับรูปแบบการประกอบอาชีพ มีทั้งที่เปิดเป็นกิจการของตนเองและที่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสถานประกอบการของผู้อื่น. ที่มา : เอกสารอัดสำเนา. (ร่าง) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอดแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔. หน้า ๑๑.

“คนตาบอดทำอาชีพเสริมได้หรือเปล่า?” คนตาบอดที่ร้านของสุชาติส่วนใหญ่จะขาย สลากกินแบ่งรัฐบาล^{๑๒} หรือล็อตเตอรี่เป็นอาชีพเสริม ขายทั้งในร้านนวดด้วย และออกไปขายข้างนอก หากขายได้มาก เขาก็จะได้เปอร์เซ็นต์มาก

ส่วนอาชีพเสริมอื่นๆ สุชาติบอกว่า “อาชีพเสริมอื่นๆ พวกงานหัตถกรรม เช่น พรหมเช็ดเท้า ลูกบิด ดอกไม้จันทร์ ฯลฯ ก็เคยลองทำ แต่ว่า...

หนึ่ง ขายยาก ตลาดตัน แล้วงานประเภทนี้ก็มีกลุ่มแม่บ้านทำอยู่เยอะ

สอง ยังขาดฝีมือ และมาตรฐาน แล้วกับคนตาบอด บางอย่างต้องใช้เวลามากกว่าคนปกติ เช่น ร้อยลูกบิด

สาม วัสดุก็หายาก ถ้าซื้อน้อยก็ไม่ได้ส่วนลด แต่เราก็ซื้อมากไม่ได้

สี่ งานบางอย่างยังมีผลต่อสุขภาพด้วย เช่น การทำพรหมเช็ดเท้า มีฝุ่นผงตัวอยู่ในผ้า ดูแล้วไม่สะอาด แล้วก็ทำให้มีปัญหาเรื่องระบบทางเดินหายใจอีก

และอีกอย่าง ร้านนวดและหมอนวดจะต้องดูสะอาดสะอาด ถ้าเราทำในที่เดียวกัน แล้วหมอนวดไม่สะอาดสะอาด ร้านนวดก็ไม่เรียบร้อย ดูแล้วเปรอะเปื้อน ฝุ่นเต็มร้าน มันจะไปจะคนละทาง คงจะไม่เข้าท่า สุดท้ายก็เลยไม่ได้ทำ”

เขาต้องมีสวัสดิการ

ตอนนี้สุชาติมีร้านนวด ๓ ร้าน ทั้งสามร้านนี้เขาจะพยายามให้หมอนวดหรือลูกศิษย์ตาบอดของคนดูแลและบริหารกันเอง ตั้งแต่เรื่องการกินอยู่ การจ่ายค่าน้ำค่าไฟ การจัดระบบคิวนวด เขาจะพยายามให้หมอนวดคิดว่านี่คือ ร้านของพวกเขาเอง...

สุชาติยกตัวอย่างการจัดคิวนวดของหมอนวดว่า “หมอนวด เขาจะรู้ว่า เมื่อวานใครเป็นคิวนวดสุดท้ายที่ไม่ได้แขก คนที่เป็นคิวนวดสุดท้ายของเมื่อวานนี้ จะได้เป็นคิวนวดแรกของวันนี้ เขาจะจัดการกันเอง”

หัตถเวช เนตรทิพย์ จะคิดค่านวดคอร์สละ ๒๐๐ บาท โดยหมอนวดจะได้ ๘๐ บาท (เป็นของส่วนตัว) ส่วนอีก ๑๒๐ บาท จะหักเป็นค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าแอร์ ๑๐ บาท และอีก ๑๐๐ บาท เข้าร้านนวด เป็นค่าเช่าบ้าน ค่าข้าวสาร ค่ากินค่าอยู่ของหมอนวด ค่าอุปกรณ์ของใช้ที่เกี่ยวข้อง การนวด ฯลฯ และถ้าใครได้นวด จะต้องสมทบคนละ ๑ บาทต่อคอร์ส เข้ามาเป็นกองกลาง เป็นทุนสำหรับจัดสวัสดิการ ให้คนตาบอดที่อยู่ในร้าน...

^{๑๒} ปัจจุบัน คาดว่ามีคนตาบอดประกอบอาชีพค้าสลากฯ อยู่ราว ๓,๐๐๐ – ๔,๐๐๐ คน โดยทั้งที่มีโควตาสลากฯ เป็นของตนเองและซื้อสลากฯ จำหน่ายเป็นรายงวด สำหรับรูปแบบการประกอบอาชีพ มีทั้งที่จำหน่ายประจำตามสถานที่ต่างๆ รวมทั้งที่เดินจำหน่ายไปตามสถานที่ต่างๆ. ที่มา : เอกสารอัดสำเนา. (ร่าง) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอดแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔. หน้า ๑๑.

สุชาติบอกว่า แนวคิดเรื่องการจัดสวัสดิการให้กับคนตาบอดนี้มีมาพร้อมกับตอนที่เริ่มทำร้านนวดแล้ว เพื่อให้หมอนวดสามารถกู้ยืมได้ (เมื่อจำเป็น) เป็นคำรักษาพยาบาล (เบิกได้ ๒๐๐ บาท/เดือน) การช่วยเหลืองานแต่งงาน การช่วยเหลืองานศพของคนตาบอดและญาติ หรือบรรเทาเรื่องเดือดร้อนต่างๆ ฯลฯ โดยจะมีคณะกรรมการทำหน้าที่พิจารณาให้ช่วยเหลือตามความเหมาะสม ตามอัธยาศัย ซึ่งเงินจำนวนนี้สุชาติจะนำไปเปิดบัญชีไว้ที่ธนาคาร เพื่อความชัดเจนโปร่งใส

นอกจากนี้ในส่วนของพนักงานที่ขายล็อตเตอรี่ สุชาติยังทำกองทุนเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับพนักงานด้วย โดยใช้หลักว่า เดือนหนึ่งๆ จะมีการออกสลาก ๒ ครั้ง พนักงานจะต้องสมทบเข้ากองกลางครั้งละ ๓๐ บาท คือ ทุกวันที่ ๑ และ ๑๖ ของเดือน โดยจะมีระบบการจัดการและจัดสรรคล้ายๆ กับสวัสดิการของคนตาบอด

หันไปมองผู้ด้อยโอกาสอื่น

สุชาติเล่าว่า “เมื่อไม่นานนี้ ผมนั่งอยู่ในร้าน อยู่ๆ ก็มีคนเปิดประตูเข้ามา เขาถามว่า พี่...ที่บ้านยังรับคนตาบอดอยู่หรือเปล่าคะ... ผมก็อึ้งไปเหมือนกัน ไม่เชื่อว่าเรายังมีคนรู้จัก ผมถามว่าเขาเป็นใคร เป็นญาติหรือเปล่า เขาบอกว่าไม่ใช่ เขาอยู่บ้านใกล้ๆ แถวนั้น และผ่านไปเห็นว่า คนตาบอดคนนี้อยู่คนเดียว บางวันก็มีคนเอาข้าวมาให้กิน บางวันก็อดมือกินมือ เขารู้สึกสงสาร... เขาถามว่า ยังรับอยู่ไหม ผมบอกว่า ยังรับอยู่ครับ แต่ยังไม่ทันถามอะไรเลย เขาว่า เออ ดีๆ แล้วก็ออกไปเลย สักพักหนึ่ง เขาก็จ้างมอเตอร์ไซค์รับจ้างให้พาคนตาบอดมาส่งที่ร้านผม ตอนนั้นคนตาบอดคนนี้ก็ผมก็สอนนวดให้ และก็ให้ฝึกงานอยู่ที่ร้านผม”

นอกจากทำงานกับคนตาบอดแล้ว สุชาติยังหันทำงานกับผู้ด้อยโอกาสด้วย เขาบอกว่า “ตอนนี้สิ่งที่ผมเริ่มทำอีกหนึ่งอย่างคือ การรับผู้ด้อยโอกาสเข้ามาฝึกงาน คือ สตรีผู้ด้อยโอกาส ด้อยทั้งทางเรื่องครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม เช่น ถูกสามีทอดทิ้ง มีลูกต้องเลี้ยงดู มีพ่อแม่ต้องดูแล แต่ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ ตอนนั้นรับเข้ามา ๑ คน ให้เข้าฝึกงานที่ร้านขายล็อตเตอรี่ แล้วผมก็สอนนวดให้เขาด้วย ผมช่วยเขาเดือนละ ๔,๐๐๐ บาท ถ้าต่อไปเขาเป็นงานแล้ว ก็ค่อยเพิ่มให้เขาตามความเหมาะสม”

ในการทำงาน สุชาติจะเน้นการทำงานเชิงรุก เขามองว่า หากเขาจำกัดกรอบการทำงานของตนองเฉพาะกับคนตาบอด บางครั้งเขาก็จะไม่รู้ว่ยังมีคนตาบอดที่หลงที่ซุกซ่อนอยู่ตรงไหนอีกบ้าง หากเขาขยายกรอบการทำงานไปยังเครือข่ายอื่นด้วย เช่น ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งหมายถึง ผู้ทุพพลภาพ ผู้สูงอายุ ผู้หญิง เด็ก ที่อยู่ในบ้านในชุมชน นอกจากจะได้ช่วยคนเหล่านี้แล้ว บางครั้งคนเหล่านี้ก็จะช่วยให้เขาค้นหาคนตาบอดได้ง่ายและมากขึ้น...

ข้อสังเกตหรือสิ่งที่พบจากการทำงาน

ข้อจำกัดในการทำงาน

สุชาติบอกว่า “ผมมีข้อจำกัดในการทำงาน เช่น ค่าใช้จ่ายการลงพื้นที่สูงมาก ทั้งเช่ารถยนต์ ค่าน้ำมัน ฯลฯ บางครั้งก็หันมาใช้รถมอเตอร์ไซด์แทน แต่การลงพื้นที่ก็จะทำได้ในรัศมี ๑๐ กิโลเมตร เท่านั้น นอกจากนี้ กลุ่มคนตาบอดที่จังหวัดปราจีนบุรียังมีสถานะเป็นชมรม ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ จึงทำได้เท่าที่งบประมาณอยู่ และก็อาศัยทุนเดิมที่มีอยู่เป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าในช่วงเวลาที่ลงพื้นที่จะขาดรายได้ไปส่วนหนึ่ง แต่ผมไม่ได้คิดตรงนี้ เพราะผมทำทุกอย่างด้วยใจ”

ส่วนสิ่งที่สุชาติพบว่ายังทำไม่ได้ คือ การติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ บางครั้งสื่อสารกันไม่เข้าใจ ไม่ว่าจะคุยอย่างไร เขาก็ปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือทำเดี่ยว ซึ่งตรงนี้สุชาติก็พยายามทำความเข้าใจระบบราชการ เช่น เรื่องระเบียบการจัดสรรงบประมาณ เขาคงจะต้องศึกษาระเบียบของราชการให้เข้าใจก่อน เพื่อที่ว่าเราจะได้รับรู้ช่องทางว่าเราจะสร้างความมือกับเขาได้อย่างไร

สุชาติรู้ว่า ตอนนี้งานของเขาข้างขาดการจับเก็บข้อมูลเอกสารอย่างเป็นระบบ ยังไม่ได้จัดเก็บเป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน “แม้ว่าผมจะมองเห็นจุดอ่อนที่มีอยู่ แต่เรายังทำไม่ได้ เพราะนอกจากผมแล้วก็มีคนสุดต่าอีกคน ซึ่งตอนนี้งานเราล้นมือ ทำไม่ไหว ทำไม่ทัน แต่ว่า ถ้าต่อไปเรามีสถานภาพเป็นสมาคมฯ เป็นนิติบุคคล มีคนที่เข้ามารับหน้าที่รับตำแหน่งต่างๆ ในองค์กร น่าจะมีการจัดการที่เป็นระบบมากขึ้น”

ปัญหาอุปสรรคที่พบ

ปัญหาอุปสรรคที่สุชาติพบจากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาหลายอย่าง เช่น

- ข้อมูลไม่ชัดเจน คลาดเคลื่อน ไม่ตรงตามความเป็นจริง (ไม่เป็นปัจจุบัน) เช่น เวลาหมู่บ้านขยาย อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเลขที่บ้านหรือหมู่บ้าน และไม่ได้แจ้งเบอร์โทรศัพท์ไว้
- สังคมยังไม่ยอมรับคนพิการ ทำให้พ่อแม่ไม่ยอมเปิดเผยลูกหลานที่พิการ ไม่ยอมไปแจ้งเกิด ทำให้มีการตักสำรวจ ทำให้คนตาบอดขาดโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง และขาดโอกาสในการออกมาสู่สังคม^{๑๓}

^{๑๓} การไม่มีบัตรประชาชน เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้คนตาบอดจำนวนมากไม่สามารถทำนิติกรรม การทำสัญญาและการใช้สิทธิต่างๆ เช่น การเปิดบัญชีเงินฝากจากธนาคารต่างๆ ทั่วประเทศ การขอมือบัตรเบิกถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) บัตรเครดิต การรับมรดกและครอบครองมรดกโดยชอบธรรมจากทายาทด้วยตนเอง และการใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับต่างๆ ตามระบอบประชาธิปไตย. ที่มา : <http://www.tddf.or.th>

- แกนนำคนตาบอดยังขาดข้อมูล ความรู้ ทักษะบางอย่าง เช่น เขียนโครงการไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถของบประมาณสนับสนุนจากรัฐได้ ขาดฐานข้อมูลในการทำงาน ทำให้การทำงานบางอย่างล่าช้า ไม่ทันการณ์
- คนพิการขาดการเข้าถึงสื่อ หรือช่องทางการใช้สื่อที่จะประชาสัมพันธ์ตัวเอง สื่อรัฐไม่ได้มีช่องทางให้คนพิการ ถ้าไม่มีเงินก็ไม่ได้ออกข่าว ออกรายการ คนพิการถูกบีบบังคับให้ต้องเดินขบวน ประท้วง
- คนพิการถูกจำกัดสิทธิ์บางอย่าง เช่น การเรียนอักษรเบรลล์ จะมีการเรียนเฉพาะในระบบโรงเรียนเท่านั้น คนนอกระบบไม่มีโอกาสที่จะได้เรียน^{๑๔} อีกกรณีหนึ่งคือ มีป้ายต่างๆ ที่ใช้ตัวอักษรเบรลล์ แต่คนตาบอดใช้ไม่ได้ เพราะเป็นป้ายที่อยู่ในตู้กระจก

สังคมยอมรับเรามากขึ้น

สุชาติพูดถึงการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งว่า “ประเทศเราผ่านการเลือกตั้งมาหลายครั้งแล้ว แต่สำหรับคนพิการยังไม่มีอะไรจะดีขึ้น ยังไม่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้คนพิการไปใช้สิทธิ์ ถึงผมจะเป็นคนตาบอด แต่ว่าผมไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง บางครั้งก็มีบัตรทาบ บางครั้งก็ไม่มี ผมคิดว่าถ้าเราจะจัดการเลือกตั้ง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้คนพิการไปใช้สิทธิ์จะต้องเป็นภาคบังคับ จะมีคนพิการตาบอดหรือไม่มีก็ตาม แต่จะต้องเตรียมการไว้ให้พร้อม...” แต่ว่าสุชาติก็ยังตั้งความหวังเอาไว้ว่า ต่อไปคงจะดีขึ้น เพราะว่าเสียงคนพิการมากขึ้น เสียงคนพิการเริ่มดังขึ้น และมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมเสนอแนะความคิดเห็นในเวทีสาธารณะต่างๆ มากขึ้น

สุชาติบอกว่า “ผมรู้สึกภูมิใจอยู่อย่างหนึ่งคือ ตอนนี้สังคมในจังหวัดปราจีนบุรีหันมาให้ความสำคัญกับคนพิการคนตาบอดมากขึ้น ทราบว่าทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำลังสร้างห้องสมุดประหยัดพลังงาน ก่อนที่จะทำก็มีการรับฟังความคิดเห็นจากคนในจังหวัด ผมก็เสนอไปว่า อยากให้เป็นห้องสมุดที่คนพิการใช้ได้ด้วย เขาก็ว่าจะจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่างให้กับคนพิการ ไม่ว่าจะเป็น ทางลาด ห้องน้ำ ลิฟท์ คอมพิวเตอร์ที่ผลิตอักษรเบรลล์ได้ ฯลฯ สมัยก่อนเขาจัดให้ โดยที่ไม่ถามเรา แต่ตอนนี้ เขาเชิญเราไปคุยว่าเราต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร แสดงว่า เขาเริ่มยอมรับแล้วว่าคนพิการก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย...”

ตอนนี้ อบต. ที่บ้านผม จัดเบี้ยยังชีพให้คนพิการ ผู้สูงอายุ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ปีหนึ่งๆ จะสำรวจ ๑ ครั้ง ซึ่งก็เป็นทิศทางที่ดี แต่ว่าในระยะยาวผมมองว่า ถ้ามันจะยั่งยืน เราน่าจะนำเงิน

^{๑๔} ปัจจุบันทั้งประเทศไทยมีโรงเรียนสอนคนตาบอดของรัฐเพียง ๒ แห่ง รับนักเรียนได้เต็มที่ไม่ถึง ๕๐๐ คน ในขณะที่มีนักเรียนตาบอดรอโอกาสทางการศึกษานับแสนคน และงบประมาณที่รัฐสนับสนุนการศึกษาของคนตาบอดโดยเฉลี่ยหัวละไม่ถึง ๑,๐๐๐ บาทต่อปี ในขณะที่งบประมาณด้านการศึกษาของชาติมีอยู่ถึง ๑.๖ แสนล้านบาทต่อปี ที่มา : <http://www.tddf.or.th>

ส่วนหนึ่งมาจัดโครงการฝึกอบรมอาชีพให้เขาดีกว่า ตามศักยภาพ ตามความถนัดความสนใจ ให้เขามีอาชีพติดตัว ดีกว่ามาให้เดือนละ ๕๐๐ บาท”

สุชาติมีแนวคิดที่ว่า อยากให้จัดศูนย์หรือหน่วยเลือกตั้งสำหรับคนพิการ อาจจะทำได้ในระดับอำเภอก่อน คือ อำเภอละศูนย์/หน่วย และศูนย์นี้ก็ได้มีเฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้น อาจจะให้บริการอื่นๆ สำหรับคนพิการ มีสื่อประชาสัมพันธ์ มีการให้ข้อมูลความรู้ มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการทุกประเภท เขาอธิบายว่า “เมื่อมีสิ่งที่เอื้อต่อเขาแล้ว เขาก็จะมีความกระตือรือร้นนะ เขาก็อยากออกมาใช้สิทธิ์ ผมอยากเห็นคนพิการทุกประเภทออกมาแสดงพลังกัน ตามสิทธิและหน้าที่ที่เรามี ถึงจะแบกจะเข็นกันมา แต่ว่าถ้าแบกมาในคูหาที่มีสิ่งที่เอื้อต่อเขามีทางลาด มีบริการรถรับส่ง คนตาบอดก็มีบัตรทาบทับให้ แล้วเขาจะมีความภาคภูมิใจมากที่ได้ออกมาใช้สิทธิ์... ตอนนั้นคนพิการที่พัฒนาแล้ว เขาก็จะคุยกันนะ ว่าไปลงประชามติมาหรือเปล่า ใครไป ใครไม่ไป ถ้าใครไม่ไปเขาจะถือว่าล้าสมัยนะ

ในประเทศเรามีคนพิการเป็นล้านคน มีคนพิการถูกเก็บอยู่กับบ้านอีกเท่าไร ที่เขาไม่ได้ออกมาใช้สิทธิ์ บางจังหวัดมีคนพิการเป็นพันๆ คน บางจังหวัดมีเป็นหมื่นๆ คน คิดว่าดูตรงนี้จะเห็นคะแนนเสียงเท่าไร นักการเมืองน่าจะเห็นภาพชัดว่า คนพิการมีพลังแค่ไหน ถ้านโยบายคุณไม่เอื้อ ไม่สนับสนุน ไม่พัฒนาคนพิการ เขาก็ไม่เลือกคุณ แต่ถ้าคุณให้ความสำคัญกับเขา คุณมีนโยบายที่ส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ ต่อไปคุณจะทำอะไร เขาก็จะสนับสนุน คะแนนเสียงคุณก็จะมา เรียกได้ว่าได้ประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย ต่อไปแนวโน้มการฟื้นฟู การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการจะดีขึ้น

ยิ่งถ้าพื้นที่หรือท้องถิ่นใดมีความพร้อม อาจจะขยายไปตำบลละศูนย์ หรือ อบต.ละศูนย์ อย่างนี้จะยิ่งเห็นภาพชัดขึ้น เพราะว่าคนพิการก็มีสิทธิ์มีเสียงเลือกคุณเข้าไปได้ อะไรก็ผูกโยงกับการเมืองหมด อาจจะมีการดึงงบประมาณลงมาสนับสนุน ฯลฯ ต่อไปคนพิการจะสบายแล้ว ก็ผมไม่รู้ว่าจะต่างประเทศมีหรือเปล่า แต่ถ้าประเทศไทยทำได้ อนาคตคนพิการจะดีกว่านี้แน่นอน แต่ทำอย่างไรประเทศไทยเราจะก้าวไปตรงจุดนั้นได้ จะมีศูนย์เลือกตั้งสำหรับคนพิการได้...”

ตอนนี้ ถ้ามีเวทีที่เกี่ยวข้องประชาธิปไตยอะไรก็ตาม หากสุชาติได้เข้าไปมีส่วนร่วม เขาก็จะพยายามใช้โอกาสตรงนั้นพูดถึงแนวคิดอันนี้ เพื่อให้คนเข้าใจ ให้เขามองเห็นภาพ เผื่อว่าสักวันมันจะเป็นจริงขึ้นมา...

๑

๒

๓

๔

๕

๖

๗

๑. “คุณแม่” ผู้อยู่เบื้องหลัง เป็นผู้ให้ชีวิตใหม่แก่สุชาติถึงสองครั้ง
๒. อาจารย์ฉลอง สุจิตรธรรม“พ่อครู” ผู้ถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังอุดมการณ์
๓. สุชาติและกระเป๋าดำที่ไม่เคยห่างกาย
๔. สมุดประจำตัวคนพิการ เป็นสิ่งที่สุชาติต้องพกติดตัวเป็นประจำ
๕. “สุตตา” ดวงตาของสุชาติ เธอมีบทบาทเป็นทั้งข้างเท้าหน้าและข้างเท้าหลัง
๖. ร้านนวด “หัตถเวช เนตรทิพย์”
๗. งานขายสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือ ลี้อตเตอร์

เรื่องเล่าท้ายเล่ม...

เมื่อต้องมากอดบทเรียนชีวิตคนตาบอด

๑. เบื้องหลังการถ่ายทำ

เตรียมใจ เตรียมหัว เตรียมมือ

ตอนที่รู้ตัวว่าตัวเองจะต้องมากอดบทเรียนและเขียนชีวประวัติของคนตาบอดนั้น รู้สึกว่า ๑. เป็นงานที่ยากและท้าทาย เพราะฉันไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการกอดบทเรียน และฉันยังไม่เคยไปกอดบทเรียนชีวิตใครเลย แม้ว่าฉันจะเขียนได้ แต่ก็ไม่ใช่รักเขียน ฉันมีแค่สติปัญญาและความสามารถเท่าหางอึ่ง แต่ ๒. เป็นงานที่ฉันอยากจะลองทำดู อย่างที่บอกไปแล้วว่างานนี้ท้าทายฉันมาก...อยากจะทำ อยากจะเรียนรู้ อยากจะใช้โอกาสของงานในการพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น

แล้วฉันจะทำมันได้อย่างไร ตามตำราเขาว่า *รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง* ดังนั้นนอกจากฉันจะมีการเตรียมใจ (มีฉันนะ มีแรงบันดาลใจที่จะทำ) แล้ว ฉันยังมีการเตรียมหัวอีกด้วย (หาความรู้ใส่หัวใส่ตัว) เพราะฉันรู้ตัวว่า ฉันไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับคนพิการหรือคนตาบอดเลย เพราะฉะนั้น ฉันจึงต้องพาสองเท้าเข้าไปร้านหนังสือ พาสองตาเข้าไปดูหนังสือ ฯลฯ และที่ขาดไม่ได้คือ พาตัวเองให้ไปสัมผัสกับคนตาบอดตัวเป็นๆ

สิ่งที่ฉันพบ ในช่วงแรกๆที่ไปหาความรู้ก่อนที่จะลงพื้นที่ไปกอดบทเรียนนั้น ฉันไม่เคยอ่านหนังสือหรือดูหนังที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเลย ความไม่สนใจทำให้ฉันไม่รู้ว่ ที่จริงมีหนังสือและหนังประเภทนี้อยู่ไม่น้อย เพียงแต่เราไม่สนใจ เลยไม่รู้ว่ามีมันอยู่...

เวลาในช่วงแรกของฉันจึงหมดไปกับการเข้าร้านหนังสือ ร้านขายวีซีดี ร้านอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ฉันสนุกกับการค้นหาและสะสมอยู่พักหนึ่ง จนมาพบว่ามันมากเกินไปที่จะอ่านหรือดูได้หมดเสียแล้ว และด้วยข้อจำกัดของเวลา การอ่านเร็วๆ ดูผ่านๆ ไม่ได้ช่วยให้ฉันเข้าใจหรือคิดกับมันอย่างลึกซึ้งเท่าที่ควร ฉันรู้สึกว่ามันชักจะไม่เข้าท่าเสียแล้ว จึงเปลี่ยนวิธีการใหม่โดยเพิ่ม

ความซ้ำเข้าไป คิดกับมันมากขึ้น และพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนที่อ่านหนังสือหรือ ดูหนังเรื่องนี้แล้ว (โชคดีที่ฉันมีเพื่อนที่เป็นนักดูหนัง มีหนังดี ๆ เยอะ และมักจะเอามาให้ฉันดูอยู่เป็นประจำ) จากนั้นฉันก็ได้มีโอกาสไปเข้าร่วมเวทีของคนตาบอดครั้งแรก ได้พบ ได้เห็น ได้พูดคุยกับคนตาบอดตัวเป็นๆ แม้จะยังไม่เข้าใจและไม่ได้สัมผัสเขาอย่างลึกซึ้งเท่าที่ควร แต่ก็รู้สึกสุขสมใจแล้ว จากนั้นก็มีอีกหลายเวทีที่ได้สัมผัส และเก็บเกี่ยวในเวลาต่อๆ มา

ทำไมต้องถอดบทเรียนชีวิตคนตาบอด

ถ้าถามฉัน ฉันก็จะตอบตามความเข้าใจว่า ด้วยเหตุแห่งงาน (โครงการปฏิบัติการเชิงรุก เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอดในท้องถิ่น ของสถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย) ทำให้ฉันมีโอกาสเข้ามารู้จักและร่วมเรียนรู้กับคนตาบอด ไม่ว่าจะใครก็ตามที่ได้เข้ามาสัมผัสพวกเขา จะรู้ว่า ภายใต้ข้อจำกัดบางประการที่ทำให้สังคมเรียกเขาว่า “คนพิการ” นั้น กลายเป็นแรงผลักดันอันยิ่งใหญ่ ที่ทำให้พวกเขาต้องต่อสู้เพื่อพิสูจน์ตนเอง เพื่อที่จะใช้ชีวิตอย่างสง่างามเฉยเยี่ยงคนปกติทั่วไป และแรงผลักดันอันเดียวกันนี้ ไม่เพียงแต่ทำให้พวกเขาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอีกหลายอย่างในสังคม เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเพื่อนคนตาบอดในพื้นที่ เกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน เกิดการทำงานเพื่อสร้างสรรค์และร่วมกันพัฒนาสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ในดีขึ้นไป

คนตาบอดหลายคนที่มีโอกาสได้พบล้วนมีความเป็นมาที่น่าสนใจ มีคำถามว่า “แล้วจะทําอย่างไรให้ความรู้และประสบการณ์การทำงานที่แฝงฝังอยู่ เป็นบทเรียนชีวิตที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตของพวกเขาได้ถูกรวบรวมไว้ ก่อนที่จะเลือนหายไปตามกาลเวลา และมีได้ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดกับเพื่อนร่วมสังคม?” นั่นจึงเป็นที่มาของการถอดบทเรียนชีวิตคนตาบอด

“...ท่ามกลางความแตกต่างของบุคคล ความหลากหลายในเชิงบริบท สิ่ง que ทุกคนล้วนมีเหมือนกันคือ พลังแห่งแรงบันดาลใจที่ต้องการจะทำความดี ...การจัดการความรู้ที่ทรงพลังนั้น แท้จริงก็คือ การขยายผลสิ่งดี ๆ ที่คนทุกคนมีอยู่ในตัวเอง นั่นเอง”^{๑๕}

ดร.ประพนธ์ ผาสุกยี่ด

^{๑๕} ประพนธ์ ผาสุกยี่ด. การจัดการความรู้ฉบับมือใหม่หัดขับ. กรุงเทพฯ : ไบโหมม, ๒๕๔๗. หน้า ๕.

คนตาบอดที่ว่าคือใคร และทำไมต้องเป็นเขา

ฉันได้รับมอบหมายให้เขียนประวัติของคนตาบอดสองคน คือ คุณสุชาติ ห้วยแก้ว (ปราจีนบุรี) และคุณช่วง เรื่องจันทร์ (พัทลุง)

ฉันมีโอกาสดำเนินชีวิตกับคุณสุชาติ ห้วยแก้ว ครั้งแรก ในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จัดขึ้นในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๐ ที่จังหวัดนครนายก เวทีครั้งนั้นฉันไปในบทบาทของคนที่เก็บข้อมูลกระบวนการทั้งหมดที่เกิดขึ้น ฉันนั่งอยู่ข้างเวทีตลอดระยะเวลาสองวัน ใช้ตา ดู หู ฟัง และมือพิมพ์ แต่ไม่ได้ใช้ปากเลย ฉันเห็นพี่สุชาติ แต่ก็ไม่มีโอกาสได้พูดคุยด้วย... แต่สิ่งหนึ่งที่ฉันสัมผัสได้ก็คือ ผู้ชายคนนี้อุดมการณ์อันแน่วแน่ มีพลังความมุ่งมั่นที่เต็มเปี่ยมในการทำงาน เรื่องราวต่างๆ ของเขาถูกถ่ายทอดออกมาจากน้ำเสียงที่จะฉาน มันใจ จนฉันอยากจะรู้ต่อไปว่า อะไรกันหนอที่เป็นปัจจัยให้ผู้ชายคนหนึ่งมีพลัง มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงานได้ถึงขนาดนี้ จนฉันได้มาพบเขาอีกครั้งในต้นเดือนสิงหาคม ดูเหมือนความสงสัยต่อคำถามต่างๆ ของฉันจะค่อยๆ คลี่คลายลงเรื่อยๆ...

สำหรับคุณช่วง เรื่องจันทร์ หรือที่ใครๆ มักเรียกว่า “ลุงช่วง” แม้ฉันจะไม่เคยพบท่านในเวทีใดมาก่อน แต่ก็ได้ยินหลายคนพูดถึงท่านมาบ้าง โดยเฉพาะในแง่ของการจัดสวัสดิการให้กับคนตาบอดในจังหวัดพัทลุง จนกระทั่งเมื่อปลายเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา ฉันจึงมีโอกาสดำเนินชีวิตกับเมืองนราธิวาสของลุงช่วง (เป็นครั้งที่สอง) แต่การมาเยือนพัทลุงในยามนี้ให้อารมณ์ความรู้สึกแตกต่างจากเมื่อสิบปีที่แล้วเป็นอย่างมาก เพราะครั้งนี้ฉันมาอย่างมีความหมาย มีความตั้งใจที่จะมาพบใครคนหนึ่ง ที่บุกเบิกและฝ่าฟันจนสามารถนำพาคนตาบอดในจังหวัดให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

ฉันได้พบคนสองคน แม้จะเป็นคนต่างวัย ต่างถิ่นที่ แต่ก็มีความเหมือนกันคือ การมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพี่น้องคนตาบอด

ข้อจำกัดที่เกิดขึ้น

กรณีคุณสุชาติ ห้วยแก้ว หรือพี่สุชาติ นั้น ฉันต้องลงพื้นที่ไปพูดคุยกับพี่เขาตั้งแต่วันที่ ๘ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๐ แต่เวลาแค่ ๓ วันจะให้ถอดชีวิตถอดจิตวิญญาณ (ทุกอย่างในชีวิต) ของคนๆ หนึ่งออกมาเขียน จะทำได้ยังไง แล้วพี่เขาก็ไม่ได้ว่าง ไม่ได้ให้เวลาพูดคุยทั้ง ๓ วันอย่างเต็มที่ด้วย

จากการประเมินข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยคาดว่าได้ประมาณ ๖๐ เปอร์เซ็นต์ และคิดว่าจะต้องหาเวลาลงไปเติมเต็มให้ครบ แต่มารู้ภายหลังว่า ด้วยข้อจำกัดของเวลาและงบประมาณ ก็คงจะไม่ได้ลงมาอีกแล้ว! แม้สถานการณ์จะเปลี่ยนไป แต่หน้าที่ยังเหมือนเดิม คือ จะต้อง

นำเสนอให้คนอ่าน อ่านแล้วเข้าใจคนตาบอดมากขึ้น โดยเฉพาะการต่อสู้ชีวิตของคนที่เคยตาดีมาก่อนแล้วต้องมาตาบอดภายหลัง เขามีวิธีการต่อสู้กับภายในจิตใจของตัวเองอย่างไร ต่อสู้กับสังคมของคนรอบข้างอย่างไร เรื่องของพีสุชาติจะต้องเป็นกรณีตัวอย่างให้กับคนอื่นที่ประสบปัญหาเดียวกัน จากคนตาดีที่ล้มเหลว ก้าวขึ้นมาเป็นคนตาบอดที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้อย่างไร เอ้อ...แล้วจะทำได้หรือ??? (แต่ฉันก็คิดให้เป็นพลังแก่ตัวเอง ที่จริงอาจจะต้องเรียกว่าคิดเข้าข้างตัวเอง ว่างานนี้จำเพาะเจาะจงมาที่เรา ประมาณว่ามีเราเท่านั้นที่ทำได้ เพราะฉะนั้นไม่ว่าอย่างไรก็ตาม เราจะต้องทำให้ดีที่สุด)

กรอบโครงสร้างเนื้อหาและแนวประเด็นคำถามที่วางไว้เบื้องต้น

ก่อนลงพื้นที่ ฉันก็วางกรอบโครงสร้างเนื้อหาและแนวประเด็นคำถามเอาไว้เบื้องต้น เพื่อให้รู้ว่าตนเองจะต้องถามอะไรบ้าง จะต้องเก็บข้อมูลอะไรบ้าง อะไรที่มีแล้ว อะไรที่ยังขาด อะไรที่ยังต้องเก็บเพิ่มอีก ฯลฯ

แต่เวลาไปพูดคุยกับพีสุชาติจริงๆ ความที่ไม่อยากให้ดูเป็นทางการ ไม่อยากให้คำถามแข็งจนเกินไป และที่สำคัญคือ ไม่อยากให้พีเขารู้สึกว่าพวกเราจะมาเอาแต่ข้อมูลเท่านั้น จนไม่สนใจเรื่องความรู้สึกและความสัมพันธ์ แนวคำถามที่ถือไปด้วยจึงต้องพับใส่กระเป๋าไป และปล่อยให้การถามขึ้นอยู่กับจังหวะและสถานการณ์ (โปรดติดตามต่อไป แล้วท่านจะรู้ว่าเป็นอย่างไร) ซึ่งการใช้วิธีการอย่างหลังนี้ก็ทำให้พวกเราสนิทกับพีสุชาติได้เร็วขึ้น แต่ก็มีจุดอ่อนตรงที่ว่า ทำให้ไม่ได้เนื้อหาครบถ้วนตามกรอบที่วางไว้

ตัวอย่างกรอบโครงสร้างเนื้อหาและแนวประเด็นคำถาม

: กรณีคุณสุชาติ ห้วยแก้ว

- **ภูมิหลังของครอบครัว**
ความเป็นมาของครอบครัว บิดามารดา ญาติพี่น้อง
อาชีพ / สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว
มุมมองทัศนคติของครอบครัวที่มีต่อคนพิการ / คนตาบอด
- **มุมมองที่มีต่อคนพิการ / คนตาบอด**
มุมมองที่มีต่อคนตาบอด ก่อนที่ตัวเองจะตาบอด
มุมมองที่มีต่อคนตาบอด เมื่อตนเองตาบอด
มุมมองทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อคนตาบอด
- **ชีวิตในวัยเด็ก**
วันเดือนปีเกิด สถานที่เกิด ภูมิลำเนา
ลักษณะเกี่ยวกับอุปนิสัย

อารมณ์ความรู้สึก
จุดเด่น / จุดด้อย
ความประพฤติ / พฤติกรรม
ปัญหาสุขภาพ / โรคประจำตัว

- **ชีวิตการศึกษา**
กิจกรรมการศึกษา
การอบรมพิเศษ
- **จุดหักเหของชีวิต**
จุดเปลี่ยนของชีวิต
สาเหตุที่ตาบอด
จุดเปลี่ยนของวิถีคิด
หลักคิด หลักยึด
วิธีการต่อสู้กับภายในจิตใจของตนเอง
- **ชีวิตการทำงาน**
หน้าที่การทำงานในอดีต / ลักษณะงานที่ชอบเป็นพิเศษ
ประวัติการทำงาน
ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา
ตำแหน่งหน้าที่ / งานที่ทำในปัจจุบัน
การขับเคลื่อนงานของตนตาบอด
การทำงานคืออะไร / มุมมองที่มีต่องาน
ความสำเร็จ / ความภาคภูมิใจในงานที่ทำ
กระบวนการหรือวิธีการบรรลุถึงความสำเร็จ
วิถีคิด แรงจูงใจในการทำงาน
วิธีการทำงานให้มีความสุข
วิธีการสร้างเสริมกำลังใจให้กับเพื่อนร่วมงาน
วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมกับคนและหน่วยงาน
วิธีการสร้างการยอมรับจากคนและสังคม
การมองปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น / วิธีการก้าวผ่านปัญหาอุปสรรค
- **ชีวิตคู่ / ชีวิตครอบครัว**
มุมมองในการใช้ชีวิตคู่
การปรับตัวปรับใจ
วิธีการเลี้ยงดูลูก
มุมมองที่ลูกมีต่อพ่อ(แม่)ที่ตาบอด
- **วิถีคิด / การให้ความหมายกับชีวิต**
การเข้าใจความจริง / มุมมองที่มีต่อความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง
วิธีการทำใจให้ยอมรับกับความเป็นจริง
คุณค่าของการมีชีวิต
ความสุขของชีวิตคืออะไร / มุมมองที่มีต่อเรื่องความสุข
วิธีการลดความทุกข์และสร้างความสุขให้กับตนเอง
หลักการหรือสิ่งที่ยึดเหนี่ยวในชีวิต
- **อุดมคติ / เป้าหมายสูงสุดในชีวิต**
- **รายละเอียดที่น่าสนใจอื่น ๆ**

รูปแบบการนำเสนองานเขียน

ประเด็นปัญหาที่วนเวียนอยู่ในหัวของฉันคือ “จะเขียนอย่างไรให้คนอยากอ่าน?” แม้จะยังไม่ได้ลงพื้นที่เลย แต่ฉันก็คิดไปถึงรูปแบบการนำเสนอของหนังสือเล่มนี้แล้วว่า จะนำเสนออย่างไรให้คนอยากอ่าน อ่านเพลิน เจริญใจ และเจริญปัญญา (ค่อนข้างจะหวังสูงสักหน่อย) เพราะบางครั้งรูปแบบที่เราจะนำเสนอ ก็เป็นตัวกำหนดอย่างหนึ่งว่าเราจะต้องเก็บข้อมูลอย่างไรด้วย

เมื่อลงไปเก็บข้อมูลจริงๆ แล้ว ด้วยข้อจำกัดของเวลาและข้อมูลที่ได้ ฉันจึงต้องแบ่งการนำเสนอเป็นสองส่วน ส่วนแรก ว่าด้วยเรื่องของพี่สุชาติล้วนๆ และส่วนที่สอง ว่าด้วยเรื่องของพี่สุชาติอีกเช่นกัน แต่ฉันจะเป็นคนเล่าเรื่องจากมุมมองของตัวเอง (จะได้ไม่ได้อีกกว่า อธิ)

พี่สุชาติเปิดใจว่า “ผมไม่รู้เรื่องของผมจะเป็นตัวอย่างให้กับคนตาบอดอื่นๆ ได้หรือเปล่า เพราะว่าคนตาบอดที่เก่งๆ มีศักยภาพสูงกว่าผมมีอีกมาก ผมรู้สึกที่ผมไม่ได้เก่ง ไม่ได้เด่นดังอะไร ผมยังบ้านๆ อยู่เลย”

ฉันก็ตอบไปตามที่รู้สึก “ตัวพี่ มีศักยภาพเต็มเปี่ยมเลยนะ แต่หนูต่างหากจะทำให้คนอ่านได้เข้าใจอย่างที่พี่เป็นพี่ทำหรือเปล่า” แม้ว่าภายนอกฉันจะตอบไปอย่างหน้าชื่น แต่ภายในยังหนักอึ้ง “แล้วตูจะทำได้ไหมเนี่ย!”

๒. ปฏิบัติการในพื้นที่

ออกเดินทาง... มุ่งสู่หนองชะอม

พวกเราหรือทีมงาน จริงๆ มีกันอยู่แค่ ๒ คน คือ พี่อ้อต (นวลทิพย์) กับน้องอ้อ (ผู้เขียน) อ้อ... ที่ลืมเสียไม่ได้คือ พี่แมน (วรเดช) ซึ่งเป็นฮีโร่ในการเดินทางในครั้งนี้ (โปรดติดตามต่อไป แล้วท่านจะรู้ว่าเป็นอย่างไหน)

จากคำบอกเล่าว่า “พี่สุชาติ เป็นคนปราจีนฯ” เอ...ตามพื้นความรู้ทางภูมิศาสตร์(เท่าทางอ้อม)ของฉัน จังหวัดปราจีนบุรีเป็นหนึ่งในเจ็ดจังหวัดของภาคตะวันออกของประเทศไทย (ซึ่งประกอบด้วยจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ระยอง สระแก้ว) นอกจากนี้แล้ว ฉันไม่รู้เรื่องอะไรเลย (อายุจริง ๆ) เพื่อทดสอบว่าทีมงานที่มาด้วย รู้อะไรเกี่ยวกับจังหวัดนี้บ้าง ฉันก็ถามไป

ว่า “จังหวัดปราจีนบุรีมีเมืองหลวงชื่ออะไร” ไม่มีใครตอบได้สักคน (ได้แต่เสียงโห่กลับมา) เห็นไหม ว่าคนอื่นก็ไม่รู้เหมือนกัน (ภูมิใจจริง ๆ) อย่างไรก็ตามเสีย ความไม่รู้ของฉัน ทำให้ฉันต้องกลับมาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนี้เพิ่มเติมในภายหลัง

ทางด้านทิศเหนือของจังหวัดปราจีนบุรี ติดกับ จังหวัดนครนายก และนครราชสีมา ทิศตะวันออก ติดกับ จังหวัดสระแก้ว ทิศใต้ ติดกับ จังหวัดฉะเชิงเทรา และทิศตะวันตก ติดกับ จังหวัดนครนายก และฉะเชิงเทรา แบ่งการปกครองแบ่งออกเป็น ๗ อำเภอ^{๑๖} ๖๕ ตำบล ๘๕๘ หมู่บ้าน มีพื้นที่ ๔,๗๖๒.๓๖๒ ตารางกิโลเมตร (ใหญ่เป็นอันดับที่ ๔๕ ของประเทศ) โดยอำเภอที่พวกเราจะไปคือ อำเภอเมืองปราจีนบุรี

พี่แมนพาพวกเรามุ่งหน้าจากกรุงเทพฯ โดยใช้เส้นทางสายถนนพหลโยธิน พอถึงรังสิตก็ชิดซ้ายโดยใช้สะพานวงแหวนข้ามมาลงที่เส้นทางหลวงหมายเลข ๓๐๕ เลียบคลองรังสิตผ่านอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก แล้วเข้าเส้นทางหลวงหมายเลข ๓๓ เส้นทางนครนายก-ปราจีนบุรี ร้านของพี่สุชาติจะอยู่ตรงข้ามกับตลาดหนองชะอม (ก่อนถึงไฟแดงสามแยกหนองชะอมประมาณกิโลเมตรที่ ๑๕๕)

“หนองชะอม” เมื่อได้ยินคำนี้ พวกเราต่างคาดเดาว่า ที่นี้จะต้องมีต้นชะอมเยอะแน่นอน แต่พอมาถึงพวกเราไม่เจอต้นชะอมสักต้น เจอแต่ตลาดขายผลไม้ ขายสินค้าพื้นเมือง ของฝาก จังหวัดปราจีนบุรี ดังนั้น เพื่อไม่ให้เสียชื่อที่มาถึงถิ่นหนองชะอม เมนูเด็ดของวันแรกจึงเป็นอะไรไปไม่ได้นอกจาก แกงส้มกุ้งใส่ไข่ทอดชะอม (แหม อร่อยจริงๆ)

อ้อ... ขอเพิ่มเติมอีกนิดว่า ของที่ขายในตลาดส่วนใหญ่จะผลไม้ตามฤดูกาลต่างๆ เช่น ทุเรียน กระท้อน มังคุด ส้มโอ มะไฟ และหน่อไม้ไผ่ตง ซึ่งจังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นแหล่งปลูกผลไม้ และมีการปลูกหน่อไม้ไผ่ตงจำนวนมากด้วย ถ้ามองว่ามากแค่ไหน ก็ดูได้จากคำขวัญประจำจังหวัด นั่นคือ “ศรีมหาโพธิ์คู่บ้าน ไผ่ตงหวานคู่เมือง ผลไม้ลือเลื่อง เขตเมืองทวาราวดี”

พี่สุชาติเล่าให้ฟังภายหลังว่า บางครั้งผลไม้ที่นำไปขายที่จังหวัดอื่น หรือที่กรุงเทพฯ แล้วบอกว่าเป็นทุเรียนเมืองนนท์ เมืองจันทร์ หรือส้มโอนครปฐม ฯลฯ บางทีก็ปลูกที่ปราจีนบุรีนี้เอง และยังแนะนำวิธีการสังเกตทุเรียน เช่น หมอนทอง ด้วยว่าถ้าเป็นของปราจีนฯ จะมีเนื้อนุ่มเหนียวกว่าที่อื่น

^{๑๖} ได้แก่ ๑. อำเภอเมืองปราจีนบุรี ๒. อำเภอกบินทร์บุรี ๓. อำเภอนาดี ๔. อำเภอบ้านสร้าง ๕. อำเภอประจันตคาม ๖. อำเภอศรีมหาโพธิ์ ๗. อำเภอศรีมโหสถ

ถึงแล้ว “หัตถเวช เนตรทิพย์”

รถตู้สีบรอนซ์เงินราคาล้านกว่าบาทเบรคเอี้ยดจนตัวงอ ที่หน้าเคหะสถานหลังหนึ่ง (หลังจากขับเลยไปรอบหนึ่งแล้ว แปะ!) ด้านหน้ามีป้ายติดไว้ว่า “หัตถเวช เนตรทิพย์” อ้า... นี่แหละร้านนวดของพี่สุชาติ!

ร้านหัตถเวช เนตรทิพย์เป็นตึกแถวชั้นเดียว ขนาดสามคูหา เมื่อเปิดประตูกระจกเข้ามา จะเป็นห้องสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเตียงนอน ๕ เตียง แบ่งเป็นทางขวามือ ๓ เตียง และทางซ้ายมือ ๒ เตียง แน่นนอนว่าห้องที่เห็นนี้จะต้องเป็นห้องนวดอย่างแน่นอน ห้องนวดถูกกั้นด้วยกระจกใสทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ภายในติดเครื่องปรับอากาศเย็นฉ่ำ ฉันสังเกตว่าภายในอาคารขนาด ๓ คูหาเนี่ยยังแบ่งซอยเป็นห้องเล็กๆ อีก และมีหลายห้องที่กั้นด้วยกระจกใส^{๑๗} เพื่อความปลอดภัยโปร่งและโล่งตา

พวกเราก้าวผ่านจากห้องนวดเข้ามายังกระจกด้านหลังอีกห้องหนึ่ง ซึ่งคล้ายกับเป็นห้องรับแขก ด้านซ้ายเป็นเตียงนวด ด้านขวาเป็นเก้าอี้รับแขกไม้ยาว ตั้งอยู่ขนานกัน พี่สุชาติในชุดเสื้อเชิ้ตแสนสุภาพ ต้อนรับพวกเราด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสและเชื้อเชิญให้เราเข้ามานั่งในห้องนี้ พี่สุชาตินั่งที่เตียงนวด ส่วนพวกเราก็นั่งที่เก้าอี้รับแขกฝั่งตรงข้าม พี่อ้อตแอบตั้งข้อสังเกตว่า “ห้องนี้ไม่มีของตกแต่งที่เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย เข้าใจว่าคงกลัวคนตาบอดเดินชนเสียหาย จึงมีเฉพาะของที่จำเป็นต้องใช้นั่น”

พี่สุชาติบอกว่า “จุดเริ่มต้นในการทำงาน เริ่มจากห้องนี้แหละ” แล้วพยายอนรำลึกไปเมื่อ ๘ ปีที่แล้วว่า “เมื่อก่อนห้องนวดด้านหน้านี่ก็ไม่มี ส่วนห้องด้านข้างก็ไม่ใช่ของเรา มีแต่ห้องนี้เท่านั้น เมื่อก่อนจะมีเตียงนวดอยู่สองเตียง ที่ผมนั่งนี่ตัวหนึ่ง นี่เป็นตัวแรกเลย และวางอยู่ตำแหน่งที่พวกคุณนั่งอีกตัวหนึ่ง

ตอนที่กลับมาที่บ้าน ก็ยังไม่รู้ว่าจะหาสถานที่เปิดร้านนวดที่ไหน พอตีคนเช่าห้องที่นี่คนเก่าเขาจะบอกเลิกเช่า แม่ก็เลยมาช่วยติดต่อกับให้ และผมก็มาขอเช่าต่อ ร้านนี้ติดตรงที่อยู่ตรงข้ามร้านขายผลไม้ของแม่ผมพอดี และร้านนี้ก็ติดถนนใหญ่ เดินทางไปมาสะดวก”

พี่สุชาติ พุดถึงร้านนวดแห่งแรกนี้ว่า “ที่นี่ใช้เป็นที่พัก เป็นร้านนวด และเป็นที่เรียนของคนตาบอด มีหมอนวดกว่า ๑๐ คน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีทั้งที่พักที่นี่แล้วก็ไปกลับ ผมถือ

^{๑๗} คุณผู้อ่านคะ อย่างที่บอกไปแล้วว่า ภายในร้านถูกซอยเป็นห้องเล็กๆ หลายห้องและมีหลายห้องที่กั้นด้วยกระจกใส ถึงแม้ว่าฉันจะมีสายตา แต่ก็ไม่วายเดินชนประตูกระจกเข้าอย่างจัง เสียงดังสนั่นหวั่นไหวไปทั้งร้าน ดีนะที่กระจกเขาไม่แตก งานนี้เรียกว่าทั้งเจ็บและอาย ก็คนตาบอดเขายังไม่เคยเดินชนแบบฉันเลย แต่ฉันตาดีแท้ๆ แต่ว่าเชื่อซำชาดสติ เอ้อ...สมควร ! พี่แมนว่า “แหม นอนๆ นวดอยู่ สะดุ้ง ตกใจตื่นเลย!” แต่คุณถล่ำก็ให้กำลังใจว่า “คนเรามาผิดพลาดกันได้ คุณอ้อไม่ใช่คนแรกหรอกครับ ส่วนใหญ่คนตาดีทั้งนั้นที่เดินชนกระจก แม้แต่พระยังเคยเดินชนเลย” แหม ได้ยินแบบนี้ค่อยยังชั่วหน่อย ฉันเลยแก้เก้อต่อไปว่า “ดีนะ ที่เป็นอ้อ ถ้าเป็นพี่แมน รับรองกระจกแตกแน่นอน” ฮา...

ว่าที่นี่แคบนะ แต่ว่าคนตาบอดที่นี่ก็อยู่ได้ เพราะคนตาบอดไม่ต้องการพื้นที่กว้างนัก เพราะกว้างมากแล้วจะหลง (หัวเราะ) นอกจากเรื่องนวดที่เขาจัดการกันเองได้แล้ว คนตาบอดที่อยู่ที่นี่ ก็ดูแลช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือกันเองได้ เช่น ไปซื้อกับข้าวเอง ทำกับข้าวเองได้”

เมื่อถามว่า ชื่อร้าน “หัตถเวช เนตรทิพย์” นี้มีที่มาที่ไปอย่างไร พี่สุชาติเล่าให้ฟังว่า เป็นชื่อที่อาจารย์ฉลอง สุจริตธรรม เป็นผู้ตั้งให้ ตอนที่คิดจะทำร้านนวด ก็ได้ไปปรึกษาท่าน ขอให้ท่านช่วยตั้งชื่อให้ ท่านก็ว่า นี่เป็นร้านนวด การนวดต้องใช้มือ และหมอนวดก็เป็นคนตาบอด จึงเป็นที่มาของชื่อร้านนี้ ซึ่งหัตถ์ ก็คือ มือ, เวช คือ หมอรักษาโรค, เนตร คือ ดวงตา และทิพย์ คือ ดีพิเศษกว่าธรรมดา

บริเวณหน้าร้านนวด “หัตถเวช เนตรทิพย์” ที่ตั้งอยู่ที่ตลาดหนองชะอม บริเวณถนนนครนายก-ปราจีนบุรี

พี่สุชาติกับห้องที่เป็นจุดเริ่มต้นในการทำงาน ปัจจุบันห้องนี้ใช้เป็นห้องพักผ่อนและต้อนรับแขกที่มาเยือน

คุณคือใคร...Who are you?

พวกเราบอกพี่สุชาติไปว่าจะมาถอดบทเรียนชีวิตและการทำงานของเขา พี่สุชาติบอกว่า “งั้นเรามาลดกันถอดก็แล้วกัน” คำถามแรกที่เราเจอก็คือ “คุณคือใคร...Who are you?” เจอถามกันตรงๆ แบบนี้เล่นเอาฉงนอึ้งไปเหมือนกันนะ อ๊ะ อ๊ะ ! แต่ว่าก็ไม่ได้ทำให้คนที่อายุสูงเอ่อ...ชั่วโม่งบินสูงอย่างพี่อ้อตึ้งจนตอบไม่ได้แต่อย่างใด

“อ้อตทำงานอยู่ที่สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข หรือ สรส. เป็นหน่วยงานภายใต้มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ซึ่งก่อตั้งมากกว่า ๒๐ ปี สรส.มีบทบาทในการเสริมสร้างการเรียนรู้ เพื่อหนุนเสริมศักยภาพของคนทำงาน แกนนำ ทั้งในระดับกลุ่ม ชุมชนและองค์กร โดยใช้แนวคิด และเครื่องมือการจัดการความรู้ หรือ KM เพื่อยกระดับการเรียนรู้ การ

ทำงาน ตลอดจนการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ที่ผ่านมาระดับสนับสนุในการดำเนินงาน จากหลายแห่ง เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุการวิจัย หรือ สกว. สำนักงานกองทุนสนับสนุ การสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส. สถาบันการจัดการความรู้เพื่อสังคม หรือ สคส. และจากอีก หลายแห่ง...

สำหรับแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย ที่มาเชื่อมกับทาง สรส. เพื่อให้ เราเข้าไปเป็นเพื่อนชวนคิด ช่วยเสริมสร้างความรู้ใหม่ๆ เพื่อปรับกระบวนคิด สร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน ชวนปฏิบัติให้สัมผัสนผล บนภารกิจงานที่แต่ละคนทำอยู่ แล้วเน้นให้มีการเรียนรู้ ก่อนทำ ระหว่างทำ หลังทำ ตลอดจนชวนให้นำเรื่องราวประสบการณ์จากการทำงานจริงมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน เหมือนที่เราได้จัดเวทีฝึกทักษะ คนตาบอดที่ผ่านมา เช่น การเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ การเป็นผู้เล่าเรื่อง การฟัง การจับประเด็น การถอดบทเรียนและบันทึกความรู้จากการทำงาน ถ้าถามว่าพวกเราเป็นใคร พวกเราก็เหมือน เป็นทีมที่เข้ามาช่วยเสริมศักยภาพ หรือส่งเสริมการเรียนรู้นั่นเองค่ะ”

ส่วนฉันก็บอกกับพี่สุชาติอย่างไม่อ้อมค้อมว่า “อ้อเคยอ่านงานเขียนประวัติชีวิตของคน อื่น ส่วนใหญ่เจ้าตัวจะเป็นคนเขียนเอง เพราะฉะนั้นเขาก็จะเล่าได้ครบ ได้ตามใจที่ต้องการ มี ชีวิตชีวา มีสีสัน มีเกร็ดชีวิต มีความสนุกสนาน น่าอ่าน...

สิ่งที่อ้อกังวลก็คือ อ้อเป็นคนอื่น ที่ต้องมาถอดชีวิตของพี่ออกมาเขียน แล้วจะได้อย่างไร ให้เรื่องราวของพี่ถูกถ่ายทอดออกมาอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ ทั้งตามเจตนารมณ์ของเจ้าของ เรื่องเอง และตามเป้าหมายในการมาถอดบทเรียนที่ตั้งไว้ คือ หวังจะให้งานเขียนชิ้นนี้เป็นส่วน หนึ่งที่สร้างความเข้าใจแก่คนทั่วไปเกี่ยวกับคนตาบอด ในขณะที่เดียวกันคนตาบอดเองก็มองเห็น ตัวอย่างในการต่อสู้ชีวิตของคนๆ หนึ่งด้วย...

นอกจากนี้ คุณ.กิตติพงษ์ สุทธิ^{๑๔} ผู้อำนวยการสถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและ พัฒนา ท่านก็ให้เหตุผลสนับสนุว่า การถอดบทเรียนคนที่ไม่ใช่คนที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นบุคคล สำคัญอะไร แต่เป็นคนธรรมดาๆ มีข้อดีที่ว่า คนทั่วไปสามารถที่จะเรียนรู้ได้ง่ายกว่า เหมือนกับ คนที่อยู่ในระดับเดียวกัน เพราะฉะนั้นการก้าวตามหรือว่าช่องว่างก็จะไม่ห่างนัก ความคิดที่ว่า เราก็คือเป็นเหมือนเขาได้ ก็จะไม่ไกลจนเกินไปนัก”

พี่สุชาติว่า “นี่ถ้ารู้มุมมองกันอย่างนี้แล้วนะ ก็ง่าย” แล้วก็ว่า “ทำไมไม่บอกกันก่อน”

พี่อ้อว่า “อ้าว ก็พี่ไม่ถาม ล้อเล่นค่ะ ความจริงแล้วก็ต้องบอกพี่ก่อน แต่ว่าเมื่อเข้าใจกัน แล้ว ตอนนี้ก็เต็มทีเลยนะพี่สุชาติ”

^{๑๔} งานของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย เดิมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้จากภายนอก จึงเป็นที่มาของการ ตั้งสถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนาขึ้นมาเป็นองค์กรในกำกับ เพื่อทำงานศึกษาวิจัย รวบรวมข้อมูล หนุนเสริมและช่วยวางแผนทางการขับเคลื่อนของสมาคมฯ ปัจจุบัน มีคุณกิตติพงษ์ สุทธิ เป็น ผู้อำนวยการ.

พี่สุชาติบอกว่า “ผมก็จะพยายามถ่ายทอดออกไปให้มากที่สุด แต่ว่า เวลาเล่าก็อาจจะมืดทล่นหรือหลงประเด็นไปบ้าง ก็ต้องช่วยกันซักช่วยกันถามผมด้วยนะ อ้อ...แต่ถ้าองค์ประกอบของผม ก็ต้องมีคุณสมบัติด้วย”

“เราต้องพูดคุยกับคนที่เกี่ยวข้องกับพี่ด้วยแน่นอนค่ะ” ฉันตอบไปโดยที่ยังไม่รู้ความหมายของพี่สุชาตินัก

พี่อ้อตว่า “ตอนนี้พี่ก็เข้าใจพวกเราแล้วใช่ไหมคะ”

พี่สุชาติ “ครับ แต่ว่าก็เป็นความรู้ความเข้าใจในระดับหนึ่ง ถ้าจะให้เข้าใจกันมากกว่านี้ก็ขอทราบรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ เช่น...” จากนั้นก็เป็นการพูดคุยซักถามระหว่างกันในเรื่องงานบ้าง เรื่องส่วนตัวบ้าง มุมมองทัศนคติในเรื่องต่างๆ บ้าง เพื่อจะได้เข้าใจที่มาที่ไปกันมากขึ้น เป็นการผลัดกันถอดจริงๆ ตามที่พี่สุชาติว่าไว้ตั้งแต่ต้น...

เฮ้อ... ฉันรู้สึกโล่งอกอย่างบอกไม่ถูก ก็ตอนแรกที่เจอพี่สุชาติ พี่เขาก็คิดว่าพวกเราจะมีสัมพันธภาพที่ดีเขาอย่างเป็นการ ส่วนพวกเราที่มีมือใหม่ที่พกความเกรงใจมาเต็มทีก็เลยยังไม่ได้ชี้แจงอะไรมากมาย ตอนที่พบกันครั้งแรกก็เลยเกิดการเกร็งตัวกันทั้งสองฝ่าย แต่หลังจากที่ได้เปิดใจกันแล้ว (ได้ความเข้าใจ วางใจ จากพี่สุชาติ) จากอาการกระมิดกระเมี้ยนก็กลับกลายเป็นเหมือนคนคุ้นเคยกัน ตอนนีถือว่า “เปิดหัวได้แล้ว” ต่อไปก็ค่อยว่ากัน

จะเข้ามาคุยกับคนตาบอดอย่างไรดี

พวกเราถามว่าวันนี้พี่จะไปไหน ทำอะไรบ้าง พี่สุชาติบอกว่า มีจดหมายมาเชิญไปประชุมที่ศาลากลางจังหวัด พวกเราถามต่อว่า พี่จะกลับมาประมาณกี่โมง เผื่อว่า เราจะได้พูดคุยกับพี่สุชาติตอนที่เสร็จสิ้นภารกิจแล้ว พี่สุชาติออกตัวว่า “ชีวิตของผมกำหนดเวลาที่แน่นอนไม่ค่อยได้” เมื่อได้ยินแบบนี้ ด้วยชั่วโมงบินที่สั่งสมมา ทำให้พวกเราพลิกสถานการณ์และตอบพี่สุชาติไปอย่างไหลลื่นว่า “ถ้าอย่างนั้น พวกเราขอสะกดรอยตามพี่ไปด้วยได้ไหม” คือดูจากสถานการณ์แล้วพี่สุชาติมีงานยุ่งทั้งสามวัน (ตลอดเวลาที่เราลงพื้นที่) และเราก็ไม่มีเวลาแล้ว ครั้นจะจับพี่เขามาหนึ่งและพูดคุยซักถามให้หน้าใจนั้นคงเป็นไปได้และไม่ใช่วิธีการของพวกเราด้วย

เพราะก่อนลงพื้นที่ทางทีมงาน(ซึ่งมีกัน ๒ คน)ได้คุยกันว่า การลงไปเก็บข้อมูลเพื่อถอดบทเรียนชีวิตของพี่สุชาติ หัวใจแก้วในครั้งนี้ จะไม่พยายามรบกวนเวลาหลักในการทำงานหรือการใช้ชีวิตประจำวันของพี่สุชาติ แต่เราจะเอาเวลาของพี่สุชาติเป็นหลัก โดยจะพยายามให้ล้าไปกับงานที่พี่เขาทำ “คือ พี่สุชาติไปไหนเราก็จะไปด้วย มีช่วงเวลาไหนที่พี่ว่างหรือสะดวกในการพูดคุย เราก็จะอาศัยช่วงจังหวะตรงนั้น”

พี่สุชาติตอบว่า “ดีครับดี ถือเป็นการผลักดันถอด คุณถอด(บทเรียน)ผม ผมก็ถอด (บทเรียน)คุณบ้าง เพราะผมก็ได้วิชาการถอดบทเรียนมาจากอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชชัย^{๑๙} แล้ว” (หัวเราะ)

เพราะฉะนั้น การปฏิบัติการถอดบทเรียนครั้งนี้ บางครั้งเราก็พูดคุยกันที่ร้านนวดบ้าง ร้านนวดบ้าง ร้านนวดบ้าง ระหว่างเดินทางบ้าง (นั่งในรถตู้) ที่แผงขายล็อตเตอรี่บ้าง ฯลฯ พวกเรา ไม่ได้ถามในลักษณะที่ตั้งหน้าตั้งตาถาม จะเอาแต่ข้อมูล มีการคุยเล่นบ้างคุยจริงบ้าง ตามจังหวะและโอกาสที่มี แบบว่ามันเนียนจนพี่สุชาติต้องบอกว่า “ผมรู้สึกว่าคุณถูกแอบซุ่มสะกดรอยยังไงก็ไม่รู้ ไม่รู้ว่าถูกพวกคุณล้วงความลับอะไรไปบ้างแล้ว” (หัวเราะ)

พี่สุชาติพูดถึงการประชุมที่ศาลากลางจังหวัดในตอนบ่ายนี้ว่า “หากมีการประชุมแบบนี้ปกติพี่สุดตาจะเป็นคนพาไป แต่พอดีพุงนี้ที่ร้านนี้จะมีพิธีไหว้ครู เมื่อพวกเราถามว่าพี่สุดตาจะไปกับพี่สุชาติด้วยหรือเปล่า พี่สุดตาบอกว่า “คงจะไม่ได้ไปเพราะจะต้องอยู่เตรียมงานไหว้ครูในวันพุงนี้” แล้วว่า “เนี่ย กำลังจะโทรไปตามให้พี่ชายมารับ” เมื่อได้ยินดังนี้ ก็เข้าทางโจรเลย พวกเราจึงเสนอว่า “พอดีทางทีมงานมีรถตู้มาด้วย เดี่ยวจะติดตามพี่สุชาติไปอยู่แล้ว ถ้าอย่างนั้นพี่สุชาติไปด้วยกันเลย” Let 's go.

๓. ติดตามผู้แทนสภาคนพิการจังหวัดปราจีนบุรีไปร่วมประชุม กรรมการอำนวยการออกเสียงประชามติจังหวัดปราจีนบุรี

ไปศาลากลางจังหวัด

พี่สุชาติในชุดเสื้อเชิ้ตกางเกงขาวยาว พร้อมด้วยไม้เท้าขาว และสะพายกระเป๋าหนังสือดำพร้อมแล้วสำหรับการเดินทาง ไม่ว่าจะพบพี่สุชาติกี่ครั้ง ฉันก็จะเห็นพี่สุชาติในรูปแบบนี้ฉันเลยแอบนิยามพี่สุชาติในใจว่า “หนุ่มเสื้อเชิ้ต กางเกงสแลค รองเท้าหนัง”

สำหรับคนตาบอดแล้วสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ ไม้เท้าขาว แต่สำหรับพี่สุชาติ รู้สึกว่าจำเป็นต้องเพิ่มกระเป๋าหนังสือดำใบนั้นเข้ามาอีกอย่าง (แหม... ไบก็แค่นั้น อยากรู้จริงๆว่าภายในมีอะไรบ้าง)

^{๑๙} ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข หรือ สรส.

วันนี้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปราจีนบุรี เชิญผู้แทนสวนราชการ หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ในจังหวัดเข้าร่วมประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในการออกเสียงประชามติประจำจังหวัด ในส่วนของพีสุชาติก็เข้าร่วมประชุมในฐานะผู้แทนสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยในจังหวัด

พีสุชาติในฐานะเจ้าถิ่นบอกทางให้กับพวกเราอย่างคุ้นเคย “ขับตรงไปนะครับ พอถึงไฟแดงแล้วเลี้ยวซ้าย จะเห็นศาลากลางอยู่ทางด้านขวามือ” ถ้าไม่บอกก็คงจะไม่มีใครรู้เลยว่าพีเขามองไม่เห็น คำพูดที่ว่า “เขาไม่ต่างจากพวกเราเลย เขาก็เหมือนกับคนปกติทั่วไป” ลอยขึ้นมาอยู่ในหัวฉันอีกแล้ว

การเดินทางเพื่อไปเข้าร่วมประชุมกับหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ของจังหวัด เป็นเรื่องที่น่าตื่นเต้นสำหรับพวกเรา แต่สำหรับพีสุชาติแล้ว การไปศาลากลางจังหวัดคงไม่น่าตื่นเต้นไปกว่าการที่คนพิการได้รับโอกาสให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งในชุดนี้ด้วย...

พีสุชาติบอกด้วยน้ำเสียงจริงจังว่า “เท่าที่ผมตามบอดมา ๑๐ ปี นี่เป็นครั้งแรกที่เปิดโอกาสให้คนพิการได้เข้าร่วม แม้ว่าก่อนหน้านี้ได้ไปประชุมกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ในส่วนกลางที่กรุงเทพฯ มาแล้วครั้งหนึ่ง แต่นี่เป็นการประชุมครั้งแรกในจังหวัด ถือว่าสังคมเปิดรับคนพิการมากขึ้น...”

“ที่เราจะไปนี้เป็นศาลากลางหลังใหม่ สร้างมาได้ห้าหกปีแล้ว ปกติผมก็จะมาประชุมที่นี้บ่อย โดยเฉพาะที่ห้องสระมรกต” พีแมนไต่ยีนคำว่า “สระมรกต”^{๒๐} จึงถามว่าอยู่ที่ศาลากลางหรือครับ ดูเหมือนพีสุชาติจะเข้าใจ จึงตอบว่า “ถ้าเป็นสระมรกต ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยว จะอยู่ห่างจากศาลากลางไปประมาณ ๓๐ กิโลเมตร แต่ว่าสระมรกตที่เราจะไปนี้เป็นห้องประชุมครับ” (แป้ว!)

เมื่อถามว่า ทำไมถึงมาประชุมที่ศาลาบ่อยๆ พีสุชาติอธิบายให้ฟังว่า “เพราะว่าโดยลักษณะงานของคนพิการจะต้องเกี่ยวข้องกับส่วนราชการหลายส่วน ประกอบกับต้องรับบทบาทในหลายตำแหน่งด้วย และยังมีส่วนงานภาคสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการอีกหลายงานที่ต้องการการมีส่วนร่วมกับสังคม ลักษณะงานแบบนี้ทำให้เราต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกงานเลย ซึ่งเมื่อเราเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นแล้ว มันก็มีผลดีกลับมาที่งานของเราเองด้วย

^{๒๐} กลุ่มโบราณสถานสระมรกต ตั้งอยู่ใน ต.โคกไทย อ.ศรีมโหสถ ห่างจาก อ.เมืองไปตามทางหลวงหมายเลข ๓๑๙ ถ.สุวินทวงศ์ประมาณ ๒๔ กม. เป็นกลุ่มโบราณสถานทางพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างศิลาแลงและอิฐ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ ระหว่างการขุดแต่ง ได้ค้นพบรอยพระพุทธรูปคู้สลักอยู่บนศิลาแลง คาดว่าสร้างขึ้นสมัยทวารวดีถึงสมัยลพบุรี นับเป็นรอยพระพุทธรูปที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย และบริเวณใกล้กันมี บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งพบพระพุทธรูป และโบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก บ่อน้ำที่สำคัญคือ สระมรกต ซึ่งเป็นสระรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้างประมาณ ๑๑๕ เมตร ยาว ๒๑๔ เมตร ลึก ๓.๕๐ เมตร มีพื้นที่ประมาณ ๒๕ ไร่ สันนิษฐานว่าขุดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำและได้นำศิลาแลงไปใช้ในการก่อสร้าง.

ที่มา : <http://www.Thai-Tour.Com>

นอกจากนี้ ก็ยังมีงานของส่วนกลาง คือ สถาบันคนตาบอดแห่งประเทศไทย ซึ่งเราเป็นสมาชิกก็ต้องเข้าไปร่วมโดยปริยาย บางที่เราไปฟังว่าส่วนกลางมีนโยบายอะไร แล้วจะนำมาปฏิบัติในจังหวัดเราอย่างไร จะนำมาขยายผลอย่างไร บางครั้งเราก็รู้ล่วงหน้าก่อนที่ส่วนราชการจะมีคำสั่งลงมาให้เราปฏิบัติอีก ในเวลาเราทำงานจะทำให้ง่ายขึ้น”

หน้าที่ผู้ติดตาม

พี่แมนทำหน้าที่เป็นสารนิพนธ์พาพวกเรามาส่งที่ศาลากลางจังหวัดในตอนบ่าย (มาถึงก่อนเวลาประชุมตั้ง ๒๐ นาที) พี่อ้อรู้สึกปลื้มใจระคนตื่นเต้นที่ได้รับเกียรติให้เป็นผู้นำทางให้กับพี่สุชาติ โดยพาร่างประคองนางแบบของตัวเองไปเดินนำหน้า แล้วให้พี่สุชาติเกาะแขนที่บริเวณเหนือข้อศอกเล็กน้อย (วิธีการนี้พี่อ้อจดจำมาจากเจ้าหน้าที่สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ตอนที่เขาพาคนตาบอดเดิน ซึ่งก็ได้ผล เรียบร้อยดีไม่มีสะดุด)

พี่สุชาติบอกว่า ให้เดินตามทางปกติ เดินตรง ๆ เรียบ ๆ การเคลื่อนไหวของพี่อ้อจะทำให้พี่สุชาติรู้ว่าเขาจะต้องเดินอย่างไร เป็นทางตรง ทางแฉก จะต้องขึ้นหรือลงบันได (ถ้าเป็นทางแฉก ผู้นำทางจะต้องโพล้แขนนั้นไปข้างหลัง เพื่อที่คนตาบอดจะได้ขยับเดินไปตามหลัง แทนการเดินคู่หรือเดินเคียงไปกับผู้นำทาง) ส่วนฉันก็ทำหน้าที่เป็นผู้ตามทาง คือ เดินตาม ปิดท้าย ให้ทั้งสองคนเดินนำหน้าไปเรื่อย ๆ

ระหว่างที่เดินไปด้วยกันนั้น พี่อ้อก็บรรยายภาพให้พี่สุชาติฟังไปด้วยว่าขณะนี้เรากำลังเดินผ่านอะไร เจออะไรบ้าง เหมือนทำหน้าที่เป็นตาให้พี่เขาไปด้วย “ทางเดินไปห้องประชุมต้องผ่านห้องทำงานของผู้ว่าราชการจังหวัดและรองผู้ว่าฯ ซึ่งเป็นห้องกระจกใสมองเข้าไปเห็นสภาพในห้องอย่างชัดเจน เป็นห้องธรรมดาไม่หวูเรียดอย่างที่คิด” พวกเราขึ้นลิฟท์ไปที่ชั้น ๔ แล้วเลี้ยวซ้ายเพื่อตรงไปยังห้องสมรรถกต ซึ่งเป็นสถานที่จัดประชุมในครั้งนี้

เมื่อเข้ามาในห้องประชุมและเลือกที่นั่งให้กับตัวเองเรียบร้อยแล้ว ด้วยความที่ฉันเองที่นั่งติดกับพี่สุชาติ และยังรู้สึกตื่นเต้นกับบรรยากาศและสถานที่อยู่ จึงอยากจะบอกเล่าให้พี่สุชาติได้รับรู้ด้วย พี่สุชาติจึงต้องนั่งฟังฉันไม่อยู่พักใหญ่ก่อนที่เวทีการประชุมจะเริ่ม “ภายในห้องสมรรถกตจัดรูปแบบที่นั่งเป็นรูปตัวยู เป็นตัวยูที่ยาวและแคบ ตามลักษณะห้องที่ยาว แต่เป็นตัวยูซ้อนกันสองชั้น วงเล็กกับวงใหญ่ ตอนนี้อยู่วงเล็กหรือด้านใน ก่อนมาทางด้านกันตัวยูเล็กน้อยห้องนี้กะด้วยสายตาน่าจะรองรับคนได้ประมาณ ๕๐ – ๗๐ คน แต่ตอนนี้มีคนมา ๑๐ กว่าคนแล้ว แต่ถ้าดูจากเอกสารแนบบอกว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดปราจีนบุรีที่ได้รับการแต่งตั้งมีจำนวน ๒๒ คน” พี่สุชาติให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า “การประชุมครั้งนี้คนคงมาไม่เยอะ เพราะว่าเชิญเฉพาะหัวหน้าส่วนราชการเท่านั้น”

จากนั้น ฉันก็ช่วยอ่านระเบียบวาระการประชุมให้พี่สุชาติฟังต่อ “ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่อง ที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ ๑) แนะนำคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดปราจีนบุรี และ ๒) แนะนำผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปราจีนบุรีคนใหม่... ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องเพื่อทราบ คือ ๑) การจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกเสียงประชามติประจำจังหวัด ๒) การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ บุคคลหรือคณะบุคคล เพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติ ๓) ปฏิทินการปฏิบัติงานการออกเสียงประชามติ ๔) การประชาสัมพันธ์ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปราจีนบุรี ๕) เตรียมความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ประจำหน่วยพร้อมส่งให้อำเภอบาง... ระเบียบวาระที่ ๓ ขอรับทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการอำนาจการ... และระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่นๆ...” พออ่านจบแล้วพี่สุชาติก็บอกว่า ฉันอ่านได้ดีทีเดียว ไม่สะดุด เสียงดังฟังชัด ไม่ช้าไม่เร็วเกินไป แต่ฉันรู้สึกว่เสียงฉันมันจืดชืด ขาดรสชาติ (มีโทนเดียว) ถ้าไปอ่านเรื่องที่สนุก ใจจะไม่น่าเบื่อ สงสัยต้องไปปรับปรุงตัวเอง เพื่อว่าต่อไปจะได้เป็นเป็นอาสาสมัครอ่านหนังสือเสียง^{๒๐}ให้คนตาบอดฟังกะเขาบ้าง

อ้อ... การประชุมของหน่วยงานราชการแบบนี้ แน่หนอนว่าจะต้องมีการเซ็นชื่อผู้เข้าร่วมประชุม แล้วคนตาบอดล่ะ จะทำอย่างไร?

พี่สุชาติบอกว่า เขาสามารถเขียนชื่อของตัวเองได้ เพียงแต่จะต้องชี้จุดให้ว่าจะให้เซ็นตรงไหน ฉันจึงขยับมือพี่สุชาติพาปลายปากกามาจิ้มตรงจุดที่จะเซ็นชื่อ (ภายใต้การจับจ้องตาเป็นมันของฉันกับพี่อ้อต) พี่สุชาติเขียนว่า *สุชาติ ห้วยแก้ว* เมื่อพี่สุชาติเขียนชื่อของเขาเสร็จ พี่อ้อตก็ส่งเสียงว่า “สวยจังเลย พี่สุชาติ”

ก่อนหน้าที่ฉันเคยเข้าร่วมเวทีของคนตาบอดมาบ้าง ตอนแรกก็สงสัยว่าคนตาบอดเขาจะเซ็นชื่อของตัวเองอย่างไร แล้วก็มาถึงบางอ้อว่า คนที่ตาบอดโดยกำเนิด หรือที่ไม่เคยผ่านระบบการศึกษา เขาจะมีความยากลำบากที่จะเขียนชื่อของตัวเอง เขาจึงต้องใช้วิธีการพิมพ์ลายนิ้วมือ แต่ถ้าคนที่ตาบอดภายหลัง ส่วนใหญ่เขาจะเขียนชื่อของตัวเองได้ แต่อาจจะเขียนได้ไม่สวยเท่าตอนที่ตาดี

^{๒๐} หนังสือเสียง คือ หนังสือในรูปแบบของการบันทึกเสียงลงในแถบเสียง (หนังสือแถบเสียง) และการบันทึกลงในแผ่นซีดี (หนังสืออิเล็กทรอนิกส์) เพื่อเพิ่มช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนตาบอด เพราะปัจจุบันมีคนตาบอดเพียง ๑.๕ % เท่านั้นที่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษา. ที่มา : สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย. *คู่มืออาสาสมัครร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด*. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๔๖. หน้า ๑๖-๑๗.

ผู้สนใจจะเป็นอาสาสมัครอ่านหนังสือเสียงให้คนตาบอด สามารถติดต่อได้ที่ *ห้องสมุดคนตาบอดแห่งชาติ สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย* ขอบุญอยู่ ถนนดินแดง แขวงสามเสนใน เขตพญาไท หรือที่ *ห้องสมุดคนตาบอดของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ถนนราชวิถี บริเวณสี่แยกตึกชัย กรุงเทพฯ.*

เขาประชุมกันอย่างไร

แม้ว่าวันที่มีการประชุมคือวันพุธ แต่เท่าที่สังเกตผู้ใหญ่หลายท่านก็ใส่เสื้อสัญลักษณ์ประจำจังหวัด ซึ่งกำหนดให้ข้าราชการ ลูกจ้าง ประชาชน ใช้สวมใส่ทำงานทุกวันอังคารพร้อมกันทั้งจังหวัด ถือเป็น การแสดงออกถึงความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวของคนในจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเสื้อเชิ้ตนี้มีแขนสั้น ฟันสีเหลือง มีดอกไม้ประจำจังหวัดกระจายเป็นลวดลายประปรายอยู่บนเสื้อ ดอกไม้ที่ว่าคือ ดอกปีบ นั่นเอง

ดูเหมือนจะไม่มีใครรู้ว่าพี่สุชาติเป็นคนตาบอด หรือสนใจว่าพี่สุชาติมองเห็นหรือไม่ เพราะแต่ละคนก็เป็นระดับหัวหน้าส่วนราชการสำคัญๆ ในจังหวัด และโดยปกติของผู้หลักผู้ใหญ่ก็มักจะใส่แว่นตากันอยู่แล้ว มีสีขาวบ้าง สีขาบ้าง เพิ่มสีขาตาของพี่สุชาติอีกสักคนคงจะไม่แปลกอะไร (ฉันคิดว่าอย่างนั้น)

เมื่อครบองค์ประชุม และประธานได้นั่งในตำแหน่งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็เริ่มพิธีการ... พี่อ๊อตว่า “นี่แล้วว้า เมื่อได้เวลาประชุมก็จะมีผู้ดำเนินรายการมากล่าวต้อนรับ เปิดเวที และให้เปิดเอกสาร อ่านทุกอย่างตามวาระปะเลย” ในขณะที่ผู้เข้าร่วมประชุมท่านอื่นๆ ต่างก็ก้มหน้าก้มตาเปิดเอกสารประกอบการประชุมตามไปด้วย มีแต่พี่สุชาติเท่านั้นที่ตั้งใจฟังด้วยท่าที่อันสงบเยียบขรึม ฉันคิดใจในว่า ความที่พี่เขา มองไม่เห็นเอกสารประกอบการประชุม คงต้องใช้ความพยายามเป็นอันมากในการฟัง จับประเด็น และทำความเข้าใจ

ฉันเห็นพี่สุชาติรูตชิบกระเป๋าสีดำใบนั้น (ตื่นเต้น! ตื่นเต้น!) จากนั้นก็หยิบชาวด์อะบ๊าท์ และเทปเปล่าออกมา เมื่อใส่เทปในเครื่องและกดปุ่มอัดเสียงเรียบร้อยแล้ว พี่สุชาติก็พูดชื้อกิจกรรม และมันที่... หน้าที... ก่อนที่จะปล่อยให้เครื่องได้บันทึกเสียงการประชุมต่อไป

แล้วฉันก็สังเกตเห็นว่ามีเจ้าหน้าที่ ๒ คน จากสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ มาบันทึกเทปด้วย จึงกระชิบบอกพี่สุชาติ ภายใต้อีเหน้าเรียบเฉย พี่สุชาติขยับตัวเล็กน้อยแสดงอาการรับรู้ข้อมูล ในขณะที่พี่อ๊อตก็พลิกบทบาทไปเป็นช่างภาพ ช่วยถ่ายรูปพี่สุชาติและบรรยากาศการประชุมโดยทั่วไป ดูเหมือนพี่สุชาติจะรู้ตัวอีกเหมือนกันว่าถูกพี่อ๊อตแอบเก็บภาพตัวเองไปหลายช็อต จึงหยิบกล้องถ่ายรูปของตัวเองออกมาบ้าง (จากกระเป๋าสีดำใบนั้นอีกแล้วครับท่าน!!!) เพื่อจะให้พี่อ๊อตช่วยถ่ายรูปให้บ้าง พี่อ๊อตจึงว่า “ไม่เป็นไรละพี่สุชาติ อ๊อตต้องเก็บร่องรอยการทำงานอยู่แล้ว ภาพที่อ๊อตถ่ายสามวันนี้ วันสุดท้ายจะให้พี่ทั้งหมดเลยละ”

พี่สุชาติบอกกับพวกเราภายหลังว่า “ผมไม่ชอบลักษณะการประชุมแบบนี้เลย เป็นการประชุมที่เตรียมทุกอย่างไว้พร้อมแล้ว เชิญเรามา เซ็นชื้อ อ่านวาระให้ฟัง รับทราบ รับเบี่ยประชุม แล้วก็กลับบ้านได้...” แล้วยังตั้งคำถามที่น่าสนใจไว้ว่า “นี่หรือประชาธิปไตย ขนาดคุณอยู่กับประชาธิปไตย คุณยังเป็นแบบนี้เลย แล้วจะมาบอกว่าคุณเป็น กทต.!”

เมื่อผู้แทนคนพิการพูด

เมื่อประธานในที่ประชุมผ่านวาระต่างๆ ไปจนถึงระเบียบวาระที่ ๓ คือ ขอรับทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการอำนวยการที่ได้รับการแต่งตั้งทั้ง ๒๒ คน โดยตั้งต้นตั้งแต่คนที่ ๑ เรื่อยมา เมื่อดูตามลำดับคิวแล้วพี่สุชาติจะได้พูดเป็นคนี่ ๑๓ เมื่อใกล้จะถึงฉันก็ทำหน้าที่เป็นพรายกระซิบบอกว่า “ตอนนี้คนที่ ๑๑ แล้ว ต่อไปจะเป็นคนที่ ๑๒ แล้วก็จะถึงคิวของพี่คะ” พูดไปแล้ว ฉันก็รู้สึกที่ตัวเองตื่นเต้นเหมือนจะต้องพูดเอง ในขณะที่สีหน้าและท่าทางของพี่สุชาติยังคงนิ่งเฉยมาก ฉันเตรียมเปิดสวิตไฟและขยับไมโครโฟนมาให้พี่สุชาติ...

“กราบเรียนท่านประธาน ท่านคณะกรรมการ ท่านผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน ผมสุชาติ ห้วยแก้ว ในนามผู้แทนสมาคมคนพิการทุกประเภทจังหวัดปราจีนบุรี ในส่วนของคนพิการเอง เราก็มีการรณรงค์กันในกลุ่มให้คนพิการไปออกเสียงลงประชามติในครั้งนี้ แต่สิ่งหนึ่งที่เราพบและมีความกังวลอยู่ส่วนหนึ่ง คืออยากจะฝากให้มีการอบรมคณะกรรมการประจำอำเภอ ประจำหน่วยการลงประชามติทุกหน่วย ให้มีความรู้ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของคนพิการอย่างเช่น

๑. กรณีบัตรทาบของคนตาบอด ที่ผ่านมา ตามหน่วยการเลือกตั้งมักจะไม่มียบัตรทาบให้กับคนตาบอด ถ้าไม่มี จะเป็นช่องทางจะเป็นการชี้หน้าในการเลือกตั้งหรือลงประชามติได้ หรืออาจจะมีคนไปใช้สิทธิ์แทน ทำให้คนตาบอดจะไม่ได้ใช้สิทธิ์ของตนเองอย่างแท้จริง^{๒๒}
๒. กรณีการเลือกหน่วยลงประชามติ ไม่อยากให้เลือกสถานที่ที่สูงๆ เช่น ศาลาวัด เพราะจะเป็นอุปสรรคต่อการไปใช้สิทธิ์ของคนพิการทางการเคลื่อนไหว ถ้าเป็นไปได้น่าจะเลือกหน่วยที่มีทางลาดสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็น (WHELL CHAIR) สามารถเดินทางขึ้นลงได้สะดวก
๓. กรณีการประชาสัมพันธ์เรื่องการไปออกเสียงลงประชามติ คนพิการบางประเภทยังได้รับข้อมูลข่าวสารเหล่านี้น้อย เช่น คนพิการทางการได้ยิน หรือคนหูหนวก ซึ่งในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีมีคนหูหนวกนับร้อยๆ คน แต่สื่อเข้าไปไม่ทั่วถึง เท่าที่ทราบมีช่อง ๗ ที่มีล่ามภาษามือช่วยในการรณรงค์เรื่องการไปใช้สิทธิ์ แม้แต่ช่อง ๑๑ ซึ่งเป็นสื่อของรัฐเองก็ยังไม่

ผมอยากจะฝากไว้พิจารณาเท่านี้ก่อน และฝากไปถึง กกต.กลางว่าก่อนถึงวันที่ ๑๙ สิงหาคมนี้ท่านทำอะไรกันอยู่ ขอบขอบคุณครับ”

^{๒๒} ถ้าหน่วยเลือกตั้งใดไม่มีบัตรทาบ ผู้อำนวยการศูนย์ที่ได้รับการแต่งตั้งในหน่วยนั้น จะเข้าไปในคูหาเลือกตั้งกับคนตาบอดด้วย เขาจะถามว่าเลือกใคร แล้วก็จับมือคนตาบอดไปทำเครื่องหมายที่ช่องนั้น

จากนั้นท่านประธานในที่ประชุมก็ชี้แจงว่า “ปัญหาใหญ่คือ ทางอนุกรรมการและ กต.ก็ ไม่ทราบว่าคนพิการแต่ละประเภทจะไปออกเสียงที่หน่วยไหนบ้าง เช่น คนตาบอด ก็ไม่รู้ว่ามืออยู่ที่ไหนบ้าง และเขตเลือกตั้งก็มักจะใช้ที่ศาลาวัด ซึ่งคนพิการทางการเคลื่อนไหวก็ขึ้นไม่ได้อีก คนหูหนวกก็ยอมรับว่า สื่อประชาสัมพันธ์ของรัฐยังมีน้อย ทั้งหมดนี้ ขอรับไว้พิจารณาครับ ถ้าไม่ทันในคราวนี้ก็จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นทันในคราวหน้า ขอขอบคุณครับ” ในขณะที่ผู้สวดดีฟังอย่างตั้งใจภายใต้ใบหน้าอันเรียบเฉยเช่นเดิม แต่ฟือ่ออกร้อง “เฮ้อ ฟังแล้วก็หมดกำลังใจแทนคนพิการ!”^{๒๓}

^{๒๓} ข้อจำกัดและแนวทางแก้ไขในการใช้สิทธิเลือกตั้งของคนพิการ

ประเด็นหลัก ได้แก่

๑. การกากบาทบัตรเลือกตั้ง เช่น คนพิการด้านร่างกาย จะมีข้อจำกัดที่หลากหลายในการใช้อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งกากบาทบัตรเลือกตั้ง จึงต้องจัดคนหรือจัดทำอุปกรณ์ช่วย ส่วนคนตาบอด ต้องจัดให้มีอุปกรณ์เสริมที่เป็นอักษรเบรลล์ ทุกหน่วยเลือกตั้ง
๒. การหย่อนบัตรในหีบเลือกตั้ง เช่น คนพิการด้านร่างกาย ซึ่งเคลื่อนไหวมีอุปสรรค ต้องจัดคนช่วยหรือจัดตำแหน่งการวางกล่องใส่บัตรให้สะดวกสำหรับคนพิการ
๓. การเข้าสู่คูหาเลือกตั้ง เช่น คนพิการด้านร่างกาย ต้องจัดทำทางเข้าสู่คูหาให้เรียบ และไม่มีสิ่งกีดขวาง จัดทำทางลาดสำหรับเก้าอี้เข็น จัดความกว้างของคูหาให้เก้าอี้เข็นเข้าได้ โดยกว้างอย่างน้อย ๑ เมตร จัดโต๊ะวางบัตรให้มีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า ๘๐ เซนติเมตร และไม่มีสิ่งกีดขวางใต้โต๊ะ เพื่อให้เก้าอี้เข็นเข้าได้ ใต้โต๊ะ จัดตำแหน่งการวางกล่องใส่บัตรให้คนพิการเข้าถึงได้ และจัดคนช่วยเหลือคนพิการตามความต้องการจำเป็น ส่วนคนตาบอด ที่ไม่ทราบตำแหน่งของคูหา และกล่องใส่บัตร ต้องจัดคนช่วยนำทาง

ประเด็นเสริม ได้แก่

๑. การเดินทางไปหน่วยเลือกตั้ง เช่น คนพิการด้านร่างกาย และคนตาบอด ที่ไม่สามารถใช้บริการขนส่งมวลชน ต้องจัดพาหนะบริการรับและส่ง
๒. การขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการเลือกตั้ง เช่น คนพิการด้านร่างกาย คนตาบอด และคนหูหนวกยังขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการเลือกตั้ง ต้องเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อมวลชน โดยใช้สื่อที่คนพิการทุกประเภทสามารถรับรู้ได้ และจัดเจ้าหน้าที่ให้ความรู้แก่คนพิการที่หน่วยเลือกตั้งโดยใช้สื่อที่คนพิการทุกประเภทสามารถรับรู้ได้ (สื่อที่คนพิการสามารถรับรู้ได้ เช่น คนตาบอด คือ เอกสารอักษรเบรลล์ และสื่อเสียง ส่วนคนหูหนวก คือ เอกสาร หนังสือ ประกอบภาพ และล่ามภาษามือ) เป็นต้น.

ที่มา : มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย. เลขที่ ๒๙ อาคารชัยพฤกษ์ ถนนวิสุทธิกษัตริย์ แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐. (เอกสารเผยแพร่ทางเว็บไซต์)

คนพิการกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมแล้ว ระหว่างพี่แมนกำลังขับรถพาพวกเรากลับมาที่ร้านนวดของ พี่สุชาติ ด้วยระยะทางประมาณ ๑๒ กิโลเมตร แม้จะใช้เวลาเพียงไม่กี่สิบนาที แต่ฉันรู้สึกได้ว่าตัวเองได้ความรู้จากพี่สุชาติเยอะมาก เมื่อนั้นเริ่มต้นถามถึงเรื่องที่กำลังอยู่ในกระแสขณะนั้นคือ เรื่องร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ พี่สุชาติพูดด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส ว่า “ในกระเป๋ามีรัฐธรรมนูญพูดได้ด้วย จัดทำโดยชมรมอาสาสมัครเพื่อคนตาบอด^{๒๔} จัดทำเป็นแผ่นซีดี ผมได้ฟังไปหลายรอบแล้ว เมื่อได้ฟังทั้งฉบับแล้วมีความรู้สึกที่เราได้เคาะ สนิมตัวเอง เพราะได้ความรู้เยอะเลย มีอะไรที่เรายังไม่รู้อีกมาก...”

เมื่อถามถึงความแตกต่างของรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ กับ ร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ พี่สุชาติดูจริงจังขึ้นมาก พร้อมกับคำพูดต่างๆ ก็พรั่งพรูออกมา...

“รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ กับ ร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ก็ต่างกันเยอะ โดยเฉพาะใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ที่ผ่านมารัฐธรรมนูญปี ๔๐ ได้กล่าวถึงสิทธิและความเสมอภาคของ คนพิการไว้ในหลายมาตรา ส่งผลให้คนพิการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและสิทธิทางการเมืองได้ใน ระดับหนึ่ง แต่ก็ยังขาดสาระหลักๆ ใน ๒ มาตรา คือ มาตรา ๓๐ วรรค ๓ และ มาตรา ๕๓ ทาง กลุ่มคนพิการจึงได้เสนอสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคนพิการไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

โดยใน มาตรา ๓๐ วรรค ๓ เสนอให้เพิ่มคำว่า “ความพิการ” โดยเขียนว่า “การเลือก ปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความ เชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้”

ส่วนใน มาตรา ๕๓ ขอให้เปลี่ยนคำว่า “บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับ...” ซึ่งคำว่า “มีสิทธิได้รับ” ไม่อาจสร้างความเชื่อมั่นว่าคนพิการจะเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จริง จึง ขอให้เปลี่ยนเป็น “คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากรัฐ อย่างครอบคลุม ทัวถึง” นั่น คือ สวัสดิการที่รัฐจัดให้ต้องทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และคนพิการต้องสามารถเข้าถึงและใช้

^{๒๔} ชมรมอาสาสมัครเพื่อคนตาบอด มีจุดเริ่มต้นมาจากกลุ่มอาสาสมัครที่มาจากหนังสือเสียงให้คนตาบอด ที่ห้องสมุดคนตาบอดแห่งชาติ และพัฒนาการจนก่อตั้งเป็นชมรมฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยมีบทบาทในการ ช่วยงานสาธารณประโยชน์ที่เกี่ยวกับคนตาบอดในด้านต่างๆ ชมรมฯ จึงมีกิจกรรมต่อเนื่องตลอดปี เช่น การ อ่านหนังสือเสียง ช่วยงานห้องสมุด ช่วยงานสมัชชาคนตาบอด จัดอบรมอาสาสมัครต่างจังหวัด ช่วยงาน ทอดกฐินและผ้าป่าคนตาบอด หรือการมีกิจกรรมนันทนาการนอกสถานที่ในหมู่อาสาสมัคร ฯลฯ

ประโยชน์ได้ ยกตัวอย่าง รัฐจัดกายอุปกรณ์ เช่น รถเข็น (WHEEL CHAIR) มาให้คนตาบอดถามว่าคนตาบอดใช้ได้หรือเปล่า บางครั้งการจัดสวัสดิการของรัฐก็ไม่เคยสอบถามหรือรับฟังความคิดเห็นจากคนพิการเลย

นอกจากนี้ ก็ยังมีข้อจำกัดบางประการในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายลูกต่างๆ ที่ออกมาก่อนหน้านี้ เช่น กฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กำหนดให้สถานประกอบการเอกชน ที่มีคนงานตั้งแต่ ๒๐๐ คนขึ้นไป ต้องจ้างคนพิการ ๑ คนเข้าไปทำงาน หากสถานประกอบการใดไม่จ้างงานคนพิการเข้าทำงานก็ต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ สิ่งที่พบก็คือ การไม่มีกฎหมายรองรับเพราะฉะนั้นสถานประกอบการใดไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ถือว่าเป็นความผิด ไม่ผิดกฎหมาย เขาจะทำหรือไม่ก็ได้ เมื่อสถานประกอบการยังไม่เปิดกว้างสำหรับคนพิการ ทำให้คนพิการที่เรียนจบมาก็จะไม่มีการทำงาน สถานประกอบการที่ไม่ส่งเงินเข้ากองทุนฯ ก็จะทำให้ขาดทุนหมุนเวียนในการที่จะมาฟื้นฟูคนพิการ มาให้กู้ยืม มาฝึกอาชีพ ให้การศึกษา ซึ่งปัจจุบันนี้เงินในกองทุนฯ ไม่มี ขาดสภาพคล่อง

สำหรับสถานประกอบการใดที่รับคนพิการเข้าทำงานหรือส่งเงินเข้ากองทุนฯ ส่วนหนึ่งก็ทำเพราะความเวทนาสงสาร หรือเวทนานิยม หรือทำเพราะอยากสร้างภาพลักษณ์ ไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงเท่าที่ควร ซึ่งตอนนี้มีการร่างกฎหมายลูกเพื่อทำให้เกิดการบังคับใช้ตรงนี้แล้ว ต่อไปสถานภาพการจ้างงานของคนพิการน่าจะดีขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีข้อที่น่าสังเกต เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติของกฎหมายที่เขียนว่า ให้สถานประกอบการเอกชน ที่มีคนงานตั้งแต่ ๒๐๐ คนขึ้นไป ต้องจ้างคนพิการ ๑ คนเข้าไปทำงาน แต่กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ มีบุคลากรมากกว่า ๒๐๐ คนใช้หรือไม่ แต่ไม่มีที่ใดรับคนพิการเข้าทำงาน แม้แต่กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ยังไม่มีคนพิการเข้าไปนั่งทำงานแม้แต่คนเดียว กระทรวงอื่นๆ มีหรือไม่ กฎหมายกำหนดให้ภาคเอกชนทำแต่ทำไมภาครัฐไม่ทำ ไม่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง?

อีกประการหนึ่งคือ ภาครัฐเองก็ยังไม่มีการใช้กฎหมายเพื่อรองรับบุคลากรของตัวเอง คือ คนเราไม่รู้หรือว่าจะต้องพิการขึ้นมาวันไหน ความพิการเกิดขึ้นได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง เราเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ แต่หากวันหนึ่งเราเกิดพิการขึ้นมา แล้วเราจะทำอย่างไร ก็ต้องออกจากงานใช้หรือไม่ เพราะไม่สามารถทำงานต่อได้ ทำไมเราแก้กฎหมาย หรือก่อนที่จะให้เขาออกจากงานทำไมเราไม่ฟื้นฟูทักษะการทำงานให้กับเขาเท่าที่จะทำได้”

จากการพูดคุยในเวลาอันไม่นาน ก็ทำให้มองเห็นบุคลิกเด่นของพี่สุชาติสองอย่างคือ หนึ่ง เป็นคนที่มีความรู้ และเป็นคนใฝ่รู้เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และสอง เป็นคนที่ไม่นั่งนอนใจหากถูกเอารัดเอาเปรียบโดยไม่เป็นธรรม เป็นนักต่อสู้เพื่อพิทักษ์สิทธิที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

ไม่มีเอกสารอักษรเบรลล์ ไม่มีหนังสือเสียง
สำหรับคนตาบอด... เพราะฉะนั้น หน้าที่
อย่างหนึ่งของผู้ติดตาม คือ การอ่านเอกสาร
ประกอบการประชุมให้ฟัง

บรรยากาศห้องประชุม “สระมรกต” ที่ศาลา
กลางจังหวัด ข้าราชการส่วนใหญ่ที่มาเข้า
ร่วมประชุมจะใส่เสื้อสัญลักษณ์ของจังหวัด
ซึ่งพิมพ์ลายดอกปีบบนพื้นสีเหลือง

สุชาติ ห้วยแก้ว นั่งฟังอย่างตั้งใจ
ด้วยท่าที่สงบนิ่ง

เมื่อผู้แทนสภาคนพิการทุกประเภทจังหวัด
ปราจีนบุรีพูด...

๔. คุยกับหมอนวด...คุยไปนวดไป

ทำไมคนตาบอดชอบนวด?

พี่สุชาติบอกว่า “เพราะการนวดทำให้ได้พูดคุยกับคน ได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนหลายระดับ ทั้งชาวบ้าน พ่อค้า แม่ค้า หมอ ทนายความ อัยการ ผู้พิพากษา ฯลฯ อย่างเช่น ข้าราชการระดับสูงในจังหวัดผมก็รู้จักท่าน เพราะท่านเป็นลูกค้าของผม ถามว่า ถ้าผมตาบอดแล้วอยู่กับบ้าน แล้วผมจะรู้จักท่านหรือไม่” พี่สุชาติพูดอย่างติดตลกว่า “ผมจับหัวท่านมาแล้ว เพราะผมนวดท่านทั้งตัวเลย เวลาท่านมานวด ท่านก็ไหว้เราด้วยซ้ำ “หมอ หัวดีครับ วันนี้ผมมานวด” ตรงนี้ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า เราก็คงช่วยเขาได้ เวลานวดผมก็ได้พูดได้คุย ได้เล่าเรื่องงานให้ท่านฟังบ้าง เวลาพบท่านที่จังหวัด ในเวทีการประชุมท่านก็ทักทายพูดคุยกับเรา...

อีกอย่างหนึ่ง อาชีพนวดก็เป็นอาชีพที่ปลอดภัย ไม่ต้องเสี่ยงมาก เพราะเรานวดอยู่ที่บ้านได้ นอกจากนี้ อาชีพนวดก็ยังช่วยสร้างความเชื่อถือให้อีกด้วย เพราะคนที่มาหาเรา มานวดกับเรา เขาเชื่อถือว่าเรามีฝีมือจริง เขาถึงมา แล้วร้านนวดโดยทั่วไปก็มีจำนวนมาก ตามโรงพยาบาลก็มี และเขายังเบิกได้อีกด้วย”

ได้เวลาขึ้นเตียง...นวด

พี่สุตตาบอกว่า เตียงนวด^{๒๕} ของที่ร้านจะสั่งซื้อจาก ศูนย์พัฒนาอาชีพคนตาบอด ที่ตั้งอยู่ที่ถนนติวานนท์ ปากเกร็ด นนทบุรี ซึ่งเป็นผลงานที่คนตาบอดที่อยู่ในศูนย์ทำเอง และถ้าเป็นคนตาบอดด้วยกันไปซื้อทางศูนย์ก็จะลดราคาให้อีก และที่ศูนย์นี้ยังมีงานหัตถกรรม งานไม้อื่นๆ จำหน่ายอีกด้วย พี่สุตตาก็ไปยังเตียงนวดเตียงหนึ่งแล้วว่า เตียงนี้มีขนาดใหญ่กว่าเพื่อน เป็นเตียงที่ซื้อรุ่นแรกๆ ตอนที่เปิดร้าน ตอนนั้นซื้อในราคาประมาณ ๓,๖๐๐ – ๓,๘๐๐ บาท ถ้าเป็น

^{๒๕} เตียงนวดขนาดนอนคนเดียว นูด้วยผ้าพลาสติก มีหมอน ๑ ใบ หุ้มทำผ้าพลาสติกเช่นกัน ผ้าปูเตียงก็มีลักษณะคล้ายกับผ้าปูที่นอน เวลาไม่มีลูกค้าก็จะไม่ปูเตียง นั่นคือ จะปูเตียงและใส่ปลอกหมอน เมื่อมีลูกค้ามาใช้บริการที่เตียงนั้นเท่านั้น เมื่อนวดเสร็จแล้วหมอนนวดก็จะเก็บผ้าปูและปลอกหมอนออกเพื่อนำไปซักต่อไป ลูกค้าจะมั่นใจได้ว่าจะได้นอนบนผ้าปูเตียงและปลอกหมอนชุดใหม่เสมอ (ถ้าไม่ใช่ผ้าปูเตียง เวลานวดไปแล้วเหงื่อออก จะไม่มีอะไรซับเหงื่อ)

เตียงขนาดเล็กลงมาหน่อยก็ราคาประมาณ ๓,๒๐๐ – ๓,๔๐๐ บาท เมื่อลองนั่งดู รู้สึกว่าไม่แข็ง และไม่นุ่มจนทำให้นอนแล้วปวดหลัง แหม น่าสนใจจริงๆ

พี่สุดตา กำลังบอกเล่าเรื่องเตียงนอนของทางร้านให้ฟัง ในขณะที่พี่แมนก็กำลังทดสอบสมรรถภาพของเตียงนอนพร้อมกันไปด้วย (อืม...รับน้ำหนักได้ดี)

พวกเราถือหลักว่า การเรียนรู้ที่ดีต้องมาจากการปฏิบัติ แหม เห็นเตียงนอนอาร้าร่วมอยู่ต่อหน้าต่อตาอย่างนี้แล้ว ก็ต้องสัมผัสให้รู้ด้วยตัวเองว่าเป็นเช่นไร จะสมดังคำเล่าหรือหรือเปล่า...

พวกเราสามคน นำทีมโดย พี่แมน พี่อ๊อต และฉัน ต่างพาเหรดกันขึ้นเตียงเพื่อให้ลูกศิษย์ของสุชาติได้สัมผัสไม้ลายมือกันอย่างเต็มที่ วันนี้เป็นคิวของป้าอ้วน ป้าจอย และคุณชัย พิพัฒน์ หรือคุณกล้า

พี่แมนเป็นคนแรกที่พารูปร่างอันสูงใหญ่กว่า ๖ ฟุต และน้ำหนักกว่า ๑ ตัน อ้วน...ขออภัยค่ะ แค่ว่า ๑๐๐ กก.ก็เท่านั้นเอง ขึ้นไปนอนบนเตียงที่ใหญ่ที่สุดเพื่อให้คุณกล้าได้นวด แต่รู้สึกว่าเตียงนอนที่ว่าใหญ่แล้วจะดูเล็กไปในทันทีทันใด

คุณกล้า คือหนุ่มน้อยผิวขาวใส รูปร่างสันทัดตึงออกจะเจ้าเนื้อเล็กน้อย ใครก็ตามที่เห็นภาพเด็กหนุ่มคนหนึ่งกำลังใช้ผ้าปูเตียงเพื่อให้หนุ่มใหญ่ว้าย... (ขนาดที่น้องกล้าสามารถเรียกพี่แมนว่า ลุงแมนได้อย่างสบาย) ได้ขึ้นมาอนนอนดั้น คงคิดไม่ต่างจากฉันว่า “แล้วน้องกล้าจะไหวหรือ สงสัยคงจะต้องเหนื่อยหน่อยล่ะคราวนี้” พร้อมกับถอนหายใจแล้วร้อง “เฮ้อ” อีกหนึ่งที

จากนั้นฉันก็ได้ยินเสียงสนทนาอย่างออกรสออกชาติของทั้งสองคนมาเป็นระยะๆ ฟังได้ศัพท์บ้างไม่ได้ศัพท์บ้าง บางช่วงพี่แมนก็ร้องเสียงหลงว่า “โอ๊ย...กล้า เบาๆ น้อย” คุณกล้าตอบด้วยน้ำเสียงที่ควบกล้า ร เรือ อย่างชัดถ้อยชัดคำว่า “ได้ครับ เตียวผมจัดให้ครับ” บางช่วงก็ยิงมุขกันเป็นพันละวัน ทำให้เตียงนอนสาว ๆ ผั่งตรงข้ามต่างหัวเราะกันอย่างสนุกสนาน ฉันว่าเป็นการนวดที่ได้ผ่อนคลายทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิตจริงๆ นะ

ส่วนเตียงนอนสาว ๆ ที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกันนั้น ก็มีพี่อ๊อตกับฉันนอนรอรับคำพิพากษาอย่างเต็มอกเต็มใจ พี่อ๊อตอยู่เตียงทางด้านซ้ายมือของฉัน หมอนวดของพี่อ๊อตชื่อป้าอ้วน แต่

เอ...ไม่รู้ว่าสองคนนี้ใครจะอ้วนกว่ากันนะ (ออิ) อ้อ...ป่าอ้วนคนนี้แหละที่มักจะเป็นคนนวดให้กับคุณแม่ของพี่สุชาติด้วย คือ เวลาคุณแม่มานวดแล้วไม่พบพี่สุชาติก็จะให้ป่าอ้วนนวดให้ อืม...แสดงว่าฝีมือไม่ใช่เล่นนะ พี่อ้อตระแอมอย่างภาคภูมิใจว่า “เนี่ย มือหนึ่ง มือหนึ่ง” คุณกล้าได้ยินจึงส่งเสียงข้ามมาว่า “ส่วนผมมีศุนย์ เหนือกว่ามือหนึ่งอีก” (ฮา) แหม เอากับเขาสี

ส่วนหมอนวดของฉันทชื่อป่าจอย ป่าจอยคือ ผู้หญิงร่างท้วม หน้าต่ายิ้มแย้มดูใจดี ผมที่สั้นถูกตัดไว้ที่หูทั้งสองข้างดูเรียบร้อย ด้วยน้ำเสียงเล็กๆ พุด ซ้ำๆ ป่าจอยถามฉันทก่อนนวดว่า “คุณอ้อเคยนวดมาก่อนหรือเปล่าคะ” อืม...นอกจากหมอนวดที่นี้จะเสียงหวานแล้วยังพุดเพราะอีกด้วยนะ ฉันทตอบไปว่า “เคยค่ะ แต่ว่าหนูตัวเล็ก ผอมแห้งแรงน้อย ขอเบาๆ หน่อยนะคะป่า” พี่อ้อส่งเสียงมาจากเตียงข้างๆ ว่า “อ้อเขาน้ำหนักแค่ครึ่งหนึ่งของอ้อเองค่ะ”

คุยไป...นวดไป

ฉันทจำได้ว่าสำหรับร้านนวดที่นี้ พี่สุชาติบอกว่า ไม่ได้ห้ามถ้าลูกค้าจะคุยกับหมอนวดหรือ หมอนวดจะคุยกับลูกค้า เพราะส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าประจำ จะคุ้นเคยกับหมอนวด ก็เป็นธรรมดาที่จะต้องคุยกัน ตามสารทุกข์สุขดิบกันบ้าง หรือลูกค้าที่ไม่เคยมานวด หมอนวดก็ต้องถามว่าเป็นอะไร จะเน้นตรงไหนเป็นพิเศษหรือเปล่า เป็นต้น

อย่างนี้ก็เข้าทาง จากนั้นบทสนทนาอย่างไม่เป็นทางการของฉันทกับป่าจอยก็เริ่มต้น...

“ป่าจอยมีอนิมจังเลยคะ นวดมานานหรือยังคะ”

“นานแล้วค่ะ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ ค่ะ”

“ป่าจอยเรียนนวดมาจากที่ไหนคะ”

“เรียนที่นี้ พ่อครูสุชาติเป็นคนสอนให้ค่ะ”

“การนวดแบบนี้เรียกว่าอะไรคะ”

“แบบเชลยศักดิ์ผสมกับราชสำนัก^{๒๖} ค่ะ” เมื่อถามว่าเป็นอย่างไร ป่าจอยก็อธิบายว่า “สมัยก่อนแบบเชลยศักดิ์ จะใช้นวดกับชาวบ้าน นวดในเรือนจำ มีการใช้เข้า ใช้ตอกได้ ส่วนแบบราชสำนัก จะใช้นวดกับเจ้านาย ใช้มือเท่านั้นค่ะ”

“เวลาที่ป่าจอยนวด แล้วลูกค้าชวนคุยไปด้วยอย่างนี้ แล้วป่าจอยมีหลงท่าบางไหมคะ”

^{๒๖} การนวดเพื่อรักษาโรคของไทยมี ๒ แบบ คือ การนวดแบบราชสำนัก และการนวดแบบเชลยศักดิ์ (แบบทั่วไป) การนวดแบบราชสำนัก เป็นการนวดที่ใช้ในพระราชวัง ดังนั้น ทำต่างๆ ในการนวดจึงสุภาพ และมักนวดด้วยนิ้วมือเท่านั้น เพื่อให้สามารถควบคุมน้ำหนักในการนวดไม่ให้มากเกินไป และไม่ล่วงเกินพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ ส่วนการนวดแบบเชลยศักดิ์ เป็นการนวดที่เน้นการช่วยเหลือตนเอง ในครอบครัวหรือในชุมชน การนวดแบบนี้ไม่เพียงแต่ใช้มือเท่านั้น ยังใช้อวัยวะส่วนอื่นอีก เช่น ศอก ท่อนแขน สันเท้า การนั่งตักตัวผู้ป่วย เป็นต้น และมักใช้เวลาในการนวดมาก. ที่มา : <http://ittm.dtam.moph.go.th>

“บางทีก็หลงคะ” (แม้ว่าจะได้ยีนดั่งนั้น แต่ฉันก็ยังไม่หยุดถาม)

“ทำไมป้าจอยถึงมานวดได้ล่ะคะ ใครชักนำเข้าวงการคะ”

“แม่ครูคะ แม่ครูสุดตา”

“เหตุเกิดที่ไหน ไปชักนำกันที่ไหนคะ”

“ป้าจอยไปเข้าร่วมประชุม แล้วได้พบกับแม่ครู แม่ครูก็ชักชวน แต่ป้าจอยไม่ชอบนวด ก็ไม่ไปหาแม่ครู แต่แม่ครูก็มาชวนอีก คือ ไปหาที่บ้านคะ ไปพูดบ่อยๆ ก็เลยลองมาเรียนดูคะ”

“ตอนที่แม่ครูไปชวน ที่บ้านป้าจอยว่าอย่างไรบ้างคะ”

“ตอนนั้นที่บ้านก็มีบางคนที่ไม่ให้มา บางคนก็อยากให้ลองมาเรียนดู คนที่ไม่ให้มาเพราะกลัวว่าเราจะถูกหลอก กว่าจะได้มาก็ต้องทะเลาะกันอยู่นานเหมือนกัน เพราะเขาไม่เข้าใจคะ”

“ป้าจอยใช้เวลาเรียนนานเท่าไรคะ”

“ประมาณ ๔ เดือนคะ”

“เรียนอะไรบ้างคะ”

“มีการฝึกเดินด้วยไม้เท้าด้วย ตอนนี้เวลาไปไหนก็ไหนก็ได้ใช้ แต่ยังไม่ค่อยกล้าที่จะไปไหนมาไหนคนเดียว เวลาไปไหนก็จะมีเพื่อนที่ตามบอดไปด้วย แต่คนนี้เขาเก่ง ไปไหนมาไหนคล่อง จองตัวรถ เดินทาง ทำเองได้หมดเลยคะ”

“ป้าจอยพักที่นี้หรือไปกลับคะ”

“พักที่นี้คะ”

“ตอนที่มาเรียนรู้สึกอย่างไรบ้างคะ คิดถึงบ้าน อยากจะกลับบ้านหรือเปล่า”

“ตอนที่รู้มาเรียนก็รู้สึกที่ไม่มีอะไรน่ากลัวอย่างที่คิด มาแล้วรู้สึกสนุกดี มีความสุขด้วย เพราะมีเพื่อน ได้พูดคุยกับเพื่อนที่ตามบอด คนตามบอดนี้จะเข้าใจคนตามบอดด้วยกันคะ”

“คนตามบอดหลายคนต้องมาอยู่ด้วยกันมีทะเลาะกันไหมคะ”

“มีแต่หยอกล้อกันแต่ไม่มีทะเลาะกันคะ เพราะพ่อครูแม่ครูจะให้อยู่กันอย่างพื่ออย่างน้องช่วยเหลือกัน เหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน”

“เคยนวดให้กับญาติที่บ้านบ้างหรือเปล่า”

“เคยคะ”

“เขาว่าอย่างไรบ้างคะ”

“เขาก็ว่าเรานวดดี ไม่คิดว่าจะนวดได้”

“ถ้าย้อนเวลากลับไปได้ คิดว่า เราตัดสินใจถูกหรือเปล่านั้นคะที่ออกมานวด เพราะแต่ก่อนป้าจอยอยู่บ้านเฉยๆ สบายๆ ไม่ต้องทำงาน แต่ตอนนี้ต้องทำงานทุกวัน ต้องเหนื่อยกว่าเดิม”

“คิดว่าตัดสินใจถูกต้องแล้วคะ แล้วก็ไม่ได้คิดว่าเหนื่อยอะไรเลยคะ เพียงแต่คิดว่า ลูกค้าจะเชื่อไหมว่าเรานวดได้ ลูกค้าจะรังเกียจไหมที่เราตามบอด กลัวเขาจะรังเกียจคะ”

“เคยคิดไหมคะ ว่าเราจะทำงานหาเงินเลี้ยงตัวเองได้”

“ไม่เคยคิดเลยคะ ตอนที่นวดให้ลูกค้า พอนวดเสร็จ ลูกค้าเอาเงินกำใส่มือให้ ตอนที่ได้เงินครั้งแรก รู้สึกภูมิใจมากเลยคะ ที่เราสามารถหาเงินได้ด้วยตัวเอง”

“ลูกคำที่มานวดที่นี่เยอะไหมคะ วันละประมาณกี่คน”

“ก็เป็นบางวันคะ บางวันก็ไม่ถึง ๑๐ คน”

“หมอนวดที่นี่นวดอย่างเดียวหรือคะ ทำอะไรอีกบ้างหรือเปล่า”

“เวลาวางหมอนวดก็จะไปขายล็อตเตอรี่ด้วยคะ”

“ไปขายที่ไหนคะ แล้วขายทุกวันหรือเปล่านั้นคะ”

“ขายทุกวัน ขายที่ตลาดหนองชะอมบ้าง ไปขายที่นครนายกบ้าง ส่วนพ่อครูแม่ครูก็จะไปขายที่หน้าห้างบ้าง แต่ว่าตอนนี้งานเยอะขึ้นก็เลยจ้างคนมาช่วยขายให้ด้วย”

ระหว่างการสนทนาของเรา ฉันได้ยินเสียงพี่อ้อตบอกให้ป้าอ้วนช่วยโกยมดลูกให้ด้วย จึงถามป้าจอยว่า “มีโกยเฉพาะที่ให้ใหญ่ขึ้นไหมคะ”

ทั้งพี่อ้อตบทั้งป้าจอยต่างตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า “ไม่มีหรอก”

“งั้นโกยท้องก็ได้” ฉันว่า “คุณกล้าอย่าลืมโกยท้องให้พี่แมนด้วยนะคะ พุงหลวมๆ จะได้ลดลงบ้าง”

พี่แมนพูดติดตลกว่า “ไม่ได้เดี๋ยวมดลูกพันกัน” ป้าอ้วนและป้าจอยพากันหัวเราะชอบใจ

“โกยท้องจะช่วยลดอาการปวดประจำเดือนได้ไหมคะ” ฉันถามป้าจอยต่อ

“ช่วยได้บ้างคะ”

“อ้อ นี่ยังไม่หมดประจำเดือนอีกหรือ พี่อ้อตบส่งเสียงมาจากเตียงข้างๆ”

ฉันตอบว่า “อ้ออายุเพิ่งจะ ๑๘ ยังเหลือเวลาอีกเยอะ”

ป้าอ้วนว่า “อีก ๑๘ ปีจะ ๖๐ หรือเปล่าคะ” เจอมุขป้าอ้วนเข้าใจแล้วสิ

☝ คุณกล้า

☞ พี่แมนและคุณกล้า คู่ชกที่สูสี!

ระหว่างนั้น ก็ได้ยินเสียงพี่แมนร้องโอดโอยเป็นพักๆ ป้าจอยจึงร้องบอกว่า “กล้า... เบาๆ หน่อยนะกล้า”

ฉันส่งเสียงถามข้ามเตียงว่า “คุณกล้าน้ำหนักเท่าไรคะ”

“ประมาณ ๕๘-๕๙ กิโลกรัมครับ” คุณกล้าตอบกลับมา

พี่อ้อตบแซวว่า “น้ำหนักเท่าอายุเลย”

ฉันเอบบ้าง “ส่วนพี่แมนอีก ๓๐ ปีจะอายุ ๘๐” (ฮา)
พี่แมนกัดฟัน “ดีมาก” แล้วออกตัวว่า “ผู้ชายมันก็ต้องมีอายุหน่อย ถึงจะดูดี ถ้าอายุน้อย จะดูไม่ดี”

คุณกล่าว “คนไม่มีผมหงอกนี่แสดงว่าไม่เครียดนะครับ”

ฉันแซว “แสดงว่าพี่แมนเครียดมากๆ”

พี่แมนยังไม่ยอมแพ้ “พี่ไม่เคยเครียดเลย ดูอายุขนาดนี้ยังไม่มีผมหงอกสักเส้น มีแต่หนวด” (ฮา)

ฉันได้ยินเสียงพี่แมนกับคุณกล่าวคุยกันไม่หยุดเลย จึงคุยกับป้าจอยต่อว่า “คุณกล่าวนี้คุย เก่งจังเลยนะคะ”

ป้าจอยว่า “น่าจะให้เป็นประชาสัมพันธ์น่าจะเข้าท่า เพราะเขาพูดเก่ง แต่ป้าพูดไม่เก่ง พูดไม่ทันเขาทุกที”

ฉันว่า “เหมือนอ้อเลยคะ” แหม...แต่พูดไปก็รู้สึกขัดแย้งอยู่เหมือนกัน เพราะตั้งแต่ขึ้น เตียงมาฉันยังพูดไม่หยุดเลย แต่ที่ถูก ต้องบอกว่า ทั้งสามเตียงก็ยังพูดไม่หยุดเหมือนกันเลย มีการแซวขำเตียงกันไปกันมาตลอดเวลา

เมื่อเริ่มคุ้นเคยกันแล้ว ป้าจอยถามฉันบ้างว่า “คุณอ้อทำงานอะไรคะ”

“อ้อ มาช่วยจัดบันทึก มาช่วยเก็บข้อมูลให้อาจารย์คะ” จากนั้นป้าจอยก็เล่าให้ฟังว่า “ปกตินี่จะมีครูจาก กศน. มาสอนอักษรเบรลล์ให้ แต่เขาไม่มา จะมาสอนอาทิตย์ละครั้ง ครั้ง ละ ๒ ชั่วโมง สอนมานานแล้ว ไม่เสียเงินคะ ตอนนี้ป้าเรียนอยู่ในระดับ ม.ต้นแล้ว พ่อครูให้หมอนวดที่นี้เรียนทุกคนเลยคะ”

ฉันจึงถามถึงงานไหว้ครูที่จะจัดขึ้นด้วยว่าเป็นอย่างไร ป้าจอยเล่าให้ฟังว่า “พิธีไหว้ครู หมอนวด จะมีคนมาเยอะ ตอนเช้าเราจะช่วยกันทำกับข้าว จากนั้นจะมีพิธีไหว้พ่อปู่ ตอนสายจะมีพระมาเทศน์จากวัดคชสารมณี แล้วก็เลี้ยงอาหารเพล ฉันเลยถามว่า “พรุ่งนี้หนูจะช่วยอะไรได้บ้างคะ ช่วยล้างจานก็ได้คะ” ป้าจอยว่า “ช่วยเสิร์ฟอาหารก็ได้คะ”

เมื่อมองผ่านกระจกใสจากข้างในร้านออกไปจะเห็นว่ามียกจักรยานยนต์มาจอดแล้วมีคน ตาดีกำลังช่วยกันล้างของเครื่องใช้สำหรับจัดงานในวันพรุ่งนี้ ฉันเห็นคุณกล่าว ลูกจากเตียงนวด ไปปลักบานประประตุกระจกไปทางหนึ่ง เพื่อให้คนที่แบกของได้เดินเข้ามาด้านในอย่างสะดวก

ฉันจึงถามว่า “คุณกล่าวมองเห็นหรือคะ”

คุณกล่าวบอกว่า “มองไม่เห็นหรอกครับ”

ป้าอ้วนบอกว่า “คนตาบอดจะมีประสาทสัมผัสที่ดีกว่า ความรู้สึกจะไวกว่าคนปกติ”

เมื่อคุณกล่าวกลับมาที่เตียงนวดของเขา พี่แมนเหลือบไปเห็นมือคุณกล่าว แล้วร้องเอะอะ ขึ้นว่า “โอโฮ นี่ถ้าเห็นก่อนจะไม่ให้หนวดนะเนี่ย”

“ทำไมล่ะคะพี่แมน” ฉันถาม

“มือหรือใบตาล แขนก็ใหญ่ ท่อนบ้อเรอ นี่แขนหรือว่าขาเนี่ย มิน่าเมื่อตะกี้ทำพี่ชะร้อง เจี๊ยงๆ เลย” เอ้อ...กว่าจะรู้จักหนวดเสร็จแล้ว พี่แมนนะพี่แมน

คุณกล่าว “ถ้าผมเปรียบเทียบกับพี่แมนแล้ว ผมว่า ผมเล็กกว่าพี่ครึ่งหนึ่งเลยนะครับ แล้วก็ว่า “พวกคุณมาถึงปราจีนบุรีแล้ว น่าจะแวะไปเที่ยวบ้างนะครับ ถ้าหน้านี้ต้องไปลองแกง”

พี่แมนว่า “อิม เหมาะแก่การเสียชีวิต” ว่าเป็นนั้น

คุณก็ยังแนะนำต่อไปว่า “จากนั้นก็ต้องไปไหว้พระ พระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงก็มี เช่น หลวงพ่อเคน^{๒๗} ที่วัดถ้ำเขาอีโต้

จากนั้นคุณก็ถามฉันว่า “คุณชอบเพลงอะไรครับ”

“ชอบเพลงชาติค่ะ เพลงนี้ร้องมาตั้งแต่เกิดเลย” ขอฮ้าง

“แสดงว่าชอบเพลงประเภทปลุกใจ “ไทยรบจนสุดใจ ชาติดิน...” คุณก็เริ่มฮัมเพลงของเขา

ฉันสังเกตว่าคุณก็มักจะพูดหรือออกเสียงอักขระภาษาไทย และคำควบกล้ำชัดเจน มากจึงถามออกไป คุณก็ตอบว่า “เพราะว่าผมมีการศึกษาครับ สังเกตว่าสมัยก่อน เราเรียน คุณครู อาจารย์ แต่สมัยนี้เรียกคุณ จาน เดียวต๋อไปก็ถ้วน” (ฮา)

“ทำไมถึงมาให้มีความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้ล่ะคะ”

คุณก็พูดอย่างลึกซึ้งว่า “เพราะพ่อครู เป็นแรงบันดาลใจให้กับผม พ่อครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผม ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนหรืออยู่ที่ไหนก็ช่าง ผมก็จะจดจำและนำแบบอย่างของพ่อครูไปใช้ครับ”

พี่แมนคงจะรู้สึกซาบซึ้งจึงว่า “เจริญพร”

“ยังงั้นหรือคะ” ฉันถามต่อ

“ผมศรัทธาพ่อครูมาก เวลาเราทำผิด พ่อครูไม่เคยดุด่า ไม่เคยใช้คำหยาบ ไม่เหมือนคนในตลาด แต่พ่อครูจะพูดน้อย พูดอย่างสุภาพ พูดให้คิด ผมรู้สึกว่ามันกินใจมากครับ”

“แล้วเวลาพ่อครูเกิดปวดเมื่อยขึ้นมาบ้าง ใครจะเป็นคนนวดให้พ่อครูล่ะคะ”

“ลูกศิษย์ทุกคนเคยนวดให้พ่อครับ อ้อ...พ่อครูถึงแม้จะตัวเล็กแต่เวลา นวด มีอหังมาก ๆ ครับ”

“เวลาป่าจอยปวดเมื่อย ทำอย่างไรคะ ใครจะนวดให้ป่าจอยคะ”

“บางทีก็ป่าอ้วนคะ”

“แล้วนวดครบสูตรเลยหรือเปล่าคะ”

“บางทีก็นวดครบสูตร บางทีก็นวดเฉพาะจุดที่ปวดเมื่อยคะ”

“ถ้านวดครบสูตรนี้ต้องเก็บตังกันหรือเปล่าคะ” ฉันสงสัย

ป่าจอยว่า “ไม่ต้องคะ เพราะอาศัยแลกคอร์สกันคะ”

“แล้วเรานวดได้บ่อยแค่ไหนคะ”^{๒๘}

^{๒๗} หลวงพ่อเคน วัดถ้ำเขาอีโต้ มรณภาพในปี ๒๕๑๒ รวมอายุได้ ๑๑๒ ปี ท่านเก่งทางด้านเมตตา เป็นที่นับถือของชาวปราจีนบุรีและจังหวัดใกล้เคียง.

“อาจจะเดือนละ ๒ ครั้ง หรือเวลาเราปวดเมื่อยเราก็ไปนวดค่ะ”

“แล้วคนที่นอนกรนจะแก้ยังไงคะ” ฉันทถามต่อ

พี่สุดตา แวะผ่านเข้ามาพอดี ก็เลยบอกว่า “คนที่นอนกรน เราต้องจับเขานอนคว่ำ หรือนอนตะแคง เป็นระยะๆ จะช่วยได้ค่ะ”

พี่แมนว่า “จับตัวผม หรือคนข้างๆ ครับ เพราะคนข้างๆ ผม เวลาเขาเห็นผมกรน เขานอนคว่ำทันทีเลย” (ฮา)

ก่อนจะเดินออกไป พี่สุดตาก็บอกอย่างใจดีว่า “นวดให้สบายนะคะ ส่วนเงินไม่ต้องนะคะ” พี่อ้อตว่า “ไม่เอาก็จะให้ค่ะ” ส่วนพี่แมนก็ส่งเงินให้คุณกล้า คุณกล้าทำท่าจะไม่รับ พี่แมนว่า “ไม่ได้ให้ค่านวด ให้เอาไปซื้อไอติม” (ฮา)

จากนั้นพวกเราก็พูดคุยกันต่อเล็กๆ น้อยๆ ก่อนไป พี่อ้อตถามคุณกล้าว่า “เวลาไปหาคนตาบอด ไปชวนเขาออกมาฝึกอาชีพนี่ยากไหม”

คุณกล้าว่า “คนที่ไม่ออกมา เพราะเขากลัวว่า เราจะหลอกเขาไปขาย เพราะเขาไม่เคยมา รู้มาเห็นว่าเราทำอะไรกัน” คุณกล้ายังเล่าต่อไปว่า “ส่วนลูกค้าบางคนที่เป็นผู้หญิงก็จะเคยชินกับการนวดกับหอมผู้หญิง พอมาเจอหอมนวดผู้ชายก็เกิดอาการเกร็ง ไม่เชื่อว่าเราจะนวดได้ครบท่า หรือนวดถูกท่าหรือเปล่า”

พี่แมนจึงเสนอความคิดเห็นกับคุณกล้าว่า “เวลานวดให้บอกลูกค้าด้วยว่าที่กำลังนวดอยู่เป็นท่าอะไร เวลาเปลี่ยนท่าแต่ละครั้งก็ให้บอกด้วยทุกครั้ง น่าจะดี”

ลูกค้าบางคนผมก็บอกกับเขาว่า “ผมมีเพลงประกอบ จากนั้นผมก็ร้องเพลงให้เขาฟัง แต่ไม่รู้ว่าเขาจะรู้สึกดีขึ้นหรือเปล่า” (นั่นนะสิ) จากนั้นคุยต่อว่า “ในการทำงานกับคนหมู่มาก บางทีเราก็ต้องเจอกับคนที่ไม่ได้เรื่อง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว อย่างเช่น... คุณอ้อรู้จักไหมครับ” ฉันทตอบว่า “อ้อไม่รู้จักหรอกคะ เพราะเพิ่งเข้ามาทำงานได้เดือนกว่าๆ” “แล้วพี่แมนรู้จักไหมครับ” คุณกล้าถามต่อ ฉันทจึงตอบไปอีกว่า “พี่แมนก็เพิ่งได้วันกว่าๆ เองค่ะ” (แป้ว!)

เมื่อ“พ่อครู”พูดถึงลูกศิษย์

“ตอนเด็กๆ ผมก็เคยฝันอยากเป็นครู เพราะจากบุคลิกของตัวเองน่าจะเป็นครูได้ เพราะครูดูสุภาพ ดูดี น่านับถือ มีเด็กนักเรียนมายกมือไหว้ นับหน้าถือตา” พี่สุชาติเล่าความฝันตอนเด็กๆ ให้ฟัง

ฉันทว่า “พี่สุชาติ พี่รู้ไหมว่าตอนนี้พี่ก็เป็นครูตามความฝันที่คิดไว้แล้วนะ!” พี่สุชาติยังงงๆ อยู่ ฉันทว่าต่อ “แล้วก็ไม่ได้เป็นครูธรรมดาๆ ด้วยนะ...ได้เป็น “พ่อครู” ด้วย” (ฮา)

^{๒๘} คนที่ห้ามนวด ได้แก่ มีไข้สูงเกิน ๓๘.๕ องศาเซลเซียส และคนเป็นโรค ได้แก่ ไข้ทรพิษ ไข้กาฬหลังแอ่น อีสุกอีใส ภูสวัด เริม โรคผิวหนัง โรคติดต่อ เช่น วัณโรค. ที่มา : <http://www.yingthai-mag>.

พี่สุชาติเริ่มเก๊ก “นั่นสิ ผมไม่เคยคิดเลยนะเนี่ย... แหม ผันเป็นจริง กว่าบรีสจะเล็งเห็นกว่าจะได้รถเข็นไปขายส้มตำ” (หัวเราะ)

ฉันชวนคุยต่อไปว่า “คุณกล้าบอกว่าคุณศิษย์ทุกคนเคยนัดให้พี่สุชาติ อย่างนี้พี่ก็คงไม่ค่อยปวดเมื่อยใช่ไหมคะ”

พี่สุชาติว่า “ความจริง ผมจะเป็นคนที่ร่างกายบอบช้ำมากที่สุด เพราะต้องอาศัยร่างกายตัวเองเป็นเครื่องทดสอบให้ลูกศิษย์ คือ เมื่อเรียนจบแต่ละบท ผมจะให้เขาทดสอบกับผมเลย ทุกคน แล้วเมื่อเรียนจบทุกบทก็จะให้ทดสอบทั้งหมดอีกครั้ง เราก็จะรู้ว่าลูกศิษย์แต่ละคนฝีมือเป็นอย่างไร”

ฉันว่าต่อ “คุณกล้าบอกว่าคุณถึงแม้ว่าเขาจะเรียนจบแล้ว แต่ว่าวิชาขนาดนี้เขาว่าไม่มีที่สิ้นสุด ต้องศึกษาเรียนรู้ พัฒนาฝีมือไปเรื่อยๆ”

พี่สุชาติพูดถึงลูกศิษย์กันกุฎีว่า “กล้า เขาได้รับการส่งต่อมาจากศูนย์การศึกษาพิเศษ พ่อแม่เขาพามาหาผม ตอนที่มาอายุเขาเกิน ๑๕ ปีแล้ว เมื่อมาอยู่ที่นี่ก็ต้องเรียนต้องฝึกตั้งแต่มัธยมไม่เป็นอะไรเลย สอนการอ่านเขียนอักษรเบรลล์พื้นฐาน สอนการนวด การใช้ไม้เท้า ฯลฯ เป็นการสอนในระดับพื้นฐาน ส่วนทักษะความชำนาญก็ต้องอาศัยตนเองที่จะต้องฝึกฝนและเรียนต่อ ตอนนี้เขามีทักษะความชำนาญในระดับหนึ่งแล้ว ประกอบอาชีพได้แล้ว และผมก็ให้เขาเรียนต่อยอดสายสามัญ คือ เรียน กศน.ควบคู่ไปด้วย”

พี่สุตดาเสริมว่า “กล้า นี่เขาจะรักคุณสุชาติมาก ตอนที่มาใหม่ๆ ยังทำอะไรไม่เป็นเลย แล้วก็สุขภาพไม่แข็งแรงด้วย” คำพูดของพี่สุตดาดูเหมือนจะค้านกับภาพที่พวกเราเห็นคือ คุณกล้าดูเจริญอาหาร หน้าตาผิวพรรณผ่องใส ดูแล้วเป็นคนมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงดี

พี่แมนจึงว่า “กล้านี้มีมือหนักเหมือนกันนะครับ แต่ผมนวดแล้วแต่ยังไม่หายปวดหลัง”

ฉันแซวว่า “สงสัยต้องเจอพ่อครูเองถึงจะหาย”

พี่สุชาติเลยแกลงให้ฟังว่า “พูดถึงคำว่า ‘พ่อครู’ บางครั้งลูกศิษย์ก็เก่งกว่าพ่อครูเสียอีก เพราะว่าเขาลงสนามบ่อย แต่ว่าพ่อครูนานๆ ที เนื่องด้วยภาระงานหลายอย่าง แต่อาศัยว่าเราเก่าแก่มากกว่าเขาก็เท่านั้นเอง แต่ว่าน้ำหนักแรงจะสู้เขาไม่ได้ ส่วนเรื่องทักษะฝีมือในการนวด ผมสอนให้นวดนะสอนได้ แต่สอนให้นวดเป็นที่ยาก คือ คนนวดต้องคิดเป็น วินิจฉัยอาการผู้ที่มาให้นวดได้ แก้ไขอาการได้... ทฤษฎีผมสอนได้ ก็ว่าไปตามหลักตามตำรา แต่เวลาปฏิบัติจริง ต้องมีความละเอียดอ่อนไปกว่านั้น เช่น ตามตำราบอกว่า บริเวณนี้กด ๓ จุด จุดละกี่วินาทีก็ว่าไป แต่เวลาไปปฏิบัติจริงอาจจะไม่ได้เป็นแบบนี้เสมอไป ต้องขึ้นอยู่กับอาการของคนๆ นั้นเป็นสำคัญ เรียกว่า ขึ้นอยู่กับชั่วโมงบิน แต่บางคนแม้ว่าจะมีชั่วโมงบิน แต่บินไม่เป็นก็มี ก็ยังว่าไปตามสูตรเป๊ะๆ”

“แล้วป่าจอยกับป่าอ้วนฝึกเรียนนวดมานานหรือยังคะ” ฉันถามต่อ

พี่สุชาติว่า “ป่าจอยเป็นนักเรียนรุ่นแรก ส่วนป่าอ้วนรุ่นที่ ๒ สำหรับป่าจอยจะมีปัญหาเรื่องความจำ เพราะตอนที่มาเรียนอายุมากแล้ว แต่ก็ไม่ใช่ว่าเรียนไม่ได้ แต่ว่าป่าจอยจะช้ากว่าคนอื่น เมื่อเราเข้าใจว่าเขาเป็นแบบนี้ เพราะฉะนั้นเราก็จะต้องค่อยๆ บอก ค่อยๆ สอน และย้ำ

บ่อยๆ เขาก็ไปได้... เมื่อป่าจอยเรียบจน ๔ เดือนแล้ว ก็กลับไปอยู่บ้านตามเดิม ๓ เดือนผ่านไป ผมไปติดตามผล ไปเยี่ยมบ้าน ปรากฏว่า เขายังไม่ได้ทำอะไร ก็เลยชักชวนให้มานวดที่ร้าน อย่างน้อยก็ได้ฝึกฝนฝีมืออยู่เรื่อยๆ แล้วก็มียายได้ด้วย”

“ถ้าถามว่าผมได้อะไรจากเขาบ้าง สิ่งที่ผมได้คือ ผมได้ใจจากเขา ได้ความรัก...” พี่สุชาติพูดถึงลูกศิษย์อย่างมีความสุข

๕. ร่วมงานไหว้ครูของคนตาบอด

หมอนวด...อาชีพมีครู

วันที่ ๙ เดือน ๘ ของทุกปีจะมีพิธีไหว้ครูหมอนวดที่ร้านนวดของพี่สุชาติ ซึ่งจัดเป็นปีที่ ๙ แล้ว นั่นก็หมายความว่า ร้านนวดหัตถเวชเนตรทิพย์นี้ก็ก่อตั้งและผ่านร้อนผ่านหนาวมา ๙ ปีแล้วเช่นกัน มีลูกศิษย์ลูกหาตลอด ๙ ปีที่ผ่านมาหลายสิบคน

วันนี้ในช่วงเช้าจะเป็นเรื่องของพิธีกรรมไหว้ครู ช่วงสายจะมีการเลี้ยงพระเพล ช่วงเที่ยงรับประทานอาหารร่วมกัน ส่วนของช่วงบ่ายก็ตามอัธยาศัย แต่ในปีนี้เป็นอะไรนั้น ฉันขออุปไว้ก่อน (เพื่อความตื่นเต้น!)

เมื่อเหล่าลูกศิษย์ต่างมาชุมนุม

ตอนนี้ภายในร้านนวดตอนนี้ถูกแปลงสภาพเป็นพื้นที่ห้องโล่ง กว้าง ปูพื้นด้วยเสื่อ มีลูกศิษย์ลูกหานั่งอยู่ด้านหลังของห้องราว ๒๐ คน ส่วนอาหาร เครื่องคาวหวาน ผลไม้ของไหว้ต่างๆ ถูกจัดไว้มุมทางด้านหน้าของห้อง

ลูกศิษย์ลูกหาบางคนก็มาค้ำที่ร้านนวดตั้งแต่เมื่อวานนี้ บางคนก็เดินทางมาสมทบเข้านี้ คนตาบอดที่เพิ่งเดินทางมาถึงเช้านี้ พี่สุตดาจะให้แนะนำตัวให้พี่น้องเพื่อนคนตาบอดที่มา ก่อนได้รู้จักหรือรับทราบว่ามีมาร่วมงานด้วย...

พระพุทธรูป รูปเคารพครูบาอาจารย์ และเครื่อง
สักการะถูกจัดวางไว้ด้านหน้าของห้อง

บรรดาลูกศิษย์ที่มาร่วมงานจะนั่งรวมกันอยู่
บริเวณหลังห้อง

แม้ว่าจะยังไม่ได้เวลาเริ่มงาน แต่ตอนนี้ภายในร้านนวดก็อุ่นหนาฝาคั่งไปด้วยคนตาบอด ลูกศิษย์ลูกหาของพี่สุชาติทั้งนั้น ไม่ว่าจะอายุอานามเท่าไร หรือมากแค่ไหน หากเมื่อเห็นพี่สุชาติต่างก็ยกมือไหว้เรียก “พ่อครู” กันอย่างเต็มอกเต็มใจ เท่าที่เห็น ไม่เพียงแต่คนตาบอดเองจะยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุข แต่คนรอบข้าง เช่น พ่อแม่คนตาบอดก็พลอยมีความสุขไปด้วย คนตาบอดบางคนก็จูงลูกจูงหลานมาไหว้พ่อครูด้วย คนตาบอดบางคนก็มาได้คู่ที่นี่และตอนนี้กำลังจะกลายเป็นพ่อคนแม่คน นี่ละ ผลงานของพี่สุชาติทั้งนั้น เห็นแล้วก็อดปลื้มใจแทนคุณแม่ของพี่สุชาติไม่ได้... (วันนี้คุณแม่ของพี่สุชาติปิดร้าน ๑ วัน และมาร่วมงานของลูกชายตั้งแต่เช้า)

จากห้องกระจกใสในร้านนวด คน(ตาดี)ที่อยู่ด้านในสามารถมองเห็นข้างนอกอย่างชัดเจน ระหว่างที่กำลังคอยอาจารย์ที่จะมาทำพิธี และลูกศิษย์ลูกหากำลังทยอยเดินทางกันมาอยู่นั้น คนตาบอดที่นั่งอยู่ก็พูดคุยไถ่ถามกันว่าเป็นอย่างไรบ้าง ทำอะไรอยู่ คนตาดีที่มาช่วยงานก็สละเวลาอยู่ในคร่าวบ้าง เดินไปโน่นเดินมานี่บ้าง จนไม่มีใครสังเกตเห็นว่ามีรถมอเตอร์ไซค์มาจอดส่งคนที่หน้าร้าน ผู้หญิงใส่แว่นตาดำก้าวลงมาจากรถ พร้อมด้วยไม้เท้าขาว และขณะที่กำลังหันรีหันขวางอยู่นั้น ฉันก็ได้ยินเสียงดังขึ้นข้างตัวว่า “อู๊ย คนตาบอดมา ไปรีบคนตาบอดกัน” เมื่อหันไปดูก็เห็นเด็กน้อยสองคนกำลังผลักประตูกระจกออกไป แล้วมุ่งตรงไปที่ผู้หญิงคนนั้น ด้วยท่าทีที่คล่องแคล่ว คนหนึ่งเข้าจับมือทางด้านขวา คนหนึ่งทางด้านซ้าย กิ่งลากกิ่งจูงพามาที่ประตูกระจก ฉันรีบไปผลักประตูกระจกเพื่อให้เขาเข้ามา ภาพที่เห็นนอกจากจะสร้างความประทับใจให้แล้วยังสร้างความประหลาดใจให้ไม่น้อย ก็เด็กคนหนึ่งอายุ ๗ ขวบ คนหนึ่งอายุ ๕ ขวบ เขาทำโดยไม่เคอะเขิน มาทราบภายหลังกว่า เด็กทั้งสองคนเป็นลูกหลานของคนตาบอดที่มาร่วมงานนั่นเอง...

พี่สุชาติเล่าให้ฟังก่อนเริ่มงานว่า “งานไหว้ครูเริ่มเวลา ๙ นาฬิกาโดยประมาณ ครูที่จะมาช่วยทำเรื่องพิธีกรรมก็คืออาจารย์ฉลอง สุจริตธรรม แล้วก็พี่เพื่อนมาร่วมงานสองสามคน นอกจากนั้นก็มียุทธศาสตร์ลูกหาที่เขาวางพอจะมาได้ อย่างที่บอกว่าเราจัดทุกปี เพราะฉะนั้นมันจะเป็นงานประจำ คนที่รู้เขาก็มักจะมา แต่ว่าเราไม่ได้บอกใครเป็นทางการ เพราะบอกแล้วมันจะเป็นเรื่องใหญ่ เตี้ยวบอกคนนั้น ไม่บอกคนนี้ จะเป็นการเลือกปฏิบัติ”

พี่สุตดา เสริมว่า “เราจัดทุกปี คล้ายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของหมอนวดของคนตาบอดที่นี่ ปีหนึ่งเราก็จะมาเจอกันครั้งหนึ่ง บางปีคนก็มาเยอะ บางปีคนก็น้อย เราไม่ได้บอกทางเป็นทางการ เพราะเกรงใจ กลัวว่าจะเป็นภาระแก่เขา อีกอย่างหนึ่งก็เกรงว่าจะบอกได้ไม่ครบทุกคน หากตกหล่นใครไปบ้าง เตี้ยวเขารู้ทีหลังจะหาว่าไม่บอก ไม่เชิญ ก็จะไม่ดีอีก...”

รูปแบบการจัดงานก็จะมีลักษณะคล้ายๆ กันทุกปี เป็นการรวมหมอนวดที่ผ่านการเล่าเรียนที่จบออกไปในแต่ละรุ่นให้มาพบปะเจอเจอกันเป็นประจำทุกปี ในวันนี้เราก็จะทราบว่ามีใครไปอยู่ไหนไปทำอะไรบ้าง บางคนไปประกอบอาชีพที่บ้านเราก็จะมานั่งคุยกัน พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กก็จะมาด้วย บางคนมีอาการทางสมองก็กลับไปรักษาตัวอยู่ บางคนญาติอาจไม่ให้มา ก็มีหลายรูปแบบ บางคนญาติเข้าใจให้ออกมาเราก็จะมาเปรียบเทียบกับที่ญาติไม่ให้ออกมา

พี่สุชาติว่า “อย่างปีนี้นอกจากคนตาบอดจะมาร่วมงานแล้ว พ่อแม่ของเขาก็มาด้วย อย่างเช่น น้องบอย พ่อแม่เขาชายไถ่อย่าง วันนี้เขาเอาไถ่มาช่วยงานด้วย นี่ตอนนั้นก็กำลังปิ้งไถ่กันอยู่หลังบ้าน สำหรับเรื่องอาหารการกินสำหรับต้อนรับแขกนั้น เมนูหลักๆ ก็จะมาจากคุณสุตดา แล้วก็มาจากญาติจากเพื่อนบ้านที่เอากับข้าวมาร่วมงานด้วย”

แหม พูดถึงเรื่องอาหาร ก่อนงานจะเริ่ม ฉันทกับพี่อ้อตก็ไปสำรวจดูในครัวว่ามีอาหารอะไรบ้าง เอ่อ...ว่ามีอะไรให้พวกเราช่วยบ้าง (ไม่มีเลศนัยอย่างอื่นเลยนะ)

สิ่งที่เห็นคือ ภายในห้องด้านหลังซึ่งเมื่อวานยังเป็นที่นอนของหมอนวดอยู่ วันนี้ถูกแปรสภาพเป็นห้องครัวไปแล้ว บนพื้นห้องมีข้าวปลาอาหารวางเรียงรายอยู่เต็ม ป้าๆ หลายคนกำลังช่วยกันทำอาหารบ้าง จัดอาหารที่มีคนเอามาช่วยงานลงถ้วยลงชามบ้าง ทำไปคุยไป ทำไปชิมไป บางคนที่ยังไม่ได้กินข้าวก็กินไปด้วยก็มี บรรยากาศคึกคักครื้นไม่แตกต่างจากงานทำบุญบ้านเลย พอป้าๆ เห็นฉันทกับพี่อ้อตก็เรียกให้ช่วยชิม *ยำส้มโอ*^{๒๕} ที่กำลังกวนส่วนผสมให้เข้ากันอยู่ในกานะมังใบใหญ่ ฉันทไม่รู้ว่าจะอธิบายให้คุณผู้อ่านสัมผัสถึงรสชาติอันเอร็ดอร่อยของมันได้อย่างไร คงต้องไปหาชิมเอง หรือไปลองทำเอง บอกได้แต่ว่า เวลาทีมงานระดับจังหวัดที่ไร ป้าๆ จะต้องให้ไปย่ำให้ผู้หลักผู้ใหญ่ทาน หรือไปย่ำให้แขกเหรื่อได้ชิมกัน เพราะถือว่าเป็นของดีมีชื่อของปราจีนบุรีอีกอย่างหนึ่งเชียวนะ

^{๒๕} เครื่องปรุง ประกอบด้วย ส้มโอทองดี ถั่วลิสง มะพร้าวคั่ว พริกเผา กุ้งแห้ง ผักชีฝรั่ง น้ำปลา น้ำตาล วิธีทำ คือ เตรียมเครื่องปรุงต่างๆ ให้พร้อม จากนั้นนำมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน ส่วนส้มโอใส่ยี่ให้เป็นชิ้นเล็กๆ แล้วใส่หลังสุด เป็นเคล็ดลับที่ทำให้ส้มโอไม่นิ่มไม่เละ ชิมดูเมื่อส่วนผสมต่างๆ เข้ากันดีแล้ว ก็พร้อมเสิร์ฟ

บรรยากาศในห้องด้านหลัง ซึ่งตอนนี้ถูกแปลงสภาพเป็นห้องครัวชั่วคราว

ย่าส้มโอจานนี้ คุณป้ากรุณาตัดกั้ให้ลองชิมเป็นบุญปากค่ะ

เด็กน้อยผู้ทำความดี : น้องบ๊ิก อายุ ๕ ขวบ

น้องต้อมอายุ ๗ ขวบ และน้องสาว (น้องอีฟ อายุ ๓ ขวบ)

ได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์

ที่สุดตามอภิลักขณ์ที่นั้งอยู่พร้อมเพียงกันว่า อาจารย์ฉลอง และอาจารย์ธัญญาพร สุจริตธรรม เดินทางมาถึงแล้ว “อ้าวนักเรียน สวัสดิ์อาจารย์เร็ว” บรรดาอภิลักขณ์คนตาบอดที่มานั้งคอยอยู่ต่างยกมือไหว้แล้วว่า “สวัสดิ์ครับ สวัสดิ์ค่ะ” โดยพร้อมเพียงกัน

อาจารย์ฉลอง สุจริตธรรม ทำพิธีจุดธูปเทียน บูชาพระรัตนตรัย

เมื่อได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์แล้ว อาจารย์ฉลองจึงเริ่มพิธีการไหว้ครูหมอนวด “เราจะทำพิธีเพื่อเคารพครูบาอาจารย์ ตอนนี้ขอให้ทุกคนพนมมือ เพื่อสักการะพระก่อน ให้ทุกคนว่าตาม อิมินาสักกาเรนะ...”

จากนั้นได้ทำพิธีเพื่ออันเชิญเทวดาครูบาอาจารย์ทั้งหลายให้มาชุมนุมเพื่อเป็นสักขีพยานในพิธีการเคารพครูหมอนวดไทย อาจารย์ฉลองขอให้ทุกคนสงบนิ่ง แล้วว่าตาม

“ข้าพเจ้า...ขอประณตศิระน้อม พร้อมด้วยกาย วาจา ใจ ระลึกสักการะ คุณของสมเด็จพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสังฆเจ้า ปิ่นเกล้าไตรสรณคม บุญท่านทำผกาพรหม ทำภักษาประชาบดี...” จากนั้นอัญเชิญครูบาอาจารย์หมอนวดที่ล่วงลับมารับเครื่องสังเวอันมีบายสี พฤษพลาหาร พร้อมด้วยเครื่องบริวารทั้งหลายที่ลูกศิษย์ลูกหาพร้อมใจกันจัดถวาย

อาจารย์ฉลองกล่าวว่า “การกล่าวคำปฏิญาณต่อไปนี้ นอกจากจะเป็นการกล่าวคำปฏิญาณต่อครูบาอาจารย์ที่นั้งอยู่ในที่นี้แล้ว ยังเป็นการกล่าวคำปฏิญาณต่อครูบาอาจารย์ฝ่ายวิญญาณที่ล่วงลับไปแล้วด้วย ซึ่งเป็นคำศักดิ์สิทธิ์ หากเราพูดดี ทำดีตามคำกล่าว ท่านก็จะให้พรเราก็จะประสบแต่ผลดี ประสบแต่ความสุขความเจริญ เพราะฉะนั้น ขอให้ทุกคนกล่าวคำปฏิญาณพร้อมกัน....”

จากนั้นลูกศิษย์ลูกหาต่างพร้อมใจกันทองบทไหว้ครูดังนี้ “โอมมะชีวะโก จะ มหาพรหมา...” แล้วตามด้วยการทองบท มารยาทของหมอนวดที่ดี ๕ ข้อ^{๓๐} และ หลักคุณธรรมและจริยธรรมของหมอนวด ๑๒ ข้อ^{๓๑} เมื่อทองจบแล้ว พี่สุชาติก็ชมว่า “พวกเราเก่งนะ ยังจำได้แม่นยำดี”

จากนั้นอาจารย์ฉลองก็กล่าวให้โอวาทบรรดาลูกศิษย์ลูกหาว่า “แต่ก่อนเราคิดว่า เมื่อเราเป็นคนตาบอดแล้ว ทุกอย่างก็คือจบ จบก็คือเก็บตัวอยู่ในบ้าน แต่เมื่อพ่อครูสุชาติและแม่ครูสุตดาไปชักชวนให้เราออกมาเรียน มาฝึกอาชีพ ตอนนั้นบางคนก็มีครอบครัว ทำงานมีอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ ทั้งหลายทั้งปวงก็คือ ตอนนี้มีชีวิตใหม่ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น... ปัจจุบันนี้อาชีพนวดแผนไทยเริ่มมีคนทำมากขึ้น ส่วนเราในฐานะที่เป็นหมอนวดตาบอด ที่มีโอกาสได้เรียนในหลักสูตรที่เป็นมาตรฐาน สามารถที่จะใช้ชีวิตนี้ดูแลสุขภาพของผู้ที่มาให้นวดได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้น เราต้องหมั่นฝึกฝนฝีมือ หมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้ดียิ่งขึ้น แล้วลูก้าจะรู้ว่าใครนวดดีนวดไม่ดี เขาจะยอมรับเราหรือไม่ ตัวเราเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนด แล้วเราจะสามารถยืนหยัดอยู่ตรงนี้ได้นาน...”

^{๓๐} มารยาทของหมอนวดที่ดี คือ

๑. ต้องรักษาสุขภาพของตนเองให้ดี ทั้งทางกายและจิต
๒. ต้องแต่งกายให้สะอาดและสุภาพ
๓. ต้องรักษาความสะอาดของตนเอง
๔. ถ้าหมอนวดไม่สบาย ไม่ควรนวดผู้อื่น เพราะจะทำให้เกิดผลเสียทั้งต่อตนเองและลูกค้า
๕. ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม

^{๓๑} หลักคุณธรรมและจริยธรรมของหมอนวด คือ

๑. ไม่คุยโอ้อวดความรู้ ไม่ว่าจะมีความรู้มากแค่ไหน หรือไม่ก็ตาม
๒. ไม่ใช้อุบายหลอกลวงผู้ที่มาให้นวด ด้วยประการต่างๆ เพราะเห็นแก่กำนัลสินจ้างและชื่อเสียง
๓. ไม่ยกตนข่มท่าน โดยยกย่องตนเองและบุคคลอื่น เพราะจะทำให้เกิดการแตกความสามัคคีในหมู่คณะ
๔. ไม่กระทำการล่วงเกินต่อผู้ที่มาให้นวด ไม่ว่าจะสตรีหรือบุรุษ ด้วยกาย วาจา ใจ
๕. ไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งปวง
๖. มีความอ่อนน้อมต่อมตน โดยคำนึงถึงคุณวุฒิ วิทยุฒิ ชาติวุฒิ ไม่ว่าจะเพื่อนร่วมงานที่เดียวกัน หรือคนอื่น ๆ
๗. รักษาความลับของผู้ที่มาให้นวดอย่างเคร่งครัด ไม่นำความลับของผู้ที่มาให้นวดมาเปิดเผย เว้นแต่จะได้รับการอนุญาต
๘. หมอนวดควรตั้งอยู่ในพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ๙. กระทำการนวดโดยไม่เห็นแก่ลาภยศ แต่นวดด้วยจิตอันเป็นกุศล
๑๐. มีความกตัญญูตทวที่ ต่อบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และสถานศึกษา
๑๑. ไม่นวดในสถานที่อโคจร และสถานที่ลับตาคน
๑๒. หมอนวดต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งจากร้านนวดแผนโบราณ และสาขาแผนอื่น เพื่อความก้าวหน้าของผู้นวดและสถาบันนวดแผนโบราณ

อาจารย์ธัญญาพร ภรรยาอาจารย์ฉลองก็เพิ่มเติมว่า “ต่อไปนี่พ่อแม่ของเรา ก็จะหมดห่วงนอนตายตาหลับแล้ว เพราะว่าเราสามารถหาเลี้ยงตัวเองได้...”

ส่วนพี่สุชาติก็พูดด้วยน้ำเสียงที่ตื้นตันว่า “ครูรู้สึกยินดีที่เห็นพวกเรามาพร้อมกันที่นี่อีกครั้ง หลังจากช่วงเวลาที่ผ่านมาพวกเราเรียนจบแล้วก็แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพ ในวันที่ ๘ สิงหาคมของทุกปี พวกเราไม่ว่าจะไปภาคใดมีจนอย่างไร ก็ยังมาพบกันที่นี่ มาไหว้ครู มาระลึกถึงครูบาอาจารย์ มาพบปะพูดคุยกัน มาสังสรรค์ มาเล่าถึงประสบการณ์ในรอบปีที่ผ่านมา เราไปพบเจออะไรมาบ้าง สิ่งที่ครูหวังก็คือ อยากให้พวกเราทุกคนประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นที่พึ่งของครอบครัว และเมื่อเรายืนได้แล้ว ถ้ามีโอกาสก็ช่วยเหลือคนตาบอดอื่นๆ ให้เรามีโอกาสอย่างเราบ้าง ให้เป็นคนที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นกำลังของสังคมต่อไป...”

บรรพบุรุษของคนตาบอด

หลังจากที่พิธีการไหว้ครูผ่านไป ก็เป็นช่วงพบปะพูดคุยกัน อาจารย์ฉลองจึงเล่าถึงผู้หญิงคนหนึ่งที่มีคุณูปการต่อคนตาบอดไทยให้ลูกศิษย์ลูกหาฟังว่า

“มีผู้หญิงคนหนึ่งชื่อ *เจนีวีฟ คอลฟิลด์*^{๓๒} เป็นชาวอเมริกัน เมื่อตอนเด็กประสบอุบัติเหตุคือ พยาบาลเผลอทำน้ำยาเคมีหกรดใบหน้าทำให้เธอตาบอด แต่ถึงเธอจะตาบอดแต่ว่าสติปัญญาและความสามารถของเธอก็ยังมีเหมือนเดิม และไม่ต่างจากคนปกติทั่วไป เมื่อเรียนจบจากสถาบันการศึกษาแล้ว ก็ได้เป็นครูสอนหนังสือให้กับคนตาดี เธอมีความคิดว่า แม้ตัวเธอตัวจะเป็นคนพิการตาบอดแต่ว่าในอเมริกา มีสวัสดิการดูแลดี เธอจะมีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ลำบาก เธอคิดว่าหากเธอจะเอาตัวรอดคนเดียวเธอก็ทำได้ แต่เธอก็ไม่ทำ เธอคิดว่า จะมีคนตาบอดกี่คนที่มีโอกาสดีอย่างเธอ และยังมีคนตาบอดอีกหลายคนในโลกนี้ที่ยังลำบาก เธอจึงเดินทางมาเป็นอาสาสมัครสอนภาษาอังกฤษในญี่ปุ่น เวียดนาม เกาหลี แล้วเธอก็มีโอกาสมาเมืองไทย ก่อนหน้านี้เธอพบคนไทยคนหนึ่งซึ่งเป็นคนตาดี เธอถามเขาว่า ‘ในประเทศไทยมีคนตาบอดไหม’ ความที่คนตาดีคนนั้นเป็นลูกคนรวยเป็นลูกผู้ร่ำรวยมากดี ชีวิตไม่เคยลำบาก เขาจึงว่า ‘ในประเทศไทยไม่มีคนตาบอดหรอก ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยพบคนตาบอดสักคน’ เธอว่า ‘เป็นไปได้หรือที่ ไหนมีคนตาดี ที่นั่นต้องมีคนตาบอด’ เธอจึงมาเมืองไทย และมีความพยายามที่จะเปิดโรงเรียนสอนคนตาบอด แต่ผู้ใหญ่ในสมัยนั้นกลับบอกว่า ‘โอ๊ย คนตาบอดไม่ต้องไปสอนไปพัฒนาเขา

^{๓๒} **มิส เจนีวีฟ คอลฟิลด์ (Miss Genevive Caufield)** เกิดในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ ที่รัฐเวอร์จิเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๘๒ ซึ่งปัจจุบันคือ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ตั้งอยู่ที่ถนนราชวิถี บริเวณสี่แยกตึกชัย มิสเจนีวีฟ คอลฟิลด์ถึงแก่กรรมด้วยโรคชราภาพที่โรงพยาบาลคามิลเลียน สุขุมวิท เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ รวมอายุได้ ๘๔ ปี โดยร่างของท่านถูกฝังไว้ที่สุสานสามเสน กรุงเทพฯ. ที่มา : <http://www.tab.or.th>

หรือก เขาก็เหมือนโตะเหมือนเก้าอี้ ยกไปตั้งไว้ตรงไหน ก็อยู่ตรงนั้น ทำอะไรไม่ได้' นี่คือความคิดของคนไทยในสมัยนั้น แต่เธอก็ไม่ละความพยายามจนได้เปิดโรงเรียนสอนคนตาบอดขึ้นครั้งแรกในเมืองไทย นี่คือการมาของบรรพบุรุษคนตาบอดของพวกเรา แม้ว่าท่านจะเป็นสตรีตาบอดชาวอเมริกัน แต่ท่านก็ได้ทำหน้าที่นำพาคนตาบอดไทยให้ก้าวออกจากมุมมืดไปสู่เส้นทางใหม่ที่สว่างไสว..."

“เราต้องพยายามทำอะไรให้เหมือนบุคคลทั่วไป อย่าให้เขาดูถูกว่าเราเป็นคนตาบอด สิ่งที่เกิดความสามารถของคนตาบอดคือสิ่งที่ต้องใช้สายตา ต้องใช้การมอง แต่สิ่งที่เราสามารถสัมผัสได้ด้วยมือโดยการจับต้อง หรือสัมผัสด้วยหูโดยการได้ยินได้ฟังเสียง สิ่งนั้นเป็นสิ่งคนตาบอดทำได้เกือบทุกอย่าง..."

“การเอาชนะใจคนที่มีอคติเป็นเรื่องยากและเป็นอุปสรรคอย่างใหญ่หลวง สิ่งใดที่เป็นการเริ่มต้นย่อมพบอุปสรรคเป็นธรรมดา ดังนั้น จึงไม่ควรท้อถอย แต่ต้องมีความอดทน..."

มิส เจนีวีฟ คอลฟิลด์

อาจารย์ฉลองแอบปลุกฝังความคิดให้กับลูกศิษย์ลูกหาโดยไม่รู้ตัวอีกแล้ว แหม เนียนไปกับบรรยากาศจริง ๆ มีน้ำละ พี่สุชาติถึงได้มีความมุ่งมั่นมีอุดมการณ์อันแรงกล้า เพราะถูกอาจารย์ปลุกฝังอยู่ตลอดเวลาเ็นเอง นี่ละ...พ่อครูของพี่สุชาติ

เมื่อ “พ่อครู” พุดถึง “พ่อครู”

เมื่อมีโอกาสพบ “พ่อครู” ของ “พ่อครู” อีกที จะต้องทำอะไร “ดี” แน่นนอน...

“การจัดงานไหว้ครูนี้มีที่มาอย่างไรคะ” ฉันเริ่มด้วยเรื่องใกล้ตัวก่อน

อาจารย์ฉลองเล่าว่า “สำหรับคนตาบอด เราถือว่าครูเป็นบุคคลที่สำคัญ ผมก็จะปลุกฝังให้กับสุชาติด้วย เพราะที่จะเชิงเทรา ผมก็จัดงานไหว้ครูทุกปี... เมื่อคุณสุชาติเขามาทำร้านนวดแล้ว เขาก็จัดพิธีไหว้ครูเหมือนกัน ลูกศิษย์เขาก็จะจำวันไว้และก็จะมาโดยมิได้นัดหมาย... เป็นการมานึกถึงคุณบาอาจารย์ ทั้งที่อยู่ในปัจจุบัน และในฝ่ายวิญญูณ ครูจะเป็นศูนย์รวมจิตใจเป็นตัวยึด เป็นต้นแบบให้กับเขา และอีกส่วนหนึ่งก็เป็นการพบปะ มาทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างน้อยปีละครั้ง”

“ที่พี่สุชาติก้าวมาได้จนถึงทุกวันนี้ อาจารย์ว่าเป็นเพราะอะไรคะ” ฉันเข้าเรื่องแล้ว

อาจารย์ฉลองพุดถึงพี่สุชาติว่า “ผมได้พบกับสุชาติตอนไปเปิดโครงการนวดแผนไทยที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อปี ๒๕๔๑... การที่เขาเป็นคนตาบอดที่หลัง เพราะฉะนั้นการวางตัวเขาจะดี การยืน เดิน นั่ง การพุด เขาจะมีบุคลิกดี และเขาก็มีความรู้มาก โดยเฉพาะในด้านสังคม...”

เมื่อเขาเป็นแบบนี้ ผมก็คิดว่า เราไม่จำเป็นต้องสอนเรื่องสังคมกับเขา ผมจึงไปเน้นสอนวิชาความรู้ให้กับเขาอย่างเต็มที่ เวลาเดือนหนึ่งผ่านไป ผมสังเกตเห็นว่า เขาเป็นคนที่ตั้งใจสูง เป็นคนฉลาด มีความจำดี เป็นคนที่เรียนรู้อะไรได้ไว...

นอกจากทุนที่เขามี จากการเป็นคนตาบอดภายหลังแล้ว องค์กรประกอบแห่งความสำเร็จของสุชาติก็มีหลายอย่าง แต่ที่สำคัญก็คือ ตัวเขาเอง แม้ว่าผมจะสอนคนตาบอดหลายคน แต่น้อยคนที่จะพัฒนาตัวเองขึ้นมาในระดับนี้ จากสิ่งที่ผมสอน ผมสอนหลักการปกครอง หลักการบริหาร หลักการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ เขาสามารถนำไปปรับใช้และพัฒนาตัวเองได้...

ผมเคยบอกเขาว่า ถ้าเธอเรียนจบแล้ว เธอไม่มีงานทำ เธอจะมาอยู่กับครูก็ได้ มีข้าวให้กิน มีแขกให้หมวด แต่ถ้าเธอกลับไปอยู่บ้าน เธออยากกลับไปอยู่เฉยๆ ให้เธอรีบไปเปิดร้านหมวดหรือขึ้นป้ายว่า ที่มีหมอนวด เพื่อให้คนเขารู้จัก ให้ชาวบ้านเขารู้ว่าเราเป็นใคร ทำอะไรได้... สำหรับสุชาติ เขาเป็นคนตาบอดที่หลัง ผมไม่ได้บอกว่าเขาต้องทำอะไรบ้าง หนึ่ง สอง สาม ผมแค่แนะนำให้เขาเดิน แล้วเขาเดินต่อเอง..."

สังเกตว่า นอกจากอาจารย์ฉลองจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกศิษย์แล้ว ยังจะต้องเข้าใจพื้นฐาน ธรรมชาติของการรับรู้เรียนรู้ และศักยภาพของลูกศิษย์แต่ละคนด้วย เพราะแต่ละคนรับได้และพัฒนาตัวเองได้ไม่เท่ากัน เมื่อท่านรู้ว่าลูกศิษย์แต่ละคนเป็นอย่างไร จึงเลือกใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมกับสภาพของคนๆ นั้น แล้วเขาก็จะสามารถพัฒนาตัวเองต่อได้เองตามศักยภาพของเขา (รู้สึกว่าการนี้ พี่สุชาติก็หยิบจับมาใช้เวลาถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกศิษย์ด้วยนะ)

ร่วมวงกินข้าวกับคนตาบอด

เสียงพี่สุดตาดั้งขึ้นบริเวณวงกินข้าวของคนตาบอดว่า “เวลาทานอาหาร ต้องตักกับข้าวใส่จานให้เขาเลย แล้วบอกว่ามีอะไรบ้าง หรือถามเขาก่อน ว่าเขากินอะไรได้บ้าง แล้วตักราดเข้าไปให้เขาเลย ไม่อย่างนั้นเขาจะลำบากที่จะตักเอง”

ฉันเคยได้ยินมาว่า คนตาบอดเขาจะชอบนั่งกินข้าวด้วยกันมากกว่าที่จะไปนั่งกินกับคนตาดี เพราะกลัวว่าจะกินหกเลอะเทอะ กลัวคนตาดีจะรังเกียจ แต่ฉันว่ามันคงจะไม่จริงเสมอไป ฉันทึ่งถึงคำพูดของพี่สุชาติที่ว่า “กรุณาปฏิบัติกับผมเหมือนคนปกติทั่วไป”

ในมือเที่ยงนี้ พี่สุชาติก็มานั่งกินข้าวด้วยกันกับพวกเราและบรรดาญาติๆ คนตาดีด้วย (ที่จริง ต้องบอกว่า พวกเราได้ร่วมวงกับพี่สุชาติและบรรดาญาติๆ น่าจะถูกกว่า)

ญาติๆ ของพี่สุชาติตักข้าวให้แล้วตักกับข้าวบางอย่างให้ด้วย แล้วก็บอกว่ามีกับข้าวอะไรบ้าง แล้วบอกต่อว่ามีอะไรตั้งอยู่ตรงไหน โดยจับมือพี่สุชาติไปคลำแล้วบอกว่าจานนี้เป็นอะไร จานนั้นอะไร (หรือจะบอกในลักษณะเข้มนาฬิกาก็ได้) และเวลากับข้าวในจานพร้อมแล้ว ก็คอยตักเติมให้เรื่อยๆ

ญาติๆ คอยตักกับข้าวเติมให้พี่สุชาติ

พี่สุชาติค่อยๆ ทาน อย่างเรียบร้อย ในขณะที่พี่แมน...(จ้วงเอาๆ)

สุชาติ : เอ...กับข้าวหายไปไหนหมดครับ?
แมน : เอ่อ...อยู่ในท้องผมเองครับ!

ในวงกินข้าว พี่แมนเป็นคนที่เข้ามาสมทบช้าที่สุด เพราะเพิ่งจะไปส่งพระที่วัดมา (วัดคชสารมุนี) แล้วก็ได้น้ำมันเขียวจากที่วัดมาขวดหนึ่งด้วย เมื่อเห็นพี่แมน บรรดาญาติๆ ของพี่สุชาติ บอกให้พี่แมนทานเยอะๆ เพราะมีกับข้าวเยอะเลย

พี่แมนออกตัวว่า “ผมนะ...ทานไม่ค่อยได้” ฉันทักพี่อ้อตรูทัน จึงพูดพร้อมกันว่า “ไม่ค่อยได้น้อย” (ฮา)

พี่แมนหัวเราะ “หิ หิ” ส่งสายตามาว่า “รู้ทันอีกแล้ว” จากนั้นก็หันไปบอกกับพี่สุชาติ อย่างปรารถนาดีว่า “อย่ากินเยอะนะ”

พี่สุชาติทำหน้าสงสัย ถามว่า “ทำไม”

พี่แมนว่า “เดี๋ยวอ้อม” (ฮา) “อ๊ะ ไม่เชื่อลองกินเยอะๆ สิ ผมลองมาแล้ว” ยังจะไปทำทนายพี่สุชาติอีก พอปล่อยมุขให้พี่สุชาติหัวเราะไปแล้วคนหนึ่ง ก็หันมาทางฉันท่อ “แหม อาศัยช่วงจังหวะซุลมุนผลอแล็บเดียว อ้อ กินหมูสะเต๊ะไป ๔๐ ไม้ ดูไม่เต็มจานเลย” ยังจะมาอำต่ออีก (ฉันทักพี่อ้อมสิริวิรัตคะ)

พี่อ้อตฟ้องว่า “พี่แมนเขาเอาไม่ไปกองข้างจานพี่สุชาติด้วย”

พี่สุชาติว่า “ผมนั่งใกล้ๆ พี่นี่ คนเขาต้องเข้าใจผิดแน่เลย คิดว่าผมกินแน่เลย” (หัวเราะ)

ฉันทักพี่สุชาติค่อยๆ กิน ค่อยๆ ตักข้าวอย่างระมัดระวัง เลยทำให้กินช้ากว่าคนอื่น เมื่อเห็นกับข้าวในจานพี่สุชาติเริ่มพร่องแล้ว พี่แมนก็เอาหมูสะเต๊ะไปวางในจานให้พี่สุชาติบ้าง เห็นดังนั้นฉันทักว่า “พี่แมนไม่เอาไม่เสียบออกหรือ เอาแต่เนื้อหมูจะดีกว่าไหม”

พี่สุชาติว่า “เอาไม่ออกไม่ดีหรอก”

พี่แมนขมวดคิ้วถามว่า “ทำไม”

พี่สุชาติตอบหน้าตายว่า “กินลำบาก” (ฮา) พี่แมนจุกไปเลย พี่สุชาติหัวเราะชอบใจใหญ่ จากนั้นญาติๆ ของพี่สุชาติถามพี่แมนว่า “กับข้าวเป็นไงบ้าง พอกินได้ไหม”

พี่แมนว่า “พอกินได้ครับ แต่ผมกินไม่ค่อยเก่งหรอก แต่ว่ากินได้เรื่อยๆ” เอาอีกแล้วญาติๆ ของพี่สุชาติจึงส่งโกข้าวเปล่ามาให้ บอกว่า “เติมข้าวหน่อยนะคะ”

ฉันทักอำต่อว่า “ดูสิ จานเปล่าตั้งตั้งเต็มข้างหลังเลย นี่ผลงานพี่แมนทั้งนั้นนะเนี่ย”

พี่แมนว่า “ผมอ้อมแล้ว นี่ผมเอามาถือไว้เฉยๆ เผื่อใครอยากเติมข้าว”

ฉันทักว่า “ถ้าไม่มีใครเติม พี่จะกินในโกเลยใช่ไหม” พี่แมนค้อนแล้วว่า “แหม รู้ทันจริงๆ เลย”

พอของคาวผ่านไป ของหวานและผลไม้ก็ถูกทยอยเข้ามาตั้งในวง พี่แมนก็ถามพี่สุชาติว่า “ลืตเตอร์ออกหรือยังครับ” ฉันทักคิดตามไปด้วยว่าวันนี้เพิ่งวันที่ ๙ เอง ก็ยังไม่ออกนะสิ

พี่สุชาติว่า “ออกไปแล้วครับ” แล้วเว้นจังหวะนิดหนึ่งจึงบอกว่า “งวดที่แล้ว แต่งวดนี้ยัง” โดนอีกดอกแล้ว (ฮา)

พี่แมนกัดฟัน “ฮืม ดีมาก” แต่ยังไม่หยุด แล้วถามว่า “ทำไมเวลาซื้อหวย ถึงถูกกินทุกงวด” จะมาไม่ไหนอีกล่ะทีนี้ “เวลาหวยออก เขาจะบอกว่า ‘รางวัลเลขท้ายสองตัว เลขที่ออก’

แล้วก็กดอีตด ‘แต่ก แต่ก’ เช่นออก ๓๔ แล้วก็กด ‘แต่กกก...’ แดกยาวเลยทีนี้ อ้อหือ ตั้งแต่นั้นมา ผมไม่ซื้อเลย” คนในวงพากันหัวเราะครื้นเครง

พี่อ้อตแซว่า “พี่แมนนี่ตลกบริโกล” เพราะพี่แมนมัวแต่ปล่อยมุขใส่คนนั้นที่คนนี้ที คงไม่เห็นถาดผลไม้ที่ถูกเลื่อนมาข้างๆ ฉันทเลยชี้ให้พี่แมนดูถาดผลไม้ พี่แมนหันมาดูแล้วว่า “โอ้อโฮ น่ากิน” ฉันทว่า “ให้ดูเฉยๆ ไม่ได้ให้กิน” พี่แมนค้อนขยับแล้วหันไปทางพี่สุชาติแล้วว่า “เดี๋ยวนี้อมี มุข” บรรยากาศในวงดำเนินไปด้วยความสนุกสนานอย่างนี้จนสำรับกับข้าวถูกเก็บไป เรียกว่า งานนี้ ท้องอ้อมแปร้ และขากรรไกรค้างไปตามๆ กัน

พรสวรรค์ของคนตาบอด

ป้าอ้วนทำหน้าที่รวบรวมเงินจากคนตาดีและคนตาบอดที่มีจิตศรัทธาอยากจะทำบุญ และสมทบค่าใช้จ่ายในการจัดงานด้วย ฉันทเห็นป้าอ้วนถือเงินมาปึกใหญ่ แล้วก็มานั่งนับต่อหน้า พี่สุชาติ ท่ามกลางคนตาบอดที่นั่งดู...เอ้อ ฟังอยู่ด้วย ป้าอ้วนคลำธนบัตรแต่ละใบ จับธนบัตรที่มี ขนาดและราคาเดียวกันมารวมกัน ฉันทเห็นป้าอ้วนนับธนบัตรใบละ ๒๐ บาท จำนวน ๕ ใบ แล้ว พับทบไว้เป็นปึก “นี่ใบละ ๒๐ หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า เอาใบหนึ่งมาคั่นตรงกลางไว้” จากนั้นส่งให้ พี่สุชาติแล้วว่า “นี่ ๑๐๐ บาท” ถ้าเป็นธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาท ก็ส่งให้แล้วว่า “นี่ ๑๐๐ บาท” เมื่อ พี่สุชาติรับมาก็ตรวจสอบและทวนอีกครั้งว่า “๑๐๐ บาทครับ” เรียกว่านับกันทุกใบและทุกบาท จริงๆ เมื่อนับกันเสร็จสิ้นแล้ว พี่สุชาติก็บอกยอดเงินทั้งหมดที่นับได้ให้แก่ลูกศิษย์ลูกหาได้ รับทราบ คือ ๒,๑๖๐ บาท แล้วแจกแจงต่อไปว่าเงินจำนวนนี้จะถูกใช้เป็นค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง เช่น จะใส่ซองทำบุญให้วัดเท่าไร... เป็นต้น แต่ อ๊ะ อ๊ะ เรื่องความแม่นยำในการบอกว่าธนบัตร ใบไหนราคาเท่าไรนั้นเป็นความสามารถอย่างหนึ่งของคนตาบอดเท่านั้น แต่ยังไม่ใช่อีตดตอน “พรสวรรค์ของคนตาบอด” ที่ฉันทจะเขียนหรือกนะ นี้แค่น้ำจิ้มเท่านั้น (อิอิ)

เมื่อพี่สุชาติร้องเพลง

ตอนที่อยู่ในวงกินข้าว ฉันทเห็นพี่สุชาติกับพี่แมนคุยงูบงิบกันสองคน พอกินข้าวเสร็จก็งูมมือกันไปยังห้องคอมพิวเตอร์ด้านข้าง สองคนนี่กำลังทำอะไร? ไม่ได้ ต้องตามไปดู... ที่แท้พี่สุชาติขอให้พี่แมนช่วยเป็นดีเจจำเป็นให้หน่อย เพราะวันนี้จะแปลงร้านนวดเป็นร้านคาราโอเกะชั่วคราว แต่หารู้ไม่ ความจริงแล้วพี่แมนนั้นยิ่งกว่าดีเจมีอาชีพเสียอีก เพราะพี่เขาเบ็ดเสร็จในตัวเองคือ เป็นได้ทั้งดีเจ ทั้งเปิดเพลง ทั้งร้อง ทั้งเต้นไปด้วยได้ในคนๆ เดียว แล้วก็ยังมีความรอบรู้ในเพลงต่างๆ อีก ทั้งเพลงเก่าเพลงใหม่ เพลงฝรั่งหรือเพลงลูกทุ่ง แหม พี่สุชาติใช้คนได้ ถูกกับงานจริงๆ

DJ.แมน 🎧

ดีเจแมนจึงทำหน้าที่ควบคุมเครื่องเสียง และจัดเพลงให้ตามคำขอ พี่อ๊อตก็คอยเป็นกำลังใจให้อยู่ไม่ห่าง บางช่วงก็แวบไปเป็นช่างภาพจำเป็นบ้าง ส่วนฉันทำหน้าที่เป็นเด็กจดเพลง คือ เดินตามโต๊ะแล้วถามว่า พี่จะรับเพลงอะไรดีคะ ไม่ช่าย... คือ เดินถามในหมู่คนตาบอดว่า เขาอยากจะร้องเพลงอะไรกัน แล้วก็จด จด จด... จดรายชื่อมาให้พี่แมน รอบแรกได้รายชื่อมาเกือบสิบเพลง พอเอาไปให้พี่แมน บางทีมีชื่อเพลงซ้ำกัน ไม่รู้ว่าของใคร รอบต่อไปฉันจึงต้องถามทั้งชื่อเพลงและชื่อนักร้องไปด้วย

ระหว่างที่พี่แมนกำลังทดสอบเครื่องเสียง “ฮาโหล เทสท์” อยู่ที่ห้องทางด้านหน้า พี่สุชาติซึ่งนั่งอยู่กับพี่แมนด้วยก็บอกว่า “วันนี้ให้พวกเราสนุกกันให้เต็มที่นะ ใครอยากจะร้องเพลงอะไรก็ร้อง ร้องหลายๆ เพลงนะ” บรรดาลูกศิษย์ก็ส่งเสียงขึ้นมาว่า “ให้พ่อครูร้องก่อน”

จากนั้น ฉันซึ่งกำลังจดเพลงอยู่ทางด้านหลังห้องก็ได้ยินเสียงเพลงดังขึ้น “เรือนแพ สุขจริง อิงกระแสราร่า หรีงระงม ลมพริ้วมา กล่อมมพฤษา เพียงว่าดนตรี...” ลูกศิษย์ลูกหาพี่สุชาติต่างส่งเสียงเกรียวกราวขึ้นว่า “ชรินทร์” “ชรินทร์ นันทนาคร” “เรือนแพ” ฉันคิดในใจว่า “ไอโฮนี่หรือเสียงของพี่สุชาติ ถ้าไม่ดูหน้านี่ก็ว่าชรินทร์มาเองเลยนะเนี่ย”

พอได้รายชื่อเพลงมาจำนวนหนึ่งฉันก็จะเอามาทยอยให้พี่แมนคีย์ลงคอมฯ เอาไว้ แต่พอเปิดประตูห้องเครื่องเสียงเข้ามา ฉันก็เห็นพี่แมนถือไมค์กำลังครวญเพลงในท่อนสุดท้ายอย่างอินจัด “ไอ้ สวรรค์ ในเรือนแพ” ประหนึ่งว่าตัวเองเป็นชรินทร์ก็ไม่ปาน... (ชรินทร์แมน อออิ) ในขณะที่พี่สุชาตินั่งเฉยๆ คอยอยู่ข้างๆ พลังออกตัวว่า “ผมชอบฟังมากกว่า แต่ร้องไม่เป็นหรอก”

เมื่อเพลงจบลง เสียงปรบมือก็ดังลั่นห้อง พี่แมนก็ส่งไมค์ให้พี่สุชาติพูดต่อว่า “ตอนนี้พ่อครูก็ร้องแล้วนะ ทีนี้ถึงตาของพวกเราบ้างละ” แหม ร่วมไม้ร่วมมือกันดีจริงๆ นะ โชคดีที่นะที่ไม่มิใครมองเห็น !

หลังจากหลอก เอ่อ...กระตุ้นให้บรรดาลูกศิษย์ร้องเพลงได้แล้ว ก็นั่งฟังเพลงไปอย่างสบายอารมณ์ ดูพี่สุชาติมีความสุขมาก จากนั้นฉันก็เดินไปจดเพลงต่อ แต่เอ... “สักวาหน้าหนาว” เพลงนี้ไม่ได้อยู่ในรายชื่อที่จดนี้มา ฉันกวาดตาไปดูลูกศิษย์ก็ไม่ได้ร้อง ใครร้องหว่า? สงสัยพี่แมนจะแยงคิวอีกแล้ว ฮึ่มๆ ไม่ได้ต้องไปจัดการเสียหน่อย พอเปิดประตูเข้าไป อ้าว... ไหงเป็นพี่สุชาติล่ะ แหมอาศัยจังหวะซุ่มมุนอีกแล้ว แต่ขอบอกว่า พี่สุชาติเองก็ร้องเพลงได้เพราะไม่แพ้พี่แมนเลย นี่เป็นพรสวรรค์อีกอย่างหนึ่งของพี่สุชาติค่ะ

ถึงเวลาลูกศิษย์จะโซโล่...

พี่แมนยังคงทำหน้าที่ดีเจได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เพลงต่างๆ ถูกทยอยๆ เปิดและร้องตามกันมาติดๆ ไม่ว่าจะป็น... ฝากเพลงถึงยาย ดาวเด่นม.ต้น แก้วรอฟี สามสิบยังแจ๋ว วันนี้ปมมีอาย หน้าจอรอสายใจอ่อน วิวาท์สะอื้น ฮักน้องตอนเมา จุดดำในดวงใจ น้ำตาเมียหลวง โบว์แดงแสงใจ โบว์รักสีดำ คุณลำไย เต๋ยฮักสาวโคโยตี้ คุณไม่รักทำไมไม่บอก สาวสวนแดงสุดท้ายที่กรุงเทพฯ ฯลฯ (แต่ว่าเป็นการจัดให้ตามคิวที่ขอ เพราะฉะนั้นเพลงเร็วเพลงช้าจึงติดกันยุ่งเหมือนกัน พี่สุชาติแนะนำว่า “เพื่อให้อารมณ์เพลงต่อเนื่อง ควรจัดเพลงเร็วและเพลงช้าสลับกัน เช่น เพลงช้าสัก ๓ - ๔ เพลง และเพลงเร็วสัก ๔ - ๕ เพลง”)

อ้อ... งานนี้ป้าจอยก็ร่วมร้องกับเขาด้วยนะ เพลงที่ป้าจอยร้องคือ เหมือนข้าวคอกยเคียว “ไต่ยีนใหม่พี่ เสียงนี้ คือสาวบ้านนา พร้าเพรียก เรียกหา ตั้งตา นับเวลา รอคอย...” ฉันว่าป้าจอยน้ำเสียงสูงและหวานซึ่งกว่าอรวี สัจจานนท์ เสียอีกนะ (ป้าจอยว่า ถ้าไม่มีใครให้โอกาส ไม่มีใครให้ร้อง ก็ไม่คิดว่าจะร้องได้เหมือนกัน) พอป้าจอยร้องจบ พี่แมนก็ร้อง “อ้อหือ!” เป็นไงล่ะ

ส่วนอีกคนที่ไม่พลาดงานนี้แน่นอนคือ คุณกล้า ซึ่งเสียงดีไม่แพ้คนอื่น เลยร้องเสียหลายเพลงเลย เช่น ผู้หญิงคนสุดท้าย คิดถึงแม่ ฝากฟ้า ไร่อ้อยคอยรัก รอยยิ้มนักสู้ ฯลฯ แทบไม่น่าเชื่อว่าบรรดาลูกศิษย์ลูกหาคนตาบอดของพี่สุชาติที่นั่นซุ่มมุนกันอยู่กว่ายี่สิบชีวิตนี้ จะร้องเพลงได้เกือบทุกคน และน้ำเสียงดี ๆ กันทั้งนั้น

และงานนี้ยังฉันพบคู่กัดของคุณกล้าด้วย ชื่อคุณลำไย สาวน้อยตัวเล็กน่ารัก ซึ่งวันนี้เปิดตัวด้วยเพลงของต่าย อรทัย คุณกล้าแอบเฝ้าที่คู่กัดให้ฟังว่า “คุณลำไยเขาร้องเพลงเพราะมากครับ นอกจากนี้เขายังมีความสามารถพิเศษอย่างอื่นอีกด้วยครับ คือ เขาสามารถเลียนเสียงสัตว์อื่นๆ ได้เหมือนมากครับ จนบางครั้งผมคิดว่าเขาเป็นจริงๆ” (หัวเราะ) แต่สิ่งหนึ่งที่ฉันเห็นคือ คุณลำไยแต่งหน้าแต่งตาสะสวยทีเดียว จึงถามว่า “ใครแต่งหน้าให้คุณลำไยคะ” คุณลำไยบอกว่า “แต่งเองคะ” พี่อ้อตส่งเสียงว่า “เก่งกว่าพี่อีกแน่ะ”

แล้วก็มีอีกคนหนึ่ง ชื่อเอี้ยว (นามสมมติ) พี่สุตตาทบอกว่า นอกจากเขาจะตาบอดแล้วยังพิการซ้ำซ้อนอย่างอื่นด้วย ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ (เช่น การขับถ่าย) และมีอาการทางสมองด้วย ต้องมีคนคอยดูแล พี่สุชาติว่า คนภายนอกถ้าไม่สังเกตจะไม่รู้ แต่ถ้าคนใกล้ชิดจะรู้ (เขาจึง

เป็นคนหนึ่งที่เรียนจบแล้วแต่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร) แต่ฉันสังเกตเห็นว่าเขาร้องเพลงได้เก่งมาก จำเนื้อเพลงได้แม่นยำ เวลาไปจดเพลงจากเขา ฉันลองถามว่าเพลงนี้ใครร้องคะ เขาก็ตอบได้ถูกต้องทุกเพลง (เห็นไหมว่าคนเราต้องมีอะไรเด่นสักอย่างในตัวเองสิเน่า เพียงแต่เรา จะหาเจอหรือเปล่า) ส่วนเอี้ยวจะร้องเพลงเก่งแค่ไหนก็ดูจากเพลงที่เขาขอมาก็แล้วกันค่ะ... มีเมียเด็ก บอกว่าอย่าขอมอลำ น้ำตาจ๋าโท มนต์รักลูกทุ่ง ไฉ่หนุ่มตุ้เพลง เหล้าจ๋า ฯลฯ ย้ำอีกทีว่า ทั้งหมดที่ร้องนี้เขาไม่ได้ดูเนื้อเพลงเลยนะคะ

จำได้ว่าเวลาร้องคาราโอเกะ ฉันต้องคอยอ่าน เอ่อ... ร้องตามตัวอักษรที่ขึ้นอยู่บน หน้าจอ ขนาดมีเนื้อเพลงให้ บางที่ยังร้องเร็วกว่าดนตรี บางทีก็ร้องตามไม่ทัน ร้องผิดบ้างถูก บ้าง แต่สำหรับคนตาบอดแล้ว เขาไม่ได้ดูเนื้อเพลงหน้าจอเลย แต่ฉันเห็นเสียงร้องของเขา เคลื่อนไปพร้อมกับตัวอักษรที่เคลื่อนอยู่บนหน้าจอ ช่างพอดีพอดี ไม่มีเพี้ยน ไม่มีผิดคีย์ เขาทำได้อย่างไรนะ?

ระหว่างที่บรรยายกาศดำเนินไปด้วยความครึกครื้นสนุกสนาน มีเสียงกรีด เสียงปรบมือ เสียงเฮ เป็นระยะๆ บางเพลงบรรดาลูกศิษย์ลูกหา ก็โชว์เดี่ยว บางเพลงรู้สึกมันก็ร่วมร้องไปพร้อมๆ กัน พวกเขายิ้ม พวกเขหัวเราะกันอย่างมีความสุข บางช่วงก็ส่งเสียงดังกว่าเสียงเพลง เสียอีก บางช่วงก็ลุกขึ้นมาเต้นโยกไปโยกมา บางช่วงก็แข็งตามเสียงเพลง ดูพวกเขามีความสุข กันมาก...

การได้ออกมาจากมุมมืด ทำให้พวกเขาารู้แล้วว่า โลกนี้ไม่ได้มีเขาคนเดียวที่ตาบอด และการตาบอดก็ไม่ได้หมายความว่า พวกเขาไม่สามารถใช้ชีวิตปกติเหมือนคนอื่นได้

เด็กเดินไม้ค้

เวลาเราร้องเพลงหรือร้องคาราโอเกะ สิ่งหนึ่งขาดไม่ได้คือ ไมค์โครโฟน ไซ้ใหม่คะ เมื่อฉันทำหน้าที่เป็นเด็กจดเพลง แล้วใครจะทำหน้าที่เป็นเด็กเดินไม้ค้ คือ คอยส่งไมล์ให้คนตาบอดได้ร้องเพลง เมื่อมีไมค์แค่ ๒ อัน อันหนึ่งอยู่ที่ดีเจ อีกอันหนึ่งต้องถูกส่งเวียนไปตามคนตาบอดที่ร้องเพลง เด็กส่งไมค์ต้องคอยลุกๆ นั่งๆ เดินไปเดินมาอยู่หลายชั่วโมงเหมือนกันคะ กว่าจะงานจะเลิก แล้วเขาคือใคร?

คุณผู้อ่านจำเด็กสองคนที่ช่วยเปิดประตูให้กับคนตาบอดได้ใหม่คะ ก็คือ น้องต้อม (อายุ ๗ ขวบ) กับน้องบ๊ิก (อายุ ๕ ขวบ) แม้ว่าเขายังเด็ก แต่ดูเขากระตือรือร้นมากที่จะช่วยเหลือ ไม่โยเย ไม่บ่นสักคำ ความเป็นลูกหลานคนตาบอด ทำให้เขาคุ่นชินกับคนตาบอดอื่นๆ ด้วยกระมัง เขาทำโดยที่ไม่ต้องมีใครมาบอกให้เขาทำ ไม่มีความรู้สึกรังเกียจ แต่จิตใจกลับอ่อนโอนมีเมตตา (อืม... นี่ละ อนาคตของคนตาบอด)

น้องบ๊ิก กำลังทำหน้าที่เด็กเดินไม้ค้

พี่สุชาติเล่าถึงน้องต้อมว่า “ต้อมเขาจะเรียนรู้กับคนตาบอดเยอะ เพราะแม่ก็ตาบอด แล้วก็ใกล้ชิดกับบรรดาคนตาบอด เขามาอยู่กับผมตั้งแต่ยังไม่เข้าเรียนอนุบาล เพราะว่าแม่ของเขาเข้ามาเรียนฝึกอาชีพ ระหว่างที่แม่เขาอยู่กับผม ผมก็คิดว่าจะทำยังไงกับต้อมดี ก็พอดีใกล้ๆ ร้านนมมีศูนย์เด็กเล็ก ผมก็เลยพาไปเข้าเรียนที่ศูนย์ฯ แล้วก็จัดการเรื่องชุดนักเรียน อุปกรณ์อะไรให้เขาเรียบร้อยเลย เพราะฉะนั้นวิถีชีวิตจะเป็นแบบนี้คือ เข้ามา แม่ก็เรียนนวด ส่วนลูกเราก็จ้างรถมอเตอร์ไซด์ไปรับไปส่งที่ศูนย์ โชคดีที่เขาเป็นเด็กเลี้ยงง่าย ว่านอนสอนง่ายด้วย ผมก็รักเขาเหมือนลูกเลยนะ

ตอนที่พาเขาไปเข้าเรียนนั้น ก็เลยกำหนดที่จะรับเด็กเข้าเรียนแล้ว แต่ผมก็ไปอธิบายให้อาจารย์ที่ศูนย์ฟังว่าแม่เขาตาบอด ตอนนั้นเขายังเล็ก ถ้าให้เขาอยู่กับแม่ เขาจะกวนแม่ แล้วจะไม่เป็นอันเรียน เขาก็เลยได้เข้าเรียน

พ่อแม่เขาเรียนจบ เขาก็กลับไปอยู่บ้านกับแม่ แล้วก็ย้ายโรงเรียนไปเรียนแถวบ้านเขาที่นครนายก ตอนนี้อยู่กับแม่เขาก็อาศัยมีคนมารับออกไปนวดตามบ้าน ไปนวดให้พระที่วัดบ้าง เวลาไปเยี่ยมเขาที่บ้าน กับข้าวไม่มี ผมก็จะซื้อไปให้ เวลาที่เขาเจอผม เขาจะยกมือไหว้ “สวัสดีครับพ่อครู” เขาเป็นเด็กที่พูดเพราะด้วย หรือเวลาที่บ้านเขามีปัญหาอะไร เขาก็จะบอกแม่ว่า “แม่ๆ ไปหาพ่อครูกันเถอะ” เพราะเขาคิดว่าผมจะช่วยเขาได้...” (ยิ้ม)

จะบอกว่า วันก่อน ตอนที่พ่อครูกับน้องต้อมเจอกันนั้น ฉันเห็นเขากอดกันกลมทีเดียว พี่สุชาติลูบหัวหนูน้อยแล้วถามไถ่อย่างรักใคร่เอ็นดู... (ตอนที่เห็นนั้น ฉันหลงคิดว่า เด็กคนนี้ต้องเป็นลูกชายของพี่สุชาติแน่เลย)

มัวแต่ออกนอกเรื่องไปนาน กลับมาที่เรื่องเด็กเดินไม้ค้ต่อดีกว่า แม้ว่าน้องต้อมจะเป็นเด็กเดินไม้ค้ แต่บางเพลงก็เห็นเขาร้องคลอไปด้วย กระนั้นเลย “เดี่ยวอ้อตจัดให้” น้องต้อมเลยได้ร้องเพลงกะเขาด้วย พี่อ้อตว่า “แหม เก่งจริงนะ ตัวแค่นี้”

น้องต้อมเดี่ยวไมค้

พี่อ้อตคอยเป็นกำลังใจให้... สู้ สู้

ใครบางคนเคยพูดว่า “จะรู้สึกยินดีที่เห็นคนตาบอดเจริญก้าวหน้าในชีวิต และรู้สึกปลื้มใจ ดีใจ ที่ได้ยินข่าวของคนตาบอดที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานต่างๆ”^{๓๓} ฉันเองก็อยากจะบอกว่า “วันอื่นเขาจะเป็นอย่างไร ฉันไม่รู้ แต่ว่าวันนี้ ฉันเห็นเขามีความสุข ฉันก็รู้สึกยินดีและมีความสุขไปด้วย” แล้วคุณผู้อ่านคิดว่าวันนี้ พี่สุชาติในฐานะ “พ่อครู” จะมีความรู้สึกเช่นไรคะ?

^{๓๓} คุณสหัทยา โชติกเสถียร ซึ่งเป็นศิษย์รุ่นแรกของโรงเรียนสอนคนตาบอดกล่าวไว้หนังสือ *อนุสรณ์มิสเจเนวีฟ คอลฟิลด์ ครบรอบ 25 ปีแห่งการถึงแก่อนิจกรรม* ว่า “สำหรับดิฉันในฐานะที่เป็นศิษย์คนตาบอดรุ่นแรกของมิสคอลฟิลด์ เป็นพี่ใหญ่ของรุ่นน้อง เป็นครูของศิษย์หลายรุ่น และเป็นเพื่อนของคนตาบอดทุกคน รู้สึกยินดีที่เห็นคนตาบอดเจริญชีวิตในแนวทางต่างๆ และรู้สึกปลื้มใจ ดีใจที่ได้ยินข่าวของคนตาบอดที่ประสบความสำเร็จ สัมกับความหวังที่มีสคอสฟิลด์ ตั้งไว้ทุกประการ” ที่มา : <http://www.tab.or.th>

แม่ครู...แม่งาน

“วันนี้ผมรู้สึกปลื้มใจ มันบอกไม่ถูก... แล้วผมมีความสุขตรงไหนรู้ใหม่ ผมมีเพื่อนข้ามจังหวัดมาเยี่ยมเยียน มาร่วมงานด้วย แม้ว่าผมจะไม่ได้บอกใคร...” พี่สุชาติพูดอย่างมีความสุขหลังจากที่งานงานไหว้ครูผ่านพ้นไปแล้ว

ความสำเร็จของงานไหว้ครูในวันนี้ ส่วนหนึ่งฉันว่าต้องยกความดีความชอบให้พี่สุตาดา... จำได้ว่า ฉันพบกับพี่สุตาดาครั้งแรก เมื่อต้นเดือนกรกฎาคม ในเวลาที่สรุปบทเรียนและแลกเปลี่ยนความรู้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพฯ ภาพที่ฉันเห็นพี่สุตาดาในครั้งนั้นก็ถือเป็นคนตาดีที่ทำหน้าที่นำทางคนตาบอด เป็นผู้หญิงผิวขาว หน้าตาทำทางใจดีคนหนึ่ง พี่สุตาดาในความคิดของฉันไม่มีอะไรมากกว่านั้น แต่พี่สุตาดาที่ฉันพบในครั้งนี้เปลี่ยนไป...

เมื่อวานนี้ พี่สุตาดาออกมาต้อนรับพวกเราด้วยท่าทีสบายๆ ในชุดเสื้อโปนๆ กางเกงสามส่วน ผมที่เกล้าไว้หลุดร่วงลงมาบ้าง ด้วยกำลังวุ่นกับการเตรียมงานไหว้ครูที่จะเกิดขึ้นในวันพรุ่งนี้ แม้จะเห็นร่องรอยของความเหน็ดเหนื่อย แต่พี่สุตาดาก็พูดด้วยดวงตาเปี่ยมสุขอีกเช่นเคย จนฉันอยากจะนิยามว่า “ดวงตายิ้มได้”

ฉันบอกพี่สุชาติว่า “พี่สุตาดาเป็นคนที่มิใช่หน้ายิ้มตลอด ยิ้มในดวงตาและใบหน้า” พี่สุชาติบอกว่า “จริงหรือ ผมก็เพิ่งรู้จะครับเนี่ย” แล้วก็หัวเราะ

งานนี้ พี่สุตาดาเป็น“ตา”ให้พี่สุชาติจริงๆ ดูแลตั้งแต่ที่บ้าน ในบ้าน จนถึงในครัว ในห้องน้ำ ใครจะไปใครจะมา ฉันเห็นวันนี้ทั้งวันพี่สุตาดาไม่ได้นั่งเลย เดินไปเดินมา จัดแจงเรื่องนั้นเรื่องนี้ตลอด แม้แต่เวลากินข้าว ในขณะที่พวกเรานั่งล้อมวงกินข้างเตียง มีพี่สุตาดาคนเดียวเท่านั้นที่ไม่ได้กิน พี่สุตาดาว่า “ไม่เป็นไร ทานกันก่อนเลยคะ ทานให้อร่อยนะคะ พี่ยังไม่หิว” ว่างแล้วก็ไปดูแลเรื่องอาหารการกินให้กับบรรดาคนตาบอดต่อ

พี่สุตาดาเล่าเบื้องหลังให้ฟังว่า “พี่รู้ว่า วันนี้พี่จะต้องยุ่งมาก เพราะฉะนั้นคนตาบอดที่พี่จะไม่มีเวลาไปดูแลในรายละเอียดของเขาเท่าไรหรอกคะ อย่างเช่น เอี้ยว (นามสมมติ) พี่โทรศัพท์ไปบอกคนที่ดูแลเขาว่า ให้อาบน้ำแต่งตัวเอี้ยวให้เรียบร้อยก่อนมาเลยนะ เพราะว่าเอี้ยวเขาจะเป็นโรคผิวหนังด้วย เวลามาเจอคนอื่น เอี้ยวเขาจะรังเกียจ ตอนที่เขามา เขาเจอพี่ เขาก็ยังบอกว่า แม่ครู...อาบน้ำปะแป้งให้หนูหน่อย เพราะพี่เคยดูแลเขามาก่อน เมื่อตอนบ่ายนี้เขาก็ท้องเสีย กางเกงเลอะเทอะไปหมด เขาควบคุมเรื่องระบบขับถ่ายไม่ได้ พี่ก็ต้องรีบพาเขาไปทำความสะอาด แล้วโทรไปบอกให้ที่บ้านเขามารับกลับ”

ฉันถามพี่สุตาดาว่า เคยบอกพี่สุชาติใหม่ว่า “เหนื่อย” พี่สุตาดาบอกว่า “เคย” แล้วพี่สุชาติว่ายังไงคะ ฉันถามต่อ พี่สุตาดาว่า คุณสุชาติเขาก็ว่า “รับทราบ” ตอบแล้วพี่สุตาดาก็หัวเราะ ฉันว่าฉันมองเห็นความสุขจากดวงตาของพี่สุตาดานะ

เฮ้อ... ไม่รู้จะเรียกว่า พี่สุชาติโชคดีที่เจอกับพี่สุตาดา หรือพี่สุตาดาโชคดีที่เจอพี่สุชาติ? เอาเป็นว่า ทั้งสองคนโชคดีที่ได้มาพบกันก็แล้วกัน

แม่และลูกชายคนเดียว

อ้อ... พุดถึงแม่งานแล้ว วันนี้พวกเราได้พบกับคุณแม่ของพี่สุชาติด้วย แม้ว่าท่านจะอายุ ๖๐ กว่าปีแล้วก็ตาม แต่คุณแม่ก็ยังมึบใบหน้าที่ยังใส มีดวงตาที่ตาเปี่ยมสุขอยู่ตลอดเวลา เมื่อพุดถึงลูกชายคนเดียวที่เหลืออยู่... เมื่อถามว่า ร้านของคุณแม่อยู่ตรงไหน คุณแม่ชี้มือไปยังฝั่งตรงข้าม แล้วบอกว่า “อยู่ตรงข้ามกับร้านนวดนี่ละ” ในวันนี้ของทุกปีคุณแม่จะปิดร้านขายของ ๑ วัน เพื่อมาร่วมงานไหว้ครูหมอหนวของลูกชาย...

ฉันรู้แล้วละว่าพี่สุชาติเอาพลังกำลังในการทำงานมาจากไหน... ก็มีพี่สุดตาคอยเป็นกำลังกาย และมีคุณแม่คอยเป็นกำลังใจนี่เอง

พวกเราช่วยสร้างภาพ...

งานไหว้ครูวันนี้ พี่อ้อต้อนรับหน้าที่เป็นช่างภาพมือหนึ่งให้กับพี่สุชาติ เรียกว่าแสงไฟแสงแฟลชแลบวิบวิบทั้งวัน ในขณะที่ฉันบันทึกเสียงบ้าง สอบถามข้อมูลบ้าง จดลงสมุดบ้าง...

การมาของพวกเรา ในสายตาคนอื่นนั้น จะเห็นว่าเรามาสัมภาษณ์ประวัติของพี่สุชาติ มาถ่ายรูป มาดูการทำงาน บางทีเราก็พูดจริงว่าจะทำหนังสือ บางทีก็พูดเล่นๆ ว่า จะทำสคู๊ป(วงเวียน)ชีวิต แต่ก็ไม่ได้อธิบายอะไรมากกว่านี้

พี่สุชาติบอกว่า “ผมอยู่ที่นี้ ในแวดวงในสังคมที่นี่ คนทั่วไป ญาติพี่น้องที่เขามาเห็นพวกคุณ มาให้ความสนใจผม มาถามข้อมูล ถามประวัติ แนวคิด การทำงาน ฯลฯ เขาก็รู้สึกว่ สุชาตินี่ก็มีดีนะ ประมาณนี้ มันช่วยให้ภาพผมดีขึ้น... แต่ก่อนญาติๆ ผมบางคนเขาก็จะมองว่าผมต้อยนะ เขาไม่เชื่อมั่นว่าผมจะทำได้ แต่ตอนนี้ผมทำได้ และค่อยๆ ชัดขึ้นๆ จากแต่ก่อนอะไรที่ดูเป็นภาระ แต่เดี๋ยวนี้มันกลายเป็นพลัง ผมสามารถสร้างความน่าทึ่งให้กับเขาได้...”

ส่วนแม่ผมเขาก็ภูมิใจนะ เขาถามผมว่า ไ้หนู คนที่เขามาถ่ายรูปนั้น จ้างเขามาเท่าไร (หัวเราะ) ผมก็อธิบายไป แต่ไม่รู้ว่าจะเข้าใจมากน้อยแค่ไหน ถ้าผมได้ลงหนังสือ แล้วเอามาให้แม่ผมดู เขาคงดีใจแก้มบ้านเลย (หัวเราะ)” แหม ฟังอย่างนี้แล้วรู้สึกดีใจจริงๆ ที่พวกเราได้ทำประโยชน์ให้พี่อีกหนึ่งอย่างโดยไม่รู้ตัว... อ้อ

๖. เดินสายไปเยือนร้านนวดและแผงขายล็อตเตอรี่

ร้านนวด หัตถเวช เนตรทิพย์ แห่งแรก คือที่ตั้งอยู่ริมถนนนครนายก-ปราจีนบุรี (ร้านแรกที่พวกเราไป และเป็นร้านที่ใช้จัดงานไหว้ครูไฉคะ) ส่วนหัตถเวช เนตรทิพย์ สาขา ๓ อยู่ในตลาดในตัวเมืองปราจีนบุรี และหัตถเวช เนตรทิพย์ สาขา ๒ อยู่ที่ตัวเมืองนครนายก ซึ่งระยะทางจากร้านที่ ๑ ไปยังร้านที่ ๒ และร้านที่ ๓ ประมาณ ๓ กิโลเมตร ซึ่งวันนี้เราจะไปเยือนหัตถเวช เนตรทิพย์สาขา ๒ และ ๓ รวมทั้งแผงขายล็อตเตอรี่ด้วยค่ะ

เมื่อชีวิตต้องเดินทาง

พี่สุชาติบอกว่าที่บ้านไม่มีรถยนต์ มีแต่รถมอเตอร์ไซค์ พวกเราเลยสงสัยว่า

เวลาที่ต้องเดินทางไปกรุงเทพฯ หรือไปต่างจังหวัดจะทำอย่างไร?

เวลาที่ต้องลงพื้นที่ไปหาคคนตาบอดจะทำอย่างไร?

เวลาที่ไปร้านนวด มีตั้งสามร้าน ไปแผนขายล็อตเตอรี่อีกจะทำอย่างไร?

พี่สุชาติบอกว่า “ผมเดินทางได้ทั้งสองรูปแบบคือ แบบมีคนนำทางก็ได้ หรือเดินทางไปเองก็ได้ ถ้าไปกรุงเทพฯ ไปได้ทั้งรถประจำทาง รถทัวร์ และรถตู้ เราก็เลือกให้เหมาะสมกับตัวเรา เช่น ถ้าไปสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย จะไปรถตู้ก็สะดวก เพราะจะไปหมดระยะที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิพอดี และจากอนุสาวรีย์ฯ ต่อรถเมล์ไปอีกสองสามป้ายก็จะถึงสมาคมฯ สำหรับรถตู้ที่สามารถโทรบอกให้มาแวะรับที่ร้านนวดได้

สำหรับเวลาลงพื้นที่ไปหาคคนตาบอด ก็จะใช้มอเตอร์ไซค์เช่นกัน บางทีก็ไปกับพี่เขย บางทีก็ไปกับคุณสุดตา เพราะนั่นเวลาไปร้านนวดหรือไปแผงล็อตเตอรี่ก็เช่นกัน”

พี่สุดตาว่า “คนภายนอกมักจะมองว่าเรามีเงิน แล้วทำไมไม่ซื้อรถ แต่ความจริงไม่ใช่เลยเงินที่มี ก็มีไว้ใช้จ่าย เพราะชีวิตไม่ได้มีเราคนเดียว แต่เรายังมีครอบครัว ซึ่งครอบครัวก็ไม่ได้มีแต่พี่กับคุณสุชาติ ครอบครัวของเราคือคนตาบอดที่อยู่กับเรา เพราะฉะนั้น พี่ก็จะขับรถหัวฟูทั้งปีทั้งชาติ ยกเว้นว่าไปไหนไกลๆ ก็อาศัยขึ้นรถโดยสารค่ะ” แหม ฟังแล้ว ฉันอยากจะยกตำแหน่ง “ภรรยาพอเพียง” ให้พี่สุดตาอีกตำแหน่งหนึ่ง จริงๆ นะ

สามร้านหนึ่งการบริหาร

พี่สุชาติเล่าว่า “เมื่อ ๙ ปีที่แล้วร้านนวดคนตาบอดแทบไม่มี ถือว่าเรามาบุกเบิกเป็นรายแรกๆ ในจังหวัด การนวดในโรงพยาบาลก็ยังมี เพิ่งมาเปิดตามหลังผมได้ไม่นาน”

“มีร้านนวดตั้งสามร้าน แล้วพี่บริหารอย่างไรคะ”

“ผมถือหลักว่า งานอยู่ตรงไหนผมก็อยู่ตรงนั้น ค่าไหนนอนนั้น คุณสุดตาก็เช่นกัน ผมยึดหยุ่นได้ตลอด” ฉันท้าว่า เหมือนพี่แมนเลยคะ พี่แมนก็ยึดหยุ่นได้ มีหลายบ้านเหมือนกัน (ฮา) พี่สุชาติหัวเราะชอบใจใหญ่ แล้วเล่าต่อไปว่า “หมอนวดทุกร้านจะดูแลกันเอง ช่วยเหลือกันเอง หุงข้าวเอง ไปตลาด กวาดบ้าน ฯลฯ เรียกว่าตอนนี้ปล่อยเขาได้แล้ว เพียงแต่เราก็ดูอยู่ห่าง เวลาเขามีปัญหาอะไร เขาก็จะมาออกมาปรึกษา...”

“พี่สุดตาบอกว่า คนตาบอด คือ ครอบครัวของพี่?” ฉันทถาม

พี่สุชาติว่า “ปกติผมอายุ ๓๙ ปี จะต้องคิดถึงความมั่นคงของตัวเองและครอบครัว แต่ผมไม่ได้มีเวลาคิดตรงนี้เลย เพราะผมเอาเวลาไปทุ่มกับงานหมด แล้วชีวิตผมไม่ได้มีผมเดียว มีคนตาบอดด้วย ผมทำประกันสังคมให้กับคนตาบอดที่อยู่ในร้านกับผมด้วยเพื่อเป็นหลักประกันให้เขา...”

กับคนตาบอดที่เราอยู่กันเหมือนเป็นครอบครัว เวลาเขามีอะไร เขาก็มาปรึกษาผม มีปัญหาแก้ไม่ได้ ผมก็ต้องไปจัดการให้ เวลาส่วนตัวผมจึงไม่ค่อยมี แต่เวลาเขาขัดแย้งกัน ผมพูดแล้วเขาจะฟังผม ปกติผมเป็นคนพูดน้อย พูดสองสามคำ แต่ว่าจะพูดให้เขาคิด เขาก็จะเข้าใจดี” ฉันท้าได้ว่า คุณกล้าบอกว่า คำพูดพี่สุชาติเป็นคำพูดศักดิ์สิทธิ์

พี่อ้อตสงสัยว่าการผ่านงานบริษัทเอกชนมา มีส่วนทำให้เป็นคนคิดเก่ง บริหารเก่งด้วยหรือเปล่า พี่สุชาติบอกว่า “การผ่านงานของภาคธุรกิจมาก็มีส่วนช่วยให้เรามองอะไรได้ลึกมากขึ้น แต่ก็ไม่ใช่เหตุผลทั้งหมด... ผมว่ามันอยู่ที่ตัวเราด้วยคือ เราค่อยๆ คิด ค่อยๆ ทำ พอคิดอะไรได้ก็ลงมือทำ พอทำแล้วมันก็เกิดผล เมื่อเกิดผลคนก็เห็น คนก็ยอมรับ ทำให้ตอนนี้ผมก็สามารถเป็นเจ้านายของคนตาบอดได้ เขากล้าที่จะมาทำงานกับเรา เขาเชื่อใจเรา เขาศรัทธาเรา ในขณะเดียวกัน ในการบริหารผมสามารถที่จะบริหารอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรมได้ คือให้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมกับเขาได้ ให้ความมั่นคงกับเขาได้ และผมเองก็สามารถที่จะตรวจสอบเขาได้ด้วย”

งานขายล็อตเตอรี่ที่นำเข้ามาเป็นอาชีพเสริมให้กับคนตาบอด

“แล้วงานขายล็อตเตอรี่บริหารอย่างไร” ฉันทถามต่อ

ตอนนี้แผงขายล็อตเตอรี่ที่ห้างสรรพสินค้า ซึ่งมี ๒ จุด มีพนักงานขาย ๓ คน เป็นพนักงานประจำ มีเงินเดือนให้ทุกเดือนเหมือนลูกจ้างทั่วไป เริ่มต้นทำงานก็ให้เงินเดือนตามวุฒิ มีค่าทำงานล่วงเวลาให้ (โอที) เงินเดือนจะออกเดือนละ ๒ ครั้ง ทุก ๑๕ วัน คือ ประมาณกลางเดือนกับปลายเดือน ผมให้เขาทำงาน ๒ วัน แล้วหยุด ๑ วัน สลับกัน เนื่องจากห้างสรรพสินค้าเปิดทุกวัน ตั้งแต่ สิบโมงเช้า จนถึงสี่ทุ่ม แต่คนเราจะทำงานวันละ ๑๒ ชั่วโมง ทุกวันคงจะไม่ไหว...

พนักงานขาย ๓ คน คนหนึ่งจะขายสองวัน หยุดหนึ่งวัน ทั้งสามคนจะมาทำงานและหยุดสลับกัน แต่ว่าแผงล็อตเตอรี่จะขายทุกวัน นอกจากนี้ผมยังมีแผงขายล็อตเตอรี่อีก ๑ จุด อยู่ที่อีกห้างหนึ่ง แต่ว่าที่นั่นยังมีพนักงานขายแค่คนเดียว เขาต้องขายทุกวัน แต่ผมก็มีค่าล่วงเวลาให้เขา... รวมแล้วมีพนักงานขาย ๔ คน รวมถึงพี่น้องที่เข้ามาช่วยดูแลบริหารงานให้ผมด้วย สรุปแล้ว ตอนนี้ผมต้องจ่ายเงินเดือนให้พนักงาน ๕ คน ทุกเดือน”

แผงขายล็อตเตอรี่

พวกเราได้มีโอกาสไปเยือนแผงขายล็อตเตอรี่ของพี่สุชาติที่อยู่ทางเข้าของห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง... เมื่อแอบถามว่า ทางห้างสรรพสินค้านั้นเขาคิดค่าเช่าสถานที่อย่างไร แบบว่ามีสิทธิพิเศษสำหรับช่วยเหลือคนพิการหรือเปล่า พี่สุชาติบอกว่า “เขาก็คิดไปตามสัดส่วน เพราะธุรกิจก็คือธุรกิจ แต่อะไรที่พอจะขอรับการสนับสนุนได้ก็พยายามจะขอ แต่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นสตางค์ไปเสียหมด” (อิม ชัดเจนดี) “ซึ่งผมก็ยินดี เขาอนุเคราะห์สถานที่ให้เราเช่าก็ดีแล้ว เพราะสถานที่ตรงนี้มีคนอยากได้เยอะ ก็ยังไม่ได้ แต่ที่เราได้ก็ถือว่าโชคดีแล้ว”

สำหรับการขายล็อตเตอรี่ที่มี ๒ จุด คือเรียกว่าทั้งห้าง มีร้านของพี่สุชาติเจ้าเดียว แต่ว่าตั้ง ๒ จุด

สำหรับแผงวางล็อตเตอรี่นั้น เป็นแผงสี่เหลี่ยมผืนผ้าสองแผงติดกัน เอียงทำมุมประมาณ ๔๕ องศา มีขอบยกสูง พื้นกรุด้วยพิวเจอร์บอร์ด สำหรับแม่กตล็อตเตอรี่ พี่สุชาติบอกว่า ออกแบบเอง ส่วนล็อตเตอรี่ที่วางขายนั้น ทุกใบจะใส่ซองพลาสติกใส (กระดาษแก้ว) เวลาที่แม่กตอยู่บนแผงจะดูใหม่ สวยงาม และน่าซื้อมาก เวลาฝนตก หรือเวลาที่ออกไปเดินขายข้างนอก หากฝนตกล็อตเตอรี่ก็ไม่เปียก ไม้กอง และที่มุมล็อตเตอรี่ก็จะแม่กกระดาษสะท้อนแสงหลากสี เขียนว่าเป็นชุดอะไร เช่น ๑๐ ใบ ๒๐ ล้าน ถือว่าเป็นการดึงดูดลูกค้าด้วย

ถ้ามีเวลาว่าง พี่สุชาติจะมาช่วยขายล็อตเตอรี่ด้วย

พอลูกค้าซื้อเสร็จ พนักงานขายก็จะยกมือไหว้ลูกค้า แล้วพูดสโลแกนคือ “ขอให้โชคดี ถูกรางวัลที่หนึ่งนะคะ/นะครับ” พี่สุชาติว่า “ผมจะให้ความสำคัญกับลูกค้า เราจะต้องเน้นการ

บริหารที่ดี” ตรงนี้ทำให้มีหลายคนชมว่า “ร้านนี้มารยาทดี พุดจาเพราะ” แล้วพนักงานขายที่เป็นคนตาดีของพี่สุชาติยังมีความสามารถอื่นๆ ด้วยนะ

พี่สุชาติบอกว่า “เวลาทำงาน เขาจะมีชั่วโมงว่างอยู่ ถ้าว่างเขาจะมาเรียนนวดด้วย ตอนนี้เขาก็นวดได้ ถ้าว่างเขาก็จะมานวด”

พี่สุชาติเล่าให้ฟังว่า “ตอนนี้ผมก็ขยับมาเป็นคนบริหารมากขึ้น คือ มีการจัดจ้างให้คนอื่นเข้ามาทำงาน ผมถือว่าเป็นการสร้างงานให้ทั้งกับคนตาบอดและคนตาดีด้วย คือ จ้างคนตาดีเข้ามาเป็นพนักงานขายประจำร้านที่ห้างสรรพสินค้า โดยให้เงินเดือนตามวุฒิ (ตอนนี้ก็กำลังศึกษาอยู่ว่าหากจะขยายร้านไปตั้งตามหน้าร้านสะดวกซื้อต่างๆ จะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน) ส่วนคนตาบอดก็ให้ขายเพื่อเป็นรายได้เสริมของเขา เช่น ขายหน้าร้านนวด หรือ เวลาว่าง ไม่มีแขกเวลาเดินไปตลาดก็เอาแผงสลากไปด้วย หรือหยิบสลากไปติดมือไปด้วย

พี่สุชาติว่า “สำหรับคนตาบอดที่จะขายสลากนั้นก็ให้เป็นไปตามศักยภาพ ตามความสมัครใจของเขา แม้ว่าคนตาบอดจะมีโอกาสขายได้มากกว่าคนตาดี แต่ว่าก็อยู่ที่ทำเลด้วย เช่นที่ห้างสรรพสินค้าจะมีคนพลุกพล่านมากกว่า ก็มีโอกาที่จะขายได้มากกว่า”

เมื่อถามว่า สลากที่นำมาขายมีที่มาอย่างไร พี่สุชาติบอกว่า “ผมก็ไปซื้อเขามาอีกทีหนึ่งจากยี่ปี่ เพราะผมไม่ได้โคเวต้าสลาก เพราะชมรมผมไม่ได้มีสถานะเป็นนิติบุคคล”

นโยบายในการขายของพี่สุชาติคือ ขายหมด ไม่เก็บ “ผมขายทุกวัน จะเว้น ๑ วัน คือหลังวันที่ออกรางวัล เพราะต้องไปซื้อที่กรุงเทพฯ พอกลับมาจัดเป็นชุดใส่ซอง จะกันทำทั้งคืนพอรุ่งเช้าก็ออกขายได้เลย”

“หลักการบริหารงานของผม คือ ให้ทำงานเป็นกะ ผมคำนวณว่า คนเราวันหนึ่งทำงาน ๘ ชั่วโมงก็ถือว่าเต็มที่แล้ว แต่ว่า ห้างสรรพสินค้าจะเปิดตั้งแต่ ๑๐ นาฬิกา ถึง ๒๒ นาฬิกา ก็ประมาณ ๑๒ ชั่วโมง เวลาที่เกินมาก็ถือว่าเป็นโอทีของเขา”

สำหรับเรื่องการขายล็อตเตอรี่นั้น พี่สุชาติว่า “แรกเริ่ม พี่ก็ทำไม่เป็นหรอก แต่คุณสุชาติเขาบังคับ เอ่อ...เขาสอนนะคะ (หัวเราะ) แต่พอทำแล้วเราจะรู้ว่า แต่ละงวดเราจะต้องซื้อมาขายจำนวนเท่าไร คุณสุชาติเขาเก่งคะ ในการขาย เขายังเข้าถึงลูกน้องทุกคน เขาเข้าไปช่วยสอนช่วยขายให้ จนขายเป็นแล้วก็ค่อยปล่อย”

พี่สุชาติว่า “ไม่ใช่ใครอยากขายก็ขายได้ แต่ว่าตามศักยภาพของแต่ละคน แล้วก็ขึ้นอยู่กับทำเล สถานที่ขายด้วย เช่น ต้องเสียค่าที่แพง ต้องขึ้นรถไปไกลไม่คุ้มทุน ก็ไม่ไป... อาชีพนี้ทำยากเหมือนกัน เพราะเราต้องแข่งกับเวลา ยิ่งถ้าวันไหนฝนตกจะมีผลการขายมาก”

พี่อ้อตกับฉันก็อดหนุนไปคนละใบสองใบ ตามนโยบายเมื่อเรียนรู้แล้วต้องปฏิบัติ พี่อ้อตซื้อ ใบที่ลงท้ายด้วย ๑๒ กับ ๗๕ (มาจากวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม และทรงเจริญมาชนมายุครบ ๗๕ พรรษา) ส่วนฉันก็ซื้อใบที่ลงท้ายด้วย ๑๓ กับ ๗๔ (มาจากวันเกิดในเดือนนี้ กับปี ค.ศ. ที่เกิดคะ) วันแม่ปีนี้ แม่ฉันก็เลยได้ล็อตเตอรี่ไปลุ้นรางวัล ๒ คู่ ไม่รู้จะถูกรหรือเปล่า?

หัตถเวช เนตรทิพย์ ๓

พี่แมนทำหน้าที่พาพวกเรา พร้อมด้วยพี่สุชาติไปหัตถเวช เนตรทิพย์ ๓ ซึ่งอยู่ในตัวตลาดจริงๆ เพราะรถเข้าไม่ได้ ต้องเดินลัดเลาะเข้าไป ฉันทเลยได้เป็นผู้นำทางให้พี่สุชาติบ้าง (ฉันรู้แล้วว่าความรู้สึกของพี่อ้อตเป็นยังไง)

ร้านหัตถเวช เนตรทิพย์ ๓

หัตถเวช เนตรทิพย์ ๓ เป็นห้องแถวสองชั้น ขนาด ๑ คูหา เมื่อผลึกประตูเข้าไปภายใน มีเตียงนวดวางเรียงเป็นแถวยาวอยู่ทางด้านขวามือ ประมาณ ๔ – ๕ เตียง มีลูกค้ำมาใช้บริการแล้ว ๒ เตียง ภายในสะอาดสะอาด ติดเครื่องปรับอากาศ ๑ ตัว ดูเรียบๆ ไม่ค่อยมีของตกแต่งอะไรมาก ความที่ร้านนี้อยู่ในตลาดค้าเช้าห้องจะค่อนข้างแพงประมาณ ๔,๐๐๐ บาทต่อเดือน

อ้อ แล้วก็ยังมีลูกค้ำ (แม่ค้ำในตลาด) มานอนคอยหมอนวดจะหลับหลับมีหลับหลับอยู่ ๑ คนด้วย พอตีพี่สุตดาพาหมอนวดมาส่งที่ร้านอีก ๑ คน จึงได้นัดกันเสียที่ พี่สุตดาบอกเมื่อมาถึงว่า “เวลาที่มาร้านนวดที่ไรจะต้องแปลงร่างเป็นแม่บ้านเป็นคุณแจ้วทุกที” ว่าแล้วพี่สุตดา ก็ไปจัดแจงเก็บโนนทำนี่ต่อ จากนั้นก็มาช่วยพี่สุชาติจัดล็อตเตอร์เป็นชุดๆ เพื่อที่จะนำไปกระจายยังแผงล็อตเตอร์และร้านนวดสาขาต่างๆ

ปกติพี่สุชาติกับพี่สุตดาจะพักที่ร้านนี้ เพราะอยู่ใกล้กับแผงขายล็อตเตอร์ด้วย เอกสารงานต่างๆ ส่วนใหญ่ก็จะอยู่ที่นี้ และที่นี้ก็สะดวกในการเดินทาง ไปมาง่ายกว่า

หัตถเวช เนตรทิพย์ ๒

พี่แมนพาพวกเราพร้อมกับพี่สุชาติและพี่สุตดามาถึงร้านนวดร้านสุดท้ายคือ หัตถเวช เนตรทิพย์ ๒ ซึ่งอยู่ที่นครนายก อยู่ใกล้ตลาด ดิตรีมถนนนครนายก-ปราจีนบุรี ห่างจากหัตถเวช เนตรทิพย์ ๑ ประมาณ ๓ กิโลเมตร เมื่อพวกเราเข้าไปภายในร้าน ก็เห็นลูกศิษย์พี่สุชาติกำลังนวดให้ลูกค้ำอยู่ แหม มีลูกค้ำไม่ขาดเลยนะคะ

พี่สุตตาทบอกว่า “ที่นี้ค่าเช่าเดือนละ ๗,๐๐๐ บาท (เป็นร้านที่มีค่าเช่าแพงที่สุด) รวมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แล้ว เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ก็ตกราว ๑๐,๐๐๐ บาท ถ้าถามว่าคุ้มทุนหรือเปล่า ตอบได้ว่า ไม่คุ้มแน่นอนค่ะ แต่ว่าพี่ก็อาศัยเอาเงินจากร้านอื่นมาหมุนเวียน จนเจือ หารายได้ทางอื่นมาเสริม เพื่อให้ร้านอยู่ได้ นั่นก็หมายถึงคนตาบอดก็จะอยู่ได้ด้วย”

พี่สุตตาทเล่าว่า “สมัยก่อนที่นั่นยังไม่มีร้านนวดของคนตาบอด ผมก็ค้นหาและนำคนตาบอดในจังหวัดนครนายกนั้นแหละมาเรียนมาฝึกอาชีพ จนเมื่อเขาเป็นแล้วก็ให้เขาบริหารจัดการร้านนวดกันเอง เริ่มต้นดูแลกันเองเรื่องการกินการอยู่ จ่ายค่าน้ำค่าไฟ ฯลฯ สอนให้เขารู้จักคำนวณว่ามีรายได้เท่าไร อะไรคือทุน อะไรคือกำไร ให้เขาเก็บไว้ สอนให้เขารู้สึกว่าตัวเขาเองเป็นเจ้าของร้าน แล้วจะทำอย่างไรให้ร้านอยู่ได้ เมื่อเขาดูแลตัวเองได้ ผมก็ค่อย ๆ ห่างออกมา

แต่ว่าตอนนี้สถานการณ์การนวดอย่างเดียว เขาอาจจะอยู่ไม่ได้ ผมก็ต้องเอาลือตเตอร์ี่เข้ามาเสริม แรก ๆ เขาก็ไม่เป็น ผมเองก็ไม่เป็น ผมก็มาเรียนรู้เอาเอง ผมให้เขาขายที่ละน้อย ๆ ก่อน เช่น ๕ โป ๑๐ โป ให้ขายในร้านก่อน พอเขาเริ่มคล่อง ก็ค่อยออกไปขายข้างนอก ไปตั้งโต๊ะหน้าร้านนวดบ้าง แล้วก็ขยับไปขายในเส้นทางที่เขาชิน เช่น ดัดมือไปเวลาไปตลาดเช้าบ้าง เย็นบ้าง พอเห็นเพื่อนคนอื่นขายได้ เขาก็บอกว่า พ่อครูหนูอยากขายบ้าง”

“ขอพลังหน่อยค่ะ พ่อครู”

พอดี ป้าไบเฟิน ซึ่งออกไปเดินขายลือตเตอร์ี่ เพิ่งเดินกลับเข้าในร้าน พอทราบข่าวพ่อครูมา ก็ยกมือไหว้สวัสดี แล้ว(เดินตามเสียง)เข้ามานั่งใกล้ ๆ พ่อครู... เนื่องจากข้างนอกมีฝนตกปรอย ๆ พี่สุตตาทจึงถามว่า “เปียกฝนหรือเปล่า”

ป้าไบเฟินตอบว่า “หิวเปียก แต่หิวไม่เปียกค่ะ” พร้อมกับโชว์ปึกห้วยให้ดูอย่างภาคภูมิใจ แล้วก็ว่า “เมื่อวานไปงานไหว้ครูยังไม่ได้คุยกับพ่อครูเลย” พร้อมกับเอามือไปจับแขนพี่สุตตาทไว้มันเลย พี่อ้อตถามว่า “ทำไมต้องจับพ่อครูด้วย” ป้าไบเฟินตอบว่า “ขอพลังจากพ่อครูหน่อย เอ้อ ตอนนี้หิวเหนื่อยแล้ว” พร้อมกับตัดพ้อเรื่องลือตเตอร์ี่ว่า “ขายแต่ชุดเล็ก ไม่มีชุดใหญ่เลย” พี่สุตตาทจึงว่า “เอามาให้แล้ว แล้ววันนี้ไปขายที่ไหนมาบ้างละ”

ป้าไบเฟินร้ายยาวว่า “ขึ้นรถไปขายหน้าที่ดิน (สนง.ที่ดินจังหวัด) มาค่ะ เสียไป ๗๕ บาท ถ้าไปหนองชะอมต่อ เสียเป็น ๑๐๐ แน่เลยคะ เมื่อวานก็ฝนตกทั้งวัน ขายไม่ดีเลย นี่มีไบหนึ่งคนเขาตังแล้ว เขาไม่เอาคะครู ที่จริงเขาน่าจะดูให้ดีกว่าก่อน ค่อยตัง” พี่อ้อตจึงว่า “งั้นอ้อตเอาเอง พี่ไบเฟินอวยพรให้อ้อตหน่อย” จากนั้นการเป่ากระหม่อมให้ศีลให้พรกันก็เกิดขึ้น...

ฉันถามต่อว่า “วันนี้ทำอะไรกินคะ”

ป้าไบเฟินว่า “เมื่อเข้าไปตลาด ซื้อกบมาแกง กบที่เขาทำแล้วนะคะ แล้วเราก็เอามาแกงเอง” จากนั้นก็อธิบายวิธีการทำให้เสร็จสรรพ

พี่อ้อตจึงถามว่า “พี่ชอบกินกบเหรอจ๊ะ”

“ค่า ดิฉันชอบกินกบเป็นชีวิตจิตใจเลยคะ” ป้าไบเฟินตอบติดตลก

ฉันจึงถามว่า “แล้วชอบ ลูกอ้อตหรือเปล่าคะ”

ป้าไบเฟินว่า “เอามาควักก็อร่อย”

ฉันบอกว่า “ตรงนี้ก็มีส่วนหนึ่ง ตัวใหญ่มาก”

พี่อ้อตว่า “เออ...ยังเป็นลูกอ้อตอยู่ ยังไม่ได้เป็นกบ”

พอพี่อ้อตตาเดินมา ป้าไบเฟินก็ถามว่า “ครูขา ได้สมัครให้หนูหรือยังคะ”

พี่อ้อตว่า “ตอบตามจริงเลยนะ ยังเลยจะ เตี่ยวว่างจะสมัครให้นะ”

ฉันสงสัยจึงถามว่า “สมัครอะไรหรือคะ”

พี่อ้อตว่า “สมัครขายกิฟฟารีนคะ”

พี่อ้อตว่า “โอ พี่ไบเฟิน จะเอาเงินไปเก็บไว้ที่ไหน”

จากนั้นก็ถามพี่อ้อตว่า “วันนี้จะค้างที่ร้านนี้หรือคะ”

พี่อ้อตบอกว่า “เตี่ยวเคลียร์งานที่ร้านนี้เสร็จ ค่าๆ ก็จะมาคะ”

พี่อ้อตสงสัยว่า “แล้วจะไปยังไงคะ รถมอเตอร์ไซค์ก็ไม่ได้เอามา ให้พี่แมนไปส่งไหมคะ”

พี่อ้อตว่า “จะมีรถตู้ออกมาจากกรุงเทพฯ ค่ะ เตี่ยวสุดท้ายจะมาถึงที่ร้านที่นครนายก ตอน ๓ ทุ่ม ถ้าโทรบอกเขา เขาก็จะมาแวะรับพี่กับคุณสุชาติไปด้วย จากร้านนี้ไปร้านที่ปราจีนบุรี ที่หนองชะอม จะใช้เวลาประมาณ ๒๐ นาทีคะ”

พวกเราพูดคุยกับพี่สุชาติต่ออีกสักพัก เมื่อได้เวลาอันสมควร จึงได้ลากลับ ฉันกับพี่อ้อตจับไม้จับมือล่ำลาพี่สุชาติด้วยความสนิทสนม... มีโอกาสแล้วจะแวะมาเยี่ยมพี่อีกแน่นอนคะ

บนถนนสายปราจีนบุรี-นครนายก ระหว่างทางที่นั่งรถกลับมุ่งหน้าสู่กรุงเทพฯ เมื่อมองออกไปนอกหน้าต่าง มีสายฝนโปรยๆ ตลอด ต้นไม้สองข้างทางเขียวครึ้ม ดูสดชื่น บรรยากาศเย็นสบาย... การมาที่ปราจีนฯ ครั้งนี้ทำให้ฉันรู้สึก “ชุ่มฉ่ำในดวงใจ” เป็นอย่างมาก

“ที่จริง ผมก็ยังคงเป็นคนปกติ เพียงแต่ว่าผมมองไม่เห็น”

สุชาติ ห้วยแก้ว